

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

(πρώην Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων – Μεσολόγγι)

Πτυχιακή εργασία

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ

Μαριάνα Πλαστήρα ΑΜ 15520

Επιβλέπων καθηγητής
Κ.Λυμπέρης Γεώργιος

Μεσολόγγι, Οκτώβριος 2019

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Μαριάννα Πλαστήρα, Οκτώβριος 2019

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την οικογένεια μου και τους φίλους μου που μου έχουν σταθεί δίπλα μου όλα αυτά τα χρόνια.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο της διαχείρισης κερδών εμφανίζεται όλο και πιο έντονα στις επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να απασχολεί όλο και περισσότερο κόσμο. Βέβαια οι απόψεις δίστανται για το αν η διαχείριση κερδών που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις είναι αποδεκτή πρακτική.

Η διαχείριση κερδών δεν γίνεται ποτέ από ένα άτομο αλλά από ένα σύνολο ατόμων τα οποία πάντα έχουν κάποιο κίνητρο. Τα άτομα που εμπλέκονται κυρίως είναι υψηλόβαθμα στελέχη τα οποία χειραγωγούν τα δεδουλευμένα και μερικές φορές τις πραγματικές δραστηριότητες της επιχείρησης, προκειμένου να εμφανίσουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να αποκτηθεί μια γενική γνώση πάνω στο θέμα που περιπλέκεται η διαχείριση κερδών.

ABSTRACT

In recent years, the phenomenon of earnings management is becoming intensely more apparent to businesses, ultimately taken into consideration by more and more people. Opinions differ of course as to whether earnings management applied by businesses is an acceptable practice.

Earnings management is never done by a single person rather than by a group of people who always have a motive. The people involved are mainly high-ranking executives who manipulate the accrued and sometimes the real activities of the business in order to present the desired results. The purpose of this paper is to gain a general knowledge on the issue of earnings management complications.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο 1ο	17
Τι είναι Λογιστική	17
Η Σπουδαιότητα των Κερδών στην Λογιστική	17
Ορισμός Διαχείρισης Κερδών.....	18
Διαχείριση ή Χειραγώγηση Κερδών.....	23
Ηθική και Διαχείριση των Κερδών.....	24
Διαφωνία μεταξύ Ακαδημαϊκών και Νομοθετών	24
Ευκαιρίες Διαχείρισης Κερδών	25
«Μετατόπιση» Κέρδους.....	26
Διαχείριση Κερδών με Ταξιθετική Προσέγγιση	27
Βασικές Μέθοδοι Χειραγώγησης Κερδών	28
Τα Εμπλεκόμενα Μέρη.....	31
Smoothing - Εξομάλυνση	33
Accruals - Δεδουλευμένα	34
Κεφάλαιο 2ο	39
Βασικά Χαρακτηριστικά Διαχείρισης Κερδών (CRIME)	39
Οι Μάγειρες (Cooks).....	39
Οι Συνταγές (Recipes).....	39
Τα Κίνητρα (Incentives).....	40
Η Επίβλεψη (Monitoring)	40
Οι Συνέπειες (End Results)	40
Τα Λογιστικά Πρότυπα.....	41
IFRS	43
GAAP.....	45
Ευθύνη Λογιστικών Προτύπων για Στρεβλώσεις.....	46

Λάθη Εκτίμησης	48
Αξιοπιστία εναντίον Συνάφειας	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	50
Ανάλυση Οικονομικών Καταστάσεων	50
Σκοπός της Ανάλυσης Οικονομικών Καταστάσεων.....	51
Οικονομικές Καταστάσεις	52
Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ)	55
Γενικά.....	55
ΕΓΛΣ.....	56
Βασικές Αρχές του ΕΓΛΣ	56
Διάρθρωση του Σχεδίου Λογαριασμών	57
Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις του ΕΓΛΣ.....	59
ΕΛΠ	59
Γενικά.....	59
Λογιστικές Πολιτικές και Εκτιμήσεις.....	60
Βασικές Λογιστικές Αρχές.....	60
Νέο Λογιστικό Σχέδιο	61
Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις.....	62
Λογιστικό Σύστημα και Παρακολούθηση «Λογιστικής» και «Φορολογικής » Βάσης..	62
«Κατηγοριοποίηση» των Οντοτήτων.....	63
Ποιοι δεν Εφαρμόζουν τα ΕΛΠ	65
Είδη Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων.....	68
Ανάλογα από την Θέση του Αναλυτή.....	68
Σχετικά με τα Στάδια Διενέργειας της Αναλύσεως	69
Μέσα Ανάλυσης.....	70
Μέθοδοι Αναλύσεως Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων	70
Εισαγωγή.....	70

Διαστρωματική ή Κάθετη ή Κοινού Μεγέθους Ανάλυση	72
Συγκριτική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων	74
Αριθμοδείκτες Τάσης (Trend Percentages)	77
Ανάλυση του Νεκρού Σημείου	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	90
Αριθμοδείκτες.....	90
Αριθμοδείκτες Ρευστότητας.....	91
Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας.....	92
Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας.....	93
Αριθμοδείκτες Φερεγγυότητας	94
Αριθμοδείκτες Δαπανών Λειτουργίας	94
Αριθμοδείκτες Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας	95
Αριθμοδείκτες Επενδύσεων ή Επενδυτικοί Αριθμοδείκτες.....	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο	98
Στρεβλώσεις της Λογιστικής (Accounting Distortions)	98
Παραποίηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.....	99
Εισαγωγή.....	99
Σκοπός της Παραποίησης των Λογιστικών Καταστάσεων.....	101
Βασικές Κατηγορίες και Σκοποί Αναλυτών	103
Ανίχνευση Ψευδών Οικονομικών Καταστάσεων	109
Διερεύνηση για Ασυνέχειες στην Κατανομή Συχνοτήτων των Κερδών	112
Κεφάλαιο 6ο	114
Στρατηγικές Διαχείρισης Κερδών.....	114
Εξομάλυνση των Κερδών (Income Accounting).....	114
Μεγάλα Λουτρά (Big Bath).....	115
Αύξηση του Κέρδους.....	115
Θεωρία Προοπτικής (Prospect Theory).....	116

Κεφάλαιο 7ο	118
Τρόποι-Τεχνικές Διαχείρισης Κερδών	118
List of Accounting Red Flags	118
Τεχνική “Cookie Jar Reserve”	118
Τεχνική “Throw out a Problem Child”	119
Τεχνική “Big Bet on the Future”	120
Τεχνική “Flushing” του Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου	121
Τεχνική Αλλαγής στα GAAP	123
Απόσβεση, Υποτίμηση και Εξάντληση	124
Τεχνική Πώλησης και Επανεκμίσθωσης (Sale & Leaseback).....	125
Κατάταξη Λειτουργικών Έναντι Μη Λειτουργικών Κερδών.....	127
Τεχνικής Πρόωρης Αποπληρωμής των Χρεών.....	128
Τεχνική Χρήσης Παραγώγων	128
Τεχνική “Shrink the Ship”	130
Μέθοδοι Ανίχνευσης Διαχείρισης Κερδών	130
Διαχείριση των Δεδουλευμένων	131
Υπόδειγματα Δεδουλευμένων.....	131
Υποδείγματα Διαφοροποιημένων Δεδουλευμένων.....	132
Η κατανομή των Συχνοτήτων των Κερδών ως Εργαλείο για την Ανίχνευση της Διαχείρισης των Κερδών.....	135
Κεφάλαιο 8ο	137
Κίνητρα Διαχείρισης Κερδών.....	137
Κίνητρα για Εικονική Αύξηση των Κερδών.....	137
Κίνητρα για την Εικονική Μείωση Κερδών	139
Κεφάλαιο 9ο	147
Έλεγχος.....	147
Γενικά.....	147

Ελεγκτές και Ελεγκτικό Έργο	150
Ελεγκτές	150
Ελεγκτικό Έργο.....	151
Εκτίμηση των Κινδύνων από τους Ελεγκτές	152
Εξάλειψη Δημιουργικής Λογιστικής	155
Εταιρική Διακυβέρνηση	157
Νόμος Sarbanes – Oxley	159
Ενδείξεις Εντοπισμού Χειραγώγησης Λογιστικών Κερδών	162
Κεφάλαιο 10ο	164
Συνέπειες Δημιουργικής Λογιστικής.....	164
Θετική Επίπτωση στις Μετοχές της Επιχείρησης.....	164
Θετική Επίπτωση στο Κόστος Δανεισμού και στο Λειτουργικό Κόστος της Επιχείρησης	164
Θετική Επίπτωση στις Αμοιβές Στελεχών.....	165
Επίπτωση στη Φορολογία της επιχείρησης – Πολιτικό Κόστος.....	165
Αρνητικές Συνέπειες από τη Δημοσίευση της Χειραγώγησης των Οικονομικών Καταστάσεων	165
Κεφάλαιο 11ο	167
Σκάνδαλα Εταιρειών Διαχείρισης Κερδών.....	167
Enron	167
Parmalat.....	172
Xerox.....	174
Doughtie’s Foods	175
Adelphia Communication Corporation	177
WorldCom.....	180
Freddie Mac	182
B.L.Madoff Investment Securities LLC.....	183

Satyam Computer Services	185
Tyco International	186
Lehman Brothers	187
Περιπτώσεις στην Ελλάδα	188
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	192
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	194
Βιβλία.....	194
Διατριβές.....	196
Ιστοσελίδες	204
Πρότυπα.....	224
Ξένη Βιβλιογραφία	224
Βίντεο.....	232

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Accruals και λογιστικά γεγονότα.....	35
Πίνακας 2: Σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων (σε χιλ. ευρώ).	86
Πίνακας 3: Κατάσταση αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης.....	88
Πίνακας 4: Πίνακας Naser (1993) – Φίλιος 2003	156
Πίνακας 5: Πτώσης της Enron	170

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Εικόνα 1: Τα εμπλεκόμενα μέρη στη διαχείριση κερδών. Η λογιστική σκηνή και οι σχέσεις μεταξύ διαχείρισης και άλλων ενδιαφερόμενων	31
Εικόνα 2: Εξομάλυνση (smoothing) γύρω από την καμπύλη μέσου μακροπρόθεσμου κέρδους(trend line)	34
Εικόνα 3: Γενικό καθολικό-General ledger.....	37
Εικόνα 4: Οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται στην Ελλάδα στο τέλος της χρήσης σύμφωνα με τα ΕΓΛΣ. Πηγή: (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).	51
Εικόνα 5: Οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα ΕΛΠ.	55
Εικόνα 6: Κριτήρια μεγέθους των οντοτήτων σύμφωνα με τα ΕΛΠ.....	64
Εικόνα 7: Εμφάνιση των υποχρεωτικών οικονομικών καταστάσεων ανάλογα με την κατηγορία μεγέθους των οντοτήτων.	65
Εικόνα 8: Οι κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.	72
Εικόνα 9: Συγκριτική ανάλυση περιόδων για την πρόβλεψη της πορείας μιας επιχείρησης στο μέλλον.	75
Εικόνα 10: Παραστατική εικόνα των διαφόρων κατηγοριών δαπανών.....	83
Εικόνα 11: Σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων (σε χιλ. ευρώ).	87
Εικόνα 12: Βασικές κατηγορίες αναλυτών λογιστικών καταστάσεων	103
Εικόνα 13: Διάγραμμα σχετικά τη λειτουργική αξία και τα κέρδη της επιχείρησης (Value function and earnings management).....	116
Εικόνα 14: Αιτίες Παρατυπιών	149
Εικόνα 15: Λογιστικά λάθη αλλοίωση οικονομικών καταστάσεων	152
Εικόνα 16: Ελεγχτικός Κίνδυνος.....	154
Εικόνα 17: Τρίγωνο Απάτης.....	155

Εικόνα 18: Enron.....	167
Εικόνα 19: Arthour Andersen.....	172
Εικόνα 20: Xerox.....	174
Εικόνα 21: Adelpnia.....	177
Εικόνα 22: WorldCom.....	180
Εικόνα 23: WorldCom.....	181
Εικόνα 24: Freddie Mac	182
Εικόνα 25: Madoff company	183
Εικόνα 26: Satyan Computer Services	185
Εικόνα 27: Tyco International	186
Εικόνα 28: Lehman Brothers.....	187
Εικόνα 29:Ράδιο Κορασίδης.....	188

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Παρουσιάζονται συνοπτικά όλες οι σημαντικές συντομογραφίες που έχουν χρησιμοποιηθεί στο κείμενο της πτυχιακής π.χ.:

π.χ.	Παραδείγματος χάρη
π.Χ.	προ Χρίστου
IASB	International Accounting Standards Board: Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων
IFRS	International Financial Reporting Standards: Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης
ASB	Accounting Standards Board: Λογιστικά Πρότυπα
GAAP	Generally accepted accounting principles: Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
IAS	International Accounting Standards: Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα
FASB	Financial Accounting Standards Board: Χρηματοοικονομικών Λογιστικών Προτύπων
NHS	National Health System: Εθνικό σύστημα Υγείας
ESOs	employee stock options: Δικαίωμα Προαίρεσης Αγοράς Μετοχών

CEOs	Chief Executive Officers: Διεθύνων Σύμβουλος
CFOs	Chief Financial Officers: Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών
Δ.Λ.Π.ή Δ.Π.Χ.Α	Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο ή Διεθνή Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς
Ε.Λ.Π.	Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα
Ε.Γ.Λ.Σ.	Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο
Χ.Α.Α.	Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών
AICPA	American Institute of Certified Public Accountants: Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών
SAS	Πρότυπο Statement on Auditing Standards
SEC	Αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς
MME	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
FIFO	First in, First out
LIFO	Leave in, First out
EPS	Κέρδη ανά Μετοχή
Return on Equity	Μετοχικού κεφαλαίου
Return on Assets	Ποσοστό Απόδοσης του Ενεργητικού
junk status	Όρος για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας κάτω από το επίπεδο BB+

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διαχείριση κερδών εμφανίζεται έντονα τις τελευταίες δεκαετίες σχεδόν σε όλες τις επιχειρήσεις ειδικά σε αυτές που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι θέλουν να ανεβεί η τιμή της μετοχής τους, να έχουν μια σταθερή πορεία με σκοπό να επενδύουν σε αυτές. Αυτοί που θέλουν να επενδύσουν τα χρήματά τους σε μια επιχείρηση θα πρέπει να έχουν λάβει μια σαφή εικόνα της επιχείρησης, αυτό γίνεται με την χρήση διαφόρων αριθμοδεικτών που προέρχονται από τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης (αναλυτικά κεφάλαιο 4). Έτσι οι περισσότερες εταιρείες τροποποιούν τις οικονομικές καταστάσεις και κατά συνέπεια τα κέρδη τους είτε εμφανίζοντας κάποιες φορές λιγότερα ή περισσότερα κέρδη από ότι έχουν συμβεί πραγματικά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Βέβαια αυτό από την μία οπτική γωνία δεν είναι λάθος διότι δεν μπορείς όλες τις περιόδους μιας οικονομικής χρήσης να πουλάς το ίδιο ή και περισσότερο έτσι οι επιχειρήσεις γνωρίζουν τότε θα έχουν περισσότερο κέρδος και τότε λιγότερο με αποτέλεσμα να χειραγωγούν τα κέρδη τους προς τα κάτω όταν έχουν πολλά κέρδη και προς τα πάνω όταν έχουν λιγότερα κέρδη από αυτά που θα πρέπει να είχαν. Ένας άλλος λόγος που οι επιχειρήσεις χειραγωγούν τα κέρδη τους προς τα κάτω είναι η φορολογία καθώς όσο μεγαλύτερα κέρδη δημοσιεύει μια επιχείρηση τόσα περισσότερα πληρώνει στην εφορία.

Από την άλλη οπτική γωνία όσο πιο πολύ τροποποιείς τα κέρδη σου με την πάροδο των χρόνων η επιχείρηση αρχίζει να χάνει χρόνια ωφέλιμης ζωής. Όταν η επιχείρηση διαχειρίζεται συνεχώς τα κέρδη της προς τα πάνω χωρίς ποτέ αυτά τα κέρδη να είναι αληθινά κάποια στιγμή η επιχείρηση αυτή δεν θα μπορέσει ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις με αποτέλεσμα να παύσει να λειτουργεί. Επιπλέον, η διαχείριση των κερδών δεν γίνεται από μόνη της αλλά από ένα σύνολο ατόμων οι οποίοι πολλές φορές διαχειρίζονται τα κέρδη και για προσωπικό τους όφελος όπως παραδείγματος χάρη για μπόνους, για να μην χάσουν την θέση τους, για να αυξηθούν οι τιμές των μετοχών τους καθώς και για να κερδίσουν χρήματα παίρνοντας τα από την εταιρεία με παράνομους τρόπους τροποποιώντας τις οικονομικές καταστάσεις και δημιουργώντας κυρίως για τον σκοπό αυτό υπεράκτιες εταιρείες.

Υπάρχουν πολύ μέθοδοι για να διαχειριστείς τα κέρδη της επιχείρησης οι οποίοι αναλύονται στα κεφάλαια 6 και 7. Οι κυριότερες στρατηγικές που χρησιμοποιούνται είναι η εξομάλυνση κερδών και η τροποποίηση των δεδουλευμένων. Βέβαια υπάρχουν και διάφορων ειδών

τεχνικές που βοηθούν την διαχείριση των κερδών όπως είναι η αλλαγή λογιστικών αρχών (GAAP), η αλλαγή του μεθόδου μέτρησης των αποθεμάτων π.χ. από Fifo σε Lifo κλπ.

Τώρα βέβαια θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς, πώς όλες οι τεχνικές και οι στρατηγικές που εφαρμόζει μια επιχείρηση είναι νόμιμες; Και δεν υπάρχει κάποιος που να τις ελέγχει και να εντοπίζει τις παρατυπίες και τα λάθη των επιχειρήσεων; Και φυσικά υπάρχει! Οι εταιρείες ειδικά οι εισηγμένες στο ΧΑΑ θα πρέπει να δημοσιεύουν τις οικονομικές καταστάσεις τους και να κάνουν εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο των οικονομικών τους καταστάσεων.

Ο εξωτερικός έλεγχος γίνεται από μια πιστοποιημένη εταιρεία ορκωτών ελεγκτών η οποία ελέγχει την επιχείρηση για τυχόν παραποιήσεις, εκ παραδρομής λάθη των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης. Ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης η εταιρεία πρέπει να δημοσιεύσει και τις ανάλογες λογιστικές καταστάσεις όσο πιο μεγάλη είναι μια επιχείρηση τόσο πιο πολλές οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να δημοσιεύει (αναλυτικά στα κεφάλαια 3,4 και 9).

Στο κεφάλαιο 7 αναφέρονται οι μέθοδοι με τους οποίους ανιχνεύεται η διαχείριση κερδών. Ένας από τους τρόπους ανίχνευσης είναι το περίφημο μοντέλο Jones, βέβαια αυτό δεν σημαίνει ότι η διαχείριση των κερδών εντοπίζεται εύκολα. Πολλές φορές, οι ελεγκτικές εταιρείες καθώς η επιτροπή της κεφαλαιαγοράς δεν μπορούν να εντοπίσουν τις αλλοιώσεις και ατασθαλίες των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Στο κεφάλαιο 11 αναφέρονται μια σειρά από οικονομικά σκάνδαλα που έχουν συμβεί από διάφορες εταιρείες οι οποίες είχαν αλλοιώσει τις οικονομικές καταστάσεις και είχαν διαχειριστεί τα κέρδη τους για αρκετά χρόνια μέχρι που πτώχευσαν ή ανακαλύφθηκαν αλλοιώσεις από την επιτροπή της κεφαλαιαγοράς με αποτέλεσμα οι εταιρείες αυτές αναγκάστηκαν να πληρώσουν μεγάλα πρόστιμα και να διορθώσουν τις οικονομικές καταστάσεις που είχαν τροποποιήσει.

Στόχος της εργασίας είναι η απόκτηση γενικής γνώσης πάνω στα θέματα της διαχείρισης των κερδών.

Κεφάλαιο 1ο

Τι είναι Λογιστική

Η Λογιστική είναι ένας επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με την παροχή Οικονομικών, κατά κανόνα, πληροφοριών οι οποίες αναφέρονται στις οικονομικές μονάδες και αποσκοπεί στο να υποβοηθήσει τους ενδιαφερόμενους για τις μονάδες αυτές να λάβουν ορθές οικονομικές αποφάσεις. Οι αντικειμενικοί σκοποί της είναι:

- Να παρέχουν πληροφορίες στη διοίκηση για την αποτελεσματική λειτουργία, τον έλεγχο και την ορθή διαχείρισή του.
- Να παράγουν πληροφορίες σε πρόσωπα που βρίσκονται εκτός των οικονομικών μονάδων για την λήψη ορθών αποφάσεων επί των θεμάτων επενδύσεων, χορήγησης πιστώσεων κλπ.¹

Η Σπουδαιότητα των Κερδών στην Λογιστική

Τα κέρδη για τον περισσότερο κόσμο είναι το απόλυτο μέτρο απόδοσης, βέβαια υπάρχουν και άλλα στοιχεία ανάλογα με το κλάδο της κάθε επιχείρησης και των οικονομικών της καταστάσεων που παίζουν σπουδαίο ρόλο. Κάποια από αυτά είναι τα κέρδη προ φόρων και αποσβέσεων (EBITA), στοιχεία του Ισολογισμού όπως είναι τα χρέη και το Ενεργητικό, οι κεφαλαιουχικές δαπάνες, οι λειτουργικές ταμειακές ροές και άλλοι οικονομικοί και μη δείκτες αποδοτικότητας οι οποίοι είναι χρήσιμοι.

Είναι σημαντικό να κατανοηθεί ο λόγος για τον οποίο χειραγωγούνται τα κέρδη. Για την κατανόηση αυτή βοηθάει η λογιστική πληροφορία. Βέβαια, η λογιστική πληροφορία έχει διττό ρόλο, από την μια πλευρά δίνει πληροφορίες σχετικά με την πορεία της επιχείρησης όπως την πληροφόρηση των μετόχων, των επενδυτών, των προμηθευτών για την μελλοντική πορεία των χρηματικών ροών της επιχείρησης καθώς και τα ρίσκα που θα έχουν εφόσον επενδύσουν σε αυτή και από την άλλη πλευρά δίνει πληροφορίες σχετικά με τον έλεγχο που κάνουν οι ιδιοκτήτες και μέτοχοι της επιχείρησης προς την

---

¹ Γενική Λογιστική, σημειώσεις Θεόδωρου Κροκίδα, Μεσολόγγι 2009, σελ. 2

διοίκηση γνωρίζοντας πως η διοίκηση υποκινείται από προσωπικά συμφέροντα και δεν είναι δεδομένο ότι οι στόχοι τους είναι ίδιοι με αυτών των μετόχων. Σύμφωνα με τους Watts and Zimmerman (1978, p. 113) «μια λειτουργία της λογιστικής αναφοράς είναι να περιορίσει την διοίκηση να δράσει προς όφελος των μετόχων». Για το λόγο αυτό οι ιδιοκτήτες της επιχείρησης προσφέρουν στην διοίκηση μπόνους, βάση της καθαρής θέσης της επιχείρησης, με αποτέλεσμα να μην έχουν κίνητρο να χειραγωγήσουν τα κέρδη.²

Ορισμός Διαχείρισης Κερδών

Για τις επιχειρήσεις μείζων σημασία έχουν τα κέρδη τους για αυτό το λόγο τα διαχειρίζονται είτε με νόμιμο είτε με παράνομο τρόπο με την βοήθεια της διαχείρισης κερδών. Πολλοί συγγραφείς έχουν επιχειρήσει να καθορίσουν, να εξηγήσουν και να προβλέψουν με ακρίβεια πότε, πώς και γιατί η διοίκηση μιας επιχείρησης προσπαθεί να επηρεάσει τα αποτελέσματά της. Παρόλα αυτά δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος ορισμός για την διαχείριση των κερδών που να είναι αποδεκτός από όλο τον ακαδημαϊκό σύνολο. Έχει υποστηριχθεί ότι η μη συμφωνία σχετικά με τον ορισμό της μπορεί να αποδοθεί στις διαφορετικές ερμηνείες των εμπειρικών δεδομένων. Χωρίς έναν ξεκάθαρο ορισμό της διαχείρισης κερδών, όμως, η αναγνώριση των επιχειρήσεων που ακολουθούν τέτοιου είδους πρακτικές μπορεί να γίνει μόνο εκ των υστέρων. Αρχικά, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η διαχείριση των κερδών μπορεί να λάβει δύο μορφές:

- Αλλαγή των λογιστικών μεθόδων, που συνιστά εμφανή μορφή διαχείρισης κερδών
- Αλλαγή στις λογιστικές εκτιμήσεις και πολιτικές που καθορίζουν τους λογιστικούς αριθμούς, η οποία συνιστά μια κρυπτόμενη μορφή διαχείρισης κερδών.³

Αναμφισβήτητα, έτσι πλήττεται η αξιοπιστία της λογιστικής πληροφόρησης. Μία αρνητική έκβαση της λογιστικής των δεδουλευμένων είναι η εμμονή πολλών στελεχών επιχειρήσεων στο καθαρό κέρδος. Αυτή ενθαρρύνει την διαχείριση των κερδών

---

² Joshua Ronen, Varda Jaari, Earnings Management: Emerging Insights in Theory Practice and Research, σελ.22-24 <http://www.ciando.com/img/books/extract/0387257713_lp.pdf>

³ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, σελ.3 Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_X_RHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

προκειμένου να ικανοποιηθούν οι προσδοκίες. Μερικά στελέχη θα έκαναν ακόμα και κάποιες «καθ' υπερβολήν» ενέργειες οι οποίες μειώνουν την αξία της εταιρείας στους μετόχους της έτσι ώστε να μειώνεται κατ' ουσίαν το κέρδος.

Θα ήταν θεμιτό να αναφερθούν οι λόγοι για τους οποίους γίνεται η διαχείριση κερδών.

Όπως για παράδειγμα:

- Τα στελέχη προσπαθούν να αυξήσουν τις αμοιβές τους
- Να αποφευχθούν επαχθείς δεσμεύσεις από τους πιστοδότες (debt covenants)⁴
- Να επιτευχθεί σύγκλιση με τις προβλέψεις των χρηματοοικονομικών αναλυτών
- Να επηρεασθούν οι τιμές των μετοχών.⁵

Μια από τις κύριες πηγές λογιστικής στρέβλωσης είναι συνήθως η ωραιοποίηση των λογιστικών καταστάσεων από τα στελέχη των οικονομικών διευθύνσεων. Ενώ οι προϊστάμενοι των λογιστηρίων εξωραΐζουν τον ισολογισμό, αυτοί συνήθως κάνουν περισσότερη ωραιοποίηση στον λογαριασμό αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης. Ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης είναι γνωστός ως «διαχείριση κερδών». Η ωραιοποίηση στον λογαριασμό αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης είναι πιθανότατα η πλέον ενοχλητική έκβαση της λογιστικής των δεδουλευμένων. Με τη χρήση κρίσης και εκτίμησης στην λογιστική των δεδουλευμένων επιτρέπεται στα στελέχη των οικονομικών υπηρεσιών να αξιοποιούν την εσωεπιχειρησιακή πληροφόρησή τους και εμπειρία τους προκειμένου να αυξήσουν την χρησιμότητα των λογιστικών αριθμών. Μερικά ανώτερα στελέχη, όμως, εξασκούν αυτή την προαίρεση για να «διαχειρίζονται» λογιστικούς αριθμούς, ιδιαίτερα το κέρδος, χάριν προσωπικού οφέλους, μειώνοντας έτσι, την ποιότητα τους.⁶ Παρακάτω, θα παραθέσουμε και κάποιους ορισμούς της διαχείρισης κερδών που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί από σημαντικούς ερευνητές:

---

⁴ Ρήτρα σε κοινοπρακτικό ή ομολογιακό δάνειο, που υποχρεώνει τον δανειζόμενο να τηρήσει ορισμένους όρους στη διάρκεια του δανείου οι οποίοι διατυπώνονται με βάση λογιστικά μεγέθη.

⁵ Walsh Claran, 2009, μετάδραση Παπαιωάννου και Τρουπάκης, Εκδόσεις Πατάκη

⁶ Μίχος, Αποστόλου, Δημογλή, 2016, <<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3656/LOG%20MIXΟΣ-%20ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ-%20ΔΗΜΟΓΛΗ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

Ο Schipper (1989, ρ.92) έχει ορίσει τη διαχείριση κερδών ως την «επί σκοπού διεργασία καθορισμού των κερδών, συνήθως προκειμένου να ικανοποιήσει εγωκεντρικούς σκοπούς». Είναι «μια σκόπιμη επέμβαση στην εξωτερική οικονομική διαδικασία υποβολής εκθέσεων, με πρόθεση την απόκτηση ιδιωτικού κέρδους». «Μια δευτερεύουσα επέκταση αυτού του ορισμού θα κάλυπτε την «πραγματική» διαχείριση κερδών, η οποία επιτυγχάνεται με αποφάσεις συγχρονισμού επενδύσεων ή χρηματοδότησης, προκειμένου να αλλοιωθούν τα αναφερόμενα κέρδη ή κάποιο υποσύνολο αυτών».^{7 8}

Οι Healy και Wahlen είπαν ότι «εμφανίζεται, όταν η διοίκηση χρησιμοποιεί την κρίση της στην υποβολή οικονομικών εκθέσεων και στη δόμηση συναλλαγών, για να αλλοιώσει τις οικονομικές εκθέσεις, είτε για να παραπλανήσει μερικούς συμμετόχους σχετικά με την ελλοχεύουσα οικονομική απόδοση της επιχείρησης, είτε για να επηρεάσει συμβατικά αποτελέσματα που εξαρτώνται από τα δημοσιευμένα λογιστικά νούμερα».⁹

Οι Davidson Stickney και Weil ανέφεραν ότι είναι «η διαδικασία της λήψης σκόπιμων βημάτων εντός των ορίων των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών, με σκοπό την επίτευξη ενός επιθυμητού ορίου αναφερόμενων κερδών».¹⁰

Copeland (1968) ορίζει την παραποίηση των αποτελεσμάτων ως «την προσπάθεια της διοίκησης να αυξάνει ή να μειώνει τα αποτελέσματα της επιχείρησης κατά βούληση». Βέβαια η έννοια της διαχείρισης κερδών είναι πολύ πιο ευρεία και περιλαμβάνει

---

⁷ Joshua Ronen, Varda Jaari, Earnings Management: Emerging Insights in Theory Practice and Research, < http://www.ciando.com/img/books/extract/0387257713_lp.pdf > αναφέρεται και στην σελίδα 2

⁸ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_X_RHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

⁹ Healy, P. M. and J. M. Wahlen. 1999, σελίδα 365-383, <<http://maaw.info/ArticleSummaries/ArtSumHealyWahlen99.htm>>

¹⁰ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_X_RHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

πρακτικές που σκοπό έχουν να επηρεάσουν την εικόνα της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης (Barnea 1975,1976) αλλά και του Ισολογισμού (Black,1998).¹¹

Dye (1998),σε μια θεωρητική μελέτη, υποστηρίζει ότι η διαχείριση κερδών εμφανίζεται όταν η διοίκηση προσπαθεί να εκμεταλλευθεί την ασυμμετρία πληροφόρησης με τους μετόχους. Η ασυμμετρία αναφέρεται στο ότι η διοίκηση λόγω της θέσης της, έχει καλύτερη πληροφόρηση από τους μετόχους για τρέχοντα και σημαντικά θέματα που αφορούν την εταιρεία. Ενδιαφέρον αποτελεί η άποψη ότι οι μέτοχοι έχουν συμφέρον να θεωρείται υψηλή από την αγορά η αξία της επιχείρησης.¹²

Fischer και Rosenzweig (1995), ορίζουν τη διαχείριση κερδών ως μια συμπεριφορά από την πλευρά της διοίκησης που σκοπό έχει να αυξήσει ή να μειώσει τα δημοσιευμένα κέρδη μιας επιχείρησης, χωρίς να υπάρχει όμως αντίστοιχη αύξηση ή μείωση της μακροχρόνιας κερδοφορίας.¹³

Levitt (1998), όρισε τη διαχείριση κερδών ως ένα σύνολο πρακτικών με την βοήθεια των οποίων οι οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης αντανακλούν περισσότερο τις επιθυμίες της διοίκησης παρά την πραγματική οικονομική επίδοση.

Loomis (1999), υποστηρίζει ότι η διαχείριση κερδών καλύπτει την πραγματική οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης και κρύβει σχετικές πληροφορίες που οι επενδυτές θα έπρεπε να γνωρίζουν.

Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 240, ορίζει τη διαχείριση κερδών την ηθελημένη ενέργεια από την πλευρά της διοίκησης, των εργαζομένων ή τρίτου μέρους, που έχει σαν αποτέλεσμα την ψευδή παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

Βέβαια όπως διαπιστώνουμε σύμφωνα με τους παραπάνω ορισμούς η διαχείριση κερδών γίνεται κυρίως από την διοίκηση ή από τους εργαζομένους της που έχει σαν σκοπό την τροποποίηση της πραγματικής εικόνας της επιχείρησης με νόμιμους (ευελιξία

---

¹¹ Παπαγιάννη Εστέλλα σελ.9
<<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:JKfmY1xhhuUJ:nemertes.lis.upatras.gr/jspuibits+ream/10889/8029/2/EARNINGS%2520MANAGEMENT%2520%25281%2529.pptx+&cd=2&hl=el&ct=clnk&gl=gr>>

¹² Κωνσταντινούδη Παναγιώτης, 2015, Χειρισμός – χειραγώγηση των κερδών με την χρήση της αναβαλλόμενης φορολογίας (ΔΛΠ 12) και η επίδραση στις εισηγμένες επιχειρήσεις στο ΧΑΑ, σελίδα 6
<<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/18639/3/KonstantinoudisPanagiotisMsc2015.pdf>>

¹³ Μίχος, Αποστόλου, Δημογλή, 2016,
<<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3656/LOG%20MIXΟΣ-%20ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ-%20ΔΗΜΟΓΛΗ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

λογιστικών κανόνων και νόμων π.χ. Γενικών Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών) ή με παράνομους τρόπους έτσι ώστε να εμφανίζει μια εικόνα που να εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντά τους, χωρίς να λαμβάνουν υπόψιν τους την μακροχρόνια κερδοφορία. Από την άλλη πλευρά οι μέτοχοι επιθυμούν την σταδιακή αύξηση των κερδών άρα την παρέμβαση στις οικονομικές καταστάσεις χωρίς όμως να επηρεάζεται η αξία της επιχείρησης. Παρακάτω θα αναφέρουμε κάποιους ορισμούς από ερευνητές που αναφέρονται για την δημιουργική λογιστική.¹⁴

Ο Naser (1993:2) στην μελέτη του, το 1993 στη Μεγάλη Βρετανία, ορίζει τη δημιουργική λογιστική ως ένα μετασχηματισμό των λογιστικών ποσών από το τι αυτά πραγματικά είναι στο τι αυτοί που καταρτίζουν τις λογιστικές καταστάσεις επιθυμούν να είναι, εκμεταλλευόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες ή/και αγνοώντας μερικούς ή όλους από αυτούς. Επίσης ισχυρίζεται ότι η ελευθερία επιλογής που παρέχεται από το αγγλοσαξονικό σύστημα λογιστικής μπορεί να οδηγήσει σε κατάχρηση αυτής της ελευθερίας. Έτσι στην έκταση που αυτή η επιλογή εξακολουθεί να προσφέρεται για κατάχρηση θα υπάρχει δημιουργική λογιστική.

Ο Griffiths (1986:1) έχει μία δριμύτερη θεώρηση του θέματος αφού ισχυρίζεται ότι κάθε εταιρία στη χώρα του παίζει κατά κάποιο τρόπο με τα κέρδη της. Κάθε σύνολο δημοσιευόμενων λογαριασμών βασίζεται σε βιβλία που έχουν “μαγειρευτεί” με προσοχή ή πλήρως ωραιοποιηθεί. Τα στοιχεία που δίνονται δύο φορές το χρόνο στο επενδυτικό κοινό έχουν όλα αλλαχθεί προκειμένου να διαφυλαχθεί ο ένοχος. Αυτή η εξαπάτηση γίνεται με τέλειο τρόπο ώστε να είναι πλήρως νόμιμη και καλείται δημιουργική λογιστική.¹⁵

Σύμφωνα με τους ορισμούς του Naser και Griffiths διαπιστώνουμε ότι οι λογιστικές καταστάσεις ωραιοποιούνται μερικώς ή πλήρως εκμεταλλεύοντας ή παραβιάζοντας τους

---

¹⁴ Κολοβός Ιωάννης, 2012, σελ. 9-13
<<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15288/6/KolovosIoannisMsc2012.pdf>>

¹⁵ Ζαφειροπούλος Γ.Σπυρίδωνος, σελ. 13-15
<<http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/6205/1/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%96%CE%B1%CF%86%CE%B5%CE%B9%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%85%20%CE%A3%CF%80%CF%85%CF%81%CE%AF%CE%B4%CF%89%CE%BD%CE%BF%CF%82%20%CE%91%CE%9C%20154.pdf>>

κανονισμούς με σκοπό την δημοσίευση αλλοιωμένων αποτελεσμάτων για να επιτύχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η κατάχρηση αυτή ονομάζεται δημιουργική λογιστική και ευθύνεται για ένα μεγάλο αριθμό σκανδάλων. Για παράδειγμα το 2002 που έγινε η πτώση του χρηματιστηρίου οι δημοσιογράφοι και οι τηλεοράσεις υπέθεσαν ότι προκλήθηκε από τις εκθέσεις των λογιστικών ατασθαλιών της Enron, της WorldCom και άλλων πολλών μεγάλων εταιρειών. Ένα κοινό στοιχείο που είχαν οι εταιρείες αυτές είναι ότι είχαν τροποποιήσει τις οικονομικές τους καταστάσεις για να αυξήσουν το ατομικό πλούτο τους, με την βοήθεια των εσωτερικών πληροφοριών που κατέχουν σε συνδυασμό με την κρίση τους. Σε επόμενο κεφάλαιο θα αναφερθεί πιο αναλυτικά πως οι εταιρείες αυτές είχαν ωραιοποιήσει τα κέρδη τους και τι πραγματικά είχε συμβεί.

Διαχείριση ή Χειραγώγηση Κερδών

Τα κέρδη σίγουρα αποτελούν την βιτρίνα των οικονομικών καταστάσεων σε μια επιχείρηση. Δείχνουν κατά πόσο οι δραστηριότητες της επιχείρησης, επιδρούν προσθετικά στην αξία τους, ενώ παράλληλα δίνουν στίγμα για την απευθείας ανακατανομή πόρων στις αγορές κεφαλαίων. Άλλωστε, σε θεωρητικό επίπεδο η αξία της μετοχής μιας εταιρείας πρέπει να αντανακλά την παρούσα αξία των μελλοντικών κερδών. Συνεπώς, καθώς τα κέρδη αυξάνονται, αυξάνεται η εταιρική αξία και αντιστρόφως.

Όπως είναι φυσικό, οι διοικήσεις των εταιρειών εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στον τρόπο με τον οποίο δημοσιοποιούνται τα κέρδη, ελέγχοντας έτσι τις επιπτώσεις των λογιστικών μεθόδων που χρησιμοποιούν στην εικόνα της επιχείρησης. Σε έρευνα του Graham et al.(2005) η οποία απευθύνθηκε σε περισσότερους από 400 managers που εργάζονται στις ΗΠΑ με σκοπό να καταγράψει τις οικονομικές επιπτώσεις για την χρηματοοικονομική πληροφόρηση (financial disclosure) η συντριπτική πλειοψηφία (78%) των managers δήλωσε ότι δεν θα δίσταζε να θυσιάσει την μακροχρόνια ευημερία της επιχείρησης προκειμένου να μην αλλοιώσει ή διαταράξει την εικόνα των αποτελεσμάτων χρήσης.¹⁶

---

¹⁶ Graham, Harvery, Rajgopal, 2004, The economic implications of corporate financial reporting , σελίδα 22 , Παρ. 5.2, < <http://www.nber.org/papers/w10550.pdf>>

Ηθική και Διαχείριση των Κερδών

Ένα άλλο θέμα που θα έπρεπε να μας απασχολήσει είναι αυτό που σχετίζεται με την ηθικότητα της διαχείρισης κερδών. Όπως αναφέρει ο Abdelghany (2005), αν και η διαχείριση κερδών δεν παραβιάζει ρητά τους λογιστικούς κανόνες, ηθικά είναι μια αμφισβητήσιμη πρακτική. Ένας οργανισμός που διαχειρίζεται τα κέρδη, στέλνει το μήνυμα στους υπαλλήλους του, πως η διαστρέβλωση της αλήθειας είναι αποδεκτή πρακτική. Στελέχη που προβαίνουν σε διαχείριση των κερδών ρισκάρουν στην δημιουργία ενός κλίματος, μέσα στο οποίο και άλλες αμφισβητήσιμες ενέργειες μπορούν να συμβούν. Ο Chong (2006) υποστηρίζει πώς όσο η διαχείριση των κερδών δε χρησιμοποιείται με σκοπό το όφελος μιας συγκεκριμένης ομάδας επενδυτών ή της διοίκησης, αλλά με σκοπό το όφελος του οργανισμού και του επενδυτικού κοινού, όσο παρέχεται ολοκληρωμένη και σωστή πληροφόρηση για την διαδικασία σε όλους τους ενδιαφερόμενους και φυσικά όσο δεν παραβιάζονται ρητά οι λογιστικοί κανόνες και οι νόμοι, τότε δεν τίθεται θέμα ηθικότητας της διαχείρισης κερδών.¹⁷

Διαφωνία μεταξύ Ακαδημαϊκών και Νομοθετών

Ένα ενδιαφέρον ζήτημα της διαχείρισης των κερδών είναι η διαφωνία μεταξύ των ακαδημαϊκών από την μια πλευρά και των νομοθετών και επαγγελματιών από την άλλη. Για αυτή τη διάσταση απόψεων μεταξύ των νομοθετών, των επαγγελματιών και των ακαδημαϊκών ευθύνονται αρκετοί λόγοι. Πρώτον, οι ακαδημαϊκοί τείνουν να κάνουν γενικές δηλώσεις και διαπιστώσεις σχετικά με την διαχείριση των κερδών και συχνά επιλέγουν και εξετάζουν μεγάλα δείγματα εταιρειών. Με αποτέλεσμα να χρησιμοποιούν στατιστικούς ορισμούς της διαχείρισης κερδών που μπορεί να μην είναι και τόσο ισχυρίσιμοι στην ανίχνευση και αναγνώριση του φαινομένου. Αντίθετα, οι επαγγελματίες και οι νομοθέτες παρατηρούν και αντιμετωπίζουν καθημερινά περιπτώσεις διαχείρισης κερδών, εν μέρει οι στόχοι τους είναι διαφορετικοί από τους στόχους της ακαδημαϊκής έρευνας.

---

¹⁷ Κολοβού Ιωάννη, 2012, σελίδα 16 <
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15288/6/KolovosIoannisMsc2012.pdf>>

Δεύτερον, οι ακαδημαϊκοί επικεντρώνονται σε κίνητρα της διαχείρισης κερδών που παρέχονται κυρίως από συμβάσεις και συνάψεις συμβολαίων (συμβάσεις χρεών, συμφωνίες ανταμοιβής στελεχών κλπ.). Οι επαγγελματίες τα τελευταία χρόνια ενδιαφέρονται για τα κίνητρα διαχείρισης των κερδών που παρέχονται από τις αγορές κεφαλαίου (Κεφαλαιαγορά) (π.χ. επαλήθευση των προβλέψεων των αναλυτών για το οικονομικό έτος ή το τρίμηνο).

Τρίτον, οι ακαδημαϊκοί και οι επαγγελματίες έχουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με την έκταση, στην οποία η ορθολογιστική ικανότητα των επενδυτών μπορεί να μετριάσει τα προβλήματα που προκαλούνται στην διαχείριση των κερδών. Για παράδειγμα, οι ακαδημαϊκοί μερικές φορές στηρίζονται στην υπόθεση πως η αγορά είναι αποδοτική και αποτελεσματική για να ισχυριστούν ότι η διαχείριση των κερδών δεν αποτελεί πηγή προβλημάτων όσο αποκαλύπτεται πλήρως στο επενδυτικό κοινό. Οι νομοθέτες και οι επαγγελματίες διαφωνούν με αυτό τον ισχυρισμό.¹⁸

Ευκαιρίες Διαχείρισης Κερδών

Οι περιοχές οι οποίες προσφέρουν τις περισσότερες ευκαιρίες για διαχείριση κερδών συμπεριλαμβάνουν:

- την αναγνώριση εσόδων¹⁹
- την αποτίμηση αποθεμάτων,
- την εκτίμηση του ύψους των προβλέψεων τέτοιων όπως η δαπάνη για επισφαλείς χρεώστες (πελάτες) και για αναβαλλόμενους φόρους (deferred taxes)²⁰,

---

¹⁸ Patricia M. Dechow, Douglas J. Skinner, Earnings Management: Reconciling the Views of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators, 2000, 15/03/2017, p.2. §2 <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=218959>

¹⁹ Πρόκειται για τις διαδικασίες καταχώρισης των εσόδων στους λογαριασμούς ενός οργανισμού στην κατάλληλη λογιστική περίοδο. Ένα έσοδο μπορεί να αναγνωρισθεί σε διάφορα σημεία, π.χ. όταν τίθεται μία παραγγελία, κατά την παράδοση των αγαθών ή κατά την είσπραξη του αντιτίμου. Ορθή αναγνώριση εσόδων συνεπάγεται ορθό υπολογισμό των κερδών

²⁰ Πρόκειται για φορολογία η οποία αποδίδεται σε χρονικές διαφορές, δηλ. σε διαφορές μεταξύ κερδών όπως υπολογίζονται για φορολογικούς σκοπούς και κερδών όπως δηλώνονται στις λογιστικές καταστάσεις. Σε αντίθεση με τις μόνιμες διαφορές, οι χρονικές διαφορές αντλιογίζονται σε μελλοντικές περιόδους. Ο τρόπος λογιστικής αντιμετώπισης των αναβαλλόμενων φόρων έχει προκαλέσει σημαντική διχογνωμία.

- χρεώσεις στα έξοδα που γίνονται συνήθως μία φορά στην ζωή της επιχείρησης (one-time charges) όπως αυτά για αναδιάρθρωση-αναδιοργάνωση (restructuring)²¹ και για επανόρθωση ζημιών σημαντικού ύψους σε στοιχεία του ενεργητικού.²²

«Μετατόπιση» Κέρδους

Η διεργασία διαχείρισης κερδών κατά την οποία μετακινείται κέρδος από μία περίοδο σε άλλη καλείται «Μετατόπιση» ή «αναβολή κέρδους» (income shifting). Η μετατόπιση κέρδους επιτυγχάνεται με την επιτάχυνση ή την επιβράδυνση της αναγνώρισης εσόδων ή εξόδων. Αυτή η μορφή διαχείρισης κερδών συνήθως συνεπάγεται μία αναστροφή (έναν αντιλογισμό) του αποτελέσματος αυτού σε μία ή περισσότερες μελλοντικές περιόδους, συχνά μέσα στην επόμενη περίοδο. Γι' αυτό τον λόγο, η «μετατόπιση» κέρδους ή εσόδου είναι πολύ χρήσιμη τεχνική/μεθόδευση επ' αυτού του φαινομένου που καλείται «εξομάλυνση εταιρικού εισοδήματος» (income smoothing). Μεταξύ των πολλών παραδειγμάτων μετατόπισης/αναβολής κέρδους ή εσόδου συμπεριλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- a. Επιτάχυνση της αναγνώρισης εσόδων με το να πεισθούν αντιπρόσωποι (dealers) ή χονδρέμποροι να αγοράσουν (περισσότερα από ότι είναι αναγκαίο) προϊόντα πλησίον του τέλους της λογιστικής χρήσης.
- b. Επιβράδυνση της αναγνώρισης εξόδων με κεφαλαιοποίηση εξόδων και απόσβεσής τους σε μελλοντικές περιόδους. Ανάμεσα σε τέτοια παραδείγματα συμπεριλαμβάνονται η κεφαλαιοποίηση τόκων και η κεφαλαιοποίηση δαπανών ανάπτυξης λογισμικού. Μετατόπιση εξόδων σε μεταγενέστερες περιόδους με την υιοθέτηση ορισμένων λογιστικών μεθόδων. Π.χ. υιοθέτηση της μεθόδου FIFO για την αποτίμηση αποθεμάτων (έναντι εναλλακτικά της LIFO) και της σταθερής μεθόδου απόσβεσης (straight-line depreciation) έναντι κάποιας μεθόδου αυξημένης τα πρώτα χρόνια απόσβεσης (accelerated depreciation) μπορεί να καθυστερήσει την αναγνώριση εξόδου.

---

²¹ Αναδιάρθρωση των πληρωμών του χρέους μιας εταιρείας, η οποία αδυνατεί να το εξυπηρετήσει, συνοδευόμενη συχνά και με άλλα μέτρα εξυγίανσης, τα οποία συνήθως της επιβάλλονται από τους μεγαλύτερους πιστοδότες της

²² Walsh Ciaran, 2009, μετάφραση Παπαιωάννου και Τρουπάκης, Εκδόσεις Πατάκη

- c. Χρέωση μεγάλου ποσού εξόδων (large one-time charges) που μπορεί να αφορά ζημιές σε μεγάλης αξίας στοιχεία του ενεργητικού και δαπάνες αναδιάρθρωσης/αναδιοργάνωσης σε διαλείπουσα (έκτακτη) βάση. Αυτό επιτρέπει στις εταιρείες να επιταχύνουν την αναγνώριση εξόδων και κατ'αυτό τον τρόπο να κάνουν τα κέρδη που ακολουθούν να φαίνονται καλύτερα.²³

Διαχείριση Κερδών με Ταξιθετική Προσέγγιση

Αντικείμενο διαχείρισης μπορούν να γίνουν τα κέρδη, ταξιθετώντας επιλεκτικά έξοδα και έσοδα σε ορισμένα μέρη του λογαριασμού αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης διαφορετικά από αυτά στα οποία πρέπει να διατεθούν. Η μετάθεση εξόδων μετά από το αποτέλεσμα εκμετάλλευσης (οργανικό ή λειτουργικό αποτέλεσμα) είναι η πιο συνήθης μορφή τέτοιας ταξιθετικής διαχείρισης κερδών που σημαίνει ότι αναφέρονται αυτά τα κονδύλια μαζί με ασυνήθη και μη επαναλαμβανόμενα κονδύλια στα οποία συνήθως δίδεται λιγότερη σημασία από τους χρηματοοικονομικούς/επενδυτικούς αναλυτές.

Μία περίπτωση τέτοιας μορφής διαχείρισης κερδών είναι να γίνονται απευθείας προσαρμογές στην καθαρή θέση δίχως να «πηγαίνουν» το κονδύλι των προσαρμογών από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης. Εν τούτοις ανώτερα στελέχη επιχειρούν να ταξιθετήσουν έξοδα στα τμήματα των μη επαναλαμβανόμενων (εκτάκτων) κονδυλίων του λογαριασμού αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης και χρήσης όπως τα παραδείγματα που ακολουθούν.²⁴

Όταν μία εταιρεία παύει να λειτουργεί ένα τμήμα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της, τα έσοδα από αυτό το τμήμα πρέπει να αναφέρονται ξεχωριστά ως κέρδος ή ζημιά από διακοπείσες δραστηριότητες. Αυτό το κονδύλι αγνοείται στην χρηματοοικονομική ανάλυση επειδή σχετίζεται με μία επιχειρησιακή μονάδα η οποία δεν έχει πλέον επιπτώσεις στην εταιρεία. Κάποιες εταιρείες όμως επιβαρύνουν μεγαλύτερο μέρος από τα κοινά κόστη (τέτοια όπως τα γενικά έξοδα της εταιρείας) στο τμήμα που παύει να

---

²³ Κάντζος Κωνσταντίνος, 2002 «Ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων», Εκδόσεις Interbooks ,Αθήνα

²⁴ Παπαδέας Παναγιώτης, Συκιανάκης Νικόλαος, 2014, Ανάλυση & Διερεύνηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων , Εκδόσεις Παπαδέας παν, Αθήνα

λειτουργεί, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό τα κέρδη για το υπόλοιπο μέρος της εταιρείας.

Η χρήση ιδιαίτερων (έκτακτων) επιβαρύνσεων τέτοιων όπως είναι η χειροτέρευση της κατάστασης στοιχείων του ενεργητικού και χρεώσεις εξόδων αναδιάρθρωσης έχει εκτοξευθεί στα ύψη. Το κίνητρο γι' αυτή την πρακτική ανακύπτει από την συνήθεια πολλών αναλυτών να αγνοούν τις έκτακτες αυτές χρεώσεις λόγω της ασυνήθους και μη επαναληπτικής φύσης τους. Με το να κάνουν έκτακτες χρεώσεις περιοδικά και να συμπεριλαμβάνουν έξοδα εκμετάλλευσης (οργανικά έξοδα) στις επιβαρύνσεις αυτές, οι εταιρείες κάνουν τους αναλυτές να αγνοούν ένα μέρος από τα έξοδα εκμετάλλευσης (λειτουργικά έξοδα).²⁵

Βασικές Μέθοδοι Χειραγώγησης Κερδών

Στην ενότητα αυτή θα καταγραφτούν οι χειρισμοί με τους οποίους οι managers προχωρούν στη διαχείριση των κερδών. Κάποιοι από αυτούς τους τρόπους αναφέρονται παρακάτω χωρίς φυσικά να είναι δυνατό καλυφθούν όλες τις περιπτώσεις που έχουν επινοηθεί ανά κατηγορία και που θα επινοηθούν στο μέλλον.

1. Κλασικότερη αποτελεί η επιλογή του κατάλληλου χειρισμού των κερδών από διαφορετικές επιλογές που τους δίνει τα ίδια τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Δ.Λ.Π.) όπως π.χ. η μέθοδος απόσβεσης των παγίων και η πολιτική αναγνώρισης των εσόδων.
2. Η απόφαση για το πότε θα υιοθετηθούν νέα λογιστικά πρότυπα ή διατάξεις . Δηλαδή η απόφαση για το αν θα γραφτεί σαν επιπτώσεις της μετάβασης στην κατάσταση εσόδων ή σαν μια αναδρομική προσαρμογή στα ίδια κεφάλαια των μετόχων στον ισολογισμό.
3. Αποφάσεις βασισμένες στην διακριτική ικανότητα της διοίκησης, στις περιπτώσεις τις οποίες το λογιστικό πρότυπο που ακολουθείται απαιτεί εκτιμήσεις για τις αποσβέσεις, το ποσοστό των επισφαλών απαιτήσεων, αποτίμηση παγίων, συνταξιοδοτική λογιστική και διαγραφή περιουσιακών στοιχείων.

---

²⁵ Μίχος, Αποστόλου, Δημογλή, 2016, <<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3656/LOG%20MIXΟΣ-%20ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ-%20ΔΗΜΟΓΛΗ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

4. Η ιεράρχηση αντικειμένων ως εντός ή εκτός των τακτικών λειτουργικών κερδών με σκοπό την διάκριση αυτών από π.χ. μεταβατικές χρεώσεις.
5. Η διάρθρωση των μεταβιβάσεων για να επιτευχθεί το επιθυμητό λογιστικό αποτέλεσμα. Μια τέτοια περίπτωση είναι αυτή της στρατηγική χρήσης μέρους των περιουσιακών στοιχείων της Xerox, να πουλήσει τα συμβόλαια μίσθωσης της θυγατρικής της στη Βραζιλία αφού διακόπηκε η χρηματοδοτική μίσθωση προς ενίσχυση της λειτουργικής μίσθωσης. (Τα έσοδα από λειτουργικές μισθώσεις αναγνωρίζονται μόνο όταν εξοφληθούν οι πληρωμές ενοικίων.)
6. Ο χρονισμός της αναγνώρισης των εσόδων και των εξόδων με σκοπό την εξομάλυνση (smoothing) των κερδών και η επιλογή για το αν θα κεφαλαιοποιηθούν τα κόστη όπως τα έξοδα για το brand name.
7. Αποφάσεις για πραγματική παραγωγή και επενδύσεις, όπως η μείωση των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης και η μεταβολή των εξόδων διάθεσης και διοίκησης.
8. Διαχείριση της διαφάνειας των λογιστικών καταστάσεων. Όπως για παράδειγμα η επιλογή για το αν θα παρουσιαστούν συγκεκριμένες εγγραφές σε ξεχωριστή γραμμή σε λογιστική κατάσταση ή σε σημείωση.
9. Η διαχείριση της πληροφορίας που μπορούν να παρέχουν τα κέρδη μέσω διαφόρων άλλων τρόπων όπως η απόφαση του αριθμού των λογιστικών καταστάσεων που δημοσιεύονται πέρα των υποχρεωτικών αλλά και του βαθμού της ανάλυσης που αυτές θα περιέχουν.

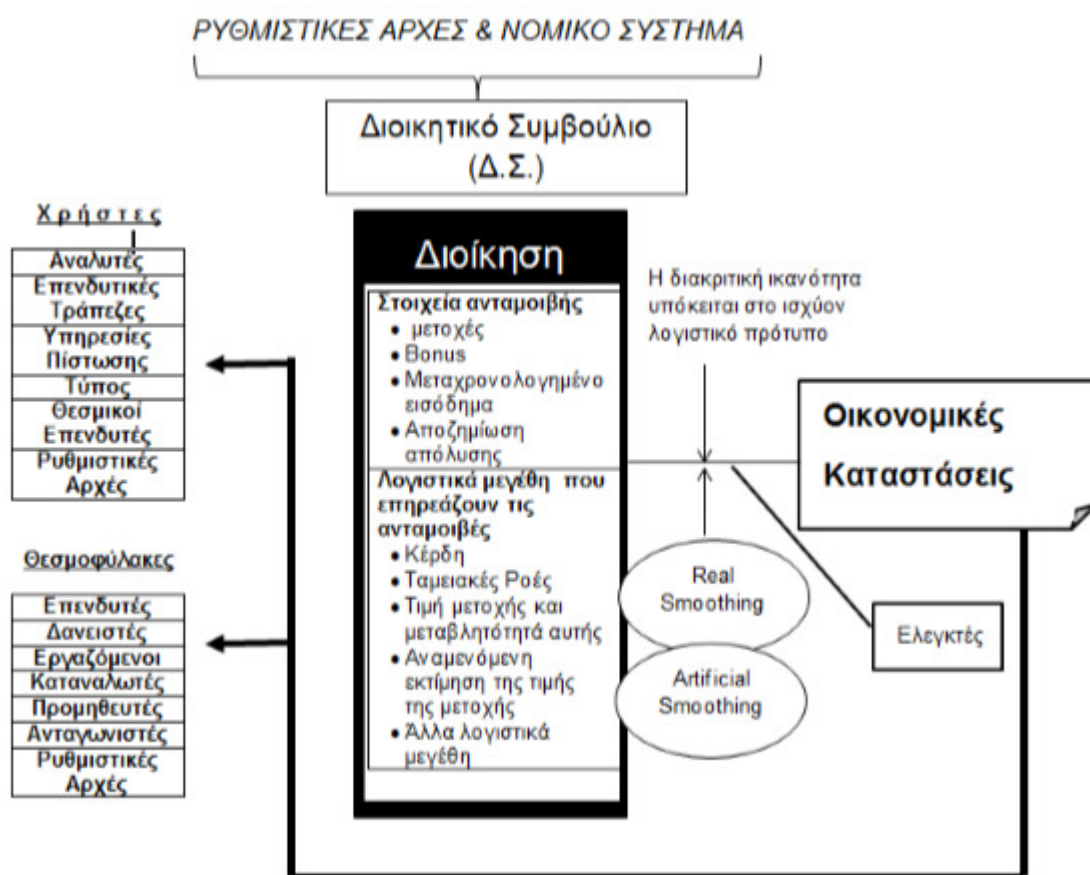
Σύμφωνα με έρευνες που έγιναν σε εταιρείες οι οποίες είχαν κληθεί σε επαναδημοσιοποίηση των οικονομικών καταστάσεων ή και είχαν καταδικαστεί από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς την περίοδο 1997-2002, εντοπίστηκε ότι από τις 227 περιπτώσεις οι 126 είχαν χαρακτηριστεί ως ακατάλληλη αναγνώριση εσόδων. Αυτό σημαίνει ότι η διοίκηση επιδέχεται μεγάλη διαχείριση στα έσοδα με σκοπό την διόρθωση των κερδών. Παρακάτω θα αναφερθούν μερικοί από τους τρόπους που γίνεται η διαχείριση αυτή. Όπως είναι :

- Αναγνώριση πιθανών πωλήσεων με το δικαίωμα επιστροφής σαν πωλήσεις
- “Channel stuffing”, η πρακτική κατά την οποία ακολουθείται για να διογκωθούν οι πωλήσεις μέσω διοχέτευσης περισσότερων προϊόντων σε ένα κανάλι διανομής απ’ ότι αυτό είναι ικανό να πουλήσει. Για παράδειγμα για να καταγραφούν πωλήσεις σε μια συγκεκριμένη περίοδο, η εταιρία προχωρά σε πωλήσεις σε μεγάλη έκπτωση για να αναγκαστούν οι αγοραστές να αγοράσουν προκαταβολικά.

- Συναλλαγές “Bill&Hold” .Ένα είδος διακανονισμού πωλήσεων κατά το οποίο ο πωλητής τιμολογεί τα προϊόντα αλλά δεν τα φορτώνει μέχρι μια ύστερη ημερομηνία, όταν και θα ικανοποιούνται κάποιες προϋποθέσεις. Αυτές οι προϋποθέσεις περιλαμβάνουν: πληρωμή των αγαθών, η συγκέντρωση της παραγγελίας από τον προμηθευτή, η παραγωγή/τελειοποίηση των πωληθέντων. Συνήθως η πωλήτρια εταιρία κρατά το τιμολογημένο εμπόρευμα χωρίς ο αγοραστής να μπορεί να το αγοράσει.
- Παραβίαση των τριμηνιαίων κανόνων καταγραφής εσόδων. Η καταγραφή μιας πώλησης σε διαφορετική τριμηνιαία περίοδο από αυτήν στην οποία πραγματοποιήθηκε. Στην ουσία γίνεται η τιμολόγηση σε προηγούμενη περίοδο από αυτή στην οποία πραγματοποιείται η φόρτωση της παραγγελίας.

Τα Εμπλεκόμενα Μέρη

Οι σχέσεις μεταξύ διοίκησης και των υπόλοιπων ενδιαφερόμενων μελών αναφορικά με τις διοικητικές αποφάσεις και την πορεία της επιχείρησης παρουσιάζονται στην εικόνα 1. Η συγκεκριμένη ενότητα έχει σαν σκοπό την σχηματοποίηση των σχέσεων τους για την ανάδειξη της σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ τους, τον λόγο ύπαρξης και την καλύτερη κατανόηση της διαχείρισης κερδών. Η εικόνα 1 δείχνει τους βασικούς εμπλεκόμενους: τους manager, τους χρήστες και τους θεσμοφύλακες. Η επιχείρηση γίνεται αντιληπτή σαν μια σύμβαση εξουσιοδότησης μεταξύ της διοίκησης και του Διοικητικού Συμβουλίου. Το Δ.Σ. καθορίζει το είδος και το ύψος της αμοιβής της διοίκησης.

Εικόνα 1: Τα εμπλεκόμενα μέρη στη διαχείριση κερδών. Η λογιστική σκηνή και οι σχέσεις μεταξύ διαχείρισης και άλλων ενδιαφερόμενων

Η διοίκηση, το Δ.Σ. και οι μέτοχοι σχηματίζουν μια ιεραρχημένη δομή λήψης αποφάσεων. Η διοίκηση βρίσκεται στη βάση αυτής της ιεραρχίας. Παρόλα αυτά οι CEO δεν φαίνεται να το αντιλαμβάνονται, ο λόγος είναι ότι αυτοί είναι που λαμβάνουν την μεγάλη πλειοψηφία των αποφάσεων. Από την επιχειρησιακή στρατηγική και την

εφαρμογή της ως την διαμόρφωση του διακόσμου στους χώρους εργασίας εκτείνονται οι αρμοδιότητές τους. Οι ευθύνες της διοίκησης καθορίζουν την καθημερινή επιβίωση της εταιρίας.

Οι λογιστικές καταστάσεις είναι ένα αποτέλεσμα των έργων της διοίκησης αλλά και το βασικό δεδομένο για τη λήψη αποφάσεων των χρηστών και των θεσμοφυλάκων. Με αυτόν τον τρόπο επηρεάζονται οι επιδόσεις της επιχείρησης και κατά συνέπεια οι αμοιβές της διοίκησης. Για παράδειγμα, οι πιστωτές χρησιμοποιούν τα κέρδη για να αποφασίσουν την ικανότητα της επιχείρησης να αποπληρώσει τα δάνειά της και οι αποφάσεις τους καθορίζουν το κόστος κεφαλαίου στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης (Κ.Α.Χ.) και τα κεφάλαια τα οποία μπορούν να αντληθούν για επενδύσεις. Οι θεσμοφύλακες είναι διαμοιρασμένοι σε διάφορα σημεία του διαγράμματος καθώς σ' αυτούς περιλαμβάνονται οι ελεγκτές, που μετέχουν στην προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων, το διοικητικό συμβούλιο, που επιβλέπουν τη διοίκηση σαν εκπρόσωποι των συμφερόντων των μετόχων και άλλοι θεσμοφύλακες από το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, όπως αναλυτές, θεσμικοί επενδυτές, τραπεζικοί επενδυτές, πιστωτικές υπηρεσίες και ο τύπος. Αξιοσημείωτος είναι ο διπλός ρόλος των ρυθμιστικών αρχών οι οποίοι ανήκουν και στην ομάδα των χρηστών αλλά και καθορίζουν τους κανόνες του παιχνιδιού για τα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Έρευνες έχουν δείξει Beatty & Weber, 2005 ότι οι επιχειρήσεις ήταν λιγότερο επιτυχείς στους στόχους κερδοφορίας αφού υποχρεώνονταν να συμμορφωθούν με συγκεκριμένες διατάξεις των λογιστικών προτύπων. (SEC's Staff Accounting Bulletin (SAB) No.101 όπου μπορούσαν να αναγνωρίσουν τα έσοδα μόνο αφού έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία κερδοφορίας). Το νομικό σύστημα είναι ένα σημαντικός παράγοντας της δομής του συστήματος των λογιστικών αναφορών και μπορεί να προτρέψει ή να αποτρέψει και εν πάση περιπτώσει να ρυθμίσει την έκταση και τον χαρακτήρα της διαχείρισης κερδών από μέλη της ομάδας των χρηστών.²⁶

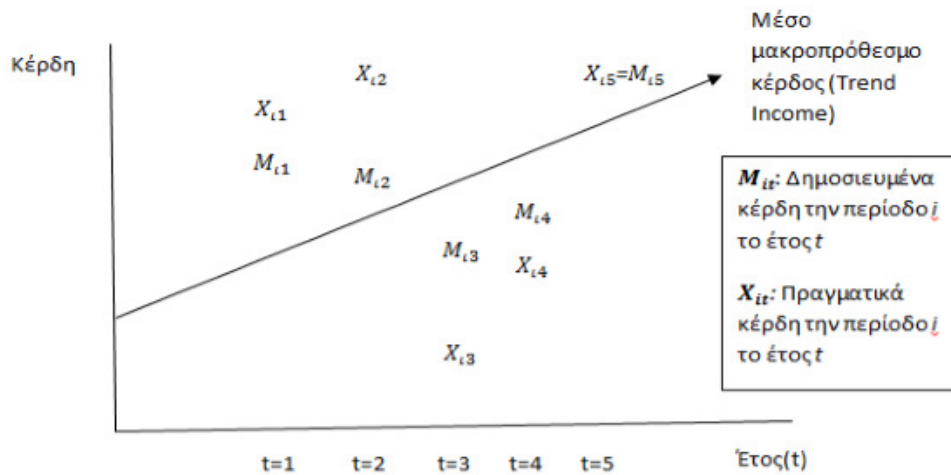
²⁶ Joshua Ronen, Varda Jaari, Earnings Management: Emerging Insights in Theory Practice and Research, σελ.56-59 < http://www.ciando.com/img/books/extract/0387257713_lp.pdf >

Smoothing - Εξομάλυνση

Σε περασμένες δεκαετίες, η διαχείριση κερδών περιοριζόταν στην εξομάλυνση των έκτακτων διακυμάνσεων που μπορεί να παρουσιάσουν οι εισοδηματικές ροές, με σκοπό να εξαλειφθεί η διαφαινόμενη μεταβλητότητα στα έσοδα της επιχείρησης. Αυτός είναι και ο λόγος που οι διοικήσεις προσπαθούσαν να «κρύψουν» το υπερβάλλον κέρδος σαν απόθεμα για τις περιόδους που η κερδοφορία σημειώνει καμπή, πετυχαίνοντας με αυτόν τον τρόπο την επιθυμητή εξομάλυνση. Η τεχνική αυτή, δηλαδή η εξαίρεση των μεγάλων διακυμάνσεων από το σύνολο των δημοσιευμένων κερδών, θεωρείται πια διαχρονική.

Υπάρχουν δύο είδη εξομάλυνσης η πραγματική (real smoothing) και η τεχνητή (artificial). Η πραγματική αναφέρεται στις επενδυτικές αποφάσεις που μπορεί να ληφθούν για να μειώσουν τη διακύμανση των κερδών, ενώ η τεχνητή επιτυγχάνεται μέσω λογιστικών επιλογών. Υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ των δύο αυτών τύπων εξομάλυνσης. Η πραγματική εξομάλυνση συνήθως προηγείται συνήθως της τεχνητής, αρχικά επειδή τα κέρδη αποτελούν μια τυχαία μεταβλητή εξαρτώμενη από την παραγωγή και τις αποφάσεις για επενδύσεις των παρελθοντικών ετών, αλλά και γιατί η πραγματική εξομάλυνση περιλαμβάνει αποφάσεις που μειώνουν τη μη προβλεπόμενη μεταβλητότητα των κερδών. Αντίθετα, η τεχνητή εξομάλυνση περιλαμβάνει υπερδιόγκωση αλλά και υποτίμηση των δημοσιευμένων κερδών. Υπερδιόγκωση κατά τις περιόδους που παρατηρείται χαμηλή κερδοφορία και το αντίθετο για τις περιόδους που παρατηρείται υψηλή. Με αυτόν τον τρόπο η χρονοσειρά των δημοσιευμένων κερδών έχει τον ίδιο μέσο με τη χρονοσειρά του δημοσιευμένου εισοδήματος αλλά με μικρότερη διακύμανση. Η εικόνα 2 περιγράφει την τεχνική της εξομάλυνσης. Τα δημοσιευμένα κέρδη (M_t) είναι πιο κοντά στα μακροπρόθεσμα μέσα κέρδη απ' ό,τι τα πραγματικά (X_t -αυτά που θα δημοσιεύονταν σε περίπτωση που η στρατηγική διαχείρισης κερδών θα ήταν ουδέτερη)

Εικόνα 2: Εξομάλυνση (smoothing) γύρω από την καμπύλη μέσου μακροπρόθεσμου κέρδους(trend line)

Η εξομάλυνση δεν είναι πάντα χωρίς κινδύνους, και αυτό συνίσταται στο ενδεχόμενο τα δημοσιευμένα κέρδη να χειραγωγούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να προσεγγίζουν μια τάση κερδών η οποία είναι διαφορετική από αυτή την οποία η διοίκηση πραγματικά πιστεύει ότι είναι η σωστή. Επομένως, η διαχείριση των accruals φαντάζει πιο ελκυστική από την πραγματική καθώς δεν μειώνει την αξία της επιχείρησης τόσο πολύ. Από την άλλη όμως, η πραγματική εξομάλυνση έχει το πλεονέκτημα ότι είναι αδιαφανής και γι' αυτό τον λόγο πιο δύσκολο να εντοπιστεί και να αποτραπεί.

Accruals - Δεδουλευμένα

Τα Accruals (δεδουλευμένα) σαν έννοια, δημιουργούνται στη χρονική διαφοροποίηση μεταξύ της λογιστικής αναγνώρισης μιας συναλλαγής και της πραγματοποίησης ταμειακής ροής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα έσοδα, τα οποία μπορεί να αναγνωρίζονται αφού ο πελάτης πληρώσει την προκαταβολή και πριν την εξασφάλιση της συνολικής είσπραξης. (βλ. πίνακα 1)

Περίοδος	1	2	3
Γεγονός	Προκαταβολή από τον πελάτη	Φόρτωση του εμπορεύματος στον πελάτη	Ο πελάτης διακανονίζει τις οφειλές του
Χρηματική Ροή	Εισροή της προκαταβολής	Καμία εισροή	Εισροή της τελικής εισροής
Λογιστική Αναγνώριση του Εσόδου	Καμία	Καταγραφή του εσόδου	Καμία
Accruals	Αύξηση του λογαριασμού «μη δεδουλευμένα έσοδα»	Μείωση του λογαριασμού «μη δεδουλευμένα έσοδα» ή/και αύξηση του λογαριασμού «οφειλές εισπρακτέες»	Μείωση του λογαριασμού «οφειλές εισπρακτέες»

Πίνακας 1: Accruals και λογιστικά γεγονότα

Η προκαταβολή δημιουργεί μια υποχρέωση με τον όρο «μη δεδουλευμένα έσοδα». Η τελική πληρωμή μειώνει τον λογαριασμό «οφειλές εισπρακτέες». Κατά την διάρκεια της ζωής μιας επιχείρησης, τα δηλωμένα έσοδα πρέπει να είναι ίσα με τις συνολικές (μεικτές) χρηματικές εισροές, και τα συνολικά accruals πρέπει να μηδενίζονται. Στο παράδειγμά μας, η υποχρέωση «μη δεδουλευμένα έσοδα», μηδενίζεται με την φόρτωση του εμπορεύματος και ο λογαριασμός «οφειλές εισπρακτέες» μηδενίζεται όταν ο πελάτης πληρώσει το χρέος του.

Η έρευνα στην διαχείριση των accruals επιχειρεί να διαχωρίσει τα accruals που προκύπτουν από διαχείριση κερδών από τα φυσιολογικά accruals.

Non-discretionary accruals: είναι τα accruals τα οποία προκύπτουν από συναλλαγές που πραγματοποιούνται την τρέχουσα περίοδο, τα οποία είναι φυσιολογικά για την εταιρία, δεδομένου του επιπέδου αποδοτικότητας και την εταιρική στρατηγική, τις κλαδικές συμβάσεις, τα μακρό-οικονομικά δεδομένα και άλλους οικονομικούς παράγοντες.

Discretionary accruals: είναι τα accruals που προκύπτουν από συναλλαγές που έγιναν ή από λογιστικούς χειρισμούς που επιλέχθηκαν με σκοπό την διαχείριση κερδών.

Accrued balances (Ισοζύγια δεδουλευμένων): αναφέρονται σε όλα τα μη ρευστοποιημένα στοιχεία ενεργητικού και σε όλες τις υποχρεώσεις, που δεν είναι αποτέλεσμα δανεισμού (όπως τραπεζικά χρέη, ομολογίες).

Reversals: είναι οι αντिलογισμοί οι οποίοι προκύπτουν από ισοζύγια δεδουλευμένων της προηγούμενης περιόδου.

Ο ορισμός μας υπονοεί ότι όλα τα ισοζύγια δεδουλευμένων για την επιχείρηση i την περίοδο t δίνονται από τον παρακάτω τύπο:

$$EBTA_{it} = DA_{it} + NDA_{it} + Reversals_{it} + EBTA_{it-1}^{(1)}$$

$EBTA_{it}$: Το σύνολο των accruals για την εταιρεία i στο τέλος της περιόδου k .

DA_{it} : Discretionary Accruals για την εταιρεία i που προκύπτουν από συναλλαγές την περίοδο k .

NDA_{it} : Non-discretionary Accruals για την εταιρεία i που προκύπτουν από συναλλαγές την περίοδο k .

$Reversals_{it}$: οι αντिलογισμοί για την εταιρεία i που προκύπτουν από ισοζύγια δεδουλευμένων ($EBIT_A$ από λογαριασμούς accruals) της προηγούμενης περιόδου μέσα από τις συναλλαγές

Οι αντिलογισμοί στα ισοζύγια δεδουλευμένων (reversals) περιορίζουν την ικανότητα διαχείρισης των κερδών. Για να γίνει πιο κατανοητή αυτή τους η ιδιότητα, ας αναλογιστούμε την περίπτωση στην οποία μια εταιρεία διογκώνει τα κέρδη της περιόδου φορτώνοντας περισσότερο εμπόρευμα εκτός τακτικών παραγγελιών σε πελάτες, το οποίο προβλέπεται να επιστραφεί στην επόμενη λογιστική περίοδο (βλ. channel stuffing). Τα έσοδα επομένως της επόμενης περιόδου, μειώνονται από τις «επιστροφές πωλήσεων» και το ισοζύγιο δεδουλευμένων αντί-λογίζεται. Στην περίπτωση που στην επόμενη περίοδο η κερδοφορία παραμείνει στα ίδια επίπεδα, η εταιρεία θα πρέπει να προχωρήσει σε διπλασιασμό των χειραγωγημένων κερδών για να υπερκαλύψει την αρνητική επίδραση των αντिलογισμών της διαχείρισης κερδών της προηγούμενης περιόδου. Αντίστοιχα την μεθεπόμενη περίοδο θα έπρεπε να τριπλασιάσει τα χειραγωγημένα κέρδη.

Παρά το γεγονός ότι οι αντिलογισμοί είναι σημαντικοί, οι περισσότεροι εμπειρικοί ερευνητές τους αγνοούν επειδή είναι δύσκολο να εντοπιστούν. Οι μελέτες εξισώνουν τα συνολικά accruals με τη διαφορά στο ισοζύγιο των δεδουλευμένων στην αρχή και στο

τέλος της περιόδου. Κάτι τέτοιο δημιουργεί σφάλματα μέτρησης στα accruals όπως φαίνεται στο παρακάτω παράδειγμα.

Το αρχικό υπόλοιπο των λογαριασμών «ταμείο» και «Πελάτες» (λογαριασμοί εισπρακτέοι) είναι 50 και 80 αντίστοιχα. Η επιχείρηση προχωρά σε 2 πωλήσεις, μια κανονική πώληση ύψους 2000 και μια επιθετική πώληση στα πλαίσια “channel stuffing” το οποίο αυξάνει τις πωλήσεις και τα discretionary accruals (DA) κατά 50. Το αρχικό υπόλοιπο του δεδουλευμένου ισοζυγίου «Πελάτες» πληρώθηκε στη τρέχουσα περίοδο.

Ταμείο	Πελάτες	Πωλήσεις
50	80	
1800	(NDA)200	2000
	(DA)50	50
80	80(Reversal)	
1930	250	2050

Εικόνα 3: Γενικό καθολικό-General ledger

Η μεταβολή στο σύνολο των accruals για την συγκεκριμένη περίοδο είναι 170 (250-80) από τον τύπο (1), το οποίο είναι ίσο με την διαφορά μεταξύ κερδών και ταμειακών ροών (2050-1880), αλλά το σύνολο NDA+DA= 250 (200+50).

Ο αντιλογισμός των 80 δημιούργησε αυτή τη διαφορά. Στην περίπτωση που δεν λάμβανε χώρα στη συγκεκριμένη περίοδο αλλά σε επόμενη, η μεταβολή στο σύνολο των accruals (EBTA) από την αρχή στο τέλος της περιόδου, θα αντικατόπτριζε σωστά το άθροισμα

των NDA και DA, όπως και η διαφορά μεταξύ κερδών και ταμειακών ροών (2050 – 1800).²⁷

---

²⁷ Χατζηαγάπογλου Λάζαρος, 2016, Αθήνα, <<http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/handle/123456789/432051/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%9A%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7%20%CE%9A%CE%B5%CF%81%CE%B4%CF%8E%CE%BD.%20%CE%97%20%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%AF%CF%80%CF%84%CF%89%CF%83%CE%B7%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82.pdf?sequence=2>>

Κεφάλαιο 2ο

Βασικά Χαρακτηριστικά Διαχείρισης Κερδών (CRIME)

Τα βασικά χαρακτηριστικά της διαχείρισης κερδών περιγράφονται από το μοντέλο «CRIME» που ανέπτυξε ο Rezaee. Η διαστρέβλωση των οικονομικών καταστάσεων είναι αποτέλεσμα της εφαρμογής ενός συνόλου μεθόδων χειραγώγησης λογιστικών κερδών και αποδίδεται στην επίδραση κάποιων παραγόντων.

Το μοντέλο του Rezaee επισημάνει αυτούς τους παράγοντες. Ο όρος CRIME (έγκλημα στα Ελληνικά) προέρχεται από τα αρχικά των λέξεων: Cooks – μάγειρες, Recipes – συνταγές, Incentives – κίνητρα, Monitoring – έλεγχος και End Results – συνέπειες.²⁸

Οι Μάγειρες (Cooks)

Με τον όρο μαγείρεμα εννοούμε τα άτομα/πρόσωπα τα οποία αλλοιώνουν τις οικονομικές καταστάσεις και εφαρμόζουν πρακτικές δημιουργικής λογιστικής. Τα πρόσωπα αυτά προέρχονται συνήθως από υψηλόβαθμα στελέχη όπως είναι ο πρόεδρος, οι διευθυντές, οι Chief Executive Officers (CEOs), Chief Financial Officers (CFOs). Έχει διαπιστωθεί ότι το 80% των επιχειρήσεων διαστρεβλώνουν την πραγματική εικόνα της επιχείρησης και πώς τα ανώτερα στελέχη είναι άμεσα εμπλεκόμενοι σε αυτό. Ακόμη έχει διαπιστωθεί ότι οι λογιστές δεν ευθύνονται αποκλειστικά και μόνο αυτοί για τις παραποιήσεις που γίνονται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.

Οι Συνταγές (Recipes)

Οι συνταγές αναφέρονται στον τρόπο με τον οποίο αλλοιώνουν τις οικονομικές καταστάσεις. Οι πιο διαδεδομένες λύσεις είναι να επεξεργαστείς τα κέρδη είτε αυξάνοντας είτε μειώνοντας. Ένας άλλος τρόπος λιγότερο συνηθισμένος είναι να

---

²⁸ Γαγάνης et al, Rezaee , 2003 , Αναγνώριση παραποιημένων λογιστικών καταστάσεων: Μεθοδολογικό πλαίσιο και εφαρμογής ,σελ. 24-25

επεξεργαστείς τους πληρωταίους λογαριασμούς (Accounts Payable), τη καταγραφή εικονικών συναλλαγών θεωρείται η πιο επιθετική μορφή δημιουργικής λογιστικής.

Τα Κίνητρα (Incentives)

Πάντα πίσω από μια ενέργεια υπάρχει ένα κίνητρο στην προκειμένη περίπτωση τα κίνητρα αυτά είναι κυρίως οικονομικής φύσεως και σχετίζονται με τα bonus των υπαλλήλων, τα προβλήματα ρευστότητας, τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος προς τους τρίτους είτε αυτοί είναι επενδυτές, προμηθευτές, τράπεζες κλπ. Βέβαια τα κίνητρα αυτά μπορεί να είναι μια εμμονή, η οποία οφείλεται σε συνήθη τάση (habitual criminal) ορισμένων στελεχών να καταστρώνουν και να εμπλέκονται σε δολοπλοκίες. Στα κίνητρα μπορούν να συμπεριλάβουμε το ιδεολογικό υπόβαθρο όπως επίσης και τον εγωκεντρισμό της διοίκησης να δημιουργήσει ένα ισχυρό κύρος που θα καθιερώσει την επιχείρηση ηγέτιδα στον κλάδο που δραστηριοποιείται.

Η Επίβλεψη (Monitoring)

Με τον όρο επίβλεψη εννοούμε τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων είτε από εσωτερικό είτε εξωτερικό έλεγχο για τον εντοπισμό σφαλμάτων και την επιδιόρθωση τους κατά την διάρκεια του ελέγχου. Επιπλέον γίνεται προσπάθεια για εντοπισμό των ευθυνών σε επίπεδο ελεγκτών αλλά και σε επίπεδο διοίκησης.

Οι Συνέπειες (End Results)

Στις συνέπειες περιγράφεται ο αντίκτυπος που έχει η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων στις σχέσεις της επιχείρησης με τους επενδυτές, τους πιστωτές της καθώς και με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η σπίλωση του ονόματος της εταιρίας οδηγεί σε έλλειψη αξιοπιστίας και συνεπώς σε πτώση της αξίας της μετοχής και ένταξη της εταιρίας σε καθεστώς επιτήρησης για μεγάλο χρονικό διάστημα. Υπάρχουν περιπτώσεις επιβολής χρηματικών προστίμων όπως επίσης και ποινές φυλάκισης για τα εμπλεκόμενα στελέχη.²⁹

---

²⁹ Γαγάνης et al, Rezaee , 2003 , Αναγνώριση παραποιημένων λογιστικών καταστάσεων: Μεθοδολογικό πλαίσιο και εφαρμογής ,σελ. 24-25

Τα Λογιστικά Πρότυπα

Με τον όρο Λογιστικά Πρότυπα εννοούμε ένα σύνολο αρχών, μεθόδων και οδηγιών για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων θεμάτων λογιστικής φύσεως, η εφαρμογή των οποίων οδηγεί στον υπολογισμό του οικονομικού αποτελέσματος και την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης με αυστηρά προσδιορισμένο και ομοιόμορφο τρόπο.³⁰

Το ενδιαφέρον για τα λογιστικά πρότυπα έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Η δημιουργία των λογιστικών προτύπων προήρθε από την ανάγκη μιας τυποποιημένης λογιστικής πληροφορίας για την ανάπτυξη και αποτελεσματική λειτουργίας της Κεφαλαιαγοράς τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνή επίπεδο με σκοπό την πληροφόρηση του κοινού (Π.χ. προμηθευτές, εργαζόμενους, τράπεζες και γενικά αυτούς που χορηγούν πάσης φύσεως πιστώσεις, Φορολογική αρχή, εποπτικές αρχές κλπ).

Αυτό συνέβει ειδικά μετά την απελευθέρωση κίνησης του κεφαλαίου όπου οι επιχειρήσεις αναζητούσαν επενδυτικό κοινό από όλο τον κόσμο με σκοπό να χρηματοδοτήσουν τα επενδυτικά σχέδια της. Για να συμβεί αυτό οι εταιρείες θα πρέπει να είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο. Όμως για την συμμετοχή του κοινού αυτού στην επιχείρηση χρειαζόταν να ληφθούν χρήσιμες πληροφορίες από τις διάφορες επιχειρήσεις για να αποφασίσουν σε ποια επιχείρηση επιθυμούν να επενδύσουν πράγμα που ήταν αδύνατον εφόσον οι επιχειρήσεις αυτές βρίσκονταν σε διαφορετικές χώρες.

Επίσης, ένας πολύ σημαντικό λόγος που βοήθησε στην δημιουργία των λογιστικών προτύπων ήταν διαφορές χρηματιστηριακές κρίσεις που συνέβησαν όπως η κρίση του 1929 κυρίως όπου οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής θεωρούσε απαραίτητο την δημιουργία ενός οργάνου που θα εξασφάλιζε την ομαλή λειτουργία της αγοράς και θα έθετε κανόνες για την αξιοπιστία και την συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων. Έτσι, δημιουργήθηκε για πρώτη φορά το 1934 η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με την ονομασία SEC (Securities and Exchange Commission). Όμως επειδή απαιτούνται τεράστια ποσά για έρευνα και λειτουργία των οργάνων ιδιωτικοποιήθηκε το 1938. Κατά την πάροδο του χρόνου δημιουργήθηκαν πολλά πρότυπα αλλά τελικά αυτό που κυριαρχεί μέχρι και σήμερα δημιουργήθηκε το 1972 με

---

³⁰

Γεώργιος Κοντός, 2015, Χρηματοοικονομική Λογιστική, Διπλογραφία, Ν.Ιωνία

ονομασία FASB (Financial Accounting Standards Board). Παρακάτω θα αναφερθούν ποιο αναλυτικά κι άλλές κύριες πηγές των προτύπων της λογιστικής οι οποίες είναι:³¹

- Το IASB (International Accounting Standards Board: Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων) που εκδίδει IFRS (International Financial Reporting Standards: Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης).
- Οι Εθνικοί οργανισμοί προτύπων όπως το ASB (Accounting Standards Board: Λογιστικά Πρότυπα),
- Οι απαιτήσεις της νομοθεσίας,
- Οι απαιτήσεις των ρυθμιστών των ιδιαίτερων βιομηχανιών ή των τύπων οργανώσεων.

Οι απαιτήσεις της νομοθεσίας καθώς και των ρυθμιστών βιομηχανιών ή οργανώσεων δεν τα επιβάλλουν τα πρότυπα λογιστικής όπως το IASB και το ASB, αλλά έχουν την ίδια επίδραση. Οι συγκρουόμενες αυτές απαιτήσεις σημαίνουν ότι πρέπει να προετοιμαστούν περισσότερα από ένα σύνολο απολογισμών.

Παραδείγματος χάριν, οι «απαριθμημένες»³² επιχειρήσεις (δηλαδή αυτές που βρίσκονται σε λίστες παρακολούθησης) στις ΗΠΑ θα πρέπει να καταρτίσουν τους απολογισμούς σύμφωνα με τα IFRS (Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης) ή τις GAAP (Generally Accepted Accounting Principles: Γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές). Τα IFRS είναι σημαντικά επειδή είναι μια ενοποιημένη δύναμη. Ακόμη και οι χώρες που δεν έχουν υιοθετήσει IFRS προσπαθούν να συγκλίνουν τα εθνικά πρότυπα με IFRS.

Πριν από αυτό υπήρξαν αρκετά μεγάλες διαφορές ιδιαίτερα μεταξύ των χωρών που έχουν τους πολύ λεπτομερείς, καθοδηγητικούς κανόνες και εκείνων που είχαν τους χαλαρότερους κανόνες και στηρίχθηκαν στην επιβολή των ελλοχευουσών αρχών της λογιστικής. Η θέση των εθνικών οργανισμών προτύπων ποικίλλει. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (E.E.) οι απαριθμημένες επιχειρήσεις πρέπει να χρησιμοποιήσουν IFRS, έτσι ώστε ο ρόλος των εθνικών οργανισμών περιορίζεται στις ιδιωτικές εταιρείες και τις ασυγχώνευτες οντότητες.

---

³¹ Γκίκας, Δημήτριος, Παπαδάκη Αφροδίτη ,2012, «Χρηματοοικονομική λογιστική», Εκδόσεις Μπένου ,Αθήνα

³² Μια επιχείρηση λέγεται ότι είναι «απαριθμημένη», ή «είναι στην λίστα» εάν οι μετοχές της μπορούν να κυκλοφορήσουν στο εμπόριο σε μια ανταλλαγή αποθεμάτων. Για την ακρίβεια, παρατίθενται οι τίτλοι και όχι η επιχείρηση. Η φράση «απαριθμημένη επιχείρηση» χρησιμοποιείται ευρέως και σημαίνει ότι μια επιχείρηση που έχει απαριθμηθεί συνηθισμένες μετοχές

Το ASB είναι αρμόδιο για την επιβολή των προτύπων, συμπεριλαμβανομένου IFRS. Σε όλα τα πρότυπα λογιστικής το κοινό τους χαρακτηριστικό είναι ότι ταξινομούν τις επιχειρήσεις ανάλογα με το μέγεθός τους.

Στην Ελλάδα το εθνικό πρότυπο που υπήρχε από το 1991 ήταν το ΕΓΛΣ (Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο) μέχρι τα τέλη του 2014, το οποίο κάλυψε μεγάλα κενά που υπήρχαν εκεί την εποχή με αποτέλεσμα να επιβάλλει πειθαρχία στη χρήση των λογαριασμών δημιουργώντας έτσι ένα σύστημα άκαμπτο στο οποίο οι επιχειρήσεις δεν είχαν την δυνατότητα ευελιξίας. Έτσι με ν.4308/2014 δημιουργήθηκαν τα ΕΛΠ (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα) τα οποία είναι μια απλουστευμένη μορφή σε σχέση τα ΔΛΠ (Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα) με το οποίο δεν χρειάζεται η επιχείρηση να ακολουθήσει τις συνεχείς μεταβολές και προσαρμογές του ΔΠΧΑ δημιουργώντας ένα ευέλικτο και σταθερό πλαίσιο αρχών και κανόνων για το χειρισμό των λογιστικών θεμάτων.³³

IFRS

Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα υποβολής εκθέσεων (IFRS ή ΔΠΧΑ) είναι πρότυπα λογιστικής που τίθενται από το διεθνή πίνακα προτύπων λογιστικής. Τα IFRS έχουν αντικαταστήσει τα παλαιότερα πρότυπα λογιστικής, με τον διεθνή όρο (IAS ή ΔΛΠ). Το ΔΛΠ αποτελούνταν από 41 πρότυπα εκ των οποίων ορισμένα έχουν αντικατασταθεί ή καταργηθεί. Τα πρότυπα αυτά δημιουργήθηκαν το 1973 μέχρι το 2001 από ένα σύνολο αντιπροσώπων επαγγελματιών οργανώσεων διαφόρων χωρών με σκοπό την δημιουργία ενός προτύπου παγκόσμιας κλίμακας.

Έτσι ιδρύθηκε το (IASB) International Accounting Standards Committee - Διεθνή Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων που έπειτα ονομάστηκε (IASB) International Accounting Standards Board - Διεθνές Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων το οποίο εκδίδει τα πρότυπα IFRS. Το IASB δεν ανήκει στην δικαιοδοσία του Κράτους είναι ένα υπερεθνικό όργανο³⁴ που έχει έδρα στην Μεγάλη Βρετανία και σκοπός του είναι να εκδίδει υψηλού επιπέδου και γενικής αποδοχής λογιστικά πρότυπα.

---

³³ Ελένη Τούρνα - Γερμανού, 2015, Λογιστική και ελεγκτική, Χρηματοοικονομική λογιστική, <<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/946>>

³⁴ Είναι τα όργανα τα οποία έχουν αυξήσει την επιρροή τους σε μεγάλο βαθμό σε ολόκληρο τον κόσμο ενώ δεν διαθέτουν μηχανισμό επιβολής της θέσης τους, θεωρούνται νέες υπερδυνάμεις του αιώνα.

Το IFRS είναι υποχρεωτικό για απαριθμημένες επιχειρήσεις στην ΕΕ και τα περισσότερα πρότυπα εθνικών λογαριασμών συνολικά συγκλίνουν επίσης σε IFRS. Τα IFRS έχουν υιοθετηθεί από πολλούς άλλους οργανισμούς προτύπων εθνικών λογαριασμών. Στις ΗΠΑ, ο πίνακας προτύπων οικονομικής λογιστικής εργάζεται προς τη σύγκλιση GAAP με IFRS. Τα ιαπωνικά πρότυπα λογιστικής έχουν αναθεωρηθεί εκτενώς για να τα εναρμονίσουν με IFRS. Στον υπόλοιπο κόσμο τα IFRS είτε ενσωματώνεται στα εθνικά πρότυπα είτε τα εθνικά πρότυπα βαθμιαία συγκλίνουν στα IFRS.³⁵

Τα πλεονεκτήματα στους επενδυτές είναι σαφή. Τα IFRS καθιστούν ευκολότερη τη σύγκριση των απολογισμών των επιχειρήσεων σε διαφορετικές χώρες. Ενσωματώνουν επίσης πολλές βελτιώσεις στα περισσότερα τρέχοντα πρότυπα. Δεδομένου ότι τα πράγματα είναι στάσιμα, το πρόβλημα των διαφορών στα πρότυπα λογιστικής θα συνεχίσουν να υπάρχουν για κάποιο διάστημα. Τα αμερικανικά πρότυπα θα χρειαστούν μερικά χρόνια για να συγκλίνουν πλήρως με τα IFRS, ενώ σε μερικές άλλες χώρες θα χρειαστούν ακόμα περισσότερα. Οι σημαντικές αλλαγές που προέκυψαν από την υιοθέτηση των IFRS περιλαμβάνουν:

- η επεξεργασία με καλή θέληση³⁶
- η αξία των επιλογών που εκδίδονται ως ανταμοιβή που παρουσιάζεται ως κόστος³⁷
- η χρήση δίκαιης αξίας³⁸ παρά λογιστική αξία³⁹ για τα προτερήματα που αποκτώνται σε μια ανάληψη⁴⁰

---

³⁵ Γεώργιος Κοντός, 2015, Χρηματοοικονομική Λογιστική, Διπλογραφία, Ν.Ιωνία

³⁶ Η καλή θέληση προκύπτει όταν αγοράζει μια επιχείρηση μια άλλη επιχείρηση σε μια τιμή μεγαλύτερη από την αξία των προτερημάτων της. Η υπερβολή του ποσού πλήρωσε το NAV (Net Asset Value) της επίκτητης επιχείρησης, παρουσιάζεται στο ισολογισμό της αποκτώντας επιχείρησης

³⁷ Ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης παρουσιάζει το κέρδος ή την απώλεια που έχει υποστεί μια επιχείρηση σε μια χρονική περίοδο. Οι επενδυτές κοιτάζουν πολύ συχνά τις αναλογίες, όπως την παραγωγή.

³⁸ Η δίκαιη αξία είναι η αξία ενός προτερήματος ή μιας ευθύνης σε μια συναλλαγή μεταξύ των μη συνδεδεμένων πρόθυρων και πεπειραμένων μερών. Η έννοια της δίκαιης αξίας χρησιμοποιείται σε πολλά πρότυπα λογιστικής συμπεριλαμβανομένου του IFRS που καλύπτουν αποκτήσεις και την αξιολόγηση των τίτλων, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτούς.

³⁹ Η λογιστική αξία ενός προτερήματος είναι η αξία του προτερήματος όπως φαίνεται στους απολογισμούς - συγκεκριμένα στους ισολογισμούς. Η λογιστική αξία των προτερημάτων μπορεί να είναι πολύ διαφορετική από την πραγματική οικονομική αξία τους σε μια επιχείρηση που (ανάλογα με τις περιστάσεις) μπορεί να μετρηθεί ακριβέστερα με τον υπολογισμό του κόστους αντικατάστασης ή της αξίας μεταπώλησης.

- αξιολόγηση ενσωματωμένων επιλογών⁴¹.

GAAP

Οι γενικά αποδεκτές αρχές της λογιστικής (GAAP) είναι ένα σύνολο κανόνων, αρχών της λογιστικής και προτύπων που χρησιμοποιούνται σε μια συγκεκριμένη περιοχή ή μια χώρα. Οι GAAP προέρχονται από διάφορες πηγές. Τα πρότυπα (όπως IFRS) είναι η προφανέστερη πηγή, εντούτοις υπάρχουν και άλλα. Το εταιρικό δίκαιο (συγκεκριμένα, ο νόμος επιχειρήσεων) είναι επίσης πολύ σημαντικός. Ο πίνακας προτύπων λογιστικής καθορίζει τα πρότυπα βρετανικής λογιστικής, τα οποία είναι τώρα βασισμένα σε IFRS, αφού το εταιρικό δίκαιο αλλάζει λιγότερο συχνά. Οι GAAP των ΗΠΑ τίθενται από τον πίνακα προτύπων οικονομικής λογιστικής (FASB).

Ο πίνακας προτύπων λογιστικής (ASB) είναι ένας βραχίονας που υποβάλλει η έκθεση του οικονομικού συμβουλίου που θέτει πρότυπα λογιστικής. Ο ρόλος του ASB είναι λιγότερο σημαντικός από ότι ήταν διότι όλες οι απαριθμημένες επιχειρήσεις πρέπει (από την οδηγία της ΕΕ) να χρησιμοποιήσουν IFRS. Το ASB εμφανίζεται τώρα στον επηρεασμό της ανάπτυξης IFRS και των ευρωπαϊκών προτύπων. Τα βρετανικά πρότυπα (για τις μη καταχωρημένες επιχειρήσεις, οι οποίες συνήθως δεν δεσμεύονται από την οδηγία της ΕΕ) συγκλίνουν με IFRS και περιέχουν όλο και περισσότερο μόνο τις δευτερεύουσες αποκλίσεις από τα διεθνή πρότυπα

Η επαλήθευση των λογαριασμών μιας επιχείρησης καλείται λογιστικός έλεγχος. Ο λογιστικός έλεγχος χωρίζεται σε δυο κατηγορίες τον εσωτερικό και τον εξωτερικό λογιστικό έλεγχο. Οι εσωτερικοί λογιστικοί έλεγχοι είναι έλεγχοι που πραγματοποιούνται από το τμήμα των ελέγχων της επιχείρησης. Ενώ ο εξωτερικός

---

⁴⁰ Μια δημόσια προσφορά είναι μια προσφορά σε μια επιχείρηση. Εάν μια δημόσια προσφορά έχει την υποστήριξη των διευθυντών της επιχείρησης που την αναλαμβάνει («στόχος») καλείται η συμφωνηθείσα δημόσια προσφορά. Εάν αντιτάσσεται καλείται εχθρική δημόσια προσφορά.

⁴¹ Μια ενσωματωμένη επιλογή είναι ένα επιλογή που είναι μέρος μιας άλλης ασφάλειας. Επιπλέον δεν κάνει εμπόριο, αλλά έχει επιπτώσεις στην αξία της ασφάλειας της οποίας αποτελεί ένα μέρος. Η ανάλυση των ενσωματωμένων επιλογών είναι ουσιαστικά για να εκτιμήσει τους τίτλους που τους περιέχουν. Παραδείγματος χάριν, η αξία ενός μετατρέψιμου δεσμού είναι (από ο νόμος μιας τιμής) αυτή ενός ισοδύναμου δεσμού που δεν είναι μετατρέψιμος συν αυτήν μιας επιλογής κλήσης σε ένα μερίδιο. Η ενσωματωμένη επιλογή κλήσης είναι στο μερίδιο του εκδότη με μια τιμή απεργίας στην αξία ωριμότητας του δεσμού και μιας ημερομηνίας λήξης που είναι η ημερομηνία κατά την οποία ο δεσμός ωριμάζει.

λογιστικός έλεγχος είναι η εξέταση των απολογισμών από τους εξωτερικούς λογιστές (ελεγκτές) που απαιτείται από το νόμο.

Για το ποιος μπορεί να πραγματοποιήσει έναν λογιστικό έλεγχο υπάρχουν νομικοί περιορισμοί. Συγκεκριμένα ο ελεγκτής πρέπει να είναι μέλος (ή συχνότερα, μια συνεργασία των μελών) ένας από έναν μικρό αριθμό επαγγελματικών ιδρυμάτων. Πρέπει επίσης να εγκριθούν από το ίδρυμά τους για να ενεργήσουν ως ελεγκτές. Τα ιδρύματα είναι: το ICAEW, το ICAS, το ICAI και το ACCA. Οι ελεγκτές θα πρέπει να κάνουν τους απαραίτητους ελέγχους στις επιχειρήσεις και να γράψουν μια έκθεση για κάθε επιχείρηση. Σε επόμενο κεφάλαιο θα αναφερθούν περισσότερα για τους ελέγχους.

Για παράδειγμα, στη Μεγάλη Βρετανία το εθνικό γραφείο λογιστικού ελέγχου ελέγχει τους περισσότερους οργανισμούς δημόσιου τομέα. Είναι υπεύθυνο στο Κοινοβούλιο και ανεξάρτητο της κυβέρνησης. Η Επιτροπή λογιστικού ελέγχου διορίζει τους ελεγκτές για τα NHS (National Health System) και τα τοπικά κυβερνητικά σώματα. Και οι δύο οργανισμοί έχουν έναν ευρύτερο ρόλο στην εξέταση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δημόσιων υπηρεσιών.⁴²

Ευθύνη Λογιστικών Προτύπων για Στρεβλώσεις

Τα λογιστικά πρότυπα μερικές φορές είναι υπεύθυνα για στρεβλώσεις. Υπάρχουν τρία είδη στρεβλώσεων τα οποία θα αναλύσουμε παρακάτω. Αρχικά, το ένα είδος στρεβλώσεις είναι το προϊόν μιας πολιτικής διεργασίας. Κάποιες ομάδες χρηστών πιέζουν παρασκηνακά ή φανερά με όλες τις δυνατότητες τους προκειμένου να προστατέψουν τα συμφέροντά τους. Με αποτέλεσμα στην προσπάθεια αυτή τα πρότυπα μερικές φορές αποτυγχάνουν στην απαίτηση των πλέον συναφών πληροφοριών. Η διεργασία αυτή μπορεί επίσης να αποδώσει εναλλακτική λογιστική πράξη για όμοιες συναλλαγές ή γεγονότα, η οποία συνήθως είναι το αποτέλεσμα της παροχής μιας «οδού διαφυγής» για επιλεγμένα μέρη.

---

⁴² Γκίκας, Δημήτριος, Παπαδάκη Αφροδίτη ,2012, «Χρηματοοικονομική λογιστική», Εκδόσεις Μπένου ,Αθήνα

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η λογιστική για δικαιώματα επί μετοχών που δίδονται σε εργαζόμενους (employee stock options, ESOs)⁴³. Τα δικαιώματα αυτά προσφέρονται κυρίως σε χώρες του εξωτερικού στα πλαίσια της εταιρικής διακυβέρνησης. Εναλλακτικές μέθοδοι λογιστικοποίησής τους οι οποίες θεωρήθηκαν αποδεκτές δημιούργησαν ευκαιρία για διαχείριση των κερδών και άλλες μορφές ωραιοποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Ένα άλλο είδος στρέβλωσης ανακύπτει από ορισμένες λογιστικές αρχές. Παραδείγματος χάριν, η αρχή του ιστορικού κόστους⁴⁴ μπορεί να μειώσει την χρησιμότητα και αξιοπιστία του ισολογισμού με το να μην αντανάκλα τις τρέχουσες αξίες στην αγορά των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού.

Επίσης η συναλλακτική βάση της λογιστικής (the transaction basis of accounting)⁴⁵ μπορεί να οδηγήσει σε ασυνεπή πράξη της λογιστικής για την υπεραξία (goodwill accounting) κατά την οποία (πράξη) η αγορασμένη υπεραξία καταχωρίζεται ως στοιχείο του ενεργητικού αλλά η εσωτερικά αναπτυσσόμενη υπεραξία όχι. Επιπροσθέτως, η διγραφική τεχνική συνεπάγεται ότι ο ισολογισμός συναρθρώνεται με τον λογαριασμό αποτελεσμάτων. Αυτό σημαίνει ότι πολλές συναλλαγές επιδρούν σε αμφοτέρως

---

⁴³ Employee stock option, καλείται το δικαίωμα που χορηγείται σε ένα εργαζόμενο προς απόκτηση κοινών μετοχών μιας εταιρείας κάτω από συγκεκριμένες (δηλωμένες) συνθήκες χρόνου, τιμής και αριθμού μετοχών, ως αποζημίωση για τις υπηρεσίες που παρέσχε.

⁴⁴ Η αρχή του κόστους κτήσης για τη λογιστική παρακολούθηση των περιουσιακών στοιχείων, συνεπάγεται την αρχική αναγνώριση των στοιχείων αυτών στο κόστος κτήσεως και την μετέπειτα επιμέτρησή τους στο ανακτήσιμο ποσό τους, εφόσον είναι μικρότερο του κόστους κτήσεως και εφόσον η διαφορά (ζημία) εκτιμάται ότι θα είναι μόνιμου χαρακτήρα. Συνεπώς, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο και τα καθοριζόμενα στην Οδηγία 2013/34, στη λογιστική του κόστους κτήσεως (ιστορικού κόστους): α) Δεν νοούνται αναπροσαρμογές στην εύλογη αξία των στοιχείων. β) Τεκμαίρεται ότι για τα υποκείμενα σε φυσιολογική απαξίωση στοιχεία, όπως τα ενσώματα πάγια, η παρουσίασή τους στο ανακτήσιμο κόστος επιτυγχάνεται, για τις πλείστες των περιπτώσεων, από την μείωση αυτών μέσω των διενεργούμενων αποσβέσεων. γ) Έκτακτες μειώσεις της αξίας τους, πέραν των αποσβέσεων και από οποιαδήποτε αιτία (φυσική, νομική, οικονομική κλπ), αναγνωρίζονται σε μείωση της αξίας αυτών μέσω της διαδικασίας της απομείωσης.σελ 96-97, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ (Ν. 4308/2014).Κατηγοριοποίηση και Υποχρεώσεις των Επιχειρήσεων Σχέδιο Λογαριασμών. Οικονομικές Καταστάσεις των Ε.Λ.Π . Πρώτη εφαρμογή. Σημειώσεις Νιφορόπουλος Κωνσταντίνος, Ορκωτός Ελεγκτής –Λογιστής της «ΩΡΙΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.Λ» . Διευθυντής Grand Value Institute και Επιστημονικός Συνεργάτης Taxheaven. 12/12/2015

⁴⁵ Οι διαδικασίες για την συγκέντρωση, ανάλυση και απεικόνιση των συναλλαγών μιας επιχείρησης. Επί της χρηματοοικονομικής λογιστικής οι διαδικασίες αυτές ενεργοποιούνται μόνον εφόσον υπάρχει κάποια συναλλαγή.

λογιστικές καταστάσεις. Συχνά, όμως ένας λογιστικός κανόνας ο οποίος βελτιώνει την μία κατάσταση το κάνει σε βλάβη της αξιοπιστίας και χρησιμότητας της άλλης.

Για παράδειγμα, ο κανόνας αποτίμησης με FIFO⁴⁶ των αποθεμάτων εξασφαλίζει στους λογαριασμούς αποθεμάτων στον ισολογισμό τα τρέχοντα («σημερινά») κόστη του μη πωληθέντος αποθέματος. Εν τούτοις ο κανόνας αποτίμησης με LIFO του αποθέματος είναι εκείνος που αντανακλά τα τρέχοντα κόστη των πωλήσεων (κόστος πωληθέντων) στον λογαριασμό του αποτελέσματος.

Και τέλος, το τρίτο είδος στρέβλωσης είναι η συντηρητικότητα (conservatism). Για παράδειγμα, οι λογιστές συχνά αποσβένουν την αξία των στοιχείων του ενεργητικού που έχουν κατά κάποια έννοια βλαφθεί κατά ένα ποσό ή ολοσχερώς, σπανίως όμως θα επαναεκτιμήσουν προς τα άνω αξίες στοιχείων του ενεργητικού. Η συντηρητικότητα οδηγεί σε μία μεροληπτική απαισιοδοξία στις λογιστικές καταστάσεις η οποία είναι επιθυμητή επί πιστωτικής ανάλυσης (credit analysis) αλλά προβληματική για την ανάλυση της καθαρής θέσης (equity analysis).

Λάθη Εκτίμησης

Για τη λογιστική των δεδουλευμένων απαιτούνται εκτιμήσεις και προβλέψεις γύρω από τις συνέπειες των μελλοντικών ταμειακών ροών. Οι εκτιμήσεις αυτές βελτιώνουν την ικανότητα των λογιστικών αριθμών να αντανακλούν τις επιχειρηματικές συναλλαγές κατά τρόπο έγκαιρο. Ωστόσο μπορεί και να αποφέρουν λάθη τα οποία μπορούν να στρεβλώσουν την συνάφεια των αριθμών της λογιστικής των δεδουλευμένων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι επί πιστώσει πωλήσεις. Όταν τα αγαθά και οι υπηρεσίες πωλούνται επί πιστώσει υπάρχει ενδεχόμενο ο πελάτης να μην πληρώσει για διάφορους λόγους. Υπάρχουν δύο προσεγγίσεις προς αντιμετώπιση αυτής της αβεβαιότητας.

- Να υιοθετηθεί ταμειακή λογιστική (cash accounting) η οποία καταχωρεί έσοδα όταν εισπράττεται τελικά μόνο μετρητό από τον πελάτη.
- Να καταχωρεί τις επί πιστώσει πωλήσεις ως έσοδο όταν αυτό κερδηθεί και τότε γίνεται μία δαπάνη-πρόβλεψη για επισφαλή χρέη με βάση το ιστορικό των

---

⁴⁶ Είναι μια λογιστική μέθοδος προσδιορισμού του κόστους πωληθέντων και της αξίας των αποθεμάτων σε μια επιχείρηση. Σύμφωνα με τη μέθοδο FIFO, το απόθεμα μιας εταιρείας αποτιμάται με βάση την υπόθεση ότι τα πρώτα εμπορεύματα που αγοράστηκαν είναι και τα πρώτα που θα πωληθούν. Δηλαδή, τα παλαιότερα αγαθά που βρίσκονται στην αποθήκη είναι και τα πρώτα που θα εξέλθουν από αυτή, όπως προκύπτει και από το όνομα First In – First Out.

εισπράξεων, την βαθμολογία της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και άλλα γεγονότα. Η προσέγγιση αυτή ακολουθείται από την λογιστική των δεδουλευμένων (accrual accounting), η οποία είναι πιο σχετική, αλλά υπόκειται σε στρεβλώσεις από λάθη κατά την εκτίμηση των επισφαλών απαιτήσεων.

Αξιοπιστία εναντίον Συνάφειας

Η αξιοπιστία με τη συνάφεια εναλλάσσονται στα λογιστικά πρότυπα. Όταν δίνεται έμφαση στην αξιοπιστία συχνά αποκλείεται η αναγνώριση των επιπτώσεων ορισμένων επιχειρηματικών συμβάντων και συναλλαγών στις λογιστικές καταστάσεις μέχρις ότου οι συνέπειές τους επί της ταμειακής ροής μπορούν να εκτιμηθούν λογικά.

Παραδείγματος χάριν, όταν σε μια επιχείρηση δημιουργείται ζημία ή έχει προβλεφθεί ότι θα συμβεί ζημιά. Πριν καταχωρηθεί ως ζημιά μία πρόβλεψη ζημιάς, αυτή θα πρέπει να εκτιμηθεί με λογική προσέγγιση του ύψους της ζημιάς. Εξαιτίας αυτού του κριτηρίου, πολλές προβλέψεις ζημιών δεν καταχωρίζονται στις λογιστικές καταστάσεις ακόμη και αρκετά χρόνια αφότου η ύπαρξή τους είναι πέραν οποιασδήποτε αμφιβολίας.

Ένα δεύτερο παράδειγμα στρέβλωσης το οποίο οφείλεται στην έμφασή του στην αξιοπιστία είναι η λογιστική για τα κόστη έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων. Ενώ η έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων συνιστά μία επένδυση, τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα απαιτούν την απόσβεσή της ως έξοδο επειδή οι αποδόσεις της έρευνας και ανάπτυξης νέων προϊόντων είναι λιγότερο βέβαιες από τις αποδόσεις επενδύσεων, σε εργοστάσιο και σε μηχανολογικό εξοπλισμό.⁴⁷

---

⁴⁷ Καλπαξίδου, Α., 2017, ΕΠΙΝΟΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ– ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ -ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ, <<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/3576/1/KalpaxidouMsc2007.pdf>>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

Ανάλυση Οικονομικών Καταστάσεων

Η ανάλυση βασικών οικονομικών καταστάσεων είναι η διερεύνηση των στοιχείων του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης (ΚΑΧ), καθώς και πολλών συμπληρωματικών πινάκων των οικονομικών καταστάσεων. Οι οικονομικές καταστάσεις είναι κεφαλαιώδους σημασίας και αποσκοπούν στην πληροφόρηση των ενδιαφερόμενων εντός και εκτός της επιχείρησης.

Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Λογιστικό Πρότυπο Νο1 η «Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων» είναι οι οικονομικές καταστάσεις οι οποίες έχουν μια δομημένη οικονομική απεικόνιση με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά⁴⁸ της οικονομικής θέσης της επιχείρησης και των συναλλαγών που έχουν αναληφθεί.⁴⁹

Οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται στην Ελλάδα στο τέλος χρήσης σύμφωνα με το ΕΓΛΣ είναι η κατάσταση του ισολογισμού τέλους χρήσης, η κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης, ο πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων, η κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης, το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης.⁵⁰ Ενώ οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται με τα ΕΛΠ από το 2015 είναι η κατάσταση του ισολογισμού τέλους χρήσης, η κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης, η κατάσταση ταμειακών ροών, κατάσταση

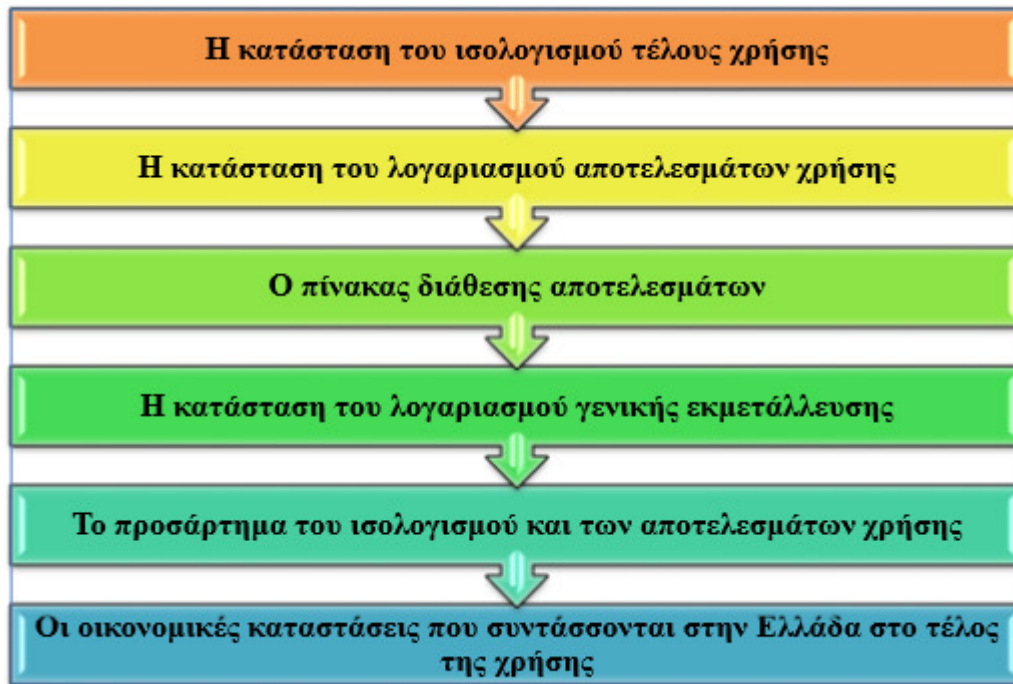
---

⁴⁸ Σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των οικονομικών καταστάσεων, είναι οι ιδιότητες που καθιστούν τις πληροφορίες που παρέχονται με τις οικονομικές καταστάσεις χρήσιμες στους χρήστες. Τα τέσσερα κύρια ποιοτικά χαρακτηριστικά είναι η κατανόηση, η συνάφεια, η αξιοπιστία και η συγκρισιμότητα

⁴⁹ Ψηφιακή Βιβλιοθήκη, ΙΔ Γεωργόπουλος, 2011, <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/4389/1282_02_%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%20%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%91%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82.pdf>

⁵⁰ Καλαμαράς Νικόλαος , Καλαμαρά Αικατερίνη, 2013, Γενική λογιστική θεωρία και εφαρμογή , Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα

μεταβολών καθαρής θέσης και το προσάρτημα. Βέβαια αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι οικονομικές καταστάσεις που εφαρμόζονταν πριν την δημιουργία των ΕΛΠ να τροποποιηθούν έτσι ώστε όσοι χρησιμοποιούν έπειτα από το 2015 το ΕΓΛΣ να μπορούν να συγκριθούν ή να πλησιάζουν όσο γίνεται τις οικονομικές τους καταστάσεις στα νέα δεδομένα.

Εικόνα 4: Οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται στην Ελλάδα στο τέλος της χρήσης σύμφωνα με τα ΕΓΛΣ. Πηγή: (Καλαμαράς & Καλαμαρά, 2013).

Σκοπός της Ανάλυσης Οικονομικών Καταστάσεων

Βασικός στόχος της ανάλυσης λογιστικών καταστάσεων είναι η διευκόλυνση της λήψης αποφάσεων οι οποίες αφορούν την αποτελεσματική κατανομή οικονομικών πόρων. Οι αποφάσεις αυτές επηρεάζουν άμεσα τα οικονομικά συμφέροντα των ομάδων οι οποίες χρησιμοποιούν τις λογιστικές καταστάσεις μιας επιχείρησης, όπως των μετόχων, των πιστωτών, της διοίκησης, των εργαζομένων, της πολιτείας, των πελατών κλπ. Η λήψη αυτών των αποφάσεων απαιτεί εκτίμηση της μακροχρόνιας και βραχυχρόνιας δυνατότητας επιβίωσης καθώς και της αποδοτικότητας της επιχείρησης η οποία αποτελεί αντικείμενο ανάλυσης. Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων επιτρέπει την

εκτίμηση τόσο του κινδύνου όσο και της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης προκειμένου να ληφθεί μια απόφαση σχετική με την κατανομή οικονομικών πόρων.⁵¹

Οικονομικές Καταστάσεις

Η Κατάσταση του Ισολογισμού Τέλους Χρήσης

Ο ισολογισμός τέλους χρήσης απεικονίζει την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης στη δεδομένη χρονική στιγμή και σε ενιαίο νόμισμα. Ο ισολογισμός περιλαμβάνει τις ομαδοποιημένες αξίες των περιουσιακών στοιχείων, των υποχρεώσεων και των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης, όπως έχουν διαμορφωθεί στο τέλος κάθε διαχειριστικής περιόδου. Η ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού είναι η τελευταία ημέρα της χρήσης, δηλαδή η 31/12 ή 30/6 κάθε έτους.⁵²

Η Κατάσταση Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσης

Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης (ΚΑΧ) είναι μια έκθεση που περιέχει συνοπτικές πληροφορίες για έσοδα, κέρδη, έξοδα και ζημιές που έγιναν σε μια συγκεκριμένη λογιστική χρήση. Το περιεχόμενο της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης διαιρείται σε δύο μέρη. Στο πρώτο παραθέτονται τα στοιχεία των λογαριασμών των λειτουργικών εσόδων και των λειτουργικών εξόδων, δηλαδή των στοιχείων που προσδιορίζουν το αποτέλεσμα εκμετάλλευσης.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι λογαριασμοί των μη λειτουργικών (έκτακτων) εσόδων και κερδών και κατόπιν αυτούς των μη λειτουργικών εξόδων και ζημιών. Στην ουσία η κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης μετρά την αποδοτικότητα της λειτουργίας σε κάθε χρήση.

Αν ο ισολογισμός απεικονίζει την περιουσιακή κατάσταση της οικονομικής μονάδας στο τέλος της χρήσης, η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης δείχνει την πορεία της οικονομικής μονάδας κατά την διάρκεια της χρήσης.⁵³

---

⁵¹ Καπετανίδου Δ. Κυριακή Κυριακού Γ. Δημήτριος, 2013, Πτυχική εργασία: Έλεγχος και ανάλυση ισολογισμού και λοιπών οικονομικών καταστάσεων βιομηχανικής και εμπορικής επιχείρησης. Οι βασικοί αριθμοδείκτες και οι απεικονίσεις τους. Εφαρμογή σε συγκεκριμένη επιχείρηση με πρόσφατα δεδομένα, <http://digilib.teiimt.gr/jspui/bitstream/123456789/184/1/022013069.pdf>>

⁵² Ελένη Τούρνα - Γερμανού, 2015, Λογιστική και ελεγκτική, Χρηματοοικονομική λογιστική, <<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/946>>

⁵³ Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2017, «Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης», <<https://www.euretirio.com/katastasi-apotelesmaton-xrasis/>>

Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Η Κατάσταση ταμειακών ροών απεικονίζει τις εισπράξεις και τις πληρωμές της οντότητας που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια μιας διαχειριστικής περιόδου. Η κατάσταση αυτή έχει σκοπό να παρέχει στους ενδιαφερόμενους πληροφορίες, προκειμένου να αναλύσουν και να εκτιμήσουν τη δυνατότητα της οντότητας να δημιουργεί ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα, αλλά και τις ανάγκες της για τις οποίες χρησιμοποιεί αυτά τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα. Ταμειακά διαθέσιμα ορίζονται τα μετρητά και οι καταθέσεις της οντότητας που μπορούν άμεσα να χρησιμοποιηθούν. Ταμειακά ισοδύναμα ορίζονται οι βραχυπρόθεσμες επενδύσεις της οντότητας (που λήγουν το αργότερο εντός τριών μηνών) και δεν υπόκεινται σε κίνδυνο μεταβολής της αξίας τους. Η ανάλυση της κατάστασης χρηματοροών της οντότητας δίνει τη δυνατότητα του υπολογισμού:

- της χρηματοοικονομικής συγκρότησης της,
- των μεταβολών της καθαρής περιουσιακής θέσης της,
- της δυναμικής της να επηρεάζει τις ταμειακές ροές και το χρόνο είσπραξης τους, προκειμένου να προσαρμόζεται άμεσα σε νέες οικονομικές συνθήκες.

Όπως η κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων και η κατάσταση χρηματοροών αντανακλά επίσης τις αλλαγές κατά τη διάρκεια μιας ολόκληρης χρονικής περιόδου, αντί να είναι ένα στιγμιότυπο σε μια καθορισμένη χρονική στιγμή, όπως ο ισολογισμός. Η κατάσταση χρηματοροών χωρίζεται σε τρία μέρη που περιγράφουν τις μεταβολές των ταμειακών ροών της οντότητας από λειτουργικές, επενδυτικές και χρηματοδοτικές δραστηριότητες.⁵⁴

Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης

Η Κατάσταση μεταβολών καθαρής θέσης ή ιδίων κεφαλαίων είναι μια βασική χρηματοοικονομική κατάσταση, την οποία οι μεγάλες και οι μεσαίες οντότητες θα πρέπει να δημοσιεύουν σύμφωνα με τα ΕΛΠ. Η κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων είναι ένας λογιστικός πίνακας με σκοπό την παροχή πληροφοριών για μεταβολές που παρουσιάζουν τα στοιχεία της Καθαρής Θέσης. Η μεταβολή στην καθαρή θέση μιας οντότητας μεταξύ δύο συνεχόμενων ημερομηνιών του ισολογισμού της, εμφανίζει την

---

⁵⁴ Ελένη Τούρνα - Γερμανού, 2015, Λογιστική και ελεγκτική, Χρηματοοικονομική λογιστική, <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/946>>

αύξηση ή τη μείωση των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της για την περίοδο αυτή και υποδεικνύει την πραγματική της θέση στο τέλος της χρήσης, όσον αφορά τα ίδια κεφάλαια της. Επομένως, η κατάσταση των ιδίων κεφαλαίων περιέχει τα εξής στοιχεία για δύο συνεχόμενες λογιστικές χρήσεις:

- Τα υπόλοιπα των λογαριασμών των στοιχείων που συνθέτουν την καθαρή θέση (ίδια κεφάλαια) στην αρχή της χρήσης ή στο τέλος της προηγούμενης.
- Τα γεγονότα που οδήγησαν σε αύξηση ή μείωση των υπολοίπων των λογαριασμών των στοιχείων της καθαρής θέσης στη διάρκεια της χρήσης.
- Τα νέα (προσαρμοσμένα) υπόλοιπα των λογαριασμών των στοιχείων της Καθαρής Θέσης στο τέλος της χρήσης.^{55 56}

Το Προσάρτημα του Ισολογισμού και των Αποτελεσμάτων Χρήσης

Το προσάρτημα είναι ένα απαραίτητο συνοδευτικό έντυπο των οικονομικών καταστάσεων και πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικά κάποιο επεξηγηματικό υλικό, συμπληρωματικούς πίνακες, πρόσθετα στοιχεία και πληροφορίες, καθώς και άλλες καταστάσεις που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των οικονομικών καταστάσεων. Οι πληροφορίες αυτές έχουν σκοπό να διευκολύνουν όλους τους ενδιαφερόμενους προς τους οποίους απευθύνονται οι οικονομικές καταστάσεις στο να κατανοούν το περιεχόμενο τους και να διαπιστώνουν την αληθινή οικονομική κατάσταση και τα ακριβή αποτελέσματα.

Το προσάρτημα μπορεί να περιλαμβάνει γνωστοποιήσεις σχετικά με τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που επηρεάζουν την επιχείρηση, καθώς και τυχόν πόρους και υποχρεώσεις που δεν απεικονίζονται στον ισολογισμό.⁵⁷ Επίσης, μπορεί να παρέχονται πληροφορίες για τους γεωγραφικούς και επιχειρηματικούς τομείς και για το αποτέλεσμα της μεταβολής των τιμών στην επιχείρηση. Σύμφωνα με τα ΔΛΠ, οι οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης αποτελούν ένα ενιαίο και αδιάσπαστο σύνολο, όπου η

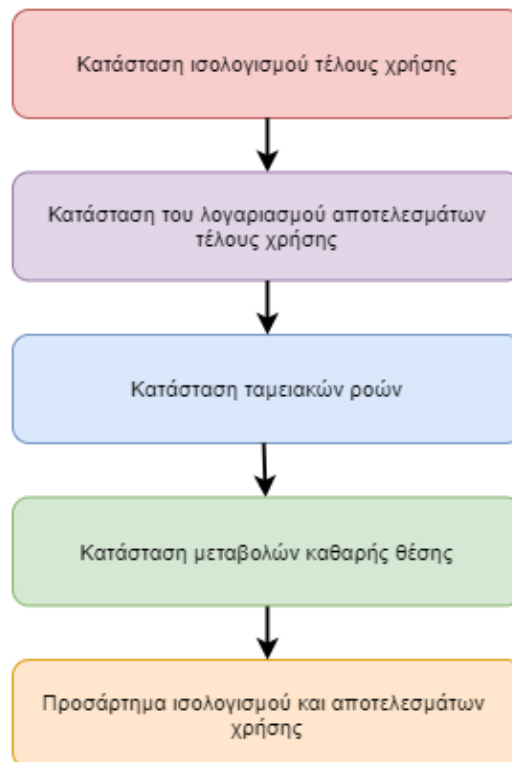
---

⁵⁵ Ελένη Τούρνα - Γερμανού, 2015, Λογιστική και ελεγκτική, Χρηματοοικονομική λογιστική, <<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/946>>

⁵⁶ Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2017, «Κατάσταση Μεταβολών και ιδίων κεφαλαίων», <<https://www.euretirio.com/katastasi-metavolon-idion-kefalaion/>>

⁵⁷ Γεώργιος Κοντός, 2015, Χρηματοοικονομική Λογιστική, Διπλογραφία, Ν.Ιωνία

αποσπασματική δημοσιοποίησή του δεν είναι επιτρεπτή. Μπορεί βέβαια, η διοίκηση της επιχείρησης να καταρτίζει οικονομικές καταστάσεις για δική της χρήση με πολλούς και διάφορους τρόπους, που εξυπηρετούν καλύτερα στους εσωτερικούς σκοπούς της, αλλά είναι υποχρεωτική η δημοσιοποίηση των Ετήσιων και Ενδιάμεσων Οικονομικών Καταστάσεων, μαζί με το Πιστοποιητικό Ελέγχου ή την Επισκόπηση των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών και την Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, όπως ορίζουν τα ΔΛΠ.⁵⁸

Εικόνα 5: Οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα ΕΛΠ.

Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ)

Γενικά

Το ΕΓΛΣ σχεδιάστηκε και οργανώθηκε, σε εθνική κλίμακα, ορθολογικά και ομοιόμορφα, όλη η λογιστική εργασία που διεξάγεται μέσα σε μια Ελληνική επιχείρηση. Η οργάνωση αυτή της Λογιστικής σε εθνική κλίμακα περιλαμβάνει μόνο τον χώρο της

---

⁵⁸ Ελένη Τούρνα - Γερμανού, 2015, Λογιστική και ελεγκτική, Χρηματοοικονομική λογιστική, <<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/946>>

Γενικής Λογιστικής, στον οποίο οι ανάγκες των επιχειρήσεων είναι κατά κανόνα κοινές.⁵⁹

ΕΓΛΣ

Ο σχεδιασμός σύμφωνα με το ΕΓΛΣ, στηρίζεται στην τυποποίηση και την απλούστευση της λογιστικής εργασίας των επιχειρήσεων και έχει ως σκοπό την εξασφάλιση ομοιογενών, σαφών και ορθών στοιχείων και πληροφοριών, σχετικών με την περιουσιακή διάρθρωση, την οικονομική κατάσταση και τη δραστηριότητά τους και τη διευκόλυνση όλων των ενδιαφερομένων εντός και εκτός της επιχείρησης για τη λήψη ορθών επιχειρηματικών αποφάσεων. Το ΕΓΛΣ, επέβαλε την καθιέρωση ενιαίου τύπου όλων των δημοσιευόμενων οικονομικών καταστάσεων.

Βασικές Αρχές του ΕΓΛΣ

Οι βασικές αρχές της διάρθρωσης του ΕΓΛΣ είναι:

1. Η αρχή της αυτονομίας.
2. Αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης και παρακολούθησης των αποθεμάτων, εξόδων – εσόδων στους οικείους λογαριασμούς της Γενικής Λογιστικής.
3. Αρχή της κατάρτισης του λογαριασμού της Γενικής Εκμετάλλευσης για τον προσδιορισμό των οργανικών αποτελεσμάτων.

Οι αρχές αυτές αναλύονται παρακάτω.

1. Η αρχή της αυτονομίας. Σύμφωνα με την αρχή αυτή το σχέδιο λογαριασμών (με το οποίο καθορίζεται ποιοι λογαριασμοί θα χρησιμοποιηθούν, με ποιους τίτλους, σε ποιες ομάδες ανήκουν οι λογαριασμοί και το πώς λειτουργούν και συνδέονται μεταξύ τους), χωρίζεται σε τρία, σαφώς διακεκριμένα, και ανεξάρτητα μεταξύ τους, τμήματα:
  - α. Το τμήμα που περιλαμβάνει τους λογαριασμούς της Γενικής Λογιστικής.
  - β. Το τμήμα που περιλαμβάνει τους λογαριασμούς της Αναλυτικής Λογιστικής εκμετάλλευσης.
  - γ. Το τμήμα που περιλαμβάνει τους λογαριασμούς Τάξεως. Οι λογαριασμοί κάθε τμήματος του σχεδίου συνδέονται και λειτουργούν μόνο μεταξύ τους σε ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα. Απαγορεύεται η συλλειτουργία λογαριασμών διαφορετικών τμημάτων (όπως λογαριασμοί γενικής λογιστικής με λογαριασμούς αναλυτικής λογιστικής ή λογαριασμούς τάξεως).

---

⁵⁹ Γεώργιος Κοντός, 2015, Χρηματοοικονομική Λογιστική, Διπλογραφία, Ν.Ιωνία

2. Αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης και παρακολούθησης των αποθεμάτων, εξόδων–εσόδων στους οικείους λογαριασμούς της Γενικής Λογιστικής. Σύμφωνα μ' αυτή την αρχή, οι λογαριασμοί των αποθεμάτων και εξόδων–εσόδων, κατά τη διάρκεια της χρήσης, δέχονται μόνο χρεοπιστώσεις και αντιλογισμούς. Στο τέλος της χρήσης τα χρεωστικά ή πιστωτικά υπόλοιπα των αποθεμάτων και των οργανικών εξόδων και εσόδων μεταφέρονται στον λογαριασμό της Γενικής Εκμετάλλευσης.⁶⁰ Οι παραπάνω λογαριασμοί λειτουργούν επίσης μόνο κατά είδος και όχι κατά προορισμό.
3. Αρχή της κατάρτισης του λογαριασμού της Γενικής Εκμετάλλευσης για τον προσδιορισμό των οργανικών αποτελεσμάτων. Η κατάρτιση αυτού του Λογαριασμού γίνεται με τη μεταφορά σ' αυτόν, μέσω λογιστικών εγγραφών, των αρχικών και τελικών αποθεμάτων, των αγορών και των οργανικών εξόδων και εσόδων.

Διάρθρωση του Σχεδίου Λογαριασμών

Το σχέδιο του ΕΓΛΣ περιλαμβάνει δέκα (10) ομάδες λογαριασμών, στις οποίες αντιστοιχούν οι αραβικοί αριθμοί από το 1 έως το 9 και στη δέκατη ομάδα το 0. Οι ομάδες από 1-8 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς που ικανοποιούν τις ανάγκες της Γενικής Λογιστικής.

Συγκεκριμένα οι ομάδες 1, 2 και 3 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς του Ενεργητικού. Οι ομάδες 4 και 5 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς του Παθητικού. Οι ομάδες 6 και 7 τους λογαριασμούς των οργανικών εξόδων και οργανικών εσόδων αντίστοιχα και η ομάδα 8 τους λογαριασμούς αποτελεσμάτων της Γενικής Λογιστικής. Η ομάδα 9 περιλαμβάνει τους λογαριασμούς που ικανοποιούν τις ανάγκες της Αναλυτικής Λογιστικής Εκμετάλλευσης. Και τέλος η ομάδα 0 περιλαμβάνει τους λογαριασμούς τάξεως.

Από τις ομάδες 1-8 που καλύπτουν τις ανάγκες της Γενικής Λογιστικής, οι ομάδες των λογαριασμών είναι:

- Ομάδα 1η : Πάγιο Ενεργητικό.
- Ομάδα 2η : Αποθέματα.
- Ομάδα 3η : Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις – διαθέσιμα.
- Ομάδα 4^η : Καθαρή θέση – Προβλέψεις – Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις.
- Ομάδα 5^η : Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.
- Ομάδα 6η : Οργανικά έξοδα κατ' είδος.
- Ομάδα 7^η : Οργανικά Έσοδα κατ' είδος.
- Ομάδα 8^η : Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων.

---

⁶⁰ Γκίκας, Δημήτριος, Παπαδάκη Αφροδίτη ,2012, «Χρηματοοικονομική λογιστική», Εκδόσεις Μπένου ,Αθήνα

Κάθε ομάδα λογαριασμών αναπτύσσεται σε δέκα (10) το πολύ πρωτοβάθμιους λογαριασμούς, που έχουν κωδικό διψήφιο αριθμό, με πρώτο ψηφίο τον αριθμό της ομάδας τους και δεύτερο ψηφίο το ψηφίο του λογαριασμού, που επίσης μπορεί να είναι από το 0-9 π.χ. τα Μεταφορικά Μέσα με Κ.Α. 13 έχουν το 1 γιατί ανήκουν στην πρώτη ομάδα και το 3 ο κωδικός του λογαριασμού Μεταφορικά Μέσα. Το ίδιο γίνεται για τα Εμπορεύματα Κ.Α. 20, Γραμμάτια Εισπρακτέα Κ.Α. 31 κ.λπ.

Συνολικά η επιχείρηση δύναται να χρησιμοποιεί το πολύ 80 πρωτοβάθμιους λογαριασμούς [οκτώ επί δέκα (8X10) πρωτοβάθμιους λογαριασμούς], 10 πρωτοβάθμιους λογαριασμούς της αναλυτικής λογιστικής και 10 πρωτοβάθμιους λογαριασμούς τάξεως.

Οι πρωτοβάθμιοι λογαριασμοί κάθε ομάδας αναπτύσσονται σε δευτεροβάθμιους λογαριασμούς και σε κάθε πρωτοβάθμιο αντιστοιχούν 100 δευτεροβάθμιοι (κατά το εκατονταδικό σύστημα), που σημαίνει ότι κάθε ομάδα περιλαμβάνει το ανώτερο 1.000 (10X100) δευτεροβάθμιους λογαριασμούς.

Ο κωδικός αριθμός κάθε δευτεροβάθμιου λογαριασμού είναι τετραψήφιος. Τα δύο πρώτα ψηφία είναι τα ίδια με τα ψηφία του αντίστοιχου πρωτοβάθμιου, ακολουθεί τελεία και υπάρχουν άλλα δύο ψηφία, που χαρακτηρίζουν το δευτεροβάθμιο, π.χ. Πελάτες εξωτερικού Κ.Α. 30.01, είναι δευτεροβάθμιος του πελάτες και το 30 είναι ο Κ.Α. του πελάτες και το 01 ο Κ.Α. του δευτεροβάθμιου Πελάτες εξωτερικού.

Οι δευτεροβάθμιοι λογαριασμοί κάθε ομάδας αναπτύσσονται περαιτέρω σε τριτοβάθμιους λογαριασμούς (αντιστοιχούν σε κάθε δευτεροβάθμιο το μέγιστο 10.000 τριτοβάθμιοι), τεταρτοβάθμιους και αναλυτικότερης βαθμίδας λογαριασμούς. Η ανάπτυξη σε τριτοβάθμιους, τεταρτοβάθμιους κ.λπ. μπορεί να γίνεται κατά δεκαδικό, εκατονταδικό, χιλιαδικό ή ακόμη αναλυτικότερο σύστημα το δεκαχιλιαδικό.

Οι παραπάνω λογαριασμοί του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (πρωτοβάθμιοι, δευτεροβάθμιοι, τριτοβάθμιοι κ.λπ.) χωρίζονται σε υποχρεωτικούς με υπογράμμιση, οι οποίοι πρέπει να τηρούνται υποχρεωτικά από την επιχείρηση που ακολουθεί το Λογιστικό Σχέδιο, εφόσον αυτή έχει συναλλαγές που δημιουργούν την ανάγκη χρησιμοποίησής τους.

Η επιχείρηση δεν έχει τη δυνατότητα να δημιουργεί άλλους λογαριασμούς, έστω και αν υπάρχουν κενοί Κ.Α., ούτε προαιρετικούς λογαριασμούς χωρίς υπογράμμιση, που χρησιμοποιούνται προαιρετικά, ανάλογα με τις ανάγκες της επιχείρησης.

Οι κενοί κωδικοί αριθμοί των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων λογαριασμών που τελειώνουν από το 00.17-87 συμπληρώνονται από τις επιχειρήσεις μόνο κατόπιν αδείας του Εθνικού Συμβουλίου Λογιστικής.⁶¹

Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις του ΕΓΛΣ

Οι οικονομικές καταστάσεις του ΕΓΛΣ είναι οι παρακάτω:

- α. Η κατάσταση του ισολογισμού τέλους χρήσεως
- β. Η κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως
- γ. Ο πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων
- δ. Η κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμεταλλεύσεως
- ε. Το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως

ΕΛΠ

Γενικά

Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ) εισήχθησαν με τον νόμο 4308/24-11-2014 με σκοπό την δημιουργία νέου σχεδίου λογαριασμών που θα εφαρμόζονται από τις επιχειρήσεις για τις λογιστικές χρήσεις που αρχίζουν από την 1η/1/2015 ή την 1η/7/2015 και μετά. Με τα ΕΛΠ αντικαθίσταται στο σύνολο του ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (ΚΦΑΣ) και εισάγονται σημαντικές αλλαγές στην τήρηση αρχείων (βιβλίων) και στοιχείων των οικονομικών οντοτήτων. Οι παρακάτω οντότητες εφαρμόζουν τις ρυθμίσεις αυτού του νόμου.⁶²

Τα νομικά πρόσωπα που έχουν τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας, της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, της ετερόρρυθμης κατά μετοχές εταιρείας και της ιδιωτικής κεφαλαιουχικής εταιρείας,

- α. Τα νομικά πρόσωπα που έχουν τη μορφή της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας, όταν όλοι οι άμεσοι ή έμμεσοι εταίροι των προσώπων αυτών έχουν περιορισμένη ευθύνη, λόγω του ότι είναι είτε νομικά πρόσωπα της περίπτωσης α΄ της παρούσας παραγράφου ή άλλου νομικού τύπου συγκρίσιμου με τα νομικά πρόσωπα της περίπτωσης αυτής.

---

⁶¹ Ελένη Τούρνα - Γερμανού, 2015, Λογιστική και ελεγκτική, Χρηματοοικονομική λογιστική, <<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/946>>

⁶² Γεώργιος Κοντός, 2015, Χρηματοοικονομική Λογιστική, Διπλογραφία, Ν.Ιωνία

- β. Η ετερόρρυθμη εταιρεία, η ομόρρυθμη εταιρεία, η ατομική επιχείρηση και κάθε άλλη οντότητα του ιδιωτικού τομέα που υποχρεούται στην εφαρμογή αυτού του νόμου από φορολογική ή άλλη νομοθετική διάταξη.
- γ. Κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές οντότητες που ανήκουν στον δημόσιο τομέα ή ελέγχονται από το Δημόσιο ή τελούν υπό την εποπτεία του Δημοσίου, όταν δεν εμπίπτουν στην εφαρμογή του άρθρου 156 του ν. 4270/2014 .

Λογιστικές Πολιτικές και Εκτιμήσεις

Λογιστικές πολιτικές (*accounting policies*)

Είναι οι :

- συγκεκριμένες αρχές,
- βάσεις επιμέτρησης,
- παραδοχές,
- κανόνες και
- πρακτικές

που εφαρμόζονται από μια οντότητα στην κατάρτιση και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Λογιστική Εκτίμηση (*accounting estimate*):

Η εκτίμηση της οντότητας, με βάση διαθέσιμες πληροφορίες, αναφορικά με την παρούσα κατάσταση, τα αναμενόμενα οφέλη και τις δεσμεύσεις που συνδέονται με περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, η εκτίμηση για το χρόνο εμφάνισης των ωφελειών από ένα περιουσιακό στοιχείο.⁶³

Βασικές Λογιστικές Αρχές

1. Η αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας

Συνέχιση δραστηριότητας, παραδοχή (*going concern assumption*): Μια οντότητα θεωρείται ως συνεχίζουσα την δραστηριότητά της, εκτός εάν η διοίκηση προτίθεται να την ρευστοποιήσει, ή να παύσει την δραστηριότητά της, ή δεν έχει καμία άλλη ρεαλιστική επιλογή να μην το πράξει.

2. Η αρχή του δεδουλευμένου

Δουλευμένο ή Πραγματοποίηση, παραδοχή (*accrual assumption*): Λογιστική αρχή σύμφωνα με την οποία οι επιπτώσεις των συναλλαγών και άλλων γεγονότων

---

⁶³ Νιφορόπουλος Κωνσταντίνος, 2015, Ορκωτός Ελεγκτής & Λογιστής της «ΩΡΙΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.Λ», Διευθυντής Grand Value Institute και Επιστημονικός Συνεργάτης Taxheaven, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ, (Ν. 4308/2014).

αναγνωρίζονται και συμπεριλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις όταν προκύπτουν και όχι όταν διακανονίζονται ταμειακά.⁶⁴

Νέο Λογιστικό Σχέδιο

Το Σχέδιο λογαριασμών των ΕΛΠ περιλαμβάνει οκτώ (8) ομάδες λογαριασμών. Όλοι οι λογαριασμοί των οντοτήτων κατηγοριοποιούνται στις παρακάτω οκτώ ομάδες, ανάλογα με τη φύση των λογιστικών γεγονότων που παρουσιάζουν.

Ομάδα 1: Ενσώματα και άυλα μη κυκλοφορούντα (πάγια) περιουσιακά στοιχεία

Ομάδα 2: Αποθέματα

Ομάδα 3: Χρηματοοικονομικά και λοιπά περιουσιακά στοιχεία

Ομάδα 4: Καθαρή θέση

Ομάδα 5: Υποχρεώσεις

Ομάδα 6: Έξοδα και ζημιές

Ομάδα 7: Έσοδα και κέρδη

Ομάδα 8: Ιδιοπαραγωγή, υποκαταστήματα και αποτελέσματα περιόδου.

Οι ομάδες 1 έως 3 παρουσιάζουν τους λογαριασμούς του ενεργητικού και αφορούν περιουσιακά στοιχεία. Οι ομάδες 4 και 5 παρουσιάζουν τους λογαριασμούς του παθητικού και αφορούν καθαρή θέση και υποχρεώσεις της οντότητας αντίστοιχα.

Οι ομάδες 6 και 7 παρουσιάζουν τους λογαριασμούς των αποτελεσμάτων. Η ομάδα 6 περιλαμβάνει τα έξοδα της οντότητας, λειτουργικά, αλλά και έκτακτα και ανόργανα έξοδα και ζημιές. Η ομάδα 7 περιλαμβάνει τα έσοδα της οντότητας, λειτουργικά, αλλά και έκτακτα και ανόργανα έσοδα και κέρδη. Η ομάδα 8 παρουσιάζει τους λογαριασμούς που αφορούν έξοδα σε ιδιοπαραγωγή, τους δοσοληπτικούς λογαριασμούς των υποκαταστημάτων και τα αποτελέσματα χρήσης.(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-Γ-Δ-Ν.4308-2014)⁶⁵

---

⁶⁴ Νιφορόπουλος Κωνσταντίνος, 2015, Ορκωτός Ελεγκτής & Λογιστής της «ΩΡΙΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.Λ», Διευθυντής Grand Value Institute και Επιστημονικός Συνεργάτης Taxheaven, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ, (Ν. 4308/2014).

⁶⁵ [Νόμος 4308/2014 - SingularLogic](https://portal.singularlogic.eu/sites/default/files/4308_2014.pdf), Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, σελ. 7720, τεύχος πρώτο, αρ.φύλλου 251, 24/10/2014, <https://portal.singularlogic.eu/sites/default/files/4308_2014.pdf>

Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις των ΕΛΠ περιλαμβάνουν:

Τον Ισολογισμό ή Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης (Πίνακας).

Την Κατάσταση Αποτελεσμάτων (Πίνακας).

Την Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης (Πίνακας).

Την Κατάσταση Χρηματοροών (Πίνακας).

Το Προσάρτημα (Σημειώσεις).

Λογιστικό Σύστημα και Παρακολούθηση «Λογιστικής» και «Φορολογικής» Βάσης

Το λογιστικό σύστημα μιας οντότητας περιλαμβάνει τα διάφορα λογιστικά αρχεία αλλά και τις διαδικασίες και μεθόδους για την καταχώρηση των σχετικών συναλλαγών και γεγονότων, καθώς και για την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Τα λογιστικά αρχεία περιλαμβάνουν τόσο τα τηρούμενα «λογιστικά βιβλία», όσο και τα «λογιστικά στοιχεία» (παραστατικά). Σημειώνεται ότι γίνεται χρήση του όρου «Βιβλία και στοιχεία» ο όρος αυτός αναφέρεται στα λογιστικά αρχεία (λογιστικά βιβλία και λογιστικά στοιχεία).

Τα λογιστικά αρχεία είναι τα ηλεκτρονικά ή φυσικά μέσα, στα οποία περιέχονται πληροφορίες αναγκαίες για την κατάρτιση και τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Τα λογιστικά αρχεία περιλαμβάνουν βάσεις πρωτογενών πληροφοριακών δεδομένων, παραστατικά των συναλλαγών και γεγονότων (λογιστικά στοιχεία), και άλλα λογιστικά αρχεία (λογιστικά βιβλία) στα οποία καταχωρούνται δεδομένα των συναλλαγών και γεγονότων.

Τα λογιστικά αρχεία τηρούνται με ηλεκτρονικό ή χειρόγραφο τρόπο. Όταν στην τήρηση των αρχείων χρησιμοποιούνται συντομεύσεις ή σύμβολα, το νόημά τους ορίζεται με σαφήνεια. Τα λογιστικά στοιχεία (παραστατικά), συμπεριλαμβανομένων των τιμολογίων πώλησης, επιτρέπεται να συντάσσονται σε γλώσσα άλλη από την Ελληνική. Όμως, τα λογιστικά βιβλία (αρχεία) τηρούνται μόνο στην Ελληνική γλώσσα.

Σύμφωνα με τον νόμο των ΕΛΠ, θα πρέπει να παρακολουθείται τόσο η λογιστική αξία όσο και η φορολογική βάση των στοιχείων του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης, εφόσον διαφέρουν, των στοιχείων των εσόδων, εξόδων, περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και καθαρής θέσης. Είναι γνωστό ο,τι οι διαφορές των δύο βάσεων προκαλούνται από την απόκλιση της κείμενης φορολογικής

νομοθεσίας από τους ισχύοντες λογιστικούς κανόνες αναγνώρισης και επιμέτρησης. Πρέπει να σημειωθεί ότι η απαίτηση για παρακολούθηση των διαφορών λογιστικής και φορολογικής βάσης είναι αυτονόητη, όταν υπάρχουν τέτοιες διαφορές, διότι διαφορετικά δεν είναι δυνατή η ορθή υποβολή φορολογικής δήλωσης

Στην πράξη, η παρακολούθηση των δύο Βάσεων γίνεται με διάφορους τρόπους και τεχνικές, αλλά υπάρχουν δύο βασικές προσεγγίσεις:

- Ανεξάρτητη και πλήρης παρακολούθηση κάθε μιας Βάσης ξεχωριστά, ή
- Παρακολούθηση μιας εκ των δύο βάσεων και συμπληρωματική παρακολούθηση των όποιων διαφορών προκύπτουν, ώστε το άθροισμα της παρακολουθούμενης βάσης και των διαφορών να οδηγεί στα ποσά της άλλης βάσης.

«Κατηγοριοποίηση» των Οντοτήτων

Τα ΕΛΠ δημιουργία την κατηγοριοποίηση των οντοτήτων σε κατηγορίες μεγέθους έτσι ώστε να προσδιορίσει τις λογιστικές υποχρεώσεις σε ό,τι αφορά:

- α. τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις που συντάσσει,
- β. απλοποιήσεις και απαλλαγές από ορισμένους κανόνες επιμέτρησης, καθώς και από την παροχή ορισμένων πληροφοριών του προσαρτήματος,
- γ. απαγόρευση χρήσης ορισμένων κανόνων επιμέτρησης

Οι οντότητες ταξινομούνται ανάλογα με το μέγεθος της στις παρακάτω κατηγορίες όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.⁶⁶

---

⁶⁶ Νιφορόπουλος Κωνσταντίνος, 2015, Ορκωτός Ελεγκτής & Λογιστής της «ΩΡΙΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.Λ», Διευθυντής Grand Value Institute και Επιστημονικός Συνεργάτης Taxheaven, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ, (Ν. 4308/2014).

Κατηγορίες οντοτήτων	Κριτήρια μεγέθους (κάλυψη 2 από τα 3)		
	Μέσος όρος προσωπικού	Σύνολο ενεργητικού (ευρώ)	Καθαρός κύκλος εργασιών (ευρώ)
Πολύ μικρές άρθρου 1, παρ. 2γ (δηλαδή ΟΕ, ΕΕ, ατομική, κλπ)	–	–	$\leq 1.500.000$
Μικρές άρθρου 1, παρ. 2γ, (δηλαδή ΟΕ, ΕΕ, ατομική, κλπ)	–	–	$> 1.500.000$
Πολύ μικρές άρθρου 1 παρ. 2α και 2β	≤ 10	≤ 350.000	≤ 700.000
Μικρές άρθρου 1 παρ. 2α και 2β	≤ 50	$\leq 4.000.000$	$\leq 8.000.000$
Μεσαίες (όλες)	≤ 250	$\leq 20.000.000$	$\leq 40.000.000$
Μεγάλες (όλες)	> 250	$> 20.000.000$	$> 40.000.000$

Εικόνα 6: Κριτήρια μεγέθους των οντοτήτων σύμφωνα με τα ΕΛΠ

Δηλαδή, μορφή επιχείρησης :

- ΑΕ, ΕΠΕ, ΙΚΕ και οι Ετερόρρυθμες κατά μετοχές εταιρείες,
- ΟΕ και ΕΕ των οποίων όλα τα άμεσα ή έμμεσα μέλη είναι είτε οντότητες της περ. (α) της παρ. 2 του άρθρου 1, είτε άλλες οντότητες συγκρίσιμου νομικού τύπου με τις οντότητες της περίπτωσης αυτής, δηλαδή έχουν περιορισμένη ευθύνη,

Κριτήρια ένταξης :

- α. Σύνολο ενεργητικού (περιουσιακών στοιχείων).
- β. Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών.
- γ. Μέσος όρος απασχολουμένων κατά τη διάρκεια της περιόδου.

Από τα οποία θα πρέπει να συμβαδίζουν τα 2 από τα 3 κριτήρια.

Βέβαια ανάλογα με το μέγεθος αυτό συντάσσουν υποχρεωτικά και τις ανάλογες οικονομικές καταστάσεις όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα

	Κατηγορία μεγέθους				
	Πολύ μικρές		Μικρές	Μεσαίες	Μεγάλες
	άρθρο 1 παρ. 2.γ	άρθρο 1 παρ. 2.α & 2.β			
Κατάσταση αποτελεσμάτων	✓	✓	✓	✓	✓
Προσάρτημα ή Σημειώσεις	✓	✓	✓	✓	✓
Ισολογισμός		✓	✓	✓	✓
Κατάσταση μεταβολών καθαρής θέσης				✓	✓
Κατάσταση χρηματοροών					✓

Εικόνα 7: Εμφάνιση των υποχρεωτικών οικονομικών καταστάσεων ανάλογα με την κατηγορία μεγέθους των οντοτήτων.

Από την παραπάνω εικόνα διαπιστώνουμε ότι ανάλογα με το ποια κατηγορία μεγέθους εντάσσεται η κάθε οντότητα έχει και τις ανάλογες υποχρεώσεις ως προς την σύνταξη και κοινοποίηση των οικονομικών της καταστάσεων. Φαίνεται πώς όσο μεγαλώνει η επιχείρηση τόσο ποιο πολλές από τις οικονομικές καταστάσεις είναι υποχρεωτικές, πράγμα που είναι απολύτως λογικό.

Σύμφωνα με τον νόμο οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις κάθε οντότητας πριν την έκδοσή τους, θα πρέπει να εγκρίνονται κατά περίπτωση από το αρμόδιο όργανο διοίκησης της οντότητας και υπογράφονται από το εξουσιοδοτημένο μέλος (μέλη) του και τον κατά το νόμο υπεύθυνο λογιστή για τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.⁶⁷

Ποιοι δεν Εφαρμόζουν τα ΕΛΠ

Οι κατηγορίες που δεν εφαρμόζουν τα ΕΛΠ είναι οι οντότητες που εφαρμόζουν άλλο λογιστικό πλαίσιο:

- α. οι οντότητες που υποχρεωτικά ή προαιρετικά εφαρμόζουν Δ.Π.Χ.Α
- β. η Τράπεζα της Ελλάδος (εφαρμόζει τις λογιστικές αρχές του ευρωσυστήματος),

⁶⁷ My galaxy, singularLogic,2017, «Ποιες είναι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις (ΕΛΠ) ανά κατηγορία οντοτήτων ;», <[65](https://www.mygalaxy.gr/en/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CF%87%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CF%80-%CE%B1%CE%BD%CE%AC-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%84%CE%AE%CF%84%CF%89%CE%BD></p>
</div>
<div data-bbox=)

- χ. οι κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές οντότητες που ανήκουν στο δημόσιο τομέα ή ελέγχονται από το δημόσιο ή τελούν υπό την εποπτεία του δημοσίου, και εμπίπτουν στην εφαρμογή του άρθρου 156 [Λογιστικό Σχέδιο Γενικής Κυβέρνησης] του νόμου 4270/2014 (εφαρμόζουν το προβλεπόμενο για αυτές λογιστικό πλαίσιο), [Αρ. πρωτ.: Δ15Α 1036030 ΕΞ 2015/17.3.2015
- δ. Κοινωφελή Ιδρύματα. Ένταξη σε κατηγορία οντοτήτων και λογιστικού συστήματος «Σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης δ' της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», οι οποίες ισχύουν από 1.1.2015, οι κερδοσκοπικές ή μη οντότητες που ανήκουν στο Δημόσιο ή ελέγχονται από αυτό ή τελούν υπό την εποπτεία αυτού όταν δεν εμπίπτουν στην εφαρμογή του άρθρου 156 του Ν. 4270/2014 (Λογιστικό Σχέδιο Γενικής Κυβέρνησης) υπόκεινται στις διατάξεις του νόμου αυτού »] και
- ε. οι οργανισμοί επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) του νόμου 4099/2012 (οδηγία 2009/65/ΕΚ) είτε λειτουργούν με τη μορφή αμοιβαίου κεφαλαίου είτε με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας επενδύσεων μεταβλητού κεφαλαίου (ΑΕΕΜΚ). [Χρησιμοποιούν «ειδικά» υποδείγματα :α) Υπόδειγμα Β.11: Ισολογισμός οργανισμών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ), ν. 4099/2012, β) Υπόδειγμα Β.12: Κατάσταση εξέλιξης των καθαρών περιουσιακών στοιχείων περιόδου, οργανισμών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ), ν. 4099/2012.]
- φ. Επίσης, δεν υπόκεινται στις ρυθμίσεις αυτού του νόμου τα παρακάτω φυσικά πρόσωπα που εμπίπτουν στην παράγραφο 2γ του άρθρου 1. σύμφωνα με το άρθρο 39 (Ρυθμίσεις λοιπών θεμάτων)
- a. Οι αγρότες του ειδικού καθεστώτος Φ.Π.Α. του ν. 2859/2000, βάσει ύψους ακαθάριστων εσόδων τους από την πώληση αγροτικών προϊόντων παραγωγής τους και την παροχή αγροτικών υπηρεσιών ή του ποσού των δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης που λαμβάνουν, ανά φορολογικό έτος. Τα ποσοτικά όρια της παραγράφου αυτής ορίζονται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων.
- b. Τα φυσικά πρόσωπα, τα οποία, ευκαιριακά και ως παρεπόμενη απασχόληση, πωλούν προϊόντα ή παρέχουν υπηρεσίες, εφόσον οι συναλλαγές αυτές στο σύνολό τους δεν υπερβαίνουν το ποσό των 10.000 ευρώ ετησίως.

- c. Δημόσιοι ή ιδιωτικοί υπάλληλοι ή συνταξιούχοι που είναι συγγραφείς ή εισηγητές εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων, εφόσον δεν ασκούν άλλη επιχειρηματική δραστηριότητα
- d. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα βρίσκονται σε πλήρη εναρμόνιση με τα Διεθνή Πρότυπα, υπάρχουν μεταξύ τους μικρές διαφορές. Για την επιλογή των επιχειρήσεων για το ποιο από τα πρότυπα αυτά θα πρέπει να ακολουθήσουν εξαρτάται από τις ανάγκες, τις οικονομικές δυνατότητες, το μέγεθος αλλά και το οικονομικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί κάθε επιχείρηση αυτοί είναι οι παράγοντες που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ώστε τελικά να ληφθεί η βέλτιστη απόφαση για την κάθε επιχείρηση επιτυγχάνοντας την καλύτερη δυνατή σχέση κόστους - οφέλους.
- e. Ως σημαντικό όφελος των Δ.Π.Χ.Α. για μια επιχείρηση θεωρείται η βελτίωση της πρόσβασης της επιχείρησης σε κεφαλαιαγορές και χρηματαγορές ώστε να αναζητηθούν με μεγαλύτερη ευκολία κεφάλαια από τράπεζες και επενδυτές του εξωτερικού. Αυτό θα επιτευχθεί αφενός γιατί οι οικονομικές καταστάσεις θα είναι κατανοητές από τους χρήστες ανεξαρτήτως εθνικότητας και αφετέρου διότι θα είναι και συγκρίσιμες με τις οικονομικές καταστάσεις άλλων εταιρειών εξωτερικού.
- f. Επιπλέον, η χρηματοοικονομική θέση και οι οικονομικές επιδόσεις της επιχείρησης θα μπορούν να παρουσιαστούν και να γίνουν κατανοητές από πελάτες και προμηθευτές εξωτερικού. Για να επιτευχθούν βέβαια τα ανωτέρω οφέλη απαιτείται και ένα επιπλέον κόστος, το οποίο σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να έχει προϋπολογιστεί πριν να ληφθούν οι σχετικές αποφάσεις. Στο ερώτημα εάν υπάρχουν επιπλέον επιβαρύνσεις σε χρόνο και χρήμα για μια επιχείρηση για την μετάβαση από το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο σε Δ.Π.Χ.Α. αντί σε Ε.Λ.Π., η απάντηση είναι καταφατική, αλλά πάντα το μέγεθος της επιχείρησης είναι αυτό που καθορίζει το ύψος της επιβάρυνσης.⁶⁸

---

⁶⁸ Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων – Αριθμοδείκτες-Σωτηρία Ελευθερίου-Λογιστικο-Φοροτεχνικό Γραφείο και Μαθήματα Λογιστικής, 18/03/2017, <<https://www.sotele.gr/index.php/mathimata-se-foitites/enotites-didaskalias/23-analysi-logistikon-katastaseon-arithmodeiktes.html>>

Είδη Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων

Ανάλογα με τη θέση του αναλυτή και με τα στάδια διενεργείας της, η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων διακρίνεται στα εξής είδη:

Ανάλογα από την Θέση του Αναλυτή

Υπάρχουν δύο είδη αναλύσεως των λογιστικών καταστάσεων ανάλογα με τη θέση εκείνου ο οποίος τη διενεργεί, η εσωτερική και η εξωτερική ανάλυση.⁶⁹

1. Εσωτερική ανάλυση

Η εσωτερική ανάλυση γίνεται από πρόσωπα που βρίσκονται σε άμεση σχέση με την επιχείρηση και μπορούν να προσφύγουν στα λογιστικά της βιβλία για να ελέγξουν τους επιμέρους λογαριασμούς και τα λογιστικά έγγραφα. Το κυριότερο πλεονέκτημα αυτού του είδους της αναλύσεως είναι ότι επιτρέπει σε αυτόν που τη διενεργεί να ελέγξει τις διάφορες μεθόδους και διαδικασίες που εφαρμόστηκαν. Έτσι λοιπόν, η ανάλυση αποκτά μεγαλύτερη διαύγεια και επιτρέπει στον αναλυτή να εμβαθύνει σε αυτήν.

Η συγκεκριμένη ανάλυση γίνεται από πρόσωπα της επιχειρήσεως τα οποία ενδιαφέρονται κυρίως να προσδιορίσουν το βαθμό αποδοτικότητάς της και να ερμηνεύσουν τις μεταβολές της οικονομικής της θέσεως. Επιπλέον, η εσωτερική ανάλυση προσπαθεί να ερμηνεύσει ορισμένα οικονομικά στοιχεία της επιχειρήσεως για λογαριασμό της διοικήσεως, έτσι ώστε να της επιτρέψει να μετρήσει την πρόοδο που πράγματι επιτελέστηκε σε σύγκριση με τα υπάρχοντα προγράμματα. Κατ'αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται ο έλεγχος της λειτουργίας μιας επιχείρησης.

2. Εξωτερική ανάλυση

Η εξωτερική ανάλυση πραγματοποιείται από πρόσωπα, που βρίσκονται έξω από την επιχείρηση και βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στα στοιχεία που δημοσιεύονται στις λογιστικές καταστάσεις και στις εκθέσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των ελεγκτών. Έτσι, ο αναλυτής δεν μπορεί να διεισδύσει βαθύτερα μέσα στην επιχείρηση, το δε έργο του είναι τόσο δυσκολότερο όσο πιο συνοπτικά είναι τα στοιχεία που δημοσιεύονται. Επιπλέον, γίνεται κυρίως από πρόσωπα τα οποία ενδιαφέρονται να

---

⁶⁹ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

προσδιορίσουν την οικονομική θέση και την αποδοτικότητα της επιχειρήσεως. Όταν γίνεται λόγος για προσδιορισμό της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης, εννοείται:

- Η δυνατότητα που έχει η επιχείρηση να ανταποκριθεί στις τρέχουσες υποχρεώσεις της στο παρόν και στο μέλλον, ακόμη και κάτω από συνθήκες διαφορετικές εκείνων που υπάρχουν τη στιγμή που γίνεται η ανάλυση.
- Η δυνατότητα να εκμεταλλευθεί τυχόν παρουσιαζόμενες ευκαιρίες με τη χρησιμοποίηση κεφαλαίων από ίδιες πηγές ή από έκδοση νέων τίτλων μετοχών ή ομολογιών ακόμα και με την άντληση κεφαλαίων από την προσφυγή στον τραπεζικό δανεισμό.
- Η δυνατότητα πληρωμής των ληξιπρόθεσμων τόκων και των υποχρεώσεων, καθώς και η καταβολή μερισμάτων χωρίς διακοπή.
- Για τον προσδιορισμό της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης ερευνάται ιδιαίτερα το ύψος και η σταθερότητα των καθαρών κερδών της, καθώς και η τάση βελτιώσεως αυτών στο μέλλον.

Ο τύπος και η διάταξη των στοιχείων του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης έχουν μεγάλη σημασία, προκειμένου να προσδιοριστεί η οικονομική θέση και η αποδοτικότητα μιας επιχείρησης.

Σχετικά με τα Στάδια Διενέργειας της Αναλύσεως

Ανάλογα με τα κύρια στάδια διενέργειας της ανάλυσης, διακρίνεται σε τυπική και ουσιαστική.⁷⁰ Η τυπική ανάλυση προηγείται της ουσιαστικής και αποτελεί, κατά κάποιο τρόπο, το προπαρασκευαστικό στάδιο της ουσιαστικής. Η τυπική ανάλυση ελέγχει την εξωτερική διάρθρωση του ισολογισμού και του λογαριασμού των αποτελεσμάτων χρήσεως, προβαίνει στις ενδεικνυόμενες διορθώσεις, στρογγυλοποιήσεις, ομαδοποιήσεις, ανακατατάξεις και ανασχηματισμούς και τα συμπληρώνει σε απόλυτους αριθμούς κονδύλια με σχετικούς αριθμούς (αριθμούς σε ποσοστά επί τοις εκατό).

---

⁷⁰ Μάντζαρης, Δ. 2013-2014, Αξιολόγηση αποδοτικότητας εισηγμένων εταιρειών με ευφυείς υπολογιστικές μεθόδους. Ανάκτηση 2017, από Ψηφιακό Αποθετήριο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του ΕΜΠ:

<http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/handle/123456789/8201/mantzarisd_ratios.pdf;jsessionid=945FB188F82C95269EE86630A8F4C740?sequence=1>

Η ουσιαστική ανάλυση βασίζεται μεν στα δεδομένα της τυπικής ανάλυσης, αλλά επεκτείνεται στην εξεύρεση και επεξεργασία διαφόρων αριθμοδεικτών, οι οποίοι δίνουν την πραγματική εικόνα της επιχείρησης.⁷¹

Μέσα Ανάλυσης

Οι αναλύσεις των λογιστικών καταστάσεων διεξάγονται με τη βοήθεια των εξής μέσων:⁷²

- Καταστάσεων κοινών μεγεθών
- Καταστάσεων τάσης
- Αριθμοδεικτών
- Διαφόρων στατιστικών εκτιμήσεων

Μέθοδοι Αναλύσεως Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Εισαγωγή

Η μελέτη των σχέσεων των οικονομικών στοιχείων είναι το αντικείμενο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων, αφού αναφέρονται σε αυτές σε δεδομένη χρονική στιγμή, καθώς και στις τάσεις αυτών διαχρονικά.⁷³ Σε αυτή την ανάλυση περιλαμβάνονται τρεις διαδικασίες.

Η πρώτη διαδικασία αφορά στην επιλογή και στον υπολογισμό ορισμένων σχέσεων μεταξύ των αναφερομένων στις λογιστικές καταστάσεις στοιχείων, ανάλογα με την

---

⁷¹ Κάντζος Κωνσταντίνος, 2002 «Ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων», Εκδόσεις Interbooks ,Αθήνα

⁷² Καπετανίδου Δ. Κυριακή Κυριακού Γ. Δημήτριος, 2013, Πτυχική εργασία: Έλεγχος και ανάλυση ισολογισμού και λοιπών οικονομικών καταστάσεων βιομηχανικής και εμπορικής επιχείρησης.Οι βασικοί αριθμοδείκτες και οι απεικονίσεις τους.Εφαρμογή σε συγκεκριμένη επιχείρηση με πρόσφατα δεδομένα, <http://digilib.teiimt.gr/jspui/bitstream/123456789/184/1/022013069.pdf>>

⁷³ Μάντζαρης, Δ. 2013-2014, Αξιολόγηση αποδοτικότητας εισηγμένων εταιρειών με ευφυείς υπολογιστικές μεθόδους. Ανάκτηση 2017, από Ψηφιακό Αποθετήριο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του ΕΜΠ:
<http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/handle/123456789/8201/mantzarisd_ratios.pdf;jsessionid=945FB188F82C95269EE86630A8F4C740?sequence=1>

απόφαση που επιδιώκεται. Η δεύτερη διαδικασία αφορά στην κατάταξη των δεδομένων, έτσι ώστε να είναι δυνατός ο υπολογισμός μεταξύ των σημαντικών σχέσεων και στην τρίτη περιλαμβάνεται η αξιολόγηση, μελέτη και ερμηνεία των παραπάνω σχέσεων.

Οι παραπάνω διαδικασίες αναλύσεως κατατάσσονται σε δύο κύριες κατηγορίες : ⁷⁴

- Στις συγκρίσεις και μετρήσεις με κριτήριο τα οικονομικά στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων δύο ή περισσότερων χρήσεων.
- Στις συγκρίσεις και μετρήσεις με κριτήριο τα οικονομικά στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων μιας χρήσεως.

Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται συγκριτικές καταστάσεις, αριθμοδείκτες, η τάση των οικονομικών στοιχείων και των αριθμοδεικτών διαχρονικά ως και τις αναλύσεις των διαφόρων μεταβολών της οικονομικής καταστάσεως μιας επιχείρησης.

Στην δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνεται ο προσδιορισμός των σχέσεων των στοιχείων ενός ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως. Συνήθως η διενέργεια και των δύο κατηγοριών αναλύσεως που προαναφέρθηκαν απαιτείται για τη χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.

Γενικά, σε όλες τις αναλύσεις περιλαμβάνονται συγκρίσεις μεταξύ του τι πραγματικά συμβαίνει και τι θα έπρεπε να συμβαίνει, έχοντας ως μέτρο σύγκρισης κάποιο αντιπροσωπευτικό ή πρότυπο μέγεθος, δηλαδή αυτό που θα έπρεπε να υπάρχει κάτω από τις επικρατούσες συνθήκες τη στιγμή της αναλύσεως. Εκτός από αυτό, για να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα της ανάλυσης πρέπει να γίνονται συγκρίσεις και με άλλες επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου ή με τους μέσους όρους του κλάδου όπου ανήκει η συγκεκριμένη επιχείρηση.

Οι κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων και οι οποίες μπορούν να ταξινομηθούν στις εξής μεγάλες κατηγορίες είναι η: ⁷⁵

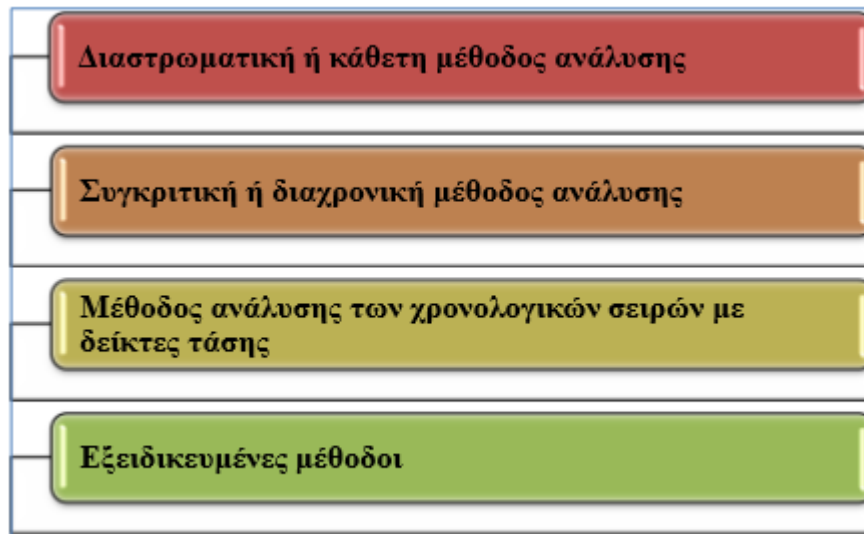
- Διαστρωματική ή κάθετη μέθοδος ανάλυσης.
- Συγκριτική ή διαχρονική μέθοδος ανάλυσης.
- Μέθοδος ανάλυσης των χρονολογικών σειρών με δείκτες τάσης.

---

⁷⁴ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7η Έκδοση, Αθήνα

⁷⁵ Γεωργόπουλος, Αντώνης, 2014, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων. Αθήνα, Εκδόσεις Μπένου.

- Εξειδικευμένες μέθοδοι, οι οποίες περιλαμβάνουν την ανάλυση των μεταβολών της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης, την ανάλυση του νεκρού σημείου, καθώς και άλλες.

Εικόνα 8: Οι κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.

Πηγή: Γεωργόπουλος, 2014.

Διαστρωματική ή Κάθετη ή Κοινού Μεγέθους Ανάλυση

Η διαστρωματική ή κάθετη (Vertical Analysis) ανάλυση είναι μια από τις τεχνικές ανάλυσης, η οποία διευκολύνει τις συγκρίσεις μεταξύ των στοιχείων μιας επιχείρησης για μια σειρά ετών, καθώς και συγκρίσεις μεταξύ των επιχειρήσεων διαφορετικού μεγέθους στην ίδια χρονική στιγμή. Οι ισολογισμοί και οι καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης συντάσσονται σε ποσοστά επί τοις εκατό του συνόλου των μεγεθών τους.

Η ανάλυση «κοινού μεγέθους» είναι όταν κάθε στοιχείο του ισολογισμού διαιρείται με το σύνολο του ενεργητικού ή του παθητικού, ενώ κάθε στοιχείο της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης διαιρείται με το σύνολο των καθαρών πωλήσεων. Συνεπώς, στην κατάσταση «κοινού μεγέθους» του ισολογισμού παρουσιάζεται κάθε στοιχείο αυτού ως ποσοστό επί τοις εκατό του συνόλου του ενεργητικού ή του παθητικού, ενώ η κατάσταση «κοινού μεγέθους» των αποτελεσμάτων χρήσης παρουσιάζει κάθε στοιχείο αυτών ως ποσοστό επί τοις εκατό των καθαρών πωλήσεων της χρήσης.⁷⁶

⁷⁶ Καλαμαράς Νικόλαος , Καλαμαρά Αικατερίνη, 2013, Γενική λογιστική θεωρία και εφαρμογή , Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα

Έτσι με την βοήθεια της κάθετης ανάλυσης στον ισολογισμό εστιάζουμε:

- Στις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων μιας επιχείρησης ή αλλιώς στο πώς κατανέμονται τα κεφάλαιά της μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων καθώς και των βραχυχρόνιων και μακροχρονίων υποχρεώσεών της.
- Στην κατανομή των κεφαλαίων της επιχείρησης μεταξύ των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων (κυκλοφορούν, πάγιο, διαθέσιμο).

Ο υπολογισμός των ποσοστών για μια σειρά ετών παρέχει ένδειξη για την πορεία τους και τη σπουδαιότητα κάθε στοιχείου σε σχέση με το σύνολο. Η ανάγκη έκφρασης των απολύτων μεγεθών σε ποσοστά επί τοις εκατό προέκυψε λόγω της δυσκολίας:⁷⁷

- a. ανάλυσης των οικονομικών στοιχείων των ισολογισμών και
- b. των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσης, τα οποία εμφανίζονται συνήθως μόνο σε απόλυτα μεγέθη και παρακολούθησης των μεταβολών των επιμέρους αυτών στοιχείων, από έτος σε έτος, σε σχέση με τα συνολικά μεγέθη των λογιστικών καταστάσεων.
- c. σύγκρισης των στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων με επιχειρήσεις ολόκληρου του κλάδου λόγω της ύπαρξης διαφορετικών μεγεθών. Αυτό συμβαίνει διότι στις λογιστικές καταστάσεις των επιχειρήσεων προκύπτουν διαφορές όχι μόνο από την εφαρμογή διαφορετικών λογιστικών αρχών, αλλά και από βασικές διαφορές μεταξύ των ίδιων των επιχειρήσεων και της φύσης των συναλλαγών τους.

Ωστόσο είναι αξιοσημείωτο ότι η αξιολόγηση των μεγεθών μιας συγκεκριμένης επιχείρησης γίνεται σε σύγκριση με τα μεγέθη άλλης ομοειδούς επιχείρησης ή με τα αντιπροσωπευτικά μεγέθη (μέσο όρο, διάμεσο) του κλάδου όπου αυτή ανήκει ή με κάποια συγκεκριμένα πρότυπα⁷⁸.

Αν τα αποτελέσματα της ανάλυσης της υπό μελέτη επιχείρησης είναι διαφορετικά από τα πρότυπα του κλάδου, τότε ο αναλυτής θα πρέπει να εμβαθύνει περισσότερο και να εξετάσει γιατί υπάρχουν οι διαπιστούμενες αποκλίσεις. Αν λείπουν οι ουσιαστικοί λόγοι, που να δικαιολογούν τις διαφορές από το αντίστοιχο μέγεθος του κλάδου, τότε θα πρέπει να ληφθούν μέτρα, ώστε οι διάφοροι δείκτες ανάλυσης να πλησιάσουν στο αντίστοιχο

---

⁷⁷ Ξανθάκης Μανώλης, Αλεξάκης Χρήστος ,2013, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

⁷⁸ «Εξωεπιχειρηματική σύγκριση» καλείται η ανάλυση που χρησιμοποιείται για τη σύγκριση ισολογισμών διαφόρων επιχειρήσεων και αφορά τη μελέτη ισολογισμών περισσότερων της μιας επιχειρήσεων κυρίως αυτού του κλάδου. Σκοπός μιας τέτοιας ανάλυσης είναι η εκτίμηση της θέσης, δεδομένης επιχείρησης μέσα στον κλάδο.

μέγεθος του κλάδου. Η τεχνική της παλινδρόμησης εφαρμόζεται συχνά για τον έλεγχο διαφορών μεταξύ των καταστάσεων «κοινού μεγέθους» μιας επιχείρησης και των αντίστοιχων του κλάδου της.

Συγκριτική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων

Με την κατάταξη των στοιχείων κατά κατηγορίες για μια σειρά ετών συντελείται η συγκριτική ή διαχρονική χρηματοοικονομική ανάλυση (Comperative Analysis) των λογιστικών καταστάσεων.

Μεγαλύτερη σημασία αποκτούν τα λογιστικά στοιχεία όταν συγκρίνονται με άλλα ίδια ή παρόμοια προηγούμενων ετών ή χρήσεων. Οι καταστάσεις με λογιστικά στοιχεία δύο ή περισσότερων χρήσεων καλούνται συγκριτικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις (comperative statements). Έτσι, ετήσια, εξαμηνιαία, τριμηνιαία ή και μηνιαία στοιχεία μπορούν εύκολα να συγκριθούν με τα αντίστοιχα προηγούμενων χρήσεων και να οδηγήσουν σε συμπεράσματα σχετικά με την τάση και τη φύση των μεταβολών των στοιχείων που επηρεάζουν την θέση της επιχείρησης.⁷⁹ Η απεικόνιση των καταστάσεων τους μπορεί να γίνει με τα απόλυτα μεγέθη ή με την μορφή ποσοστού.

Όσο περισσότερες είναι οι χρήσεις στις οποίες αναφέρονται οι συγκριτικές καταστάσεις, τόσο αξιόπιστα είναι και τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν. Για να μπορεί όμως να γίνει σύγκριση των λογιστικών στοιχείων διαχρονικά, πρέπει οι συγκριτικές καταστάσεις να πληρούν τις εξής προϋποθέσεις:⁸⁰

1. Ομοιόμορφη ταξινόμηση των στοιχείων σε όλες τις περιόδους στις οποίες αναφέρονται.
2. Στις ίδιες επιμέρους ομάδες στοιχείων να είναι ενταγμένα τα στοιχεία αυτά.
3. Να τηρούνται οι λογιστικές αρχές καθ' όλη την περίοδο που είναι η κρίση. Σε περίπτωση που υπάρχει κάποια αλλαγή αυτών θα πρέπει να σημειώνεται, ώστε να λαμβάνεται υπόψη από τον αναλυτή
4. Να σημειώνονται τυχόν μεταβολές στις συνθήκες ή στη φύση των στοιχείων.

---

⁷⁹ Ξανθάκης Μανώλης, Αλεξάκης Χρήστος ,2013, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

⁸⁰ Γεωργόπουλος, Αντώνης , 2014, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστασεών. Αθήνα, Εκδόσεις Μπένου.

Στην έκταση που οι παραπάνω προϋποθέσεις δεν τηρούνται, οι συγκρίσεις μπορεί να δώσουν παραπλανητική εικόνα και να οδηγήσουν σε εσφαλμένα συμπεράσματα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι συγκριτικές καταστάσεις καθίστανται περισσότερο χρήσιμες αν παράλληλα με τα απόλυτα μεγέθη περιέχουν και ποσοστά. Για να είναι δυνατή η πρόβλεψη της πορείας μιας επιχείρησης στο μέλλον, είναι απαραίτητο να συγκεντρώνονται στοιχεία για δύο τουλάχιστον ή περισσότερες περιόδους, διότι έτσι οι πληροφορίες που προκύπτουν από αυτές είναι πιο αποκαλυπτικές για τον αναλυτή. Η συγκριτική ανάλυση περιλαμβάνει τις εξής μεθόδους.⁸¹

- α. Συγκριτικές καταστάσεις συνήθους μορφής διαχρονικά.
- β. Υπολογισμό των αριθμοδεικτών τάσεως.
- γ. Διαχρονική ανάλυση των «κοινών μεγεθών» των λογιστικών καταστάσεων.
- δ. Διαχρονική ανάλυση των αριθμοδεικτών.

Εικόνα 9: Συγκριτική ανάλυση περιόδων για την πρόβλεψη της πορείας μιας επιχείρησης στο μέλλον.

Πηγή: (Ξανθάκης & Αλεξάκης, 2013)

Συγκριτικές Καταστάσεις

Με την κατάρτιση των συγκριτικών καταστάσεων επιτρέπεται η αξιολόγηση των μεταβολών των διαφόρων ομάδων στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων και των μεταβολών της χρηματοοικονομικής θέσης μιας επιχείρησης. Η απεικόνιση των εν λόγω μεταβολών γίνεται διαχρονικά τόσο σε απόλυτα μεγέθη όσο και σε ποσοστά.

---

⁸¹ Ξανθάκης Μανώλης, Αλεξάκης Χρήστος, 2013, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Μια ανάλυση των συγκριτικών καταστάσεων σε βάθος μπορεί να οδηγήσει στον εντοπισμό των αιτίων των παραπάνω μεταβολών.⁸²

Παραδείγματος χάριν, μια ετήσια αύξηση των πωλήσεων κατά 10% που συνοδεύεται από αύξηση των απαιτήσεων της επιχείρησης κατά 15% κατά την ίδια περίοδο χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση για τη διαφορά που υπάρχει στο ποσοστό αύξησης των πωλήσεων και στο αντίστοιχο ποσοστό της αύξησης των απαιτήσεων. Η διαφορά μπορεί να οφείλεται στην αλλαγή της πολιτικής πωλήσεων και της παροχής περισσότερων διευκολύνσεων στους πελάτες της ή σε άλλους λόγους.

Για 2-3 χρόνια η σύγκριση των στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων μπορεί να γίνει εύκολα με την παρακολούθηση των μεταβολών τόσο των απολύτων μεγεθών όσο και των ποσοστών τους. Κατ' αυτό τον τρόπο, δίνεται πληρέστερη εικόνα έναντι εκείνης που παρέχεται από την εξέταση μεμονωμένα των απολύτων μεγεθών ή των ποσοστιαίων μεταβολών των στοιχείων. Μια μεταβολή π.χ. 10% στην αξία αποθεμάτων ύψους 50.000€ είναι λιγότερο σημαντική από την ίδια ποσοστιαία μεταβολή ύψους αποθεμάτων 5.000.000€. Για το λόγο αυτόν είναι απαραίτητο μαζί με τις ποσοστιαίες μεταβολές να αναγράφονται και τα απόλυτα μεγέθη τους, γιατί τότε μόνο υπάρχει η πραγματική διάσταση των μεταβολών των στοιχείων μιας επιχείρησης και μπορούν να προκύψουν σωστά συμπεράσματα.

Για τη μελέτη στοιχείων περισσότερων ετών, η σύγκριση των μεταβολών των διαφόρων μεγεθών είναι προτιμότερο να γίνεται με τον υπολογισμό των αριθμοδεικτών τάσης. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι συγκριτικές καταστάσεις, χάνουν την αξία τους, αν τα στοιχεία και οι μεταβολές που απεικονίζουν δεν μπορούν να συγκριθούν από το ένα έτος στο άλλο και δεν τηρούνται οι γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής, καθώς και οι προϋποθέσεις που προαναφέρθηκαν. Κατά την εξαγωγή των συμπερασμάτων, ο αναλυτής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του και το ότι σε περιπτώσεις μεταβολής των τιμών τα μεγέθη που απεικονίζονται στις συγκριτικές καταστάσεις εμφανίζουν αξίες σε νόμισμα διαφορετικής αγοραστικής δύναμης λόγω του υπάρχοντος πληθωρισμού.

Είναι απλός ο υπολογισμός των μεταβολών των διαφόρων στοιχείων των ισολογισμών και των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσης. Όταν όμως εμφανίζονται αρνητικά μεγέθη στο έτος βάσης και θετικά μεγέθη μετέπειτα ή και αντίστροφα τότε δεν

---

⁸² Παπαδέας Παναγιώτης, Συκιανάκης Νικόλαος, 2014, Ανάλυση & Διερεύνηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Παπαδέας παν, Αθήνα

υπολογίζονται ποσοστιαίες μεταβολές. Αν π.χ. τα καθαρά κέρδη μιας επιχείρησης στο υπό εξέταση έτος είναι 500.000€ και στο προηγούμενο έτος εμφανίζονταν ζημιά 100.000€, τότε η καθαρή μεν αύξηση των κερδών της είναι 600.000€, αλλά η μεταβολή αυτή δεν μπορεί να απεικονιστεί με ποσοστά. Αντίστοιχα και όταν κάποιο στοιχείο δεν υπήρχε στο έτος βάσης. Δεν μπορεί να υπολογιστεί ποσοστιαία μεταβολή.

Αντίθετα, όταν υπήρχε αξία στο έτος βάσης και δεν υπάρχει στο υπό εξέταση έτος, τότε η ποσοστιαία μείωση του εν λόγω στοιχείου είναι 100%. Με την ανάλυση που μελετάται είναι δυνατή η σύγκριση των ετησίων μεγεθών με τους μέσους όρους των αντιστοιχών μεγεθών όλης της εξεταζόμενης περιόδου, με σκοπό να επισημανθούν τυχόν ασυνήθεις διακυμάνσεις, δεδομένου ότι ο μέσος όρος εξομαλύνει κατά κάποιο τρόπο τις ακραίες περιπτώσεις.⁸³

Αριθμοδείκτες Τάσης (Trend Percentages)

Όταν οι συγκρίσεις αφορούν μεγέθη των λογιστικών καταστάσεων για μακρά χρονική περίοδο (5-10 χρόνια), η προηγούμενη μέθοδος παρακολούθησης των διαχρονικών μεταβολών είναι πάρα πολύ δύσκολη και κοπιαστική. Τότε είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούνται οι αριθμοδείκτες τάσης.

Για να γίνει ο υπολογισμός των αριθμοδεικτών τάσης προϋποτίθεται η επιλογή ενός έτους ή μιας χρονικής στιγμής που θα αποτελέσει τη βάση. Οι αριθμοδείκτες αυτή τη στιγμή, για όλα τα μεγέθη που πρόκειται να μελετηθούν, θεωρείται ότι είναι ίσοι με το 100. Εφόσον το έτος βάσης αποτελεί την αφετηρία για όλες τις μετέπειτα συγκρίσεις, θα πρέπει να είναι ένα έτος «κανονικό» από πλευράς συνθηκών και αποτελεσμάτων της επιχείρησης.⁸⁴

Έτσι, οι αριθμοδείκτες τάσης δίνουν πιο ανάγλυφα τις μεταβολές των οικονομικών στοιχείων διαχρονικά και καθιστούν δυνατή οριζόντια ανάλυση και μελέτη αυτών.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι δεν είναι απαραίτητο να υπολογίζονται οι αριθμοδείκτες τάσης όλων των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων αλλά μόνο

---

⁸³ Γεωργόπουλος, Αντώνης, 2014, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστασεών. Αθήνα, Εκδόσεις Μπένου.

⁸⁴ Walsh Claran, 2009, μετάδραση Παπαιωάννου και Τρουπάκης, Εκδόσεις Πατάκη

εκείνοι που παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον αναλυτή. Αυτό συμβαίνει διότι βασικός σκοπός κάθε οικονομικής ανάλυσης είναι να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ οικονομικών μεγεθών, τα οποία έχουν κάποια λογική σχέση μεταξύ τους. Κατά τη μελέτη των αριθμοδεικτών τάσης θα πρέπει να καταβάλλεται μεγάλη προσοχή, ώστε τα οικονομικά στοιχεία των διαδοχικών ετών ή περιόδων να είναι συγκρίσιμα μεταξύ τους.

Ο αναλυτής συγκρίνοντας την τάση διαφόρων σχετιζομένων μεταξύ τους οικονομικών μεγεθών, σχηματίζει γνώμη για το αν υπάρχουν ευνοϊκές ή όχι τάσεις που αντανακλώνται από τα στοιχεία αυτά.

Στο έτος βάσης κάθε ένα από τα οικονομικά στοιχεία απεικονίζεται με το 100. Αν η απόλυτη τιμή ενός οικονομικού στοιχείου είναι μικρότερη από αυτή στο έτος βάσης, τότε ο αριθμοδείκτης τάσης θα είναι μικρότερος του 100. Αν η απόλυτη τιμή του είναι μεγαλύτερη από αυτή που εμφανίζεται στο έτος βάσης, τότε ο αριθμοδείκτης θα είναι μεγαλύτερος του 100.

Οι ποσοστιαίες αυξήσεις υπολογίζονται αν από τους διαδοχικούς αριθμοδείκτες τάσης αφαιρεθεί το 100, ενώ οι ποσοστιαίες μειώσεις υπολογίζονται αν από το 100 αφαιρεθεί κάθε ένας αριθμοδείκτης τάσης.⁸⁵

Διαχρονική Ανάλυση Κοινών Μεγεθών (Time Series Analysis of Common Size Statements)

Στην ανάλυση των χρονολογικών σειρών χρησιμοποιείται η μέθοδος των κοινών μεγεθών. Κατ' αυτή γίνεται σύγκριση μεταξύ των διαφόρων κοινών μεγεθών μιας επιχείρησης διαχρονικά.

Είναι πολύτιμες αυτές οι συγκρίσεις των κοινών μεγεθών γιατί δείχνουν τις μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής των επιμέρους στοιχείων στους τομείς περιουσίας, υποχρεώσεων, κόστους και των άλλων κατηγοριών οικονομικών στοιχείων.⁸⁶ Βέβαια, χρειάζεται προσοχή στην ερμηνεία αυτών των μεταβολών και των τάσεών τους διαχρονικά, αφού ένα ποσοστό μπορεί να αλλάξει είτε από μεταβολή του απολύτου

---

⁸⁵ Κούκος, Παντελής, 2015. Προσδιορισμός Νεκρού σημείου (Break Even Analysis). Ανάκτηση 2017, <http://www.ee.teihal.gr/labs/pkoukos/Documentation/nekro_simeio.pdf>

⁸⁶ Walsh Claran, 2009, μετάδραση Παπαιωάννου και Τρουπάκης, Εκδόσεις Πατάκη

μεγέθους του αντίστοιχου στοιχείου, είτε από τη μεταβολή του συνόλου του τομέα στο οποίο ανήκει. Για την ερμηνεία των καταστάσεων κοινών μεγεθών διαχρονικά, είναι απαραίτητο να εξεταστούν τόσο τα απόλυτα μεγέθη που αντιστοιχούν σε κάθε ποσοστό, όσο και η βάση πάνω στην οποία υπολογίστηκαν.⁸⁷

Διαχρονική Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Αριθμοδεικτών (Time Series Analysis of Financial Ratios)

Μέχρι τώρα η εξέταση αριθμοδεικτών στηριζόταν στη σύγκρισή τους με τις τιμές των αντιστοιχών αριθμοδεικτών ομοειδών επιχειρήσεων σε ορισμένη χρονική στιγμή. Η συγκεκριμένη ανάλυση καλείται διαστρωματική (cross sectional analysis) και είναι στατικής μορφής, αφού οι αριθμοδείκτες που υπολογίζονται δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια στιγμιαία απεικόνιση της χρηματοοικονομικής θέσης μιας επιχείρησης.

Αυτό το είδος της ανάλυσης έχει ως βασικό αντικειμενικό σκοπό τη δημιουργία της απαραίτητης πληροφοριακής βάσης για τη λήψη ορθών αποφάσεων με τη σύγκριση ενός αριθμοδείκτη με τον αντίστοιχο αριθμοδείκτη άλλης ή άλλων επιχειρήσεων.

Από την άλλη μεριά, η εξέταση των αριθμοδεικτών μιας επιχείρησης διαχρονικά αναφέρεται στη συμπεριφορά αυτών για μια σειρά ετών (time series) και βοηθά στο να προβλεφθεί η μελλοντική χρηματοοικονομική κατάσταση. Βοηθάει επίσης στο να διαπιστωθεί αν μια ευνοϊκή κατάσταση μετατρέπεται σε μη ευνοϊκή ή αντίθετα αν μια δυσμενής οικονομική κατάσταση βελτιώνεται με την πάροδο του χρόνου.

Διάφορες στατιστικές μέθοδοι υπάρχουν για τη μελέτη της συμπεριφοράς μιας χρονολογικής σειράς στο παρελθόν αλλά και στο μέλλον. Στην περίπτωση που γίνεται σύγκριση ενός αριθμοδείκτη με τον αντίστοιχο άλλων ομοειδών επιχειρήσεων και για μια σειρά ετών, τότε υπάρχει η διαχρονική διαστρωματική ανάλυση, η οποία είναι απαραίτητη, διότι βοηθά στο να αντιμετωπιστούν τα μειονεκτήματα της απλής διαστρωματικής ανάλυσης.⁸⁸

---

⁸⁷ Κούκος, Παντελής, 2015. Προσδιορισμός Νεκρού σημείου (Break Even Analysis). Ανάκτηση 2017, <http://www.ee.teihal.gr/labs/pkoukos/Documentation/nekro_simeio.pdf>

⁸⁸ Walsh Claran, 2009, μετάδραση Παπαιωάννου και Τρουπάκης, Εκδόσεις Πατάκη

Αδυναμίες του Ισολογισμού και της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης

Οι δημοσιευόμενες λογιστικές καταστάσεις παρουσιάζουν και αδυναμίες. Χωρίς να παραβλέπεται η χρησιμότητά τους, πρέπει να τονισθεί ότι αυτές παρουσιάζουν ορισμένα σοβαρά μειονεκτήματα, τα οποία συνδέονται με τη φύση τους ως στατικές λογιστικές καταστάσεις. Τα κυριότερα μειονεκτήματα μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω:⁸⁹

Ο ισολογισμός εμφανίζει τα διάφορα μεγέθη της επιχείρησης σε ιστορικές και όχι σε τρέχουσες τιμές. Έτσι όλα τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις μιας επιχείρησης εμφανίζονται συνήθως σε τιμές ιστορικού κόστους που βασίζονται σε γεγονότα του παρελθόντος. Η απεικόνιση των μεγεθών του ισολογισμού σε ιστορικές τιμές αντιπροσωπεύει αξίες τιμών που υπήρχαν κατά το χρόνο που συνέβησαν τα αντίστοιχα λογιστικά γεγονότα. Όταν όμως υπάρχουν σημαντικές μεταβολές στις τιμές από έτος σε έτος, τα μεγέθη του ισολογισμού δεν αντιπροσωπεύουν πλέον την πραγματικότητα, γιατί δεν δίνουν την πραγματική αξία της επιχείρησης, αφού δεν αναφέρονται σε πραγματικές τρέχουσες τιμές.

Επίσης ένα άλλο παρόμοιο πρόβλημα που συνδέεται με τον ισολογισμό, είναι η μεταβολή της αγοραστικής δύναμης του νομίσματος, στην οποία αναφέρονται τα διάφορα μεγέθη. Ως γνωστόν, λόγω της μεταβολής του γενικού επιπέδου των τιμών, το ευρώ δεν διατηρεί σταθερή την αγοραστική του δύναμη. Για το λόγο αυτό κάθε χρόνο θα πρέπει να γίνεται αναπροσαρμογή των ιστορικών τιμών των μεγεθών του ισολογισμού, ώστε να αντισταθμίζεται η απώλεια της αγοραστικής αξίας του νομίσματος στο οποίο αναγράφονται τα ποσά. Όμως κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, με αποτέλεσμα ο ισολογισμός να απεικονίζει στοιχεία με αξίες του αυτού μεν νομίσματος, διαφορετικής όμως αγοραστικής δύναμης από έτος σε έτος.

Έστω ότι στον ισολογισμό του 2014 κάποια στοιχεία αναγράφονται με τιμές κτήσης του 2008, ενώ άλλα με τιμές 2009, 2011 ή 2013. Ως γνωστόν, οι διακυμάνσεις στην αγοραστική αξία του ευρώ κατά την παραπάνω περίοδο, 2008-2013, υπήρξαν σημαντικές. Αποτέλεσμα είναι οι συγκρίσεις διαφόρων επιχειρήσεων μεταξύ τους, καθώς και η μελέτη των μεγεθών της επιχείρησης διαχρονικά να είναι λιγότερο

---

⁸⁹ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

αξιόπιστη από ό,τι θα ήταν, αν τα στοιχεία αναφέρονταν σε νομισματικές μονάδες της αυτής αγοραστικής δύναμης.

Μια επιπλέον αδυναμία του ισολογισμού, που συνδέεται με τη δυνατότητα ή όχι συγκρίσεων μεταξύ επιχειρήσεων, είναι το γεγονός ότι όλες οι επιχειρήσεις δεν ακολουθούν την ίδια κατάταξη ομοειδών στοιχείων τους. Τόσο οι τίτλοι όσο και η ταξινόμηση των στοιχείων των ισολογισμών διαφέρουν από επιχείρηση σε επιχείρηση. Τέτοιες διαφορές καθιστούν δύσκολες τις συγκρίσεις και ελαττώνουν την αξία της ανάλυσης των στοιχείων του ισολογισμού.

Ο ισολογισμός που μπορεί να παρουσιάζει αδυναμίες είναι ανεπαρκής. Υπάρχουν ορισμένα στοιχεία τα οποία δε γίνεται να μετρηθούν και να απεικονιστούν όπως π.χ. η φήμη και πελατεία της επιχείρησης που έχει αποκτήσει από τη μακροχρόνια λειτουργία της, η εμπειρία των εργαζομένων σε αυτήν, καθώς και άλλα άυλα στοιχεία. Η απόκρυψη των στοιχείων αυτών μπορεί να συμφωνεί με την αρχή της αντικειμενικότητας αλλά ταυτόχρονα αποτελεί ελλιπή πληροφόρηση, η οποία ενδέχεται να επηρεάσει τις αποφάσεις των ενδιαφερομένων.

Ένα επιπλέον σημαντικό στοιχείο που προβληματίζει τους αναλυτές των εν λόγω καταστάσεων είναι το ότι σε κάποια χρονική στιγμή, πολλές φορές γίνονται έξοδα με σκοπό να αποδώσουν μελλοντικά.⁹⁰ Τίθεται επομένως το ερώτημα: ποιο τμήμα των εξόδων αυτών θα επιβαρύνει τη χρήση εντός της οποίας πραγματοποιήθηκαν και ποιο τις επόμενες χρήσεις. Κλασική περίπτωση τέτοιων δαπανών αποτελούν τα έξοδα οργάνωσης και πρώτης εγκατάστασης, καθώς και τα έξοδα εκπαίδευσης προσωπικού.

Εκτός από αυτά που αναφέρθηκαν υπάρχει επίσης ένα πλήθος άλλων παραγόντων που μπορεί να επιδράσουν δυσμενώς στα στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης, όπως αλλαγή επιθυμιών της αγοράς, μεταρρυθμίσεις στη φορολογική νομοθεσία, αλλαγή της εμπορικής πολιτικής της χώρας που είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση, ή των χωρών με τις οποίες αυτή συναλλάσσεται κ.λπ.

Ωστόσο παρά τις παραπάνω επισημανθείσες αδυναμίες, ο ισολογισμός δεν παύει να αποτελεί σημαντική λογιστική κατάσταση, τόσο για τους επενδυτές όσο και για τους πιστωτές μιας επιχείρησης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται από τους

---

⁹⁰ Ξανθάκης Μανώλης, Αλεξάκης Χρήστος, 2013, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

ενδιαφερομένους στις πρόσθετες πληροφορίες με τη μορφή υποσημειώσεων ή διευκρινίσεων, που πολλές φορές συνοδεύουν τους δημοσιευόμενους ισολογισμούς.⁹¹

Ανάλυση του Νεκρού Σημείου

Το ποσό εκείνο των πωλήσεων (κύκλου εργασιών), με το οποίο μια επιχείρηση καλύπτει ακριβώς τόσο τα σταθερά όσο και τα μεταβλητά της έξοδα, χωρίς να πραγματοποιεί ούτε κέρδος ούτε ζημιά καλείται νεκρό σημείο. Το «νεκρό σημείο» είναι σημαντικό αντικείμενο μελέτης και ανάγεται στη σφαίρα της ανάλυσης των πωλήσεων μιας επιχείρησης.

Η συμπεριφορά του κόστους είναι η βασική αρχή πάνω στην οποία στηρίζεται η ανάλυση του «νεκρού σημείου» (break even point). Αυτό συμβαίνει γιατί ένα μέρος του κόστους είναι μεταβλητό και ανάλογο των πωλήσεων, ενώ ένα άλλο είναι σταθερό, τουλάχιστον για ένα μεγάλο εύρος πωλήσεων.⁹²

Το σταθερό μέρος του κόστους αποτελείται από τις δαπάνες εκείνες που δε μεταβάλλονται και είναι ανεξάρτητες από το ύψος ως και από το γεγονός της πραγματοποίησης ή όχι πωλήσεων. Τα έξοδα διοικήσεως, οι αποσβέσεις, τα ενοίκια γραφείων, μηχανών, τα χρηματοοικονομικά έξοδα κ.λπ. είναι τέτοιες δαπάνες.

Ωστόσο, οι σταθερές δαπάνες μπορεί να μεταβάλλονται, αλλά η μεταβολή τους να οφείλεται σε άλλες αιτίες που δεν εξαρτώνται από το μέγεθος της δραστηριότητας της επιχείρησης. Άλλωστε ορισμένες δαπάνες γίνεται να παραμένουν σταθερές μέχρι ενός ορισμένου ύψους πωλήσεων, πέραν του οποίου απαιτούνται πρόσθετες δαπάνες. Αντίθετα, οι μεταβλητές δαπάνες είναι ανάλογες προς το ύψος των πωλήσεων ή τον κύκλο εργασιών μιας επιχείρησης.

Εκτός από τις δυο κατηγορίες που αναφέρθηκαν υπάρχουν και οι ημιμεταβλητές δαπάνες, οι οποίες διαχωρίζονται στο σταθερό και στο μεταβλητό τους μέρος, όπως

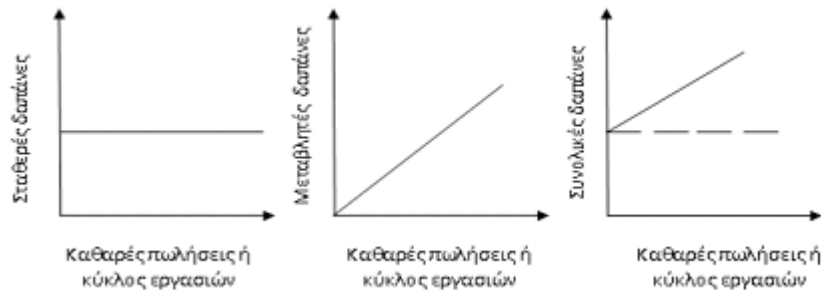
---

⁹¹ Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, Ιωάννης Δ. Καραγιάννης, Αικατερίνη Δ. Καραγιάννη, 2012, Ανάλυση ισολογισμών και αριθμοδείκτες, βιωσιμότητα επιχειρήσεων και κέρδη, έλεγχος του κόστους και αποκλίσεις, ταμειακή ρευστότητα επιχειρήσεων, παραδείγματα και εφαρμογές σε επιχειρήσεις στην πράξη, Εκδόσεις Ιδιωτική, Αθήνα

⁹² Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7η Έκδοση, Αθήνα

υπάρχουν και άλλες ημιμεταβλητές που δεν μεταβάλλονται ανάλογα με το ύψος των πωλήσεων.

Έτσι, ουσιαστικά γίνεται λόγος μόνο για δύο είδη δαπανών, τις σταθερές και τις μεταβλητές. Η παρακάτω εικόνα αναπαριστά τις διαφορετικές κατηγορίες των δαπανών.

Εικόνα 10: Παραστατική εικόνα των διαφόρων κατηγοριών δαπανών.

Πηγή: (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2004).

Η ανάλυση του «νεκρού σημείου» είναι η μέθοδος μελέτης και προγραμματισμού των πωλήσεων, βάσει της υπάρχουσας σχέσης των σταθερών και των μεταβλητών δαπανών της επιχείρησης.

Η ανάλυση του «νεκρού σημείου» θα πρέπει να θεωρηθεί, κυρίως ως οδηγός για τη λήψη ορθολογικών επιχειρηματικών αποφάσεων και όχι ως μέσο κριτικής των διοικήσεων των επιχειρήσεων. Το ελάχιστο ύψος πωλήσεων (κύκλου εργασιών) δείχνει ο υπολογισμός του «νεκρού σημείου», που πρέπει να πραγματοποιεί μια επιχείρηση, ώστε να καλύπτονται τόσο οι σταθερές όσο και οι μεταβλητές δαπάνες της. Με άλλα λόγια, ο προσδιορισμός του «νεκρού σημείου» καθορίζει μέχρι πού είναι δυνατός ο περιορισμός των πωλήσεων της επιχείρησης, χωρίς κέρδος ή ζημιά.

Πρέπει να σημειωθεί ότι κάθε επιχείρηση έχει το δικό της «νεκρό σημείο» και είναι εκείνο στο οποίο οι πωλήσεις της ισούνται με το συνολικό κόστος παραγωγής των προϊόντων της, οπότε το οικονομικό της αποτέλεσμα είναι μηδέν. Αν οι πωλήσεις της επιχείρησης είναι μεγαλύτερες από αυτές του «νεκρού σημείου», τότε η επιχείρηση πραγματοποιεί κέρδος, ενώ αν είναι χαμηλότερες, τότε πραγματοποιεί ζημιά.⁹³

---

⁹³ Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, Ιωάννης Δ. Καραγιάννης, Αικατερίνη Δ. Καραγιάννη, 2012, Ανάλυση ισολογισμών και αριθμοδείκτες, βιωσιμότητα επιχειρήσεων και κέρδη, έλεγχος του κόστους και αποκλίσεις, ταμειακή ρευστότητα επιχειρήσεων, παραδείγματα και εφαρμογές σε επιχειρήσεις στην πράξη, Εκδόσεις Ιδιωτική, Αθήνα

Προσδιορισμός του «Νεκρού Σημείου»

Για τον προσδιορισμό του «νεκρού σημείου» μιας επιχείρησης απαιτείται η διαίρεση του κόστους (δαπάνες παραγωγής, διάθεσης, γενικές, διοίκησης, κ.λπ.) σε δύο μέρη:

1. στο σταθερό μέρος, το οποίο είναι ανεξάρτητο από τον κύκλο εργασιών της επιχείρησης και
2. στο μεταβλητό μέρος, το οποίο μεταβάλλεται ανάλογα με το ύψος των πωλήσεων ή τη δραστηριότητα της κάθε επιχείρησης (ανάλωση πρώτων και βοηθητικών υλών, άμεση εργασία, δαπάνες ρεύματος παραγωγής κ.λπ.).

Βέβαια, πρακτικά, ο διαχωρισμός του κόστους σε σταθερό και μεταβλητό μέρος, δεν είναι δυνατόν να γίνει με ακρίβεια. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να γίνουν ορισμένες απλουστευτικές παραδοχές πριν επιχειρηθεί ο υπολογισμός του «νεκρού σημείου» μιας επιχείρησης. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι απλουστεύσεις αυτές δεν αλλοιώνουν την αξία των συμπερασμάτων στα οποία πρόκειται να καταλήξει ο αναλυτής.⁹⁴

Ωστόσο, πριν καταλήξει ο αναλυτής σε ορισμένα συμπεράσματα θα πρέπει να είναι πλήρως ενήμερος των παραδοχών αυτών και να γνωρίζει τις πιθανές τους επιπτώσεις. Οι σημαντικότερες παραδοχές, που συνήθως γίνονται στην πράξη, προκειμένου να υπολογιστεί το νεκρό σημείο είναι οι ακόλουθες:⁹⁵

- Ότι το συνολικό κόστος και τα έσοδα γίνεται να προσδιοριστούν με αξιοπιστία και η σχέση μεταξύ τους είναι γραμμική για ένα ορισμένο εύρος παραγωγής.
- Ότι το κόστος μπορεί χωρίς δυσκολία να διαχωριστεί στο σταθερό και το μεταβλητό του μέρος, χωρίς να μεταβάλλεται το σταθερό και ότι το μεταβλητό μέρος είναι ανάλογο με το ύψος των πωλήσεων.
- Ότι οι τιμές πώλησης των προϊόντων της επιχείρησης και οι τιμές των συντελεστών της παραγωγής είναι αμετάβλητες.
- Ότι δεν υπήρξε σημαντική μεταβολή του γενικού επιπέδου των τιμών, κατά την περίοδο που ζητείται ο προσδιορισμός του «νεκρού σημείου».
- Ότι οι μέθοδοι παραγωγής και η παραγωγική δυναμικότητα της επιχείρησης δεν μεταβάλλονται.

---

⁹⁴ Κούκος, Παντελής, 2015. Προσδιορισμός Νεκρού σημείου (Break Even Analysis). Ανάκτηση 2017, <http://www.ee.teihal.gr/labs/pkoukos/Documentation/nekro_simeio.pdf>

⁹⁵ Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, Ιωάννης Δ. Καραγιάννης, Αικατερίνη Δ. Καραγιάννη, 2012, Ανάλυση ισολογισμών και αριθμοδείκτες, βιωσιμότητα επιχειρήσεων και κέρδη, έλεγχος του κόστους και αποκλίσεις, ταμειακή ρευστότητα επιχειρήσεων, παραδείγματα και εφαρμογές σε επιχειρήσεις στην πράξη, Εκδόσεις Ιδιωτική, Αθήνα

- Ότι ο μόνος συντελεστής που επηρεάζει το κόστος είναι το ύψος των πωλήσεων.

Οι παραδοχές αυτές δεν έχουν όλες την ίδια σημασία και βαρύτητα στην αξία των αποτελεσμάτων της ανάλυσης π.χ. η παραδοχή ότι η τιμή πώλησης των προϊόντων μιας επιχείρησης δεν μεταβάλλεται με τη μεταβολή του όγκου των πωλήσεων, συχνά είναι αντίθετη με ό,τι πραγματικά συμβαίνει.

Μια άλλη σημαντική παραδοχή είναι το γεγονός ότι ο όγκος πωλήσεων και μόνο επηρεάζει το κόστος πωληθέντων. Στην πραγματικότητα όμως, στο κόστος προϊόντων μιας επιχείρησης επιδρούν και πολλοί άλλοι παράγοντες όπως απεργίες, ανταγωνισμός, πολιτικές εξελίξεις κ.λπ.

Οι παραδοχές που αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελούν υπεραπλουστεύσεις, γιατί στην πραγματικότητα τα πράγματα είναι διαφορετικά και πολλά είδη κόστους δεν είναι ούτε απολύτως σταθερά για ένα εύρος πωλήσεων, ούτε απολύτως μεταβλητά ανάλογα με τον όγκο των πωλήσεων. Γι' αυτό η ανάλυση του «νεκρού σημείου» και ο υπολογισμός αυτού δίνουν μια ενδεικτική εικόνα τού τι συμβαίνει στην επιχείρηση.

Για τη διοίκηση μιας επιχείρησης η πραγματική αξία της ανάλυσης αυτής έγκειται στο γεγονός ότι μπορούν να επισημανθούν οι αλληλεπιδράσεις των συντελεστών, που επηρεάζουν τα κέρδη και έτσι να γίνουν ορισμένες υποθέσεις γι' αυτούς τους παράγοντες. Η ανάλυση του «νεκρού σημείου» και ο προσδιορισμός του είναι ένα πολύ χρήσιμο μέσο στις εξής περιπτώσεις:⁹⁶

- α. Στην πρόβλεψη του πιθανού κατά μονάδα κόστους προϊόντων, στα διάφορα επίπεδα παραγωγής του και του αναγκαίου ύψους πωλήσεων, οι οποίες θα δικαιολογούν μια προγραμματισμένη επένδυση, που θα οδηγήσει στην αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας της επιχείρησης και της πιθανής επίδρασης των κερδών από μια μεταβολή στο κόστος των πρώτων υλών ή των αμοιβών εργασίας ή μια μεταβολή στον όγκο ή τις τιμές πώλησης των προϊόντων της επιχείρησης. Σχετικά με τις μεταβολές των τιμών πώλησης, η επίδρασή τους στον όγκο πωλήσεων θα πρέπει να εξετάζεται σε συνδυασμό με το βαθμό ελαστικότητας της ζήτησης των προϊόντων αυτής.

---

⁹⁶ Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, Ιωάννης Δ. Καραγιάννης, Αικατερίνη Δ. Καραγιάννη, 2012, Ανάλυση ισολογισμών και αριθμοδείκτες, βιωσιμότητα επιχειρήσεων και κέρδη, έλεγχος του κόστους και αποκλίσεις, ταμειακή ρευστότητα επιχειρήσεων, παραδείγματα και εφαρμογές σε επιχειρήσεις στην πράξη, Εκδόσεις Ιδιωτική, Αθήνα

β. Στην αξιολόγηση της ικανότητας της διοίκησης της επιχείρησης. Αυτό επιτυγχάνεται με τη σύγκριση και την αξιολόγηση του πραγματικού «νεκρού σημείου» που επιτεύχθηκε με τα προκαθορισθέντα επίπεδα αυτού.

χ. Για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων σχετικών με τις τρέχουσες δραστηριότητες της επιχείρησης, την πολιτική που ακολουθεί κ.ά.

Ο παρακάτω πίνακας 2 παρουσιάζει τη σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων μιας υποθετικής επιχείρησης ΑΧ.⁹⁷

Μονάδες πωλήσεων σε χιλ.	Κόστος		Συνολικό κόστος	Αξία πωλήσεων	Καθαρά κέρδη ή ζημιές
	Σταθερό	Μεταβλητό			
100	14.674	2.935	17.609	5.869	11.739
200	14.674	5.869	20.543	11.739	8.804
300	14.674	8.804	23.478	17.608	5.869
400	14.674	11.739	26.413	23.478	2.935
500	14.674	14.674	29.348	29.347	0
600	14.674	17.608	32.282	35.216	2.935
700	14.674	20.543	35.217	41.086	5.869
800	14.674	23.477	38.151	46.955	8.804
900	14.674	26.412	41.086	52.825	11.739
1.0000	14.674	29.347	44.021	28.694	14.674
( ) = ζημιές					

Πίνακας 2: Σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων (σε χιλ. ευρώ).

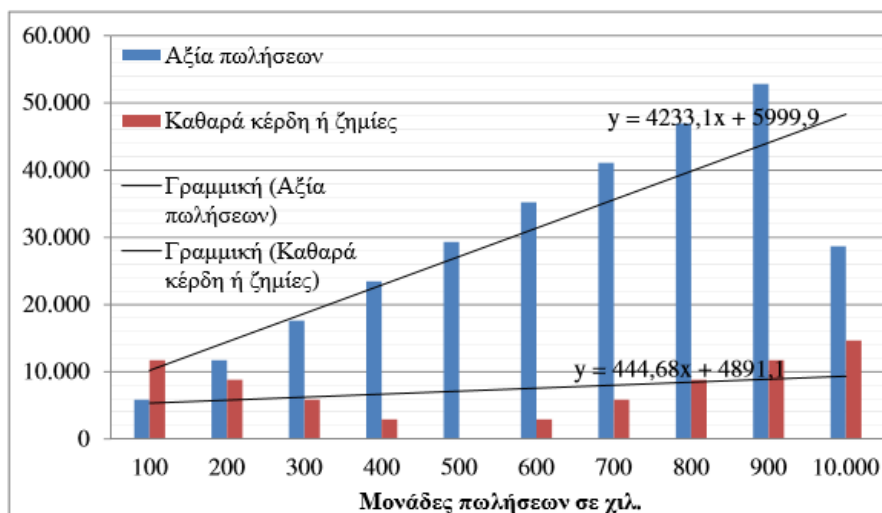
Πηγή: (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2004).

Για τον υπολογισμό του «νεκρού σημείου» μιας επιχείρησης, πέραν των παραπάνω παραδοχών θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και τα παρακάτω:

- Η επιχείρηση διαθέτει ένα μόνο προϊόν.
- Μπορεί να διαχωριστεί το κόστος στο σταθερό και στο μεταβλητό του μέρος.
- Τα σταθερά έξοδα δεν μεταβάλλονται σε όλο το μήκος της κλίμακας.
- Τα μεταβλητά έξοδα είναι ανάλογα του ύψους των πωλήσεων.
- Η τιμή πώλησης του προϊόντος δεν μεταβάλλεται στην Αγορά.

Από τον πίνακα 2 προκύπτει ότι το «νεκρό σημείο» της επιχείρησης ΑΧ βρίσκεται εκεί που η συνολική αξία πωλήσεων είναι ίση με το συνολικό κόστος δηλαδή στις 500.000 μονάδες πωλήσεων ή στην αξία πωλήσεων των 29.347.000€. Στο σημείο αυτό η επιχείρηση δεν πραγματοποιεί ούτε κέρδος ούτε ζημιά. Κάτω από το «νεκρό σημείο η επιχείρηση πραγματοποιεί ζημιές, ενώ πάνω από αυτό πραγματοποιεί κέρδη.

⁹⁷ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

Εικόνα 11: Σχέση μεταξύ κερδών και πωλήσεων (σε χιλ. ευρώ).

Πηγή: (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2004).

Από το εικόνα 12 παρατηρείται ότι η ανοδική κλίση (4233,1) της γραμμική τάσης της «Αξίας των πωλήσεων» είναι πολύ μεγαλύτερη από την ανοδική κλίση (444,68) της γραμμικής «Καθαρά κέρδη ή ζημιές». Άρα δεν αυξάνονται ταυτόχρονα. Τα στοιχεία που χρειάζονται για τον προσδιορισμό του «νεκρού σημείου» είναι συνήθως διαθέσιμα μόνο στον εσωτερικό αναλυτή, όμως εάν στην επιχείρηση δεν υπάρχει προϋπολογιστικό σύστημα έλεγχου του κόστους, τότε το δυσκολότερο σημείο για τον αναλυτή είναι να μελετήσει μέχρι ποιου σημείου το σταθερό τμήμα του κόστους είναι πράγματι μερικώς ημιμεταβλητό. Κατά κάποιο τρόπο ο διαχωρισμός του κόστους, στο σταθερό και στο μεταβλητό του μέρος είναι αυθαίρετος, κυρίως όταν η μελετώμενη επιχείρηση πωλεί περισσότερα του ενός προϊόντα. Μολονότι ακριβής διαχωρισμός δεν μπορεί να επιτευχθεί, είναι μεγάλης σημασίας για τη λύση πολλών προβλημάτων των επιχειρήσεων η γνώση και μελέτη των διαφόρων μερών του κόστους, σε σχέση με τα έσοδα πωλήσεων.

Ο εξωτερικός αναλυτής δεν έχει στη διάθεσή του αρκετά στοιχεία, τα οποία θα του επιτρέψουν να προσδιορίσει μελλοντικά το «νεκρό σημείο» σε περίπτωση σημαντικών διακυμάνσεων του όγκου πωλήσεων. Ωστόσο, θα μπορεί να φθάσει σε πρόχειρα συμπεράσματα σχετικά με την επιβάρυνση της επιχείρησης με το σταθερό κόστος σε διάφορα επίπεδα πωλήσεων σε σύγκριση με τα λειτουργικά της αποτελέσματα και με βάση τα ιστορικά στοιχεία των τελευταίων ετών.

Ενδεικτικά, αξίζει να αναφερθεί ότι το κόστος των πωληθέντων, που αποτελείται από τα αποθέματα αρχής πλέον των αγορών της περιόδου εκτός τα αποθέματα τέλους περιόδου,

είναι εξ ολοκλήρου μεταβλητό μέγεθος. Οι δαπάνες προσωπικού μπορεί να αποτελούν σταθερό κόστος ή μεταβλητό. Επίσης, οι διάφοροι φόροι και τέλη, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, αποτελούν σταθερό κόστος. Σταθερό κόστος αποτελούν, συνήθως, και οι αποσβέσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων και τα έξοδα συντήρησης. Ακόμη, άλλα είδη δαπανών είναι ημιμεταβλητά, όπως οι δαπάνες επισκευών, διάφορα υλικά, καύσιμα κ.λπ., που συνεπάγονται ένα ελάχιστο ύψος δαπάνης και επίσης είναι ανάλογα με το ύψος των πωλήσεων της επιχείρησης. Ως εκ τούτου, για να πραγματοποιηθεί η ανάλυση του «νεκρού σημείου» πρέπει να διαχωριστεί το σταθερό από το μεταβλητό τους μέρος. Αυτό, συνήθως, είναι πολύ δύσκολο για τον εσωτερικό αναλυτή και σχεδόν αδύνατο για τον εξωτερικό αναλυτή, εκτός εάν του παρασχεθούν τα απαραίτητα προς τούτο στοιχεία. Υποθετικά στο «νεκρό σημείο» η κατάσταση αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης παρουσιάζει την ακόλουθη εικόνα:⁹⁸

- Καθαρές πωλήσεις		€ 45.605
Κόστος πωληθέντων:		
- Μεταβλητές δαπάνες	€ 27.997	
- Σταθερές δαπάνες	€ 17.608	€45.605
- Καθαρό λειτουργικό κέρδος		μηδέν

Πίνακας 3: Κατάσταση αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης.

Πηγή (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2004).

Η συμμετοχή των μεταβλητών δαπανών στο σύνολο των πωλήσεων, ή με άλλα λόγια ο συντελεστής μεταβλητών δαπανών, είναι $(27.997 / 45.605)$ 61,3%, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι κατά μέσο όρο, από τα 100 ευρώ πωλήσεων τα 61,3 ευρώ είναι μεταβλητό κόστος, το οποίο δεν θα πραγματοποιούνταν αν η επιχείρηση δεν είχε καθόλου πωλήσεις.⁹⁹

⁹⁸ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

⁹⁹ Μίχος Ιωάννης Γεώργιος, Αποστόλου Γεώργιος Παρασκευή, Δημογλή Γεώργιος Παναγιώτα, 2016, Πτυχιακή εργασία «Έννοια της Δημιουργικής Λογιστικής», ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Μεσολόγγι, <<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3656/LOG%20ΜΙΧΟΣ-%20ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ-%20ΔΗΜΟΓΛΗ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

Τέλος, μπορούν να χρησιμοποιούν την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων και πελάτες της επιχείρησης, ώστε να προσδιορίσουν την κερδοφόρα δυναμικότητα αυτής, την απόδοση των κεφαλαίων της, και άλλα συναφή στοιχεία με σκοπό την πιο πρόσφορη συνεργασία και την επίτευξη καλύτερων τιμών και όρων συναλλαγής.¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

Αριθμοδείκτες

Στο προηγούμενο κεφάλαιο αναφέραμε ότι οι αριθμοδείκτες βοηθούν τους αναλυτές (εσωτερικούς ή εξωτερικούς) προκειμένου να αναλύσουν τις οικονομικές καταστάσεις είτε με την διαχρονική είτε με τη διαστρωματική ανάλυση. Με την χρήση των αριθμοδεικτών μπορούν να καθορίσουν τις ανάγκες χρηματοδότησης της επιχείρησης καθώς επίσης και τις δυνατότητες διαπραγμάτευσης που έχει με τους εξωτερικούς της χρηματοδότες. Έτσι, μπορούμε να πληροφορηθούμε σε γενικές γραμμές για τη ρευστότητα, τη δραστηριότητα, την αποδοτικότητα και την βιωσιμότητα μιας επιχείρησης σε σχέση με την διάρθρωση των κεφαλαίων της και σε τελική ανάλυση την πραγματική κατάσταση ολόκληρης της οικονομικής μονάδας.

Ουσιαστικά οι αριθμοδείκτες ή χρηματοοικονομικοί δείκτες (financial ratio ή accounting ratio) είναι το πηλίκο μεταξύ επιλεγμένων αριθμητικών τιμών που λαμβάνονται από τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης. Καταρτίζονται με σκοπό τον προσδιορισμό της πραγματικής θέσεως ή της αποδοτικότητας των διάφορων τμημάτων ή ολόκληρων τομέων οι οποίοι αφορούν μία οικονομική μονάδα και σε τελική ανάλυση της πραγματικής καταστάσεως ολόκληρης της οικονομικής μονάδας ή και γενικότερα του κλάδου στον οποίο ανήκει η μονάδα αυτή.

Ένας αριθμοδείκτης παριστάνεται συνήθως είτε με τη μορφή πηλίκου κάποιων μεγεθών είτε με τη μορφή ποσοστού. Εάν προτιμηθεί η μορφή του ποσοστού, τότε συνήθως λαμβάνουμε ως διαιρετέο τον αριθμό που δείχνει την ευνοϊκή αξία για την επιχείρηση ούτως ώστε οποιαδήποτε βελτίωση της κατάστασης να μεταφράζεται σε αύξηση του ποσοστού.¹⁰¹

Οι αριθμοδείκτες χωρίζονται κυρίως σε 7 βασικές κατηγορίες:

- Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

---

¹⁰¹ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

- Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας
- Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας
- Αριθμοδείκτες Φερεγγυότητας
- Αριθμοδείκτες Δαπανών Λειτουργίας
- Αριθμοδείκτες Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας
- Αριθμοδείκτες Επενδύσεων ή Επενδυτικοί Αριθμοδείκτες

Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας χρησιμοποιούνται περισσότερο για τον προσδιορισμό της βραχυχρόνιας οικονομικής θέσης της επιχείρησης και της ικανότητάς της να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Οι αριθμοδείκτες αυτής της κατηγορίας είναι οι εξής:

1. Αριθμοδείκτης Κεφαλαίου Κίνησης

Κεφάλαιο Κίνησης = Κυκλοφορούν Ενεργητικό - Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

2. Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας (Current Ratio)

Γενική ρευστότητα = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας θα πρέπει να βρίσκεται στα όρια μεταξύ το 1,2 και του 2 ($1,2 < ΓΡ < 2$) έτσι ώστε να εξασφαλιστεί το επίπεδο ρευστότητας που θα εξασφαλίσει μια υγιής βραχυχρόνια επιβίωση.

3. Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας (Quick Ratio)

Ειδική ρευστότητα = (Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Αποθεματικά) / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Η

Ειδική ρευστότητα = Διαθέσιμα¹⁰² + Απαιτήσεις / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Επίσης, ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας θα πρέπει να βρίσκεται στα όρια μεταξύ του 0,5 και 1 ($0,5 < ΑΡ < 1$).

4. Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας (Absolute Liquid Ratio)

Ταμειακή ρευστότητα = Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Ο αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας θα πρέπει να κυμαίνεται στο 1,1 έως 0,2.

5. Δείκτης Μετρητών

Δείκτης Μετρητών = Διαθέσιμα / Κυκλοφορούν Ενεργητικό

---

¹⁰² Στα διαθέσιμα περιλαμβάνονται και τα χρεόγραφα που είναι εισηγμένα στο χρηματιστήριο τα οποία είναι ισοδύναμα με τα μετρητά στοιχεία

6. Αριθμοδείκτης Αμυντικού Χρονικού Διαστήματος (Defensive interval ratio)

Αριθμοδείκτης Αμυντικού Χρονικού Διαστήματος = Διαθέσιμα + Απαιτήσεις / Ημερήσιες Λειτουργικές Δαπάνες

Πρόκειται για ημερήσια έξοδα που έχει να πληρώσει η επιχείρηση. Η διαχείριση της ρευστότητας είναι πολύ σημαντική ειδικά σε περιόδους τους οποίους κυριαρχεί η οικονομική ύφεση και οι συναλλαγές με πίστωση έχουν ελαχιστοποιηθεί. Η ύπαρξη ρευστότητας σε μία επιχείρηση έχει επίδραση στα κέρδη της, διότι αν τα κυκλοφοριακά της στοιχεία (Αποθέματα, Απαιτήσεις και Διαθέσιμα) δεν μετατρέπονται εύκολα σε μετρητά ή αν δεν υπάρχουν επαρκή ρευστά διαθέσιμα, τότε η επιχείρηση δεν είναι σε θέση να πληρώσει τις υποχρεώσεις της, με πιθανό αποτέλεσμα τη δυσφήμιση, τη μείωση της εμπιστοσύνης των συναλλασσόμενων και με μεγάλο κίνδυνο την κήρυξη της επιχείρησης σε πτώχευση.

Ωστόσο, η τοποθέτηση των κεφαλαίων σε κυκλοφοριακά στοιχεία δεν αποτελεί κατά κανόνα παραγωγική επένδυση και ως εκ τούτου η διατήρηση υπερβολικά υψηλών κυκλοφοριακών στοιχείων, είναι ενδεχόμενο να μειώνει την κερδοφόρα δυναμικότητα της επιχείρησης.^{103 104}

Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας

Οι αριθμοδείκτες δραστηριότητας βοηθάνε στο να προσδιορίσουμε τον βαθμό μετατροπής ορισμένων περιουσιακών στοιχείων σε ρευστά, όπως τα αποθέματα και οι απαιτήσεις.

1. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας εξοφλήσεων βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (Trade creditors to purchases ratio)

Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις = Κόστος Πωληθέντων / Μ.Υ. Βραχυπρόθεσμων

2. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας αποθεμάτων (Inventories turnover ratio)

---

¹⁰³ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹⁰⁴ Αλεξόπουλος Γιώργος, 2013, Ανάλυση με τη χρήση αριθμοδεικτών Αριθμοδείκτες Ρευστότητας & Δραστηριότητας, Ανάκτηση 2017, <<http://mscinaccounting.teipir.gr/uploads/b2e39d5837c0bcda66855c28f24f137a.pdf>>

Αποθεμάτων = Κόστος Πωληθέντων / Μ.Ο. Αποθεμάτων¹⁰⁵

**3. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας εισπράξεων απαιτήσεων
(Receivables turnover ratio)**

Εισπράξεων Απαιτήσεων = Καθαρές πωλήσεις / Μ.Ο. Απαιτήσεων

4. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας Ενεργητικού

Ενεργητικού = Πωλήσεις / Ενεργητικό

5. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας Παγίου Ενεργητικού

Παγίου Ενεργητικού = Πωλήσεις / Παγίων

6. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων

Ιδίων Κεφαλαίων = Πωλήσεις / Ιδίων Κεφαλαίων

7. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας Κεφαλαίων

Κεφαλαίων = Πωλήσεις / Μ.Ο. Συνολικών Κεφαλαίων

8. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας Προμηθευτών

Προμηθευτών = Αγορές / Μ.Ο. Προμηθευτών

Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Στο πρώτο κεφάλαιο είχαμε αναφέρει πόσο σημαντικά είναι τα κέρδη για την επιχείρηση και κυρίως πόσο σημαντικά είναι για τους ενδιαφερόμενους της καθώς και ποιες είναι οι προοπτικές της επιχείρησης για το μέλλον με σκοπό να επενδύσουν σε αυτήν ρισκάροντας τα κεφάλαια τους. Αυτό γίνεται χρησιμοποιώντας τους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας για να μετρήσουν την αποδοτικότητα της επιχείρησης, η οποία αντανακλά στην ικανότητά της να πραγματοποιεί κέρδη.¹⁰⁶

1. Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας Περιθώριο Καθαρού Κέρδους

Αποδοτικότητα Περιθώριο Καθαρού Κέρδους = Καθαρά Κέρδη Μετά Φόρων / Πωλήσεις

2. Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους – ROS

Αποδοτικότητα Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους - ROS = Καθαρά Κέρδη Προ Φόρων / Πωλήσεις

3. Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας Περιθώριο Μεικτού Κέρδους

---

¹⁰⁵ Στα αποθέματα προϊόντων περιλαμβάνονται τόσο τα έτοιμα προϊόντα, όσο οι πρώτες ύλες και τα ημικατεργασμένα προϊόντα.

¹⁰⁶ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

Αποδοτικότητα Περιθώριο Μεικτού Κέρδους = Μικτά κέρδη / Πωλήσεις

4. Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων – ROE

Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων - ROE = Καθαρά κέρδη Μετά Φόρων / Ίδια Κεφάλαια

5. Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας Αποδοτικότητα Ενεργητικού - ROA

Αποδοτικότητα Ενεργητικού - ROA = Καθαρά Κέρδη Προ Φόρων / Σύνολο Ενεργητικού

6. Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας ROWC

Αποδοτικότητα ROWC (Καθαρά Κέρδη / Κεφάλαιο Κίνησης)

Αριθμοδείκτες Φερεγγυότητας

Οι αριθμοδείκτες Φερεγγυότητας δείχνουν το πόσο η επιχείρηση μπορεί ανταπεξέλθει σε όλες τις υποχρεώσεις της ξεπληρώνοντας όλες τις εκκρεμότητες που έχει σε τρίτους. Εφόσον μπορεί να ανταπεξέλθει σε αυτές τότε η επιχείρηση είναι φερέγγυα.

1. Δείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού

Δείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού = (Βραχυχρόνιες + Μακροχρόνιες Υποχρεώσεις) / Σύνολο Ενεργητικού

2. Δείκτης Μόχλευσης

Δείκτης Μόχλευσης = Ίδια Κεφάλαια / Σύνολο Υποχρεώσεων

3. Δείκτης Χρηματοοικονομικής Μόχλευσης

Δείκτης Χρηματοοικονομικής Μόχλευσης = Σύνολο Ενεργητικού / Ιδίων Κεφαλαίων

4. Δείκτης Γενικής Ρευστότητας

Δείκτης Γενικής Ρευστότητας = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

5. Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας

Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας = (Κυκλοφορούν Ενεργητικό - Αποθέματα) / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

6. Δείκτης Φερεγγυότητας

Δείκτης Φερεγγυότητας = Ίδιο Κεφάλαια / Σύνολο Ενεργητικού

Αριθμοδείκτες Δαπανών Λειτουργίας

1. Αριθμοδείκτες Λειτουργικών Εξόδων

Αριθμοδείκτες Λειτουργικών Εξόδων = (Κόστος Πωληθέντων + Λειτουργικά Έξοδα) / Καθαρές Πωλήσεις

2. Αριθμοδείκτες Λειτουργικών Εξόδων προς πωλήσεις

Αριθμοδείκτες Λειτουργικών Εξόδων προς Πωλήσεις = Λειτουργικά έξοδα / Καθαρές Πωλήσεις

3. Αριθμοδείκτες Καθαρών εξόδων προς τις αμοιβές των απασχολημένων

Αριθμοδείκτες Καθαρών Εξόδων προς τις Αμοιβές των Απασχολημένων = Καθαρά λειτουργικά κέρδη/ Αμοιβές απασχολημένων

4. Αριθμοδείκτες παγίων προς μέσο αριθμό απασχολούμενων

Αριθμοδείκτες Παγίων προς Μέσο Αριθμό απασχολούμενων = Καθαρά Πάγια / Μέσος Αριθμός Απασχολούμενων

5. Αριθμοδείκτες αμοιβών προς μέσο αριθμό απασχολούμενων

Αριθμοδείκτες Αμοιβών προς Μέσο Αριθμό Απασχολούμενων = Σύνολο Αμοιβών Απασχολούμενων / Μέσος Αριθμός Απασχολούμενων

6. Αριθμοδείκτης καλύψεως επενδύσεων

Αριθμοδείκτης Καλύψεως Επενδύσεων = Συνολικές αποσβέσεις περιόδων / Μεταβολή Αξίας Ακαθάριστων Παγίων στην Περίοδο

Αριθμοδείκτες Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας

Μέχρι τώρα εξετάστηκε η επιχείρηση από τη σκοπιά των βραχυχρόνιων δυνατοτήτων της, δηλαδή διαπιστώσαμε εάν μπορεί να ανταποκριθεί στην εξόφληση των τρεχουσών υποχρεώσεων της, όταν αυτές γίνονται απαραίτητες. Όμως δεν αναφέρθηκε ακόμα για την ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκριθεί στις μακροχρόνιες υποχρεώσεις της. Η διαδικασία προσδιορισμού της οικονομικής καταστάσεως από μακροχρόνια πλευρά είναι αυτή που περιλαμβάνει την ανάλυση της διάρθρωσης των κεφαλαίων. Λέγοντας διάρθρωση των κεφαλαίων εννοούμε τα διάφορα είδη και τις μορφές των κεφαλαίων που χρησιμοποιεί για τη χρηματοδότηση της. Με τον όρο διάφορα ήδη κεφαλαίων εννοούμε τα ίδια κεφάλαια και τα ξένα κεφάλαια που χωρίζονται σε βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις. Αυτές οι διαφορετικές μορφές υποχρέωσης έχουν σαν αποτέλεσμα να ξεχωρίζουν το κίνδυνο που έχει λάβει ο κάθε επενδυτής. Όσο μεγαλύτερος είναι ο χρόνος που θα υλοποιηθεί η υποχρέωση τόσο μεγαλύτερους κινδύνους έχει λάβει ο επενδυτής αυτός με αποτέλεσμα ή να κερδίσει πολλά χρήματα ή να χάσει πολλά χρήματα. Για να μετρήσει κάποιος εάν θα πρέπει να επενδύσει στην επιχείρηση αυτή ειδικά για μια μακροχρόνια επένδυση θα πρέπει πρώτα

να χρησιμοποιήσει τους παρακάτω δείκτες κεφαλαιακής διάρθρωσης και επιβίωσης. Για να μετρήσει την βιωσιμότητα της επιχείρησης αυτής.¹⁰⁷

1. Σχέση ξένων προς ίδια κεφάλαια

Σχέση ξένων προς ίδια κεφάλαια = $\text{Σύνολο Υποχρεώσεων} / \text{Ίδια Κεφάλαια}$

2. Σχέση ιδίων κεφαλαίων προς ξένων

Σχέση ιδίων κεφαλαίων προς ξένων = $\text{Ίδια Κεφάλαια} / \text{Σύνολο Υποχρεώσεων}$

3. Δείκτης Κεφαλαιακής Διάρθρωσης

Δείκτης Κεφαλαιακής Διάρθρωσης = $\text{Ίδια} / \text{Συνολικά Κεφάλαια}$

4. Δείκτης Δανειακής Επιβάρυνσης

Δείκτης Δανειακής Επιβάρυνσης = $\text{Ξένα Κεφάλαια} / \text{Σύνολο Κεφάλαια}$

5. Δείκτης Κάλυψης Χρηματοοικονομικών Δαπανών

Δείκτης Κάλυψης χρηματοοικονομικών δαπανών = $(\text{Κέρδος Προ Φόρου} + \text{Χρηματοοικονομικές Δαπάνες}) / \text{Χρηματοοικονομικές Δαπάνες}$

6. Δείκτης Παγιοποίησης

Δείκτης Παγιοποίησης = $\text{Πάγιο Ενεργητικό} / \text{Σύνολο Ενεργητικού}$

7. Δείκτης Κάλυψης τόκων

Δείκτης Κάλυψης τόκων = $\text{Κέρδη Προ Φόρων} / \text{Τόκοι Έξοδα}$

8. Σχέση ιδίων κεφαλαίων προς πάγια

Σχέση ιδίων κεφαλαίων προς πάγια = $\text{Ίδια Κεφάλαια} / \text{Πάγια}$

9. Σχέση Παγίων/Μακροπρόθεσμων Υποχρεώσεων

Σχέση Παγίων/Μακροπρόθεσμων Υποχρεώσεων = $\text{Πάγια} / \text{Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις}$

Αριθμοδείκτες Επενδύσεων ή Επενδυτικοί Αριθμοδείκτες

Οι Αριθμοδείκτες Επενδύσεων συσχετίζουν τον αριθμό των μετοχών μιας επιχείρησης και της χρηματιστηριακής τους τιμής με τα κέρδη, τα μερίσματα και τα άλλα περιουσιακά στοιχεία της.¹⁰⁸

---

¹⁰⁷ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹⁰⁸ Πτυχιακή Εργασία, 2008, «Χρηματοοικονομική κατάσταση λογιστικών καταστάσεων», 6/3/2017, <<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECON166/2.%20%CE%A7%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%>>

Χαρακτηριστικοί αριθμοδείκτες επενδύσεων είναι:

- Μέρισμα κατά μετοχή
- Κέρδη κατά μετοχή
- Μερισματική απόδοση
- Εσωτερική αξία μετοχής
- Ποσοστό διανεμομένων κερδών
- Ταμειακή ροή ανά μετοχή
- Ο λόγος τιμής προς τα κέρδη ανά μετοχή
- Ο αριθμοδείκτης ποσοστού αυτοχρηματοδότησεως
- Η απόσβεση ανά μετοχή
- Ο αριθμοδείκτης διάρκειας εξοφλήσεως επενδύσεων
- Αριθμοδείκτης αποδόσεων μετοχών σε ταμειακή ροή^{109 110 111}

[%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7%XRHMATOIKONOMIKH_ANALYSI_PDF.pdf>](#)

¹⁰⁹ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹¹⁰ Πέτρος Καλαντώνης, Διάλεξη: Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Χρηματοοικονομικοί Αριθμοδείκτες (Δείκτες Απόδοσης Κεφαλαίων – Δείκτες Αποδοτικότητας Στοιχείων Ενεργητικού), ΤΕΙ Πειραιά, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, <<http://eclass.teipir.gr/opene/class/modules/document/file.php/BUSI115/V.%20%CE%94%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%91%CF%80%CF%8C%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82.pdf>>

¹¹¹ Αλεξόπουλος Γιώργος, 2013, Ανάλυση με τη χρήση αριθμοδεικτών Αριθμοδείκτες Ρευστότητας & Δραστηριότητας, Ανάκτηση 2017, <<http://mscinaccounting.teipir.gr/uploads/b2e39d5837c0bcda66855c28f24f137a.pdf>>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

Στρεβλώσεις της Λογιστικής (Accounting Distortions)

Με τον όρο λογιστικές στρεβλώσεις εννοούμε τις αποκλίσεις της λογιστικής πληροφόρησης από την υποκείμενη οικονομική πραγματικότητα της επιχείρησης. Οι πληροφορίες που περιέχουν οι χρηματοοικονομικές λογιστικές καταστάσεις μπορούν να στρεβλώσουν την ελευθερία βούλησης (προαίρεση) και να δημιουργήσουν ανακρίβειες στην λογιστική πράξη. Αυτές οι στρεβλώσεις συμβαίνουν σε τουλάχιστον τρεις μορφές¹¹²:

- Εκτιμήσεις της διοίκησης μπορεί να υπόκεινται σε άνευ δόλου λάθη ή παραλείψεις. Αυτό το εξ'εκτίμησης λάθος (estimation error) συνιστά μία κύρια αιτία λογιστικών στρεβλώσεων.
- Ανώτερα στελέχη μπορεί να χρησιμοποιήσουν την προαίρεσή τους στην λογιστική προκειμένου να «μαγειρέψουν» ή να δημιουργήσουν καλές εντυπώσεις με τις λογιστικές καταστάσεις. Αυτή η «διαχείριση» κερδών μπορεί να δημιουργήσει σοβαρές λογιστικές στρεβλώσεις.
- Τα λογιστικά πρότυπα μπορούν να δημιουργήσουν λογιστικές στρεβλώσεις λόγω αποτυχίας τους να συλλάβουν την οικονομική πραγματικότητα.

Από τους τρεις αυτούς τύπους λογιστικών στρεβλώσεων δημιουργείται «λογιστικός κίνδυνος»¹¹³ κατά την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.¹¹⁴

---

¹¹² Καλπαξίδου, Α., 2017, ΕΠΙΝΟΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ– ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ -ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ, <<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/3576/1/KalpaxidouMsc2007.pdf>>

¹¹³ Λογιστικός κίνδυνος (accounting risk) ονομάζεται η αβεβαιότητα κατά την ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων εξαιτίας λογιστικών στρεβλώσεων. Ο λογιστικός κίνδυνος είναι εγγενής στην επιλογή και εφαρμογή λογιστικών μεθόδων/τεχνικών, συμπεριλαμβανομένου του εύρους της διοίκησης στο να επηρεάζει τα προϊόντα της λογιστικής διεργασίας (ισολογισμό, κατάσταση αποτελεσμάτων, κατάσταση ταμειακών ροών, κ.ο.κ.).

¹¹⁴ Βασίλειος Φ.Φίλιος, 2003, Δημιουργική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική ΕΠΕ, Αθήνα.

Σημαντική αιτία της υποκειμενικής κρίσης στην χρηματοοικονομική λογιστική αποτελεί τη διοικητική προαίρεση (managerial discretion). Αυτή η προαίρεση βελτιώνει ιδανικά το οικονομικό περιεχόμενο των λογιστικών αριθμών/ποσοτήτων με το να επιτρέπει στα στελέχη να ασκούν την επιδέξια κρίση τους και να δημοσιοποιούν ιδιωτικές πληροφορίες διά μέσου λογιστικών τους επιλογών και εκτιμήσεων.

Παραδείγματος χάριν, ένα ανώτερο στέλεχος θα μπορούσε να μειώσει την πρόβλεψη για επισφαλή χρέη με βάση επιχειρησιακή πληροφόρηση εκ των έσω τέτοια όπως η βελτιωμένη χρηματοοικονομική κατάσταση ενός μεγάλου πελάτη. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα πολλά στελέχη να κάνουν κατάχρηση αυτής της προαίρεσης προκειμένου να «διαχειριστούν» τα κέρδη και να ωραιοποιήσουν τις λογιστικές καταστάσεις.

Η «διαχείριση» κερδών μπορεί να μειώνει το οικονομικό περιεχόμενο των λογιστικών καταστάσεων και μπορεί να μειώνει την εμπιστοσύνη στην διεργασία της χρηματοοικονομικής λογοδοσίας των επιχειρήσεων προς το κοινό. Γι' αυτό η εξακρίβωση της ύπαρξης «διαχείρισης» κερδών και η ανάληψη καταλλήλων προσαρμογών στους αριθμούς που περιέχονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις συνιστούν σπουδαίες εργασίες σε κάθε ανάλυση λογιστικών καταστάσεων. Οι λογιστικές στρεβλώσεις ανακύπτουν από την φύση της λογιστικής των δεδουλευμένων (accrual accounting).¹¹⁵

Παραποίηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Εισαγωγή

Από τεχνικής άποψης ο ρόλος της Λογιστικής, τελειώνει με την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών ή λογιστικών καταστάσεων. Όμως, μετά αρχίζει ένας άλλος πιο σπουδαίος ρόλος ο οποίος αναφέρεται στη διερεύνηση, ερμηνεία και αξιολόγηση των στοιχείων των λογιστικών αυτών καταστάσεων.

Με τις λογιστικές ή χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρέχονται πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους για τις επιχειρηματικές μονάδες να

---

¹¹⁵ Μίχος Ιωάννης Γεώργιος, Αποστόλου Γεώργιος Παρασκευή, Δημογλή Γεώργιος Παναγιώτα, 2016, Πτυχιακή εργασία «Έννοια της Δημιουργικής Λογιστικής», ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Μεσολόγγι, <<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3656/LOG%20ΜΙΧΟΣ-%20ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ-%20ΔΗΜΟΓΛΗ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

λάβουν σωστές αποφάσεις. Αποτελούν, ως εκ τούτου, σημαντική πηγή πληροφοριών. Η πραγματική, όμως, εικόνα μιας επιχειρήσεως δίνεται σε συνδυασμό και με άλλες συμπληρωματικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται στους ετήσιους απολογισμούς που καταρτίζουν οι επιχειρήσεις, καθώς και σε άλλα εξωλογιστικά δεδομένα. Για το λόγο αυτό οι σημειώσεις που συνοδεύουν τις λογιστικές καταστάσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών και πρέπει να μελετώνται προσεκτικά κατά την ανάλυση και αξιολόγηση των δεδομένων μιας επιχειρηματικής μονάδας.¹¹⁶

Κατά κύριο λόγο η χρηματοοικονομική ανάλυση των δημοσιευομένων λογιστικών καταστάσεων των επιχειρήσεων αναφέρεται, στην ανάλυση που μπορούν να κάνουν οι «εξωτερικοί» αναλυτές, εκείνοι δηλαδή που δεν έχουν πρόσβαση στα μη δημοσιευόμενα στοιχεία. Σημειώνεται όμως ότι οι τράπεζες είναι σε θέση να εξασφαλίζουν περισσότερες και λεπτομερέστερες πληροφορίες από ότι οι εξωτερικοί αναλυτές, προκειμένου να αποφασίσουν για τη χορήγηση ή μη δανείων στις επιχειρήσεις.

Οι κυριότερες λογιστικές καταστάσεις είναι η πλέον σημαντική πηγή πληροφοριών για τη δραστηριότητα μιας επιχείρησης, οι οποίες ως γνωστόν είναι ο ισολογισμός και η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως. Εκεί, εμφανίζονται τα περιουσιακά στοιχεία, οι πηγές προέλευσης των κεφαλαίων της, καθώς και τα οικονομικά αποτελέσματα από τις δραστηριότητές της.

Βέβαια οι συγκεκριμένες λογιστικές καταστάσεις παρουσιάζουν ορισμένα μειονεκτήματα, τα οποία δυσχεραίνουν αρκετά το έργο του αναλυτή. Τα πιο σημαντικά από αυτά είναι:¹¹⁷

1. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται είναι πολύ συνοπτικά και ανομοιόμορφα καταταγμένα, δεδομένου ότι για την κατάρτισή τους δεν υπάρχει ένας ενιαίος τύπος υποχρεωτικός για όλες τις επιχειρήσεις.
2. Ο χρόνος που συνήθως μεσολαβεί από το τέλος της χρήσεως, στην οποία αναφέρονται, μέχρις ότου δημοσιευθούν και γίνουν γνωστές στο ευρύ κοινό είναι αρκετά μακρύς.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση των παραπάνω μειονεκτημάτων, η οποία ασχολείται με τον υπολογισμό των καταλλήλων μεγεθών και

---

¹¹⁶ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹¹⁷ Καραγιάννης Δημήτριος Ι., Ιωάννης Δ. Καραγιάννης, Αικατερίνη Δ. Καραγιάννη, 2013, Λογιστικά ,κοστολόγηση ,Φοροτεχνικά, γενικό λογιστικό σχέδιο ,Κ.Φ.Α.Σ. στην πράξη ,Εκδόσεις Ιδιωτική, Αθήνα.

σχέσεων που είναι σημαντικές και χρήσιμες για τη λήψη οικονομικής φύσεως αποφάσεων. Έτσι, μπορεί να ελεγχθεί ότι με την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων επιτελείται μια σημαντική λειτουργία μετατροπής πολυποίκλων στοιχείων, από απλούς αριθμούς σε χρήσιμες πληροφορίες, που σπάνια προσφέρονται αυτούσιες.

Σκοπός της Παραποίησης των Λογιστικών Καταστάσεων

Η ερμηνεία και η αξιολόγηση των στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων απαιτεί την εξοικείωση με τις βασικές μεθόδους χρηματοοικονομικής ανάλυσης. Φυσικά το είδος της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων εξαρτάται από το ιδιαίτερο ενδιαφέρον και τις επιδιώξεις αυτών που πραγματοποιούν την ανάλυση (μέτοχοι, επενδυτές, πιστωτές, διοίκηση, κρατικές υπηρεσίες, εργαζόμενοι, χρηματιστές κ.λπ.)

Κατά συνέπεια, μπορεί να ακολουθούνται διάφορες μέθοδοι ανάλυσης και να δίνεται κάθε φορά έμφαση σε ορισμένα στοιχεία ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, όπως π.χ. οι βραχυχρόνιοι πιστωτές μιας επιχειρήσεως (τράπεζες) ενδιαφέρονται πρωτίστως για την ικανότητα της επιχειρήσεως να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες υποχρεώσεις της. Αυτό επειδή ενδιαφέρονται περισσότερο και δίνουν μεγάλο βάρος στην εξασφάλιση που τους παρέχεται για την καταβολή από μέρους της επιχείρησης τόσο των τόκων όσο και για την επιστροφή των δανειακών κεφαλαίων. Έτσι στην προκειμένη περίπτωση εξετάζεται προσεκτικά η σχέση των κυκλοφοριακών στοιχείων της επιχειρήσεως προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, προκειμένου να αξιολογηθεί η τρέχουσα οικονομική της θέση.

Αντίθετα, οι μακροχρόνιοι δανειστές δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στους μακροχρονίους οικονομικούς δείκτες της επιχειρήσεως, όπως είναι η διάρθρωση των κεφαλαίων της, τα τρέχοντα και μελλοντικά κέρδη της και οι μεταβολές της οικονομικής της θέσης. Επίσης οι επενδυτές σε μετοχές της επιχείρησης (υφιστάμενοι ή μελλοντικοί μέτοχοι) ενδιαφέρονται για παρόμοια με τους μακροπρόθεσμους δανειστές στοιχεία, οπότε η ανάλυσή τους επικεντρώνεται στα κέρδη, στα μερίσματα και στις προοπτικές αυτών, διότι τα στοιχεία αυτά είναι εκείνα που σε μεγάλο βαθμό επηρεάζουν την τιμή των μετοχών μιας επιχειρήσεως στη Χρηματιστηριακή Αγορά.¹¹⁸

---

¹¹⁸ Γκίκας, Δημήτριος, Παπαδάκη Αφροδίτη, 2012, «Χρηματοοικονομική λογιστική», Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα

Το ενδιαφέρον της διοίκησης της επιχειρήσεως στρέφεται ιδιαίτερα στη σύνθεση και τη διάρθρωση των κεφαλαίων της, όπως και στις προοπτικές και την κερδοφόρα δυναμικότητα αυτής. Αυτές οι πληροφορίες επηρεάζουν άμεσα το είδος, το μέγεθος και το κόστος των δανειακών κεφαλαίων, τα οποία μπορεί αυτή να αποκτήσει.

Πολλές φορές η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων μπορεί να χρησιμεύει και ως μέσο αξιολόγησης της διοίκησης μιας επιχείρησης, δηλαδή αν και κατά πόσο είναι αποτελεσματική και ικανή κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της. Επίσης μπορεί να οδηγεί στη διάγνωση διαφόρων επιχειρηματικών προβλημάτων ή τέλος να χρησιμεύει για την πρόβλεψη της μελλοντικής οικονομικής θέσης της επιχείρησης και των οικονομικών της αποτελεσμάτων.

Το ενδιαφέρον των εργαζομένων στην επιχείρηση είναι για τη μακροχρόνια σταθερότητα και προοπτική αυτής, διότι συνδέονται με την ικανότητά της να τους καταβάλλει τις αμοιβές τους και να τους προσφέρει απασχόληση.

Όλες οι παραπάνω ομάδες ενδιαφερομένων για να μπορέσουν να προχωρήσουν στη χρηματοοικονομική ανάλυση των στοιχείων των επιχειρήσεων, είναι απαραίτητο να προβούν σε συγκρίσεις και να υπολογίσουν σχέσεις, οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση επί της οποίας θα στηρίζουν τις αποφάσεις τους.

Συνεπώς, με την ανάλυση των στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων, οι αποφάσεις των ενδιαφερομένων, σε κάθε περίπτωση, δεν στηρίζονται πλέον στη διαίσθηση ή στις υποθέσεις αλλά σε συγκεκριμένα πορίσματα, οπότε μειώνεται με αυτό τον τρόπο, κατά το δυνατόν, η αβεβαιότητα ως προς το αποτέλεσμα που υπάρχει σε όλες τις αποφάσεις. Βέβαια, η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων δεν αποδυναμώνει τον ανθρώπινο (υποκειμενικό) παράγοντα, ο οποίος πάντοτε σφραγίζει και χρωματίζει τη λήψη αποφάσεων.

Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων και η τεχνική που χρησιμοποιείται κάθε φορά μπορεί να γίνει από διαφορετική σκοπιά, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό κάθε ενδιαφερομένου. Έτσι, λοιπόν, πριν από κάθε ανάλυση πρέπει να γίνεται ανακατάταξη και ομαδοποίηση ορισμένων λογαριασμών των λογιστικών καταστάσεων με σκοπό:¹¹⁹

- ι. Τη μείωση των στοιχείων που θα τύχουν επεξεργασίας και μελέτης.

---

¹¹⁹ Χατζηνικολάου Στέργιος, Ανδριανόπουλος Γιώργιος, 2008, Τα Μυστικά των Ισολογισμών (Τεχνικές Ανάγνωσης και Λειτουργίας Λογιστικών Καταστάσεων), Economía Publishing, Αθήνα.

- ii. Την κατάταξη αυτών σύμφωνα με τις επιδιώξεις του αναλυτή.
- iii. Τη δυνατότητα επιλογής των μερικών αθροισμάτων, καθώς και των επί μέρους ποσών,
- iv. ούτως ώστε να μπορούν να υπολογιστούν διάφοροι αριθμοδείκτες.

Βασικές Κατηγορίες και Σκοποί Αναλυτών

Σχετικά με τη συγκεκριμένη τεχνική που ακολουθείται κάθε φορά, υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις, ανάλογα με το ποιος διενεργεί την ανάλυση και ποιους σκοπούς επιδιώκει.¹²⁰ Οι επιδιωκόμενοι σκοποί για την λήψη των αποφάσεων και η έμφαση που δίνεται στα επί μέρους στοιχεία κατά την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων, τοποθετούνται σε διαφορετικές βασικές κατηγορίες των ενδιαφερομένων που είναι οι εξής (Βλ.Εικόνα 12):

- Λοιπές ομάδες ενδιαφερομένων
- Ελεγκτές λογιστικών καταστάσεων
- Αναλυτές σε περιπτώσεις εξαγορών και συγχωνεύσεων
- Οικονομικοί αναλυτές, χρηματιστές, στελέχη τραπεζών επενδύσεων και χρηματιστηρίου
- Διοικούντες την επιχείρηση
- Δανειστές της επιχειρήσεως
- Επενδυτές - μέτοχοι

Εικόνα 12: Βασικές κατηγορίες αναλυτών λογιστικών καταστάσεων

Πηγή: (Νικήτα Α.Νιάρχου, 2004), (Νιάρχος, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, 2004)

¹²⁰ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

Στόχοι Άμεσων Ενδιαφερομένων Επιχείρησης

Εκείνοι που δίνουν τα επιχειρηματικά κεφάλαια, τα οποία εκτίθενται σε πολλούς και ποικίλους κινδύνους είναι οι επενδυτές και μέτοχοι μιας επιχείρησης. Τα κεφάλαια είναι η ασπίδα προστασίας των δανειακών κεφαλαίων της επιχείρησης.

Οι επενδυτές - μέτοχοι επιδιώκουν τη λήψη κάποιου ποσού από τα κέρδη που διανέμονται (μέρισμα), μόνο εάν η επιχείρηση είναι κερδοφόρα και αφού προηγουμένως έχουν εξυπηρετηθεί οι δανειστές της. Προκειμένου να προβούν στην ανάλυση των στοιχείων μιας επιχείρησης οι ενδιαφερόμενοι αυτοί, χρειάζονται γενικότερες πληροφορίες από τους ενδιαφερόμενους των λοιπών κατηγοριών.¹²¹

Οι μέτοχοι ενδιαφέρονται για την όλη δραστηριότητα της επιχείρησης, λόγω των επενδύσεων και των κεφαλαίων στην επιχείρηση, της κερδοφόρας δυναμικότητά της, της οικονομικής κατάστασης και της διάρθρωσης των κεφαλαίων της δεδομένου ότι είναι απαραίτητα όλα αυτά τα στοιχεία για την εκτίμηση της αξίας των μετοχών μιας επιχείρησης.

Ταυτόχρονα, το ενδιαφέρον τους στρέφεται και στη σπουδαιότητά της μέσα στον κλάδο, στα μελλοντικά της κέρδη και στην εξέλιξή τους διαχρονικά. Επίσης, πρέπει να συνεκτιμηθούν και άλλοι παράγοντες, που έμμεσα επηρεάζουν τη δραστηριότητα της επιχείρησης. Τέτοιοι παράγοντες είναι η γενική οικονομική κατάσταση, η θέση που κατέχει ο κλάδος μέσα στην όλη οικονομία, η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της, η ποιότητα και ικανότητα της διοίκησής της.

Ειδικότερα, ο επενδυτής - μέτοχος στοχεύει:

- Στη λήψη κάποιου μελλοντικού μερίσματος, κατά τη διάρκεια της επένδυσης των κεφαλαίων του.
- Στην πιθανή λήψη κάποιων δικαιωμάτων από τα αποθεματικά της εταιρείας.
- Στην αυξημένη τιμή που ευελπιστεί να έχουν οι τίτλοι (μετοχές) στην αγορά, ώστε να πραγματοποιηθούν κέρδη κεφαλαίου.

Δεδομένου όμως της πολυπλοκότητας της εργασίας, η ανάλυση για την εκτίμηση της αξίας των μετοχών μιας επιχείρησης με αντικειμενικό σκοπό τη λήψη απόφασης για νέα αγορά τίτλων ή πώληση των ήδη κατεχομένων ή διατήρηση των ήδη επενδυθέντων κεφαλαίων σε τίτλους, απαιτείται να γίνεται από ειδικούς αναλυτές επενδύσεων.¹²²

---

¹²¹ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹²² Γκίκας, Δημήτριος, Παπαδάκη Αφροδίτη, 2012, «Χρηματοοικονομική λογιστική», Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα

Στόχοι Έμμεσων Ενδιαφερομένων μιας Επιχείρησης

Δανειστές μιας επιχείρησης λέγονται όλοι εκείνοι που με τη μία ή την άλλη μορφή της δανείζουν κεφάλαια. Η πίστωση που δίνεται από τους προμηθευτές πρώτων υλών και εμπορευμάτων ή από πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες στην επιχείρηση αποτελεί μια μορφή δανεισμού. Οι προμηθευτές περιμένουν την πληρωμή τους σε σύντομο χρονικό διάστημα και συνήθως δεν λαμβάνουν τόκο για τις πιστώσεις που παρέχουν στην επιχείρηση.¹²³

Επίσης, διάφορες άλλες πηγές μπορούν να δανείζουν βραχυπρόθεσμα κεφάλαια μια επιχείρηση, όπως οι βραχυπρόθεσμες πιστώσεις των προμηθευτών της, τα δάνεια από τράπεζες και άλλους πιστωτικούς οργανισμούς, ώστε να αντληθούν τα απαραίτητα κεφάλαια.¹²⁴

Η υποχρέωση μιας επιχείρησης είναι η εξυπηρέτηση (με την καταβολή των τόκων) και η επιστροφή των δανειακών κεφαλαίων, ανεξάρτητα από την οικονομική της κατάσταση και τα οικονομικά της αποτελέσματα. Ωστόσο, στην περίπτωση που η επιχείρηση περιορίσει τη δραστηριότητά της και πραγματοποιεί ζημιές, τότε οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι δανειστές της αυξάνονται, τόσο για τη λήψη των τόκων όσο και για την επιστροφή των δανειακών τους κεφαλαίων. Ως εκ τούτου, ο διαφορετικός τρόπος ανάλυσης των οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης οφείλεται στη διαφορετική θέση των δανειστών πιστωτών μιας επιχείρησης σε σύγκριση με τη θέση των επενδυτών - μετοχών.

Ένας επενδυτής - μέτοχος στρέφει το ενδιαφέρον του κυρίως στις προοπτικές και την κερδοφόρα δυναμικότητα της επιχείρησης, διότι εκεί στηρίζονται όλες οι προσδοκίες του. Από την άλλη πλευρά οι δανειστές - πιστωτές, εστιάζουν στην ασφάλεια που τους παρέχεται, τόσο για τους τόκους όσο και για την επιστροφή των κεφαλαίων τους. Για το λόγο αυτό, οι δανειστές - πιστωτές δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης αφού, πολλές φορές, αυτά αποτελούν ασφάλεια.

---

¹²³ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹²⁴ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

Σε γενικές γραμμές λοιπόν, οι δανειστές είναι πιο συντηρητικοί στις εκτιμήσεις τους, σε ό,τι έχει σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και στηρίζονται πιο πολύ στην ανάλυση των οικονομικών της στοιχείων, από ό,τι οι επενδυτές - μέτοχοι. Για το λόγο αυτόν οι δανειστές υπολογίζουν την αξία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης με κριτήριο τη δυνατότητα ρευστοποίησής τους, εκτιμώντας αυτά με πιο χαμηλές τιμές από εκείνες που εμφανίζονται στον ισολογισμό ή που επιβάλλονται από τις λογιστικές αρχές. Με τον τρόπο αυτό, αφήνουν περιθώρια για ενδεχόμενες δυσμενείς καταστάσεις στο μέλλον.

Οι δανειστές εφαρμόζουν μεθόδους ανάλυσης και κριτήρια εκτίμησης που ποικίλλουν, ανάλογα με τη χρονική διάρκεια των παρεχομένων δανείων, την ασφάλεια που απολαμβάνουν και το σκοπό για τον οποίο δόθηκαν.

Όταν η επιχείρηση πρόκειται να λάβει βραχυχρόνια δάνεια, οι δανειστές ενδιαφέρονται περισσότερο για τη βραχυχρόνια οικονομική κατάστασή της, το βαθμό ρευστότητας των κυκλοφοριακών στοιχείων της και την ταχύτητα κυκλοφορίας τους.

Αντίθετα, για τους μακροχρόνιους δανειστές είναι απαραίτητη μια πιο λεπτομερής ανάλυση των στοιχείων. Μια τέτοια ανάλυση περιλαμβάνει προβλέψεις των μελλοντικών εισροών κεφαλαίων, την οικονομική θέση της επιχείρησης κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, την ικανότητά της να διατηρήσει αυτή την οικονομική κατάσταση κάτω και από διαφορετικές οικονομικές συνθήκες και τέλος τη δυναμικότητα των κερδών της. Αυτό συμβαίνει διότι τα προ αποσβέσεων κέρδη μιας επιχείρησης είναι η κύρια και πιο επιθυμητή πηγή εξυπηρέτησης και εξόφλησης των δανειακών της κεφαλαίων.¹²⁵

Επιπλέον, οι δανειστές μιας επιχείρησης επιδιώκουν να γνωρίζουν τη διάρθρωση των κεφαλαίων της επιχείρησης, καθώς αυτή δείχνει το βαθμό ασφαλείας που απολαμβάνουν. Έτσι, η σχέση ιδίων προς ξένα (δανειακά) κεφάλαια δίνει την ένδειξη της επάρκειας ή όχι των ιδίων κεφαλαίων μιας επιχείρησης και του βαθμού ασφαλείας που παρέχεται στους δανειστές της σε περίπτωση μελλοντικών ζημιών. Με τη σχέση αυτή αντανακλάται και η συμπεριφορά της διοίκησης μιας επιχείρησης και φαίνεται αν

---

¹²⁵ Παπαδέας Παναγιώτης, Συκιανάκης Νικόλαος, 2014, Ανάλυση & Διερεύνηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Παπαδέας παν, Αθήνα

αυτή προτιμά το δανεισμό από την προσφυγή στην κεφαλαιαγορά για άντληση κεφαλαίων με έκδοση νέων μετοχών.¹²⁶

Στόχοι Διοίκησης της Επιχείρησης

Το κυριότερο εργαλείο στα χέρια της διοίκησης μιας επιχείρησης αποτελεί η οικονομική ανάλυση των στοιχείων της. Αυτό συμβαίνει διότι οι διοικούντες στρέφουν το ενδιαφέρον τους στον προσδιορισμό της οικονομικής της κατάστασης, στην κερδοφόρα δυναμικότητά της και στη μελλοντική της εξέλιξη.

Επειδή οι διοικούντες μιας επιχείρησης συνδέονται άμεσα με αυτή και μπορούν να χρησιμοποιούν συνεχώς τα βιβλία της, βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση σε σύγκριση με τις δύο προηγούμενες κατηγορίες ενδιαφερομένων. Συνεπώς, η ανάλυση αυτών μπορεί να προχωρήσει σε μεγαλύτερο βάθος και να συμπεριλάβει τη συστηματική μελέτη των αριθμοδεικτών, που προκύπτουν από τις σχέσεις των διαφόρων οικονομικών της στοιχείων και την τάση τους, ώστε να είναι δυνατός ο έγκαιρος εντοπισμός και η αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων.¹²⁷

Η διοίκηση, λοιπόν στοχεύει στην άσκηση ελέγχου και στην παρατήρηση της επιχείρησης από τη σκοπιά των τρίτων εκτός αυτής, δηλαδή των δανειστών και των επενδυτών-μετόχων. Η διοίκηση οδηγείται στη συναγωγή πολυτίμων συμπερασμάτων σχετικά με την οικονομική κατάσταση και τη δραστηριότητα της επιχείρησης και καθίσταται ικανή να προβαίνει στη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπιση τυχόν δυσμενών συνθηκών, λόγω της συνεχούς παρατήρησης και ανάλυσης του μεγέθους των μεταβολών των οικονομικών στοιχείων και των αριθμοδεικτών.¹²⁸

Στόχοι Αναλυτών σε Εξαγορές ή Συγχωνεύσεις

Οι αναλυτές που επεξεργάζονται τα στοιχεία στην περίπτωση εξαγοράς μιας επιχείρησης από άλλη ή στην περίπτωση συγχώνευσης δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, έχουν παρόμοιους σκοπούς με εκείνους των επενδυτών - μετόχων. Όμως, θα πρέπει να

---

¹²⁶ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹²⁷ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹²⁸ Παπαδέας Παναγιώτης, Συκιανάκης Νικόλαος, 2014, Ανάλυση & Διερεύνηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Παπαδέας παν, Αθήνα

εκτιμηθούν και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία των επιχειρήσεων, όπως η φήμη και η πελατεία, καθώς και ο υπολογισμός των υποχρεώσεών τους, διότι όλα αυτά τα στοιχεία περιλαμβάνονται στο προϊόν της εξαγοράς ή της συγχώνευσης.

Έτσι, είναι πολύτιμη η ανάλυση που πραγματοποιείται από τους ειδικούς των οικονομικών στοιχείων για τον προσδιορισμό της οικονομικής και λειτουργικής αξίας των συγχωνευμένων επιχειρήσεων ή της εξαγοραζόμενης επιχείρησης.¹²⁹

Στόχοι Ελεγκτών

Οι ελεγκτές ασχολούνται με τον έλεγχο των οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων και τη διατύπωση στα πορίσματά τους σχετικά με την ακρίβεια αυτών. Από τους πιο σημαντικούς σκοπούς των ελεγκτών είναι ο εντοπισμός ηθελημένων ή μη σφαλμάτων και ατασθαλιών, τα οποία, αν παραλειφθούν, δίνουν μια εσφαλμένη εικόνα για την επιχείρηση, γεγονός που είναι αντίθετο με τις γενικά παραδεκτές αρχές της Λογιστικής.

Στο έργο των ελεγκτών τα κύρια μέσα είναι η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων με τον υπολογισμό ορισμένων αριθμοδεικτών και η παρακολούθηση των μεταβολών των οικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης και των τάσεών τους διαχρονικά. Αυτό είναι σημαντικό διότι σημαντικά λάθη και ατασθαλίες αλλοιώνουν την εικόνα της οικονομικής θέσης και τα αποτελέσματα μιας επιχείρησης. Τελικά, συνολικό έλεγχο της ορθότητας των λογιστικών καταστάσεων αποτελεί η όλη ανάλυση.¹³⁰

Σκοποί Διάφορων Ομάδων Ενδιαφερομένων

Την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων χρησιμοποιούν και άλλες ομάδες ενδιαφερομένων. Ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκουν, δίνουν και ανάλογη έμφαση στα διάφορα επιμέρους στοιχεία. Έτσι, οι εφοριακοί ελεγκτές σε μια φάση ελέγχου των εσόδων του κράτους από φόρους των επιχειρήσεων, μπορεί να ενδιαφέρονται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.

Επίσης, χρήση των μεθόδων ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων μπορούν να κάνουν οι συνδικαλιστικές ενώσεις των εργαζομένων, για να αξιολογήσουν την οικονομική θέση της επιχείρησης, προκειμένου να υπογράψουν με αυτή συλλογική

---

¹²⁹ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹³⁰ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

σύμβαση εργασίας και να προσπαθήσουν να επιτύχουν καλύτερους όρους αμοιβών και εργασίας για τα μέλη τους.¹³¹

Ανίχνευση Ψευδών Οικονομικών Καταστάσεων

Σύμφωνα με το Σπάθη (2002), οι αναφορές για ψευδείς οικονομικές καταστάσεις είναι όλο και πιο συχνές κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών. Οι πιο συχνοί χειρισμοί είναι η υπερτίμηση των παγίων, των πωλήσεων και των κερδών ή η υποτίμηση των υποχρεώσεων, των εξόδων ή των ζημιών. Όταν μια οικονομική κατάσταση περιλαμβάνει ανακριβή στοιχεία και δεν απεικονίζει την αληθινή εικόνα της επιχείρησης, τότε μπορούμε να μιλήσουμε για την «εξαπάτηση». Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί μέσω φανταστικών εγγραφών και απεικονίσεων που υποστηρίζουν τις ψευδείς οικονομικές δηλώσεις.¹³²

Η διεθνής ομοσπονδία λογιστών (International Federation of Accountants) εξέδωσε το 1982 τα διεθνή πρότυπα ελέγχου (ISA), όπου σύμφωνα με το πρότυπο 11, το χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί το λάθος από την απάτη είναι η πρόθεση. Τα λάθη είναι αποτέλεσμα ακούσιων ενεργειών. Η AICPA (American Institute of Certified Public Accountants) σημειώνει ότι το λάθος αναφέρεται στις ακούσιες λανθασμένες διατυπώσεις ή τις παραλείψεις των ποσών στις κοινοποιήσεις οικονομικών καταστάσεων.

Επιπλέον, επαναλαμβάνει την ιδέα ότι η απάτη είναι μια σκόπιμη πράξη, όπου ο δράστης αισθάνεται την πίεση ή έχει ένα κίνητρο για να τη διαπράξει και του δίνεται η ευκαιρία να τη διαπράξει. Η απάτη και οι καταχρήσεις από υπαλλήλους ιδιαίτερα στις Η.Π.Α. έχουν φτάσει σε επιδημικές αναλογίες. Σύμφωνα με εκτιμήσεις η απάτη κοστίζει περισσότερα από \$400δισ ετησίως στις αμερικάνικες επιχειρήσεις.

Στην χώρα, το φαινόμενο των ψεύτικων οικονομικών καταστάσεων εμφανίστηκε εντονότερα σε συνδυασμό με την αύξηση του αριθμού των εισηγμένων επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο Αθηνών και στην αύξηση του κεφαλαίου μέσω δημόσιων προσφορών, καθώς και τις προσπάθειες για να μειωθεί το επίπεδο φορολογίας στα

---

¹³¹ Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

¹³² Χαράλαμπος Σπάθη, 2002, Λογιστής, « Εμπειρική διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων» Λογιστής, τεύχος 570, σελ. 1286-1294. < <http://users.auth.gr/~hspathis/Spathis-Log-Site.pdf>>

κέρδη, μέσω της διόγκωσης των εξόδων. Με την είσοδο όμως πολλών επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο και την αυξημένη ενασχόληση του επενδυτικού κοινού, η προσπάθεια τους εστιάζεται πλέον στην αύξηση των κερδών.

Όταν αυτό δεν μπορεί να συμβεί στην πραγματικότητα, αρκετές επιχειρήσεις καταφεύγουν στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μέσα από επεμβάσεις στα λογιστικά τους βιβλία. Μεταξύ των άλλων αποτελεσμάτων, οι πλέον συχνοί λογιστικοί χειρισμοί αυξήσεων / μειώσεων των αποτελεσμάτων αναφέρονται σε προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις και αποζημιώσεις προσωπικού, στις αποσβέσεις, στο χαρακτηρισμό εξόδων που αφορούν πάγια σε κόστος κτήσης τους, στην αποτίμηση των αποθεμάτων καθώς και σε άλλες κινήσεις όπως καταχώρηση εσόδων / εξόδων σε λάθος χρήσεις.

Το έτος 2000 που αναμφισβήτητα ήταν η δυσκολότερη χρονιά για το ελληνικό χρηματιστήριο, το οποίο πάσχει από στασιμότητα και από άποψη των τιμών των μετοχών και από άποψη ρευστότητας. Αυτό μαζί με αποκαλύψεις για ψευδείς οικονομικές καταστάσεις, αύξησε το ενδιαφέρον των αρχών, του χρηματιστηρίου, του Υπουργείου Οικονομίας και του τραπεζικού τομέα για έγκαιρα συστήματα πρόληψης.

Η έρευνα του Σπάθη (2002) υιοθετεί στατιστικά εργαλεία για να ερευνηθεί η χρησιμότητα των δημόσια διαθέσιμων μεταβλητών για την ανίχνευση των ψευδών οικονομικών καταστάσεων. Συνολικά εντοπίστηκαν δέκα μεταβλητές ως πιθανοί δείκτες για την ανίχνευση. Σε αυτούς περιλαμβάνονται: τα χρέη της επιχείρησης ως προς τα ίδια κεφάλαια των μετοχών της, πωλήσεις προς το συνολικό ενεργητικό, καθαρό κέρδος προς πωλήσεις, λογαριασμοί εισπρακτέοι προς πωλήσεις, καθαρό κέρδος προς συνολικό ενεργητικό, κεφάλαιο κίνησης προς συνολικό ενεργητικό, ακαθάριστο κέρδος προς συνολικό ενεργητικό, απόθεμα προς πωλήσεις και οικονομικός κίνδυνος.¹³³

Τα αποτελέσματα των προτύπων δείχνουν ότι υπάρχει πιθανότητα ανίχνευσης ψευδών οικονομικών καταστάσεων στις επιχειρήσεις με πολλά αποθέματα σε σχέση με τις πωλήσεις, υψηλά χρέη προς συνολικό ενεργητικό, χαμηλό κέρδος προς συνολικό ενεργητικό, χαμηλό κεφάλαιο κίνησης προς το συνολικό ενεργητικό είναι πιθανότερο να πλαστογραφήσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις.

---

¹³³ Χαράλαμπος Σπάθη, 2002, Λογιστής, « Εμπειρική διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων» Λογιστής, τεύχος 570, σελ. 1286-1294. < <http://users.auth.gr/~hspathis/Spathis-Log-Site.pdf>>

Για την πραγματοποίηση της παραπάνω μελέτης επιλέχθηκε ένα τυχαίο δείγμα 76 εισηγμένων στο Χ.Α.Α. (Χρηματιστήριο Αθηνών) βιομηχανικών ανώνυμων εταιρειών που περιλαμβάνει 38 εταιρείες με παραπονημένες καταστάσεις και 38 με μη παραπονημένες καταστάσεις. Ο εντοπισμός των εταιρειών με παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις βασίστηκε στην εξέταση για ύπαρξη:

- Παρατηρήσεων ελέγχου στην έκθεση των Ορκωτών Ελεγκτών όπου αλλοιώνουν σημαντικά τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσης, καθώς και την ύπαρξη αντίθετης γνώμης ελέγχου.
- Σημαντικών φορολογικών παραβάσεων με επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις.
- Παρατηρήσεων για αρνητική καθαρή θέση και ένταξη της εταιρείας από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς στις κατηγορίες «υπό παρακολούθηση» και «υπό επιτήρηση» για θέματα που συνδέονται με παραποιήσεις στις οικονομικές τους καταστάσεις, καθώς και εταιρείες με δικαστικές εκκρεμότητες που αφορούν παραποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις.

Για τις εταιρείες του δείγματος χωρίς παραπονημένες καταστάσεις ερευνήθηκε η ύπαρξη τυχόν αναφορών παραποιήσεων σε εκθέσεις ελέγχου, σε ανακοινώσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και του οικονομικού τύπου, καθώς και στις διαθέσιμες ηλεκτρονικές πηγές.

Τα εμπειρικά αποτελέσματα είναι ενθαρρυντικά, δεδομένου ότι αναπτύχθηκε ένα αξιόπιστο πρότυπο για την αξιολόγηση της πιθανότητας της ύπαρξης ψεύτικων οικονομικών καταστάσεων από επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Η χρήση του προτεινόμενου μεθοδολογικού πλαισίου θα μπορούσε να βοηθήσει τους ελεγκτές (εσωτερικούς και εξωτερικούς), τις φορολογικές και άλλες κρατικές αρχές, μεμονωμένους και θεσμικούς επενδυτές, οικονομικούς αναλυτές, τον έλεγχο φερεγγυότητας από πιστωτικούς οργανισμούς και το τραπεζικό σύστημα.

Ειδικότερα, για τους ελεγκτές τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας πρέπει να είναι ευεργετικά. Οι ελεγκτές μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτό το πρότυπο καθώς είναι αποτελεσματικό και με χαμηλό κόστος τόσο για τον ελεγκτή όσο και για τον πελάτη. Οι ελεγκτές μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτό το πρότυπο καθώς είναι αποτελεσματικό και με λογισμικό θα είναι σε θέση να το εφαρμόσουν για να ανιχνεύσουν τις οικονομικές καταστάσεις που κοινοποιούνται στο διαδίκτυο και να αναλύουν την τάση των οικονομικών εκθέσεων της επιχείρησης. Με στατιστικές τεχνικές και με μεγαλύτερο

αριθμό μεταβλητών είναι δυνατό να αναπτυχθεί ένα ισχυρότερο και αναλυτικό εργαλείο για την ανίχνευση ψευδών οικονομικών καταστάσεων.¹³⁴

Διερεύνηση για Ασυνέχειες στην Κατανομή Συχνοτήτων των Κερδών

Αντί να γίνεται εκτίμηση των ασυνήθιστων ή των διαφοροποιημένων μερών των συνολικών δεδουλευμένων για να υπολογιστεί η έκταση της διαχείρισης κερδών, μια επίσης δημοφιλής και πιο πρόσφατη προσέγγιση που βασίζεται αποκλειστικά στην κατανομή των δημοσιοποιημένων κερδών εισήχθη από την Hyan (1995).

Η βασική αυτή προσέγγιση αναφέρει πως οι μάνατζερ των επιχειρήσεων έχουν ισχυρά κίνητρα να επιτυγχάνουν συγκεκριμένα όρια ή σημεία αναφοράς κερδών, όπως για παράδειγμα, την δημοσίευση (έστω και οριακά) θετικών αποτελεσμάτων ή τη διατήρηση της πρόσφατης κερδοφορίας. Κατά την εξέταση δε της κατανομής των δημοσιευμένων κερδών γύρω από αυτά τα όρια, είναι ευδιάκριτες σημαντικές ασυνέχειες.

Αναλυτικότερα, αναφορικά με την αποφυγή δημοσιοποίησης ζημιών η Hyan (1995) αναφέρει πώς υπάρχει ένα σημείο ασυνέχειας γύρω από το μηδέν. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει μια συγκέντρωση στη συχνότητα των επιχειρήσεων που δημοσιεύουν οριακά κέρδη, ενώ υπάρχουν πολύ λιγότερες από το αναμενόμενο περιπτώσεις επιχειρήσεων που δημοσιεύουν οριακές ζημιές (ακριβώς κάτω από το σημείο μηδέν). Η συχνότητα μάλιστα των παρατηρήσεων τόσο στην κατεύθυνση ακριβώς πάνω και ακριβώς κάτω από το μηδέν βρέθηκε εμπειρικά ότι αποκλίνει σημαντικά από την αναμενόμενη συχνότητα από της κανονικής κατανομής σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Από τα αποτελέσματα αυτά συμπεραίνουμε ότι οι επιχειρήσεις, των οποίων τα κέρδη αναμένεται να υποχωρήσουν ακριβώς υπό το σημείο αναφοράς των κερδών (συνήθως το μηδέν), χρησιμοποιούν μεθόδους διαχείρισης κερδών, που θα τους βοηθήσουν να ξεπεράσουν την κρίσιμη τιμή για κάθε έτος.¹³⁵

---

¹³⁴ Χαράλαμπου Σπάθη, 2002, Λογιστής, « Εμπειρική διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων» Λογιστής, τεύχος 570, σελ. 1286-1294. < <http://users.auth.gr/~hspathis/Spathis-Log-Site.pdf>>

¹³⁵ The information content of losses, Carla Hayn, Journal of Accounting and Economics 20 (1995) 125 -153, Graduate School of Business, University of California, Irvine, Irvine, CA 92717-3125, USA (Received August 1993, final version received December 1994), < <https://pdfs.semanticscholar.org/02e5/ceb02ad724db6941aeb1502dc116e55f8db8.pdf>>

Η χρήση ορίων και συγκεκριμένων μέτρων σύγκρισης είναι αδιάσπαστο κομμάτι της θεωρίας της διαχείρισης κερδών. Όπως αναλυτικά εξηγείται η ανάγκη για προβολή των ορίων προκύπτει ως ψυχολογική επίπτωση για τρεις λόγους.

Πρώτον, υπάρχει κάτι το θεμελιώδες όσον αναφορά τα θετικά και τα αρνητικά νούμερα στην διεργασία της ανθρώπινης σκέψης. Κοιτώντας κάποιος τα σημεία αναφοράς της προηγούμενης χρονιάς και τις ομόφωνες προβλέψεις των αναλυτών, υπάρχει μια προεξέχουσα διαχωριστική γραμμή μεταξύ της επίτευξης και της αποτυχίας να φτάσει στο επιθυμητό.

Δεύτερον, οι ιδιώτες που διαλέγουν μεταξύ των εναλλακτικών επενδυτικών επιλογών με κίνδυνο, συμπεριφέρονται σα να αξιολογούν τα αποτελέσματα ως αλλαγές γύρω από ένα σημείο αναφοράς (περίπτωση «θεωρίας της προσδοκίας»). Το σημείο αναφοράς αυτό είναι συνήθως μια άποψη της τρέχουσας κατάστασης αυτών που παίρνουν τις αποφάσεις και μεταβάλλεται με το χρόνο. Αν οι προτιμήσεις της διοίκησης, της επιτροπής που τα αναφέρει ή των επενδυτών που διαχειρίζονται τα εταιρικά μερίδια της επιχείρησης είναι σύμφωνες με τις προβλέψεις της θεωρίας της προσδοκίας, τότε η διοίκηση θα θέσει μια ανταμοιβή που σχετίζεται με έναν όριο ενώ είναι πιθανό να υιοθετεί κάποια τεχνική διαχείρισης κερδών για αυτό το σκοπό.

Ο τρίτος λόγος για τον οποίο τα όρια έρχονται στο προσκήνιο, είναι γιατί οι άνθρωποι στηρίζονται σε εμπειρικές τεχνικές μεθόδους για την μείωση του κόστους συναλλαγής. Οι τράπεζες για παράδειγμα συνηθίζουν να χορηγούν πολύ μεγάλα δάνεια μόνο σε επιχειρήσεις που δημοσιοποιούν θετικά νούμερα στα αποτελέσματα χρήσης των ισολογισμών τους. Έτσι, είναι φανερό πως οι τράπεζες χρησιμοποιούν το όριο του μηδέν ως αρχική εκτίμηση.

Κεφάλαιο 6ο

Στρατηγικές Διαχείρισης Κερδών

Η ωραιοποίηση των οικονομικών καταστάσεων πραγματοποιείται κυρίως στην τελευταία γραμμή του λογαριασμού αποτελέσματος, δηλαδή τα κέρδη (the bottom line όπως λέγεται στις Η.Π.Α.). Η χειραγώγηση των κερδών μπορεί να γίνει με λογιστικά μέσα ή με πραγματικά μέσα. Στη χειραγώγηση με λογιστικά μέσα τα στελέχη παραποιούν τα δεδουλευμένα χωρίς να υπάρχουν συνέπειες στην ταμειακή ροή ενώ με πραγματικά μέσα τα στελέχη ενεργούν με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχουν συνέπειες στην ταμειακή ροή της εταιρείας.

Η εξομάλυνση κερδών (Income smoothing) και τα «Μεγάλα Λουτρά» (Big Bath Accounting) είναι οι κυριότερες μορφές χειραγώγησης κερδών (earnings management). Τα στελέχη των επιχειρήσεων μπορούν να τις εφαρμόσουν είτε συνδυαστικά είτε ξεχωριστά σε διαφορετικά χρονικά σημεία προκειμένου να επιτευχθούν οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της χειραγώγησης των κερδών.

Εξομάλυνση των Κερδών (Income Accounting)

Μία συνήθης μορφή διαχείρισης κερδών είναι η εξομάλυνση κερδών. Με τον τρόπο αυτό τα στελέχη μειώνουν ή αυξάνουν το δημοσιοποιούμενο κέρδος έτσι ώστε να μειωθεί η αστάθειά του. Η εξομάλυνση κερδών συνεπάγεται να μην δημοσιοποιείται μέρος των κερδών σε καλές χρήσεις/ χρονιές διά μέσου της δημιουργίας αποθεματικών και δημοσιοποιούν μετέπειτα αυτά τα κέρδη σε κακές χρήσεις/χρονιές.

Μεγάλα Λουτρά (Big Bath)

Big Bath ή αλλιώς μεγάλα λουτρά είναι η στρατηγική η οποία χρησιμοποιείται σε περιόδους χαμηλών επιδόσεων. Η στρατηγική αυτή χρησιμοποιείται σε περιόδους που γίνονται ασυνήθη γεγονότα όπως είναι:¹³⁶

- Μείωση και απαξίωση κεφαλαίων
- Διάθεση λειτουργιών
- Αλλαγή διοίκησης
- Συγχώνευση
- Αναδιάρθρωση λειτουργιών
- Αναδιοργάνωση προβληματικού δανεισμού
- Εξάλειψη λειτουργιών
- Εξάλειψη θυγατρικών

Έτσι δίνεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να αναγγείλουν σε αυτές τις περιπτώσεις αρνητικά αποτελέσματα σαν έκτακτα έξοδα μέσω τροποποιήσεων στα οικονομικά στοιχεία με την μέθοδο της απόσβεσης / διαγραφής. Η στρατηγική αυτή έχει σαν αποτέλεσμα να διαγράφει όλες τις παλιές αμαρτίες του παρελθόντος και να προσφέρει μελλοντικές αυξήσεις στα κέρδη.¹³⁷

Αύξηση του Κέρδους

Η αύξηση του αναφερόμενου/δημοσιευόμενου κέρδους μιας περιόδου είναι μία στρατηγική διαχείρισης κερδών. Το κίνητρο είναι να δοθεί στην εταιρεία μια πιο ευνοϊκή εικόνα. Κατ' αυτό τον τρόπο είναι δυνατό να αυξηθεί το κέρδος σε αρκετές περιόδους. Σε ένα σενάριο ανάπτυξης, οι αντιλογισμοί (αντίθετες εγγραφές) δεδουλευμένων είναι μικρότερου ύψους ποσά από τα δεδουλευμένα της τρέχουσας χρήσης τα οποία έτσι αυξάνουν το κέρδος. Έτσι, επικρατεί μία κατάσταση όπου η εταιρεία μπορεί να

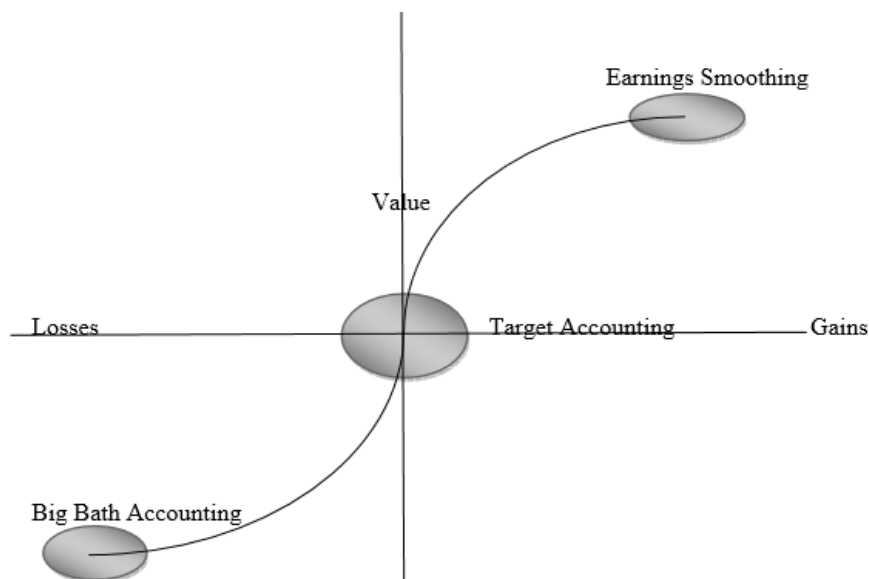
---

¹³⁶ Κολοβού Ιωάννη, 2012, Μεταπτυχιακή εργασία «Λογιστική Παρακολούθηση και Χειραγώγηση Κερδών σε Περίοδο Κρίσης», <<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15288/6/KolovosIoannisMsc2012.pdf>>

¹³⁷ Ξανθάκης Μανώλης, Αλεξάκης Χρήστος, 2013, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

δημοσιοποιεί υψηλότερο κέρδος από την επιθετική¹³⁸ διαχείριση κερδών (aggressive earnings management) για μακρές περιόδους χρόνου. Επίσης, οι εταιρείες μπορεί να διαχειρίζονται τα κέρδη προς τα πάνω και μετά να αντλιογίσουν (ακυρώσουν) όλα τα δεδουλευμένα μεμιάς, με χρέωσή τους δηλαδή μία μόνο φορά. Η μοναδική αυτή χρέωση συχνά αναφέρεται ως έκτακτη, ανόργανη ή ουδέτερη δαπάνη (below the line charge) και ως εκ τούτου, μπορεί να εκληφθεί ως λιγότερο σχετική για την λειτουργία της επιχείρησης σε οποιοδήποτε λογιστικές αναλύσεις.¹³⁹

Θεωρία Προοπτικής (Prospect Theory)

Εικόνα 13: Διάγραμμα σχετικά τη λειτουργική αξία και τα κέρδη της επιχείρησης (Value function and earnings management)

Σύμφωνα με τη θεωρία της προοπτικής των Kahneman και Tversky, το σχήμα S μας παρουσιάζει ότι η λειτουργία της αξίας είναι πιο απότομη για τις απώλειες από ότι για τα κέρδη. Επειδή η καμπύλη αξίας είναι συνήθως κυρτή για τις απώλειες και κοίλη για τα κέρδη, διαφέρουν οι επιλογές στα διάφορα σημεία αναφοράς. Οι επενδυτές παίρνουν τις αποφάσεις τους βασιζόμενοι περισσότερο στα αντιληπτά κέρδη από ότι στις αντιληπτές ζημιές που θα προκύψουν από μια κατάσταση.

¹³⁸ Προς αντιδιαστολή σε ήπιες διαχειρίσεις κερδών οι οποίες και συχνότερες είναι και πιο φυσιολογικές συνήθως θεωρούνται.

¹³⁹ Ξανθάκης Μανώλης, Αλεξάκης Χρήστος ,2013, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Θα μπορούσαμε να πούμε δηλαδή ότι η ενόχληση που αισθάνεται κάποιος όταν χάσει ένα χρηματικό ποσό είναι μεγαλύτερη από την ευχαρίστηση που νιώθει όταν κερδίζει το ίδιο ποσό. Η έρευνα λοιπόν αυτή μας αποδεικνύει πως η συμπεριφορά των ανθρώπων και η στάση τους όταν αποφασίζουν έχοντας υπόψη τους κινδύνους σχετικά με τα κέρδη είναι διαφορετικές από όταν οι κίνδυνοι αφορούν τις ζημιές.

Για παράδειγμα, αν υποθέσουμε λοιπόν ότι σε έναν επενδυτή παρουσιαζόταν το ίδιο αμοιβαίο κεφάλαιο από δύο διαφορετικούς οικονομικούς συμβούλους και ο ένας λέει στον επενδυτή ότι το αμοιβαίο κεφάλαιο είχε μέση απόδοση 7% τα προηγούμενα πέντε χρόνια, ενώ ο άλλος λέει ότι το αμοιβαίο κεφάλαιο έχει υπεραποδόσει τα τελευταία 10 χρόνια αλλά παρουσιάζει μια μείωση πρόσφατα. Ο επενδυτής είναι πολύ πιθανότερο να επιλέξει το αμοιβαίο κεφάλαιο από τον πρώτο σύμβουλο, που παρουσίασε την απόδοση ως κέρδος 7%, παρά από τον δεύτερο σύμβουλο που παρουσίασε ένα συνδυασμό υψηλών αποδόσεων και ζημιών, αν και ουσιαστικά στον επενδυτή έχει παρουσιαστεί το ίδιο αμοιβαίο κεφάλαιο με δύο τρόπους.^{140 141 142}

---

¹⁴⁰ Ευρετήριο οικονομικών όρων, Θεωρία Προοπτικής (Prospect theory), <<https://www.euretirio.com/theoria-prooptikis/>>

¹⁴¹ Nudgeunitgreece.com, Η Θεωρία της Προοπτικής στη Λήψη Αποφάσεων των Ανθρώπων, <<https://nudgeunitgreece.com/el/2016/11/07/prospect-theory-on-decision-making/>>

¹⁴² Wikipedia, 2018, Prospect theory, <https://en.wikipedia.org/wiki/Prospect_theory>

Κεφάλαιο 7ο

Τρόποι-Τεχνικές Διαχείρισης Κερδών

List of Accounting Red Flags

Σύμφωνα με τη δημοσίευση List of Accounting Red Flags από τον Richard M. Rockwood γράφει για να ενημερώσει για τις πιο διαδεδομένες τεχνικές ωραιοποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Επισημαίνει ως “κόκκινες σημαίες” τις εταιρείες που :

- Πραγματοποιούν δραστηριότητες συγχώνευσης
- Επιτυγχάνουν αποτελέσματα συνεχώς σε σχέση το στόχο που είχαν θέση αρχικώς.
- Ακολουθούν τη στρατηγική του «μεγάλου λουτρού» (big bath).
- Αυξάνουν το αποτέλεσμα κέρδος ανά μετοχή αλλά συνολική απόδοση των εσόδων είναι σε καθοδική πορεία.
- Δεν απαντούν με συντηρητικότητα στους κανόνες απόσβεσης των πάγιων στοιχείων του ενεργητικού.
- Δαπανούν μεγάλα ποσά σε μισθούς της διοίκησης.
- Δηλώνουν στις καταστάσεις τους έσοδα προτού ολοκληρωθεί η διαδικασία αναγνώρισης τους.
- Γνωστοποιούν υπέρογκα κέρδη σε μία και μοναδική χρήση.
- Προβλέπουν μεγάλα ποσά σε αποζημιώσεις εξόδου από την εργασία για τους υπαλλήλους της.¹⁴³

Οι πιο διαδεδομένες ομάδες αλλοίωσης των λογιστικών μεγεθών θα αναλυθούν παρακάτω.

Τεχνική “Cookie Jar Reserve”

Η τεχνική “Cookie Jar Reserve” συνδέεται στενά με τη λογιστική των δεδουλευμένων.

Η αρχή των δεδουλευμένων, η οποία έχει τις βάσεις στις γενικά αποδεκτές λογιστικές

---

¹⁴³ Focus on the Red Flags, Richard M. Rockwood, May 2002, <<http://studylib.net/doc/8146910/accounting--focus-on-the-red-flags>>

αρχές (GAAP), ορίζει ότι η διοίκηση οφείλει να εκτιμά τις υποχρεώσεις που διακανονιστούν στο μέλλον σαν αποτέλεσμα γεγονότων και συναλλαγών του τρέχοντος οικονομικού έτους. Επομένως κάποια έσοδα και έξοδα θα καταστούν δεδουλευμένα μετά από υποκειμενική εκτίμηση. Η διοίκηση είναι αυτή, που εξυπηρετεί κάθε φορά τους σκοπούς της, κατά την οποία δύναται να χρησιμοποιήσει γενναιόδωρα αποθεματικά που δημιουργούνται σε καλές χρονιές για τις ζημιές που ενδέχεται να προκύψουν σε αντίξοα χρόνια. Η διοίκηση καταγράφει μια δαπάνη που δεν συνδέεται άμεσα με μια συγκεκριμένη λογιστική περίοδο όταν παρουσιάζει υψηλή κερδοφορία και κάνει πιθανή την καταγραφή λιγότερων εξόδων μελλοντικά.

Με απλά λόγια η τεχνική αυτή παρατηρείται σε περιόδους ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης και απόδοσης που επιτρέπει τη μείωση των κερδών μιας επιχείρησης μέσω της υποτίμησης των αποθεμάτων και της τεχνητής υπερτίμησης των εξόδων. Ενώ, σε περιόδους χαμηλής οικονομικής απόδοσης τα χρησιμοποιούν για να αυξηθούν τα κέρδη και αντίστοιχα να μειωθούν τα έξοδα των περιόδων αυτών. Αυτός ο χειρισμός δημιουργεί το αποθεματικό “cookie jar reserve” και παρατηρείται σε περιπτώσεις όπου εκτιμάται από τη διοίκηση το ύψος των:¹⁴⁴

- Επισφαλών πελατών
- Απαξίωση αποθεματικών
- Κόστος εγγυήσεων
- Κόστος συντάξεων
- Πωλήσεων και επιχορηγήσεων
- Του δανεισμού ως αποτέλεσμα μακροπρόθεσμων συμβάσεων

Τεχνική “Throw out a Problem Child”

Όταν τα κέρδη χαρακτηρίζονται από χαμηλές επιδόσεις μιας θυγατρικής και η ύφεση αυτή προβλέπεται να αυξηθεί σε μελλοντικές περιόδους, το «προβληματικό παιδί», δηλαδή η θυγατρική μπορεί να “αποβληθεί” για να απελευθερωθεί η μητρική από την έλξη της κακής επιρροής μέσα από τις ακόλουθες τεχνικές:

- Πώληση Της Θυγατρικής

---

¹⁴⁴ Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών»,ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής,Κρήτη,<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidaliIouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidaliIouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

Όταν μια θυγατρική εταιρεία πωλείται, το κέρδος ή η ζημία καταγράφεται στην τρέχουσα κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων της περιόδου. Αν η αναφορά μεγάλης ζημίας από την πώληση είναι ανεπιθύμητη, τότε θα πρέπει να εξεταστεί η περίπτωση ενός "spin off" .

- Δημιουργία Φορέα Ειδικού Σκοπού

Δημιουργία ενός φορέα ειδικού σκοπού (Special Purpose Entity – SPE) για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Εναλλακτικά, η διοίκηση μπορεί να μεταβιβάσει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εταιρικά ειδικού σκοπού (SPE). Αυτά τα περιουσιακά στοιχεία θεωρείται ότι έχουν πωληθεί και αφαιρούνται από τον ισολογισμό, με την καταγραφή του μεταβιβάζονται το κέρδος ή η ζημία από την πώληση των περιουσιακών στοιχείων. Η οντότητα που δημιουργείται για τον ειδικό σκοπό (SPE) δεν ενοποιείται με τις οικονομικές καταστάσεις του μεταβιβάζοντος. Νέα λογιστικά πρότυπα ονομάζουν αυτούς τους φορείς μεταβλητού ενδιαφέροντος (variable interest entities- VIE'S).

- Απόσχιση Της Θυγατρικής (spin off).

Οι μετοχές της θυγατρικής μεταβιβάζονται στους υπάρχοντες μετόχους. Με την τεχνική αυτή μεταφέρονται τα αρνητικά αποτελέσματα του «προβληματικού παιδιού», δηλαδή της θυγατρικής, στα χέρια των μετόχων. Τα κέρδη ή οι ζημίες απομακρύνονται από όλες τις οικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές (GAAP), καθώς τα αποτελέσματα της θυγατρικής δεν εμφανίζονται πλέον στις οικονομικές καταστάσεις της μητρικής.¹⁴⁵

Τεχνική “Big Bet on the Future”

Συνήθως όταν μια συγχώνευση πραγματοποιείται έχει προηγηθεί μεταξύ των εταιρειών μια συμφωνία που αναμένεται να αποφέρει αύξηση στα τρέχοντα ή μελλοντικά αποτελέσματα. Έχει προηγηθεί δηλαδή ένα «μεγάλο στοίχημα στο μέλλον». Το στοίχημα αυτό θα φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα αν η τεχνική είναι σχεδιασμένη για να επιτύχει τα εξής:

---

¹⁴⁵ Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών»,ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής,Κρήτη,<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidalilouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidalilouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

- Διαγραφή στα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης για τη συγχωνευμένη εταιρεία. Σύμφωνα με τις γενικώς αποδεκτές λογιστικές αρχές των GAAP μια εξαγορά πρέπει να αναφέρεται ως μια αγορά. Η τεχνική αυτή επιτρέπει ένα σημαντικό τμήμα της τιμής αγοράς να διαγράφει έναντι των τρεχόντων εσόδων στη χρήση της συγχώνευσης, απαλλάσσοντας τα μελλοντικά έσοδα από αυτές τις χρήσεις. Το γεγονός αυτό αφήνει πόρτες ανοικτές για τη διαχείριση των κερδών εφόσον με αυτόν τον τρόπο προστατεύονται τρέχοντα αλλά και μελλοντικά έσοδα.
- Ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της αποκτηθείσας/νεαποκτηθείσας εταιρείας με τα αποτελέσματα της μητρικής. Όταν η αποκτώσα ενοποιήσει τα κέρδη της με αυτά της αποκτηθείσας, καθώς είναι ευνοϊκή συμφωνία της ενοποίησης, λαμβάνει αυτομάτως μια ώθηση στα κέρδη του τρέχοντος έτους. Δηλαδή, η μητρική εταιρεία αυξάνει με αυτό τον τρόπο σημαντικά τα κέρδη της.¹⁴⁶

Τεχνική “Flushing” του Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου

Είναι γνωστό πως οι εταιρείες αγοράζουν χρεόγραφα άλλων εταιρειών με σκοπό την επένδυση ή για να πετύχουν κάποιου είδους στρατηγική συμφωνία. Οι επενδύσεις σε ποσοστό μικρότερο του 20% των μετοχών της άλλης εταιρείας θεωρούνται παθητικές επενδύσεις καθώς δεν υπάρχει υποχρέωση για συνένωση χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα GAAP. Οι επενδύσεις αυτές κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες.

- “Διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα”. Τα χρεόγραφα αυτά διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο και η οποιαδήποτε μεταβολή της αξίας τους, η οποία προκύπτει από αγορά ή πώληση, καταγράφεται στο λειτουργικό αποτέλεσμα ως κέρδος ή ζημία.
- “Διαθέσιμα προς πώληση”. Οποιαδήποτε αλλαγή στην αξία αγοράς κατά τη διάρκεια μιας διαχειριστικής περιόδου καταγράφεται σε κονδύλιο «άλλων μη λειτουργικών εσόδων ή εξόδων» στην τελευταία γραμμή του λογαριασμού αποτελέσματος και όχι στο λειτουργικό αποτέλεσμα. Όταν τα αξιόγραφα

---

¹⁴⁶ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_X_RHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

πωλούνται, οποιοδήποτε κέρδος ή ζημία αναφέρεται στο λειτουργικό αποτέλεσμα.

Οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση του κέρδους σε αυτή την περίπτωση είναι οι εξής :

1. Πωλήσεις αξιόγραφων, των οποίων η αξία έχει μεταβληθεί θετικά. Όταν απαιτούνται επιπρόσθετα έσοδα, συχνά πωλείται ένα αξιόγραφο του χαρτοφυλακίου το οποίο έχει απραγματοποιητό κέρδος. Το κέρδος από πώληση αξιόγραφων συμπεριλαμβάνεται στα λειτουργικά έσοδα.
2. Πωλήσεις αξιόγραφων, των οποίων η αξία έχει μεταβληθεί αρνητικά. Όταν φαίνεται χρήσιμο να αναφερθούν χαμηλότερα έσοδα, πωλείται αξιόγραφο το οποίο έχει απραγματοποίητη ζημία. Η ζημία από την πώληση αξιόγραφων συμπεριλαμβάνεται στο λειτουργικά έξοδα.
3. Αλλαγή στην πολιτική διακράτησης αξιόγραφων χαρτοφυλακίου. Η διοίκηση έχει το δικαίωμα να αλλάζει τον προορισμό ενός αξιόγραφου ανάλογα με την πρόθεση της. Έτσι ένα αξιόγραφο που ήταν προορισμένο για πώληση μπορεί αν καταταχθεί στην κατηγορία των διαπραγματεύσιμων και το αντίστροφο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την μεταφορά κερδών ή ζημιών του χρεογράφου στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.
4. Διαγραφή απαξιωμένων χρεογράφων. Η πτώση της αξίας των αξιόγραφων ωθεί τη διοίκηση στην απόφαση διαγραφής τους. Αυτό συμβαίνει ανεξαρτήτως κατηγορίας στην οποία συμπεριλαμβάνονται.¹⁴⁷
5. Ομόλογα τα οποία αγοράζονται για να δημιουργήσουν βραχυπρόθεσμα κέρδη κατηγοριοποιούνται επίσης σαν «διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα» και η μεταχείριση τους είναι ίδια με αυτή των επενδύσεων σε μετοχές (stock investments).
6. Επενδύσεις ομολόγων που κρατούνται με πιο μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα κατηγοριοποιούνται σε διαφορετική κατηγορία χαρτοφυλακίου την επονομαζόμενη «διακράτηση για ωρίμανση» (held to maturity).¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών», ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Κρήτη, <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidalilouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidalilouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

Τεχνική Αλλαγής στα GAAP

Όπως γνωρίζουμε οι διοικήσεις σπάνια επιλέγουν να μεταβάλλουν τις λογιστικές αρχές που έχουν υιοθετήσει. Η οποιαδήποτε μεγάλη αλλαγή στους τρόπους χειρισμού των οικονομικών μεγεθών είναι δυνατό να προκαλέσει αναταραχή στις τιμές των μετόχων για τις εταιρείες οι οποίες είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Έτσι είναι προτιμότερο αυτές οι αλλαγές να γίνονται με προσεκτικό τρόπο ώστε η αγορά να μην τις αντιλαμβάνεται ως μείωση των κερδών. Θα δούμε παρακάτω περιπτώσεις δύναται να αλλάξουν οι λογιστικές αρχές, χωρίς όμως να επηρεαστούν αρνητικά οι τιμές των αξιόγραφων αλλά να δημιουργηθούν θετικές εντυπώσεις στους ενδιαφερόμενους επενδυτές :

- Εφαρμογή των νέων λογιστικών προτύπων εθελοντικά. Οι αλλαγές στα λογιστικά πρότυπα είναι συχνές, καθώς νέες τεχνικές προβάλλονται κατά καιρούς από το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (FASB) για την αντιμετώπιση των λογιστικών θεμάτων. Αυτές λοιπόν οι αλλαγές έρχονται να τροποποιήσουν τις προηγούμενες πρακτικές καθώς επιδιώκουν την καλύτερη απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Ωστόσο, ο νέος τρόπος αντιμετώπισης των λογιστικών γεγονότων δημιουργεί ευκαιρίες για την χειραγώγηση των κερδών.
- Υιοθέτηση νέων εξελεγμένων κανόνων για την αναγνώριση εσόδων και εξόδων. Οι αλλαγές σε αυτή την κατεύθυνση αφορούν τη μεταβολή των τρόπων αναγνώρισης των εσόδων και των εξόδων με σκοπό την καλύτερη απεικόνιση της οικονομικής πραγματικότητας. Έτσι παρέχεται ευκαιρία για χειραγώγηση των αποτελεσμάτων με την εναλλαγή των τρόπων απόσβεσης των παγίων στοιχείων, την αποτίμηση των αποθεμάτων, τις αναπροσαρμογές στην εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού.

Συγκεκριμένα η μέθοδος απόσβεσης που εφαρμόζεται σε περιουσιακό στοιχείο πρέπει να επανεξετάζεται τουλάχιστον στη λήξη κάθε οικονομικού έτους και αν έχει υπάρξει σημαντική μεταβολή στο ρυθμό της αναμενόμενης ανάλωσης των μελλοντικών οικονομικών ωφελειών που ενσωματώνονται στο περιουσιακό στοιχείο, η μέθοδος πρέπει να τροποποιείται ώστε να αντικατοπτρίζει το νέο ρυθμό.

---

¹⁴⁸ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_X_RHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

Τέτοια μεταβολή δύναται να αντιμετωπίζεται λογιστικά ως μεταβολή της λογιστικής εκτίμησης σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη»¹⁴⁹. Η επιχείρηση καλείται να επιλέξει ανάμεσα σε μεθόδους αποτίμησης των παγίων, να εκτιμήσει την ωφέλιμη ζωή των ενσώματων ακινητοποιήσεων καθώς και να δημιουργήσει αποθεματικά αναπροσαρμογής από την επανεκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων.

Η διοίκηση έχει δικαίωμα να υπολογίσει διαφορετικά ποσοστά απόσβεσης, να υποτιμήσει στοιχεία της οικονομικής μονάδας, να διαγράψει πρόσφατα αποκτηθέντα μακροχρόνια λειτουργικά περιουσιακά στοιχεία καθώς και να αλλάξει την ιδιότητα τους. Συνεπώς, ανάλογα με την επιδίωξη της διοίκησης κάθε οικονομικής μονάδας, υπάρχει η δυνατότητα της παρουσίασης αυξημένων κερδών καθώς και η επιλογή παρουσίασης αυξημένης καθαρής θέσης.

Απόσβεση, Υποτίμηση και Εξάντληση

Το κόστος των μακροπρόθεσμων χρησιμοποιούμενων ή αναλωθέντων λειτουργικών περιουσιακών στοιχείων κανονικά επιμερίζεται ως έξοδο την περίοδο που αναμένεται να ωφεληθεί η εταιρεία από τη χρήση τους. Μπορεί να καταχωρούνται με τρεις τρόπους.

Ο πρώτος είναι ο λογισμός απόσβεσης για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία όπως είναι η καλή φήμη, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, συγγραφικά δικαιώματα και εμπορικά σήματα.

Ο δεύτερος είναι ο λογισμός απόσβεσης για ενσωματωμένα πάγια όπως κτίρια, μηχανές και εξοπλισμοί. Τέλος, ο τρίτος είναι ο λογισμός εξόδων εξάντλησης για φυσικές πηγές στις οποίες έχει γίνει μερική εκμετάλλευση όπως ξυλεία, κάρβουνο ή φυσικό αέριο.

Η διαδικασία διαγραφής μακροχρόνιων περιουσιακών στοιχείων εμπεριέχει υποκειμενικότητα κρίσης προσφέροντας έτσι ευκαιρίες για διαχείριση κερδών μέσω των ακόλουθων περιπτώσεων:

- Επιλέγοντας την μέθοδο διαγραφής. Η διοίκηση πρέπει να αποφασίσει ποια μέθοδο θα χρησιμοποιήσει, για να διαγράψει πρόσφατα αποκτηθέντα μακροχρόνια λειτουργικά περιουσιακά στοιχεία. Μερικές μέθοδοι έχουν σαν αποτέλεσμα την λογιστική εμφάνιση μεγαλύτερων εξόδων στην τρέχουσα περίοδο από ότι σε άλλες.

---

¹⁴⁹ Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές στις Λογιστικές εκτιμήσεις και λάθη ΔΛΠ 8, ΣΕΛ. 6, <<http://mscinaccounting.teipir.gr/uploads/ac28ad18893dcc00279943e9749a5263.pdf>>

- Επιλέγοντας την περίοδο διαγραφής. Η διοίκηση πρέπει συχνά να υπολογίζει και να εκτιμά την "χρήσιμη ζωή" ενός μακροχρόνιου στοιχείου του ενεργητικού, η οποία μπορεί να είναι σημαντικά μικρότερη από ότι στη πραγματικότητα.
- Υπολογίζοντας την υπολειμματική αξία, ορισμένα μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία διατηρούν ένα μέρος της πραγματικής τους αξίας ακόμα και στο τέλος της εκτιμώμενης ωφέλιμης ζωής τους. Αυτή η υπολειμματική αξία πρέπει να εκτιμηθεί, έτσι ώστε να προγραμματιστεί το σωστό ποσό των ετήσιων αποσβέσεων. Η χρονική περίοδος μπορεί να εκτείνεται στα 10, 15 ή ακόμα και 30 χρόνια μετά, είναι λογικό να υπάρχει ένα μεγάλο εύρος πιθανών εκτιμήσεων.
- Αλλάζοντας την ιδιότητα των περιουσιακών στοιχείων. Αν η ιδιότητα ενός μακροχρόνιου περιουσιακού στοιχείου τροποποιηθεί και από λειτουργικό περιουσιακό στοιχείο καταστεί μη λειτουργικό, δεν είναι πλέον απαραίτητο να αποσβένεται. Αυτό είναι επιτρεπτό, όταν μια εταιρεία παύει να χρησιμοποιεί το περιουσιακό στοιχείο για λειτουργικούς σκοπούς.¹⁵⁰

Τεχνική Πώλησης και Επανεκμίσθωσης (Sale & Leaseback)

- Ολοκληρωτική πώληση (outright sale). Μια εταιρεία μπορεί να αποφασίσει την πώληση ενός μακροχρόνιου στοιχείου, το οποίο έχει απραγματοποίητα κέρδη ή ζημιές, σε ένα συγκεκριμένο έτος προκειμένου να βελτιωθεί η εικόνα των οικονομικών της καταστάσεων. Για παράδειγμα, ας πάρουμε ένα κτίριο που η εταιρεία κατέχει και η εμφανιζόμενη αξία του στον ισολογισμό είναι \$30 εκατομμύρια, αν και πραγματικά αξίζει \$50 εκατομμύρια. Αν το κτήριο πουληθεί, το έκτακτο κέρδος \$20 εκατομμυρίων θα αυξήσει τα έσοδα της τρέχουσας περιόδου (μη λαμβάνοντας υπόψη τους φορολογικούς παράγοντες).¹⁵¹

---

¹⁵⁰ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_X_RHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

¹⁵¹ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_X_RHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

- Πώληση/Επανεκμίσθωση (leaseback).Μια διαδεδομένη μορφή χρηματοδότησης, που εφαρμόζεται κυρίως στα ακίνητα είναι η μορφή “πώλησης και επανεκμίσθωσης με Leasing”.

Στην περίπτωση αυτή, η επιχείρηση, που έχει ήδη ένα πάγιο στοιχείο στην κυριότητα της, (ιδιαίτερα για ακίνητα αποσβεσμένα ή σε πολύ μικρή αξία σε σχέση με την τρέχουσα εμπορική αξία τους) το πωλεί στην εταιρεία leasing και στη συνέχεια το μισθώνει από την εταιρεία leasing. Ουσιαστικά κάνει πάντα χρήση του ακινήτου, με το τίμημα πώλησης χρηματοδοτεί τα μισθώματα προς την εταιρεία leasing, και επανακτά την κυριότητα στο τέλος της ανέκκλητης περιόδου, αφού θα έχει εξοφλήσει όλα τα μισθώματα που αντιστοιχούν στο καταβλημένο από την εταιρεία leasing κεφάλαιο/τίμημα, με τόκους, έξοδα και το σχετικό κέρδος της.

Τα GAAP δίνουν λεπτομερείς οδηγίες για το αν μια μίσθωση είναι χρηματοοικονομική (συμπίπτει με τη διατήρηση της ιδιοκτησίας) ή λειτουργική (ταυτόσημη με την ενοικίαση περιουσιακού στοιχείου). Αν πραγματοποιηθούν ζημιές από τη συναλλαγή πώλησης, αναγνωρίζονται απευθείας στα βιβλία του πωλητή. Αντίθετα, αν πραγματοποιηθεί κέρδος, τα οποιαδήποτε κέρδη αποσβένονται σταδιακά κατά τη διάρκεια της ζωής του περιουσιακού στοιχείου, αν πρόκειται για χρηματοδοτική μίσθωση ή σε αναλογία με τις καταβολές του ενοικίου αν πρόκειται για λειτουργική μίσθωση.

Η πρακτική της πώλησης και επανεκμίσθωσης δημιουργεί χώρο για τα χειραγώγηση των αποτελεσμάτων καθώς προσφέρει ευκαιρία για την πραγματοποίηση κερδών ή ζημιών. Γίνεται επίσης κατανοητό πως πάγια στοιχεία του ενεργητικού που δεν υπόκεινται σε απόσβεση, όπως η γη, μετατρέπονται σε έξοδα τα οποία μειώνουν τα αποτελέσματα χρήσης.¹⁵²

Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι μια εταιρεία υπολογίζει \$2 εκατομμύρια το χρόνο αποσβέσεις σε ένα κτίριο που της ανήκει. Ακόμα και αν η γη κάτω από το κτίριο αξίζει \$100 εκατομμύρια τα GAAP δεν επιτρέπουν τον λογισμό αποσβέσεων για τη χρήση της γης. Παρόλα αυτά εάν το κτίριο και η γη αποτελούσαν αντικείμενο πώλησης και

---

¹⁵² Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών»,ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής,Κρήτη,<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidalilouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidalilouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

επαναμίσθωσης η οποία ήταν λειτουργική, η πληρωμή του μισθώματος θα ήταν σαφώς υψηλότερη από ότι οι αποσβέσεις, αφού ο εκμισθωτής (νέος ιδιοκτήτης) θα έπρεπε να ανακτήσει τα έξοδα της γης αλλά και του κτιρίου. Συνεπώς, ένα ετήσιο μίσθωμα \$5 εκατομμυρίων θα αντανakλούσε την αξία τόσο του κτιρίου όσο και της γης, ενώ η πληρωμή των \$2 εκατομμυρίων θα καταγραφόταν σαν ένα ετήσιο έξοδο, παρέχοντας τη δυνατότητα στην εταιρεία να μειώσει τα καθαρά έσοδα με επιπρόσθετα \$3 εκατομμύρια.¹⁵³

Κατάταξη Λειτουργικών Έναντι Μη Λειτουργικών Κερδών

Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες κερδών, τα λειτουργικά και τα μη λειτουργικά κέρδη. Τα λειτουργικά (core) κέρδη είναι αυτά τα οποία αναμένεται να συνεχιστούν στο μέλλον. Τα μη επανεμφανιζόμενα ή έκτακτα γεγονότα δεν αναμένεται να επηρεάσουν τα μελλοντικά κέρδη, άρα καταγράφονται σαν μη λειτουργικά. Οι οικονομικοί αναλυτές τυπικά σχεδιάζουν τους ρυθμούς ανάπτυξης για τα λειτουργικά κέρδη και μετά προεξοφλούν αυτά τα εισοδήματα στο παρόν, για να υπολογίσουν την αξία των αξιόγραφων. Τα GAAP διευκολύνουν την πρόβλεψη των λειτουργικών κερδών χωρίζοντας την αναφορά των λειτουργικών και μη λειτουργικών ποσών στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

Πιθανές κατηγορίες της κατάστασης αποτελεσμάτων για αναφορά ασυνήθιστων ποσών που δεν θεωρούνται μέρος του κανονικού λειτουργικού κέρδους συμπεριλαμβάνουν:

1. Ειδικές ή ασυνήθιστες χρεώσεις
2. Μη λειτουργικές δραστηριότητες
3. Υπερβολικά κέρδη ή ζημιές
4. Αθροιστικό αποτέλεσμα των αλλαγών στις λογιστικές αρχές

Δεδομένου ότι υπάρχει ένας αριθμός γκρίζων περιοχών στην κατηγοριοποίηση ορισμένων κονδυλίων είναι δυνατό για τις διοικήσεις των επιχειρήσεων να διαχειρίζονται τα αποτελέσματα, όταν λαμβάνονται αποφάσεις για το ποια κονδύλια εμπίπτουν σε αυτές τις περιοχές. Για παράδειγμα, η εγκατάλειψη ενός σημαντικού

---

¹⁵³ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_XRHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

κατασκευαστικού έργου θα μπορούσε πιθανόν να κατηγοριοποιηθεί είτε ως ειδική ή ασυνήθιστη χρέωση είτε σαν μη λειτουργική δραστηριότητα. Ποια κατηγοριοποίηση είναι πιο ακριβής εξαρτάται από την κρίση των στελεχών για παράγοντες που συζητούνται στις λεπτομερείς προϋποθέσεις των GAAP.¹⁵⁴

Τεχνικής Πρόωρης Αποπληρωμής των Χρεών

Οι μακροπρόθεσμες οφειλές μιας εταιρείας απεικονίζονται στον ισολογισμό στην αναπόσβεστη λογιστική αξία. Τέτοιες οφειλές, όπως τα ομόλογα, είναι δυνατό να αποπληρωθούν νωρίτερα από την προσυμφωνημένη λήξη τους. Από το λογιστικό αυτό γεγονός πηγάζουν κέρδη ή ζημίες. Οι λογιστικές αρχές επιβάλλουν το αποτέλεσμα της αποπληρωμής να καταγραφεί ως έκτακτο στην τελευταία γραμμή στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας, ακόμα και αν δεν πληροί τα κανονικά κριτήρια για μια τέτοια κατηγοριοποίηση. Η διοίκηση όμως μπορεί να επηρεάσει το αποτέλεσμα της χρήσης επιλέγοντας την οικονομική περίοδο της οποίας τα κέρδη επιθυμεί να μεταβάλλει καθώς θα την επιλέξει για την αποπληρωμή του χρέους.¹⁵⁵

Τεχνική Χρήσης Παραγώγων

Παράγωγο προϊόν στα χρηματοοικονομικά ονομάζεται ένα συμβόλαιο, η αξία του οποίου προκύπτει από ένα πρωτογενές χρηματοοικονομικό προϊόν, τον υποκειμενικό τίτλο, όπως μετοχή, ομόλογα, ξένο νόμισμα, δάνειο, δείκτη οργανωμένης αγοράς, επιτόκιο, εμπορεύματα κλπ. Σε κάθε τέτοιο συμβόλαιο υπάρχουν δύο αντισυμβαλλόμενοι, ο αγοραστής και ο πωλητής. Πρόκειται δηλαδή για ένα αξιόγραφο του οποίου η αξία καθορίζεται από ένα άλλο εμπορεύσιμο προϊόν και δημιουργήθηκε για να εξυπηρετήσει την ανάγκη προστασίας από τον επιχειρηματικό κίνδυνο. Τέτοιοι επιχειρηματικοί κίνδυνοι περιλαμβάνουν :

- Μεταβολές στα επιτόκια

---

¹⁵⁴ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_XRHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

¹⁵⁵ Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών», ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Κρήτη, <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidalilouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidalilouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

- Μεταβολές στις τιμές των αγαθών και στην τιμή του πετρελαίου
- Αλλαγές στην συναλλαγματική ισοτιμία
- Καιρικές συνθήκες

Τα πιο γνωστά παράγωγα προϊόντα είναι:

- Προθεσμιακά συμβόλαια (forward contracts)
- Συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (future contracts)
- Δικαιώματα προαίρεσης (options)
- Ανταλλαγές (Swaps)
- Λοιπά παράγωγα (hybrids) όπως FRAs, Caps, Floors, Collars, Warrants
- Πιστωτικά παράγωγα (credit Derivates)¹⁵⁶

Η αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων που κρατούνται για εμπορικούς σκοπούς γίνεται στην πραγματική αξία. Εξαιρέση αποτελούν τα παράγωγα που συνδέονται με την παράδοση συμμετοχικών τίτλων που δεν είναι εισηγμένα στο χρηματιστήριο και η πραγματική τους αξία δεν μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Στην περίπτωση αυτή, η αποτίμηση τους γίνεται στο κόστος.

Κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από την επανεκτίμηση σε πραγματικές αξίες αλλά και από τις λοιπές συναλλαγές καταχωρούνται στα αποτελέσματα της χρήσης. Οι εταιρείες με σκοπό να μετριάσουν τις πιθανές ζημιές μιας αρχικής συναλλαγής αποφασίζουν να ανοίξουν μια νέα θέση προς την αντίθετη κατεύθυνση όπως για παράδειγμα η κατοχή χρημάτων σε ξένο νόμισμα, η κατοχή αξιόγραφων σε σταθερό επιτόκιο σε αντιπαράθεση με αξιόγραφα μεταβλητού επιτοκίου που έχει ήδη στη διάθεση της. Η χρήση των παραγώγων είναι ένα εργαλείο που μετριάζει και αντισταθμίζει τον κίνδυνο. Τα παράγωγα προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για διαχείριση κερδών όπως αναμφισβήτητα παρέχουν προστασία του χαρτοφυλακίου από μια απρόβλεπτη πορεία της αγοράς.¹⁵⁷

Το 1998 το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων κατέληξε πως τα παράγωγα θα πρέπει να αναφέρονται σαν στοιχεία ενεργητικού και παθητικού στον ισολογισμό και να υπολογίζονται στην ακριβοδίκαιη αξία τους (fair value). Τα κέρδη και οι ζημιές από

---

¹⁵⁶ Παναγιώτης Χρ. Αγγελόπουλος, 2013, Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό σύστημα, Δ' έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλης, σελ 562-592 ,κεφ. 9

¹⁵⁷ Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών», ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Κρήτη, <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidaliIouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidaliIouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

συναλλαγές παραγώγων γενικά αναγνωρίζονται αμέσως στο λειτουργικό αποτέλεσμα. Τα παράγωγα ωστόσο προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για διαχείριση των κερδών. Για παράδειγμα, υποθέτουμε μια επιχείρηση με μεγάλο ποσό αξιόγραφων σε σταθερό επιτόκιο. Η εταιρεία θα μπορούσε να κάνει μια συμφωνία ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swap), η οποία θα μετέτρεπε ουσιαστικά τα αξιόγραφα σταθερού επιτοκίου σε αξιόγραφα μεταβλητού επιτοκίου. Όταν το επιτόκιο θα αυξανόταν, η εταιρεία θα κατέγραφε μια αύξηση στα έξοδα επιτοκίου για τα αξιόγραφα και μια μείωση, εάν το επιτόκιο έπεφτε. Το πότε η εταιρεία θα αποφάσιζε την έναρξη ισχύος της συμφωνίας ανταλλαγής επιτοκίων εξαρτάται από αυτήν, η δυνατότητα επιλογής της παρέχει αναμφισβήτητα μια ευκαιρία για διαχείριση κερδών.

Τεχνική “Shrink the Ship”

Η τεχνική αυτή συνίσταται στη μείωση των κυκλοφορούντων μετοχών με σκοπό την αύξηση του κέρδους ανά μετοχή. Οι εταιρείες επαναγοράζουν τις ίδιες μετοχές με αποτέλεσμα να μην είναι υποχρεωμένες να αναφέρουν κέρδος ή ζημία από τη συναλλαγή αυτή στην κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσης, αφού το όποιο αποτέλεσμα την συναλλαγή δεν αναγνωρίζεται. Και ο λόγος είναι ότι με βάση τα GAAP η εταιρεία και οι ιδιοκτήτες κεφαλαίου θεωρούνται το ίδιο. Αν και η επαναγορά ιδίων μετοχών απαγορεύεται, μπορεί να συμβεί κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Αυτές είναι η μείωση του κεφαλαίου, η στήριξη της χρηματιστηριακής τιμής όταν η τρέχουσα τιμή είναι σημαντικά χαμηλότερη από αυτή που ορίζει η οικονομική κατάσταση της εταιρείας και η διανομή μετοχών στο προσωπικό της εταιρείας. Η χειραγώγηση των κερδών προκύπτει ως αποτέλεσμα της βελτιωμένης εικόνας της απόδοσης των κερδών ανά μετοχή (earnings per share).¹⁵⁸

Μέθοδοι Ανίχνευσης Διαχείρισης Κερδών

Η έρευνα για την ανίχνευση πρακτικών διαχείρισης των κερδών στηρίζεται σε δυο μεθοδολογίες. Η πρώτη μεθοδολογία στηρίζεται στην μελέτη των δεδομενων και η

---

¹⁵⁸ Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών»,ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής,Κρήτη,<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidaliIouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidaliIouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

δεύτερη στην μελέτη της κατανομής συχνοτήτων των κερδών. Στη συνέχεια παρουσιάζονται αυτές οι δυο μεθοδολογίες.

Διαχείριση των Δεδουλευμένων

Ένας γενικός ορισμός που θα μπορούσε να δοθεί για τη διαχείριση των κερδών είναι η χρησιμοποίηση των δεδουλευμένων με τέτοιο τρόπο, ώστε να προκύπτουν ιδιωτικά οφέλη για τα στελέχη των εταιρειών. Οι παρακάτω σχέσεις είναι συνδεδεμένες με την κατανόηση της έννοιας της διαχείρισης των κερδών ως προϊόν της διαχείρισης των δεδουλευμένων:

 Συνολικά Δεδουλευμένα = Δημοσιευμένα Καθαρά Κέρδη - Λειτουργικές Ταμειακές Ροές

 Συνολικά Δεδουλευμένα = Μη διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα + διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα

Τα μη-διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα είναι λογιστικής φύσεως ρυθμίσεις επί των ταμειακών ροών, όπως υπαγορεύονται από τους λογιστικούς κανόνες και πρότυπα. Τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα υπόκεινται στην διακριτική ευχέρεια των διοικήσεων και το ύψος τους είναι ενδεικτικό του βαθμού στον οποίο τα δημοσιευμένα κέρδη είναι ωραιοποιημένα. Η πιο συνηθισμένη προσέγγιση για τον υπολογισμό των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων είναι μέσω της γραμμικής παλινδρόμησης των συνολικών δεδουλευμένων με μεταβλητές που αντιπροσωπεύουν τα κανονικά δεδουλευμένα. Μη κανονικά ή διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα θεωρούνται τα κατάλοιπα των συνολικών δεδουλευμένων. Επιπλέον, η χρήση των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων ως μέτρο για τον βαθμό διαχείρισης των κερδών.

Υπόδειγματα Δεδουλευμένων

Για τον υπολογισμό των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων θα πρέπει πρώτα να υπολογίσουμε το σύνολο των συνολικών δεδουλευμένων για αυτό πρώτα θα αναφέρουμε πώς βρίσκουμε τα συνολικά δεδουλευμένα και έπειτα θα ασχοληθούμε με τα διάφορα μοντέλα των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων.

• Συνολικά Δεδουλευμένα

Τα συνολικά δεδουλευμένα μπορούν να υπολογιστούν με δυο τρόπους. Ο ένας τρόπος είναι μέσω του ισολογισμού όπως θα αναφέρουμε παρακάτω στον τύπο 1 και ο άλλος τρόπος είναι μέσω των ταμειακών ροών στον οποίο αφαιρούνται οι λειτουργικές

ταμειακές ροές από τα καθαρά δημοσιευμένα κέρδη. Τα συνολικά δεδουλευμένα μέσω της μεθόδου του ισολογισμού υπολογίζονται ως εξής :

$$T_{At} = \Delta CA_t - \Delta Casht - \Delta CL_t + \Delta DCL_t - DEPt \quad (1)$$

Όπου:

T_{At} είναι τα συνολικά δεδουλευμένα, ΔCA_t είναι η μεταβολή του βραχυχρόνιου ενεργητικού τη χρονική στιγμή t , $\Delta Casht$ είναι η μεταβολή των διαθεσίμων τη χρονική στιγμή t , ΔCL_t η μεταβολή των τρεχουσών υποχρεώσεων τη χρονική στιγμή t , ΔDCL_t η μεταβολή του μακροπρόθεσμου δανείου που είναι πληρωτέο βραχυπρόθεσμα τη χρονική στιγμή t και $DEPt$ η μεταβολή στους αναβαλλόμενους φόρους τη χρονική στιγμή t .

Υποδείγματα Διαφοροποιουμένων Δεδουλευμένων

• Μέσω Μαθηματικών Μοντέλων

Η ανάλυση της διαχείρισης των κερδών εστιάζει κυρίως στη χρήση από τις διοικήσεις των διακριτικών δεδουλευμένων. Αυτός ο όρος αναφέρεται σε έσοδα ή έξοδα που δεν έχουν ακόμα πραγματοποιηθεί, αλλά καταγράφονται από τη διοίκηση στα λογιστικά βιβλία. Δηλαδή, σε τέτοιες περιπτώσεις είναι στη κρίση των στελεχών της διοίκησης, προκειμένου να αποφασίσουν ποια έσοδα ή έξοδα θα αναγνωρίσουν και ποια όχι.

Αυτές οι μελέτες απαιτούν την κατασκευή μαθηματικών μοντέλων για τον υπολογισμό των δεδουλευμένων εσόδων ή εξόδων, τα οποία η διοίκηση μιας επιχείρησης μπορεί να διαχειριστεί, ανάλογα με τη διακριτική ευχέρειά της. Τα ήδη υπάρχοντα μοντέλα διακρίνονται στα απλά μαθηματικά μοντέλα που υπολογίζουν τα διακριτικά δεδουλευμένα ως μέρος των συνολικών δεδουλευμένων και στα περισσότερο περίπλοκα μοντέλα, τα οποία επιχειρούν να διαχωρίσουν τα συνολικά δεδουλευμένων στα διακριτικά και στα μη διακριτικά συστατικά τους. Η ποιότητα των κερδών ορίζεται ως η απόλυτη τιμή των διακριτικών συστατικών τους. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η τιμή, τόσο χαμηλότερη είναι η ποιότητα των κερδών. Παρακάτω αναφέρονται πέντε διαφορετικά μαθηματικά μοντέλα.

Το Μοντέλο του Healy

Ο Healy (1985) για να εξετάσει την ύπαρξη της διαχείρισης των κερδών στο δείγμα του συγκρίνει τα μέσα συνολικά δεδουλευμένα με τη διαχωριστική μεταβλητή της διαχείρισης των κερδών. Η έρευνα είναι διαφορετική από τις περισσότερες έρευνες πάνω στη διαχείριση των κερδών, διότι θεωρεί πως ασκείται συστηματική διαχείριση των

κερδών σε κάθε εξεταζόμενη περίοδο. Η παρακάτω σχέση αντιπροσωπεύει το μαθηματικό μοντέλο:

$$NDA_t = \frac{\sum_i TA_t}{T} \quad (2)$$

Όπου: NDA_t τα μη διακριτικά δεδουλευμένα, TA τα συνολικά δεδουλευμένα, t μια χρονιά από το σύνολο της περιόδου εκτίμησης, και T μια χρονιά της περιόδου γεγονότων.

Το Μοντέλο του DeAngelo

Ο DeAngelo (1986) για εξετάσει την ύπαρξη της διαχείρισης των κερδών υπολογίζει τις διαφορές στα συνολικά δεδουλευμένων και υποθέτει πως αυτές οι διαφορές έχουν αναμενόμενη τιμή ίση με το μηδέν κάτω από την υπόθεση της μη ύπαρξης διαχείρισης των κερδών. Το μοντέλο χρησιμοποιεί τα συνολικά δεδουλευμένα της τελευταίας περιόδου, προκειμένου να υπολογίσει τα μη διακριτικά δεδουλευμένα. Το μοντέλο του DeAngelo είναι το εξής:

$$NDA_t = TA_{t-1} \quad (3)$$

Το Μοντέλο της Jones

Το μοντέλο της Jones (1991) επιχειρεί να ελέγξει την επίδραση των αλλαγών στην οικονομική κατάσταση μιας επιχείρηση μέσω των μη διακριτικών δεδουλευμένων. Το μοντέλο της Jones είναι το εξής:

$$NDA_t = a_1(1/A_{t-1}) + a_2(\Delta REV_t/A_{t-1}) + a_3(PPE_t/A_{t-1}) \quad (4)$$

Όπου:

Το NDA_t είναι τα μη διακριτικά δεδουλευμένα (Non Discretionary Accruals) της χρήσης t , A_{t-1} είναι το σύνολο του Ενεργητικού στο τέλος του προηγούμενου έτους δηλαδή $t-1$, το ΔREV_t είναι τα συνολικά έσοδα της χρήσης t μείον τα συνολικά έσοδα της προηγούμενης χρήσης $t-1$, το PPE_t είναι το σύνολο των παγίων της εταιρίας στη τέλος της χρήσης t δηλαδή οι ακαθάριστες εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός.

Το Τροποποιημένο Μοντέλο της Jones

Ο Dechow (1995) τροποποιεί το μοντέλο της Jones. Η τροποποίηση αυτή επιχειρεί να εξαλείψει την υποτιθέμενη τάση του μοντέλου της Jones να υπολογίσει τα διακριτικά δεδουλευμένα με σφάλμα εκτίμησης, όταν ασκείται διακριτικότητα πάνω στα έσοδα. Στο

μοντέλο αυτό, τα μη διακριτικά δεδουλευμένα υπολογίζονται κατά τη διάρκεια της περιόδου γεγονότος. Ο μαθηματικός τύπος είναι ο εξής:

$$NDA_t = a_1(I/A_{t-1}) + a_2(\Delta REV_t - \Delta RE C_t)/A_{t-1} + a_3 (PPE_t/A_{t-1}) \quad (5)$$

Όπου $\Delta RE C_t$ είναι τα καθαρά εισπρακτέα του έτους t μείον τα καθαρά εισπρακτέα του έτους $t-1$ υπολογισμένα σύμφωνα με τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία του προηγούμενου έτους $t-1$.

Οι εκτιμήσεις των μεταβλητών a_1 , a_2 , a_3 και των μη διακριτικών δεδουλευμένων κατά τη διάρκεια της περιόδου εκτίμησης είναι ίδιες με αυτές του αρχικού μοντέλου Jones. Και για τον υπολογισμό τους θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ο τύπος 6 εφαρμόζοντας την μέθοδο ελαχίστων τετραγώνων OLS.

$$TA_t/A_{t-1} = a_1(I/A_{t-1}) + a_2(\Delta REV_t/A_{t-1}) + a_3(PPE_t/A_{t-1}) + E_t \quad (6)$$

Όπου:

- TA_t είναι τα συνολικά δεδουλευμένα μια χρήσης t
- A_{t-1} είναι το σύνολο του Ενεργητικού στο τέλος του προηγούμενου έτους δηλαδή $t-1$
- ΔREV_t είναι τα συνολικά έσοδα της χρήσης t μείον τα συνολικά έσοδα της προηγούμενης χρήσης $t-1$
- PPE_t είναι το σύνολο των παγίων της εταιρίας στη τέλος της χρήσης t δηλαδή οι ακαθάριστες εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός.
- E_t είναι τα κατάλοιπα

Το Κλασικό Υπόδειγμα

Το κλασικό υπόδειγμα σχεδιάστηκε από τους Dechow και Solan και δεν στηρίζεται στην υπόθεση ότι τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα παραμένουν αμετάβλητα στο χρόνο. Γίνεται η υπόθεση ότι οι παράγοντες των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων αυτών παραγόντων είναι κοινή σε όλες τις εταιρείες του ίδιου κλάδου. Το μοντέλο έχει ως εξής:

$$NDA_t = \beta_1 + \beta_2 \text{ median } ;(TA_{t-1}/A_{t-1}) \quad (6)$$

Όπου τα NDA_t υπολογίζονται από το υπόδειγμα της Jones και TA_{t-1} είναι η διάμεσος των αποπληθωρισμένων συνολικών δεδουλευμένων όλων των εταιρειών εκτός δείγματος που

όμως ανήκουν στον ίδιο κλάδο με αυτές του δείγματος. Οι παράμετροι β_1, β_2 προέρχονται από μια OLS παλινδρόμηση την περίοδο εκτίμησης.

Μετά από την εφαρμογή των τύπων για να διαπιστωθεί ότι μια εταιρεία χειραγωγεί τα κέρδη θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ο τύπος 7

$$DA_t = a + b_iPART + eit \quad (7)$$

Όπου:

- DA_t είναι τα διακριτά δεδουλευμένα για το έτος t
- a είναι το ύψος των Discretionary Accruals όταν δεν υπάρχει διαχείριση των κερδών
- $PART$ είναι μια μεταβλητή, η οποία παίρνει τιμές ανάλογα με την υπόθεση της υπαρξής της χειραγώγησης των κερδών
- b_i είναι ο συντελεστής της μεταβλητής $PART$, ο οποίος προσδίδει μια εκτίμηση του μεγέθους της διαχείρισης των κερδών σύμφωνα με την $PART$,
- eit είναι το λάθος των συντελεστών.¹⁵⁹

Η κατανομή των Συχνοτήτων των Κερδών ως Εργαλείο για την Ανίχνευση της Διαχείρισης των Κερδών

Εκτός από την εκτίμηση του ύψους των ασυνήθιστων ή των διαφοροποιούμενων μερών των συνολικών δεδουλευμένων που φανερώνει την έκταση της διαχείρισης των κερδών, υπάρχει η κατανομή συχνοτήτων των δημοσιευμένων κερδών που αποτελεί μια εύστοχη προσέγγιση για να αποδειχθεί η ύπαρξη ή μη της διαχείρισης των κερδών.

Αυτό το μοντέλο υποστηρίζει ότι τα στελέχη των επιχειρήσεων υποκινούνται από τα ισχυρά κίνητρα, ώστε να πετύχουν κάποια συγκεκριμένα όρια ή σημεία αναφοράς κερδών, όπως είναι η δημοσίευση θετικών αποτελεσμάτων ή η επίτευξη διατήρησης της πρόσφατης κερδοφορίας. Οι μελέτες της κατανομής δημοσιευμένων κερδών γύρω από αυτά τα όρια είναι ευδιάκριτες σημαντικές ασυνέχειες.

Υπάρχει ένα σημείο ασυνέχειας γύρω από το μηδέν για την αποφυγή δημοσιοποίησης ζημιών. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει μια συγκέντρωση στη συχνότητα των εταιρειών που δημοσιεύουν οριακά κέρδη, ενώ υπάρχουν πολύ λιγότερες περιπτώσεις εταιρειών που δημοσιεύουν οριακές ζημίες, δηλαδή ακριβώς κάτω από το μηδέν.

---

¹⁵⁹ Patricia M. Dechow, Richard G. Sloan, Amy P. Sweeney, *The Accounting Review*, Vol. 70, No. 2 (Apr., 1995), p. 193-225, σελ. 4-9, <http://lib.cufe.edu.cn/upload_files/other/4_20140516025030_9.pdf>

Το συμπέρασμα είναι ότι οι εταιρείες επιδίδονται σε τεχνικές διαχείρισης των κερδών, όταν τα κέρδη αναμένεται να υποχωρήσουν ακριβώς κάτω από το σημείο αναφοράς των κερδών (συνήθως το μηδέν).

Η χρήση των ορίων και συγκεκριμένων μέτρων σύγκρισης αποτελεί ένα από τα πιο βασικά στοιχεία της μελέτης της διαχείρισης κερδών. Η χρήση αυτή είναι αναγκαία κυρίως για ψυχολογικούς λόγους. Ο πρώτος λόγος αφορά στα θετικά και στα μη θετικά νούμερα που γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας της ανθρώπινης σκέψης. Ο μάνατζερ καθώς εξετάζει τα σημεία αναφοράς της οικονομικής χρονιάς που πέρασε και τις προβλέψεις των οικονομικών αναλυτών, διακρίνει μια διαχωριστική γραμμή μεταξύ της επίτευξης και της αποτυχίας στο να φτάσει εκεί που θέλει.

Ο δεύτερος λόγος αφορά τους ιδιώτες - επενδυτές οι οποίοι πρέπει να επιλέξουν μέσα από πολλές επενδυτικές επιλογές, οι οποίες εμπεριέχουν επενδυτικό κίνδυνο. Η συμπεριφορά που χαρακτηρίζει τους ιδιώτες αυτούς, είναι σαν να αξιολογούν τα οικονομικά αποτελέσματα ως αλλαγές γύρω από ένα σημείο αναφοράς (θεωρία της προσδοκίας). Το σημείο αναφοράς αποτελείτε από την άποψη της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης αλλά και αυτών που λαμβάνουν αποφάσεις. Όταν οι αποφάσεις της διοίκησης που διαχειρίζεται τα εταιρικά μερίδια είναι σύμφωνες με τις προβλέψεις της θεωρίας της προσδοκίας, τότε η διοίκηση μπορεί να θέσει μια ανταμοιβή που έχει σχέση με ένα όριο ενώ παράλληλα είναι δυνατόν να υιοθετούν πρακτικές διαχείρισης των κερδών για τον σκοπό αυτό.

Ο τρίτος λόγος που εξηγεί την εμφάνιση των ορίων είναι ότι οι άνθρωποι στηρίζονται σε εμπειροτεχνικές μεθόδους, έτσι ώστε να μειώσουν τα κόστη συναλλαγής. Ένα παράδειγμα που ενισχύει την άποψη αυτή είναι ότι οι τράπεζες που χορηγούν μεγάλα δάνεια, τα χορηγούν μόνο σε επιχειρήσεις που δημοσιεύουν θετικά αποτελέσματα στις οικονομικές τους καταστάσεις. Είναι προφανές, ότι οι τράπεζες χρησιμοποιούν ως αρχική εκτίμηση το όριο του μηδέν.¹⁶⁰

---

¹⁶⁰ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_X_RHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

Κεφάλαιο 8ο

Κίνητρα Διαχείρισης Κερδών

Κίνητρα για Εικονική Αύξηση των Κερδών

Σε πολλές επιχειρήσεις η ανάγκη για χειραγώγηση των κερδών σχετίζεται με διαφόρων μορφής κίνητρα. Υπάρχουν τα κίνητρα που έχουν σχέση με την εικονική μείωση των κερδών και κίνητρα που σχετίζονται με την εικονική αύξηση των κερδών. Στην χειραγώγηση οδηγούν διάφοροι λόγοι που άλλοτε αφορούν την προσωπική ασφάλεια και τον εμπλουτισμό των εταιριών και άλλοτε αφορούν την επιδίωξη της διοίκησης της επιχείρησης να παρουσιάσει κέρδη με αποτέλεσμα να επωφεληθεί η ίδια η εταιρία. Κυρίως, οι διοικούντες της επιχείρησης διαχειρίζονται τα κέρδη:

- Για να μεγιστοποιήσουν την αποζημίωση τους, συμπεριλαμβανομένων bonus και μερισμάτων
- Για να διατηρήσουν δύναμη ή ασφάλεια στην εργασία τους
- Για να πάρουν προαγωγή

Αντιθέτως, υποστηρίζεται πως οι διευθυντές κυρίως επιδιώκουν κέρδη κυρίως για να ωφελήσουν την εταιρία και όχι τον εαυτό τους. Σύμφωνα με αυτή την άποψη το κάνουν για να :

- a. Μεγιστοποιήσουν την τιμή της μετοχής της επιχείρησης, άρα και την αξία της.
- b. Ελαχιστοποιήσουν την πιθανότητα η επιχείρηση να χρεοκοπήσει.
- c. Αποφύγουν την παραβίαση περιοριστικών όρων που αφορούν τα χρέη.
- d. Ελαχιστοποιήσουν κανονιστικές παρεμβάσεις. Για να μην κατηγορηθεί η εταιρεία για μονοπωλιακή πρακτική ή αντικαταναλωτική συμπεριφορά

Μία προφανής περίπτωση όπου τα προσωπικά και εταιρικά ενδιαφέροντα συμπίπτουν είναι όταν ένα στέλεχος της εταιρίας κατέχει ένα σημαντικό αριθμό μετοχών στην επιχείρηση. Οπότε δεν συγκρούονται οι δύο απόψεις και μπορούν να κινητοποιηθούν από προσωπικά και εταιρικά συμφέροντα. Παρακάτω θα αναλυθούν τα κίνητρα που επιφέρουν στην χειραγώγηση των κερδών αναλυτικά.

Μεγιστοποίηση της Αποζημίωσης των Στελεχών της Εταιρίας

Τα στελέχη μίας επιχείρησης αμείβονται με ένα μισθό και επιπλέον λαμβάνουν και κάποιο μόνους για το οποίο λαμβάνεται υπόψη η επίτευξη ενός συνδυασμού βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων. Τα κίνητρα συνήθως συνδέονται με λογιστικούς αριθμούς. Ένα σύνηθες κίνητρο μπορεί να είναι ένα μετοχικό δικαίωμα προαίρεσης (stock option) το οποίο έχει αξία μόνο όταν οι τιμές των μετοχών ξεπερνούν κάποιο κατώτατο σημείο.

Ελαχιστοποίηση της Πιθανότητας Χρεοκοπίας

Η πιθανότητα χρεοκοπίας παίζει καθοριστικό ρόλο στο μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης, όσο μεγαλώνει η πιθανότητα χρεοκοπίας τόσο ο κεφαλαιακός κίνδυνος αυξάνεται με αποτέλεσμα οι μέτοχοι να «απαιτούν» μεγαλύτερη απόδοση ως «αποζημίωση» για το υψηλό ρίσκο. Για τον παραπάνω λόγο έχουν αναπτυχθεί διάφορα μοντέλα πρόβλεψης της χρεοκοπίας. Όπως του McKee και Lensberg οι οποίοι χρησιμοποίησαν γενετικό προγραμματισμό σε ένα δείγμα 291 αμερικανικών εταιριών εισηγμένων στο χρηματιστήριο από το 1991 έως και το 1997. Το υπόδειγμα χρησιμοποιεί τρεις μεταβλητές δημιουργώντας πιθανότητα χρεοκοπίας που κυμαίνεται σε όριο μεταξύ 0 και 1. Με πιθανότητα χρεοκοπίας ίση με 0,5 ως το σημείο πρόγνωσης απόφασης, το μοντέλο ήταν 80% ακριβές στη πρόγνωση χρεοκοπίας ένα χρόνο πριν αυτό συμβεί πραγματικά.

Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν στο υπόδειγμα ήταν το μέγεθος της εταιρίας, η κερδοφορία της εταιρίας υπολογιζόμενη από τα καθαρά κέρδη και η ρευστότητα που υπολογίζεται από τα ταμειακά διαθέσιμα.

Αποφυγή Παραβίασης Όρων που Αφορούν τα Χρέη

Η τακτική που ακολουθούν οι δανειστές της επιχείρησης κατά την έκδοση ενός δανείου είναι να ορίζουν λογιστικά μεγέθη ως ρήτρες με βασικό σκοπό να ελέγξουν τις δραστηριότητες της δανειζόμενης επιχείρησης. Βασική απαίτηση η επίτευξη συγκεκριμένης απόδοσης ή ορίζοντας περιορισμούς στις επιτρεπόμενες επενδύσεις και στις χρηματοοικονομικές της δραστηριότητες.

Σύμφωνα με έρευνες οι όροι που θέτονται για τη σύναψη δανείων δίνουν μεγάλα κίνητρα στα στελέχη των δανειζόμενων επιχειρήσεων να αυξήσουν τα κέρδη προκειμένου να πετύχουν μείωση των περιορισμών που θέτονται στα δάνεια ή ακόμα και να αποφύγουν το κόστος από την παραβίαση των όρων αυτών.

Διατήρηση Άριστων Σχέσεων με Τρίτα Πρόσωπα που Επηρεάζουν την Εταιρία

Οι σχέσεις που δημιουργούνται ανάμεσα σε εργαζομένους, πελάτες, προμηθευτές και εταιρία δημιουργούν κίνητρα για χειραγώγηση των κερδών εφόσον τα τρίτα πρόσωπα σε σχέση με την εταιρία προσπαθούν να επηρεάσουν θετικά τους όρους συναλλαγών μεταξύ αυτών και της εκάστοτε εταιρίας.

Για παράδειγμα, αρκετοί πελάτες είναι πρόθυμοι να πληρώσουν σε υψηλότερες τιμές για τα προϊόντα επειδή θεωρούν αξιόπιστη την εταιρία και την παροχή υπηρεσιών της. Μία πιθανή μείωση των κερδών ίσως δημιουργήσει αρνητική επίδραση στις εκτιμήσεις των πελατών υποθέτοντας πως η εταιρία δεν θα είναι πλέον συνεπής στις τυχόν υποχρεώσεις της. Οι προμηθευτές πάλι μπορούν να προσφέρουν ευνοϊκότερους όρους συναλλαγών διότι είναι πιθανόν η εταιρία να πληρώσει για τις τρέχουσες αγορές της ενώ ταυτόχρονα υπάρχουν πολλές πιθανότητες να προβεί σε μελλοντικές αγορές.

Τέλος, κάποιοι ικανοί και αποτελεσματικοί εργαζόμενοι είναι λιγότερο πιθανόν να αποχωρήσουν από την εταιρία καθώς και θα έχουν ενδείξεις για την μελλοντική τους πορεία.

Συμβόλαια Δανεισμού Επιχείρησης

Στην έρευνα της χρηματοοικονομικής λογιστικής σημαντικό θέμα αποτελούν τα συμβόλαια δανεισμού, διότι οι δανειστές θέτουν συχνά λογιστικά νούμερα ως ρήτρες, για να ελέγξουν τις δραστηριότητες της δανειζόμενης εταιρείας, απαιτώντας έτσι την επίτευξη συγκεκριμένης απόδοσης ή θέτοντας περιορισμούς στις επιτρεπόμενες επενδύσεις και στις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες της.

Οι όροι των συμβολαίων δανεισμού παρέχουν κίνητρο στα στελέχη να αυξήσουν τα κέρδη, ώστε είτε να μειώσουν τους περιορισμούς στα συμβόλαια δανεισμού που βασίζονται στα λογιστικά νούμερα, είτε να αποφύγουν το κόστος από την παραβίαση των όρων συμβολαίων.

Κίνητρα για την Εικονική Μείωση Κερδών

Τα κίνητρα που οδηγούν τις διοικήσεις των επιχειρήσεων να υιοθετήσουν τέτοιου είδους πρακτικές γίνονται συνήθως από πολιτικές πιέσεις, νομοθετικά κίνητρα, το μέγεθος της εταιρίας και τέλος οι διαπραγματεύσεις με τα Εργατικά Σωματεία.

Πολιτικές Πιέσεις

Σύμφωνα με διάφορες έρευνες (Jones, Cahan, Han and Wang) που έχουν εμφανιστεί κατά καιρούς οι επιχειρήσεις προχωρούν σε χειραγώγηση κερδών ώστε να δημοσιεύσουν

χαμηλότερα κέρδη σε περιόδους αυξημένης πολιτικής έκθεσης. Ωστόσο το μεγαλύτερο ποσοστό από αυτές τις έρευνες έχει δείξει ότι οι επιχειρήσεις του δείγματος αυτού αντιμετωπίζουν τα ίδια πολιτικά κόστη και πως η χειραγώγηση των κερδών χρησιμοποιείται ως ένα μέσο πίεσης για τη μείωση της ευαισθησίας στη πολιτική πίεση.¹⁶¹

Νομοθετικά Κίνητρα

Σε κάθε χώρα εφαρμόζονται και οι σχετικές νομοθεσίες ώστε να ελέγχεται η λειτουργία των επιχειρήσεων και να επιβάλλει κυρώσεις για ενέργειες που παραβαίνουν τις νομοθετικές διατάξεις. Άρα, το κίνητρο για τη χρήση της χειραγώγησης των κερδών είναι η αποφυγή πιθανών νομικών κυρώσεων εξαιτίας κάποιας παράνομης δραστηριότητας μίας επιχείρησης. Όπως για παράδειγμα η ύπαρξη υψηλών κερδών που προδίδει την ένδειξη μονοπωλίου ή κάποιας παρανομίας. Παρ' όλα αυτά οι σχετικές έρευνες πάνω στην εμφάνιση χειραγώγησης κερδών που οφείλεται σε νομοθετικά κίνητρα δεν δίνουν ξεκάθαρη εικόνα μιας και ο αριθμός των επιχειρήσεων που χρησιμοποιήθηκε στις έρευνες είναι μικρός.

Το Μέγεθος της Εταιρίας

Τα χαμηλά κέρδη προκαλούν αύξηση των ταμειακών ροών μέσω της μειωμένης φορολογίας, συνεπώς οι διοικήσεις μεγάλων εταιριών συχνά πιέζουν την ψήφιση λογιστικών κανόνων που ευνοούν μεμονωμένα κέρδη. Αν υποθέσουμε πως η κεφαλαιαγορά είναι αποτελεσματική, η αύξηση των ταμειακών ροών θα οδηγήσει σε αύξηση της τιμής των μετοχών, εξαιτίας της μείωσης του φόρου και του πολιτικού κόστους. Επιπλέον, τα στελέχη της εταιρίας αποκτούν οφέλη από την αύξηση των μετοχών. Βέβαια στις μικρές εταιρίες είναι δύσκολο να εφαρμοστεί κάτι τέτοιο καθώς τα στελέχη υιοθετούν λογιστικές πρακτικές που οδηγούν σε αύξηση των δημοσιευμένων κερδών για να αυξηθούν οι αμοιβές τους οι οποίες και συνδέονται με τα κέρδη της εταιρίας.

---

¹⁶¹ Γαργανουράκη Ειρήνη, Σχοιναράκη Πωλύβια, 2017, Χειραγώγηση λογιστικών κερδών στις επιχειρήσεις, σελ.24,<https://apothesis.lib.teicrete.gr/bitstream/handle/11713/8554/GarganourakiEirini_SchoinarakiPoly_via2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Διαπραγματεύσεις με τα Εργατικά Σωματεία

Η ελάττωση των κερδών από τα στελέχη των επιχειρήσεων γίνεται απότερο σκοπό να αυξήσουν την διαπραγματευτική τους ικανότητα απέναντι στα εργατικά σωματεία και να μην αυξηθούν οι μισθοί.¹⁶²

Μείωση της Διακύμανσης των Κερδών

Οι οικονομικοί αναλυτές υπολογίζοντας την τυπική απόκλιση βάσει των τιμών από το πρόσφατο παρελθόν εκτιμούν έτσι την μεταβλητότητα στα κέρδη. Αυτή η ανάλυση μπορεί να συμπεριλαμβάνει το υπολογισμό της τυπικής απόκλισης για ετήσια, εξαμηνιαία ή τριμηνιαία αποτελέσματα.

Μείωση Κόστους Κεφαλαίου

Η πιθανότητα χρεοκοπίας είναι αυτή που παίζει καθοριστικό ρόλο στο μετοχικό κόστος κεφαλαίου. Με λίγα λόγια, ο αναμενόμενος βαθμός οικονομικού κινδύνου που αντιμετωπίζει η επιχείρηση. Όσο πιο υψηλός είναι ο οικονομικός κίνδυνος τόσο το μετοχικό κόστος κεφαλαίου αυξάνεται. Αυτό γίνεται γιατί οι μέτοχοι απαιτούν μεγαλύτερη απόδοση ως αποζημίωση για τον υψηλότερο κίνδυνο που έχουν αναλάβει.

Διαχείριση Κερδών και Μερισματική Πολιτική

Μόνο από τα τρέχοντα κέρδη μπορούν να καταβληθούν νομικά τα μερίσματα, το οποίο δημιουργεί συσχέτιση μεταξύ των δημοσιευμένων κερδών και των μερισματικών πληρωμών. Εάν λοιπόν τα πραγματικά κέρδη δεν είναι αρκετά υψηλά ώστε να εκπληρωθεί ο μερισματικός στόχος, υπάρχει κίνητρο για διαχείριση κερδών που θα οδηγήσει σε αύξηση των κερδών. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το ποσοστό της φορολογίας το οποίο μπορεί να είναι υψηλό, καθώς και το γεγονός ότι το φορολογητέο εισόδημα συνδέεται με τα δημοσιευμένα κέρδη. Έτσι, το κόστος της φορολογίας συνεπώς δημιουργεί κίνητρο για διαχείριση των κερδών προς τα κάτω γενικά, και ειδικότερα όταν τα πραγματικά κέρδη είναι υψηλότερα από ότι θα πρέπει να δημοσιευτούν, ώστε να εκπληρωθεί ο στόχος της μερισματικής πολιτικής.

---

¹⁶² Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών»,ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής,Κρήτη,<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidaliIouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidaliIouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

Επιρροή των Τρίτων προς την Εταιρεία

Τρίτοι όπως είναι οι εργαζόμενοι ή οι πελάτες δημιουργούν κίνητρα για διαχείριση των κερδών τα οποία έχουν ως στόχο να επηρεάσουν θετικά τους όρους των συναλλαγών μεταξύ της εταιρείας και αυτών. Τέτοιες περιπτώσεις είναι:

- α. Οι πελάτες οι οποίοι είναι πρόθυμοι να πληρώσουν υψηλότερες τιμές για τα προϊόντα, αυτό γίνεται γιατί η εταιρεία θεωρείται ότι είναι περισσότερο αξιόπιστη σχετικά με τις εγγυήσεις και την παροχή συμφωνημένων υπηρεσιών. Στις εκτιμήσεις των πελατών αρνητική επίδραση θα έχει η μείωση των κερδών γιατί έτσι υπάρχει πιθανότητα η εταιρεία να μην είναι συνεπής στις υποχρεώσεις της.
- β. Επίσης, οι προμηθευτές προσφέρουν καλύτερους όρους, διότι είναι περισσότερο πιθανό η εταιρεία να πληρώσει για τις τρέχουσες αγορές της, ενώ παράλληλα είναι περισσότερο πιθανό να προβεί σε μεγάλες μελλοντικές αγορές.
- γ. Τέλος, εργαζόμενοι που είναι σημαντικοί για την εταιρεία είναι λιγότερο πιθανό είτε να αποχωρήσουν είτε να απαιτήσουν υψηλότερους μισθούς, για να παραμείνουν.¹⁶³

Κίνητρα εκ Συμβολαίων (Contracting Incentives)

Σε πολλά συμβόλαια χρησιμοποιούνται λογιστικές ποσότητες (λογιστικά νούμερα). Π.χ. συμβόλαια ανταμοιβής στελεχών συχνά συμπεριλαμβάνουν «δώρα» (δηλ. πρόσθετη αμοιβή επί πλέον της αναμενόμενης) το ύψος των οποίων βασίζεται στα κέρδη. Τα τυπικά συμβόλαια δώρων (bonus contracts) έχουν ένα ανώτερο και ένα κατώτερο όριο, το οποίο σημαίνει ότι τα στελέχη δεν λαμβάνουν δώρο εάν τα κέρδη πέσουν κάτω από το συμφωνηθέν προς τα κάτω όριο (the lower bound) και δεν μπορούν να κερδίσουν οποιοδήποτε πρόσθετο δώρο όταν τα κέρδη υπερβαίνουν το προς τα άνω όριο (the upper bound).

Με άλλα λόγια τα στελέχη έχουν κίνητρα να αυξάνουν ή να μειώνουν τα κέρδη βασιζόμενοι στο επίπεδο των μη διαχειρίσιμων κερδών¹⁶⁴ σε σχέση με το ανώτερο και

---

¹⁶³ Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_XRHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

¹⁶⁴ Εδώ γίνεται μία διάκριση, χρήσιμη για την εξέταση της δημιουργικής λογιστικής, των κερδών σε αυτά που υπόκεινται σε διαχείριση νομοτύπως, δηλαδή που επιτρέπεται η χρήση εναλλακτικών

κατώτερο όριο. Όταν τα κέρδη που δε διαχειρίζονται τοποθετούνται μεταξύ του ανώτερου και κατώτερου ορίου, τα στελέχη έχουν κίνητρο να αυξήσουν τα κέρδη, όταν τα κέρδη είναι κάτω από το ελάχιστο όριο. Όταν τα κέρδη είναι πάνω από το μέγιστο όριο, τα στελέχη έχουν κίνητρο να μειώσουν τα κέρδη και να δημιουργήσουν αποθεματικά για λήψη δώρων στο μέλλον.¹⁶⁵¹⁶⁶

Επιπτώσεις στην Τιμή της Μετοχής (Stock Price Effects)

Η πιθανή επίπτωση της διαχείρισης κερδών στην τιμή της μετοχής είναι ένα άλλο κίνητρο για τη διαχείριση κερδών. Π.χ. τα ανώτερα στελέχη είναι δυνατόν να αυξήσουν τα κέρδη ούτως ώστε να ανυψώσουν την τιμή της μετοχής της εταιρείας έναντι γεγονότων όπως μία επιδιωκόμενη συγχώνευση ή διάθεση χρεογράφων στο κοινό ή σχέδια πώλησης μετοχών ή άσκηση δικαιωμάτων. Τα ανώτατα στελέχη επίσης «εξομαλύνουν» τα κέρδη¹⁶⁷ προκειμένου να χαμηλώσουν τις περί κινδύνου αντιλήψεις της αγοράς και να μειώσουν το κόστος κεφαλαίου.

Ένα άλλο σχετιζόμενο κίνητρο για διαχείριση κερδών είναι να «συναντήσει» επιτυχώς τις προσδοκίες της αγοράς. Αυτή η στρατηγική συχνά λαμβάνει την ακόλουθη μορφή: Τα ανώτερα στελέχη χαμηλώνουν τις προσδοκίες της αγοράς διά μέσου ηθελημένων απαισιόδοξων αποκαλύψεων - προαναγγελιών (pessimistic voluntary disclosures) και τότε διαχειρίζονται ανοδικά τα κέρδη «νικώντας» τις προσδοκίες της αγοράς. Η αυξανόμενη σημασία των γρήγορα κινούμενων επενδυτών (momentum investors) και η ικανότητα τους να τιμωρούν τις μετοχές οι οποίες δεν ικανοποιούν τις προσδοκίες τους

μεθόδων/τεχνικών (π.χ. LIFO έναντι FIFO) και σε αυτά που δεν είναι δυνατόν να τύχουν εναλλακτικής αντιμετώπισης νομοτύπως (the unmanaged earnings). Τα τελευταία κάνουν ένα «σκληρό κέλυφος» το οποίο πρέπει να το λειάνει ο λογιστής προκειμένου να τα μειώσει περαιτέρω.

¹⁶⁵ Γκίκας, Δημήτριος, Παπαδάκη Αφροδίτη, 2012, «Χρηματοοικονομική λογιστική», Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα

¹⁶⁶ Μίχος, Αποστόλου, Δημογλή, 2016, <<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3656/LOG%20MIXOS-%20ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ-%20ΔΗΜΟΓΛΗ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

¹⁶⁷ Εξομάλυνση κερδών (income smoothing) είναι ο χειρισμός από εταιρείες ορισμένων κονδυλίων στις λογιστικές τους καταστάσεις έτσι ώστε να απαλείφονται μεγάλες κινήσεις στα κέρδη και αυτές να είναι σε θέση να αναφέρουν μία ομαλή τάση για έναν αριθμό ετών. Αυτή η πρακτική ακολουθείται εξ αιτίας της πεποίθησης ότι οι επενδυτές έχουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη σε εταιρείες οι οποίες κοινοποιούν μία σταθερή αύξηση στα κέρδη από χρόνο σε χρόνο. Είναι αμφίβολο εάν οποιαδήποτε κανονιστική ρύθμιση μπορεί να εμποδίσει τελείως αυτή την μορφή δημιουργικής λογιστικής

έχει δημιουργήσει αυξανόμενη πίεση στα ανώτερα στελέχη έτσι ώστε να χρησιμοποιούν όλα τα διαθέσιμα μέσα προκειμένου να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες της αγοράς ¹⁶⁸¹⁶⁹

Κίνητρα Παραποίησης Οικονομικών Καταστάσεων

Οι δυνάμεις που λειτουργούν ως κίνητρο γι' αυτήν τη συμπεριφορά προέρχονται τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης αφορά τη διοίκηση της εταιρείας, το προσωπικό που τη στελεχώνει και γενικότερα τους πόρους που διαθέτει, όπως είναι ο πάγιος εξοπλισμός (οικόπεδα, κτίρια, σήματα και ευρεσιτεχνίες) τα ρευστά διαθέσιμα αλλά και το όραμα και η δημιουργικότητα των μάνατζερ της επιχείρησης. Το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης αφορά τις συνθήκες που επικρατούν στον κλάδο της, καθώς επίσης και το ευρύτερο οικονομικό, φορολογικό και κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον. Ειδικότερα, αφορά τις σχέσεις τους με τον ανταγωνισμό, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το κράτος καθώς επίσης και τις χρηματιστηριακές αγορές.

Συνθήκες που Επικρατούν στον Κλάδο

Στη σημερινή εποχή οι επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε ένα περιβάλλον όπου λόγω της παγκοσμιοποίησης, δηλαδή της ελεύθερης διακίνησης ανθρώπινου δυναμικού, κεφαλαίων και πληροφοριών, ο ανταγωνισμός μεταξύ τους γίνεται ολοένα και πιο ισχυρός. Κάποιες από τις επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να εμφανίσουν ισχυρή χρηματοοικονομική θέση στον κλάδο όπου δραστηριοποιούνται προτρέχουν σε πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων τους. Άλλες επιχειρήσεις παραποιούν τις οικονομικές τους καταστάσεις, προσπαθώντας να μειώσουν την κερδοφορία τους και συνεπώς και τη χρηματοοικονομική τους θέση, ώστε να αποθαρρύνουν την είσοδο στον κλάδο νέων ανταγωνιστών.

Δανεισμός από Τράπεζες

Οι επιχειρήσεις για να χρηματοδοτήσουν το κεφάλαιο κίνησης αλλά και τις μακροπρόθεσμες πάγιες επενδύσεις τους προσφεύγουν στις τράπεζες για να δανειστούν

---

¹⁶⁸ Γκίκας, Δημήτριος, Παπαδάκη Αφροδίτη ,2012, «Χρηματοοικονομική λογιστική», Εκδόσεις Μπένου ,Αθήνα

¹⁶⁹ Μίχος, Αποστόλου, Δημογλή, 2016, <<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3656/LOG%20MIXΟΣ-%20ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ-%20ΔΗΜΟΓΛΗ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

τα απαραίτητα κεφάλαια. Οι τράπεζες με τη σειρά τους αξιολογούν τις επιχειρήσεις βάσει των οικονομικών τους καταστάσεων. Δεν εξετάζουν μόνο τα μεγέθη της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης αλλά και τα μεγέθη του ισολογισμού, αξιολογώντας την πιστοληπτική τους ικανότητα. Στην προσπάθεια τους να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους παραποιούν τις οικονομικές καταστάσεις, με σκοπό να βελτιώσουν την πιστοληπτική τους ικανότητα. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονίσουμε τον ρόλο του ορκωτού ελεγκτή - λογιστή. Το τμήμα χρηματοδότησης επιχειρήσεων της τράπεζας θα πρέπει να λάβει υπόψη του τις παρατηρήσεις της έκθεσης του ορκωτού ελεγκτή - λογιστή, διότι επηρεάζουν τόσο το αποτέλεσμα της χρήσης όσο και τη χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης, με αποτέλεσμα να διαφοροποιείται και η πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης.

Αντληση Κεφαλαίων από τα Χρηματιστήρια

Μία επιπλέον μέθοδος που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις για τη χρηματοδότηση των επενδύσεών τους είναι να αντλούν κεφάλαια μέσω δημόσιας εγγραφής ή μέσω αύξησης κεφαλαίου από το Χρηματιστήριο. Οι επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να δανειστούν από τους μετόχους ή το ευρύτερο επενδυτικό κοινό όσο το δυνατόν μεγαλύτερα ποσά, με στόχο το προσδοκώμενο τίμημα ανά μετοχή, παραποιούν τις οικονομικές τους καταστάσεις, παρουσιάζοντας την επιχείρηση κερδοφόρα και με εύρωστη χρηματοοικονομική θέση.

Φοροδιαφυγή

Λόγω του σοβαρού προβλήματος της έλλειψης ρευστότητας αλλά και της έλλειψης κεφαλαίων για χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους πολλές επιχειρήσεις και ιδιαίτερα μικρομεσαίες στη φάση της οικονομικής κρίσης, προσπαθούν είτε να φοροαποφύγουν είτε να φοροδιαφεύγουν, παραποιώντας τις οικονομικές καταστάσεις.

Συγχωνεύσεις και Εξαγορές

Στις περιπτώσεις συγχωνεύσεων και εξαγορών οι επιχειρήσεις ωραιοποιούν τη χρηματοοικονομική τους θέση έτσι ώστε από τη συγχώνευση ή την εξαγορά να αποκομίσουν το μεγαλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, αποκτώντας όσο το δυνατό περισσότερες μετοχές από την επενδυτική τους στρατηγική. Εμπειρικές μελέτες υποστηρίζουν ότι οι διοικήσεις των επιχειρήσεων που υπόκεινται σε συγχώνευση, επιλέγουν λογιστικά τεχνάσματα ωραιοποίησης των αποτελεσμάτων πριν από την ανακοίνωση της εξαγοράς τους.

Μέτοχοι και Μερισματική Πολιτική Επιχείρησης

Ένας από τους κύριους στόχους μίας επιχείρησης είναι η διανομή ελκυστικού μερίσματος έτσι ώστε το ποσό ή το ποσοστό μερίσματος επί των διανεμόμενων κερδών να είναι σταθερό ή αυξανόμενο για τους μετόχους της. Προς επίτευξη αυτού του σκοπού οι επιχειρήσεις εξομαλύνουν τα αποτελέσματά τους (income smoothing). Με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνητρο για διαχείριση των κερδών αφού το μέρισμα νομικά μπορεί να καταβληθεί μόνο από τα τρέχοντα κέρδη, γεγονός που δημιουργεί συσχέτιση μεταξύ των δημοσιευμένων κερδών και των μερισματικών πληρωμών.¹⁷⁰

Επομένως, αν τα πραγματικά κέρδη δεν είναι αρκετά υψηλά ώστε να εκπληρωθεί ο μερισματικός στόχος, τότε υπάρχει κίνητρο για διαχείριση των κερδών, η οποία θα οδηγήσει σε αύξηση των κερδών. Ωστόσο, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το ποσοστό φορολογίας το οποίο μπορεί να είναι υψηλό, καθώς και το γεγονός ότι το φορολογητέο εισόδημα συνδέεται με τα δημοσιευμένα κέρδη. Το κόστος της φορολογίας συνεπώς δημιουργεί κίνητρο για διαχείριση των κερδών προς τα κάτω γενικά και ειδικότερα όταν τα πραγματικά κέρδη είναι υψηλότερα από ότι θα πρέπει να δημοσιευτούν ώστε να εκπληρωθεί ο στόχος της μερισματικής πολιτικής.

Με αυτό τον τρόπο, αποτρέπουν τους υπάρχοντες μετόχους από το ενδεχόμενο να πωλήσουν μετοχές της εταιρείας, γεγονός που θα σήμαινε μια μείωση της χρηματιστηριακής αξίας της επιχείρησης. Επιπλέον, προσελκύουν νέους μετόχους, παρουσιάζοντας την επιχείρηση ότι λειτουργεί με αναπτυξιακούς ρυθμούς, καθώς αυξάνεται η τιμή της μετοχής και η αξία της εταιρείας.¹⁷¹

---

¹⁷⁰ H.Vander Bauwhede, M.Willekens, Earnings management and institutional Differences: Literature Review and Discussion, p.7,17, <https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/220853/1/OR_9833.pdf>, <<https://lirias2repo.kuleuven.be/bitstream/id/57000/?jsessionid=ABEA0EBF256278F089E1043AB347D58C>>

¹⁷¹ Αποστολάκη Αγάπη, 2015, Μεταπτυχιακή εργασία «Η χρηματοοικονομική μόχλευση ως παράγων διαχείρισης κερδών» Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων, <http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/8629/Apostolaki_Agapi.pdf?sequence=1>

Κεφάλαιο 9ο

Έλεγχος

Γενικά

Τα διευθυντικά στελέχη έχουν αυξημένες ευθύνες και αρμοδιότητες σε ένα διαρκώς εξελισσόμενο και ευμετάβλητο επιχειρησιακό περιβάλλον στο οποίο θα πρέπει να ενημερώνονται έγκαιρα, να επεξεργάζονται με ορθό τρόπο τις πληροφορίες και να δρουν στην κατάλληλη χρονική στιγμή. Για να γίνει αυτό τα στελέχη θα πρέπει να έχουν μια σωστή εικόνα για την επιχείρηση τη συγκεκριμένη χρονική για αυτό το λόγο και ο εσωτερικός έλεγχος παίζει πολύ σημαντικό ρόλο.

Ο εσωτερικός έλεγχος βοηθάει τους μετόχους να έχουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την επιχείρηση με αποτέλεσμα να παίρνουν καλύτερες και ασφαλέστερες αποφάσεις και στρατηγικές για την επιχείρηση. Οτιδήποτε έχει να κάνει με ατασθαλείες παράνομες πρακτικές και διάφορα διαχειριστικά λάθη μπορούν να προληφθούν ή να επανορθωθούν με την βοήθεια του εσωτερικού ελέγχου πριν δημιουργήθουν και δημιουργήσουν προβλήματα στην επιχείρηση και αλλοιωθεί η εικόνα και η φήμη της επιχείρησης προς το κοινό.

Επομένως, ο εσωτερικός έλεγχος είναι πολύ σημαντικός και δημιουργεί την δυνατότητα ενός ακριβοδίκαιου καταλογισμού ευθυνών από τα ανώτατα διοικητικά στελέχη, διότι καμία διαχειριστική πράξη και λογιστική καταχώρηση δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνεται από έναν μόνο υπάλληλο, αλλά η εργασία κάθε υπαλλήλου πρέπει να συμπληρώνει οπωσδήποτε την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιον τρίτο (εσωτερικός ελεγκτής ή εποπτεύον προϊστάμενος). Άρα δεν μπορεί να ευθύνεται μόνο ένας για μια σειρά πράξεων αλλά ένα σύνολο ανθρώπων που ο καθένας από αυτούς έχει και μια θέση ευθύνης ανάλογα σε πιο επίπεδο της ιεραρχίας βρίσκεται απαιτώντας και τις ανάλογες εξηγήσεις.

Ο προσανατολισμός που παρέχει η διαχειριστική διαδικασία κάθε μορφής ξένης περιουσίας, λειτουργεί ως βασικό χαρακτηριστικό το οποίο πραγματεύεται ο έλεγχος αποτελεί ζωτικό στοιχείο του ελέγχου. Ως βασικοί σκοποί του ελέγχου μπορούν να αναφερθούν οι εξής:

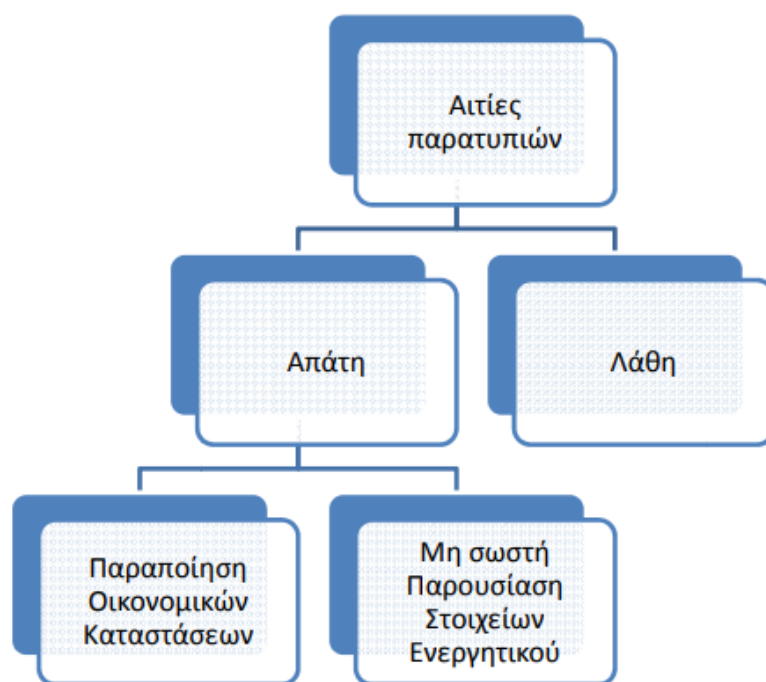
- Εντοπισμός και πρόληψη ηθελημένων ή και αθέλητων λογιστικών λαθών, απατών
- Διερεύνηση, αποκάλυψη και καταστολή ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων και απατών
- Έγκριση, ανάλυση και σχολιασμός της ακρίβειας και της πιστότητας των διαφόρων οικονομικών καταστάσεως στο σύνολο τους
- Αξιολόγηση της σύνταξης και της παράθεσης διαφόρων επιμέρους σημείων των οικονομικών καταστάσεων
- Πιστοποίηση της επάρκειας ή ανεπάρκειας της διαχρονικής κατάρτισης των κάθε είδους αριθμοδεικτών για της εξαγωγή των αναλόγων χρήσιμων συμπερασμάτων
- Υπογράμμιση των ατελειών και καθορισμός των αδυναμιών στο όλο κύκλωμα της επιχειρησιακής και διαχειριστικής απεικόνισης
- Στάθμιση των πιθανοτήτων ικανοποίησης των κάθε λογής απαιτήσεων της επιχείρησης

Ακόμη και σήμερα που ο σκοπός της ελεγκτικής εργασίας έχει μετατοπιστεί η ύπαρξη της απάτης, δόλου και αμέλειας καθώς και ο έλεγχος για την καταγραφή σωστών λογιστικών εγγράφων δεν παύει να έχουν κυρίαρχη θέση.

Το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών διαχωρίζει το λάθος που προέρχεται από αμέλεια από το λάθος που έχει ως στόχο την απάτη (Fraud), αναφέροντας ότι απάτη είναι «η σκόπιμη παράβλεψη ποσών ή παραποίηση στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις εταιριών». Ένας ή περισσότεροι εργαζόμενοι δρώντας εν αγνοία της επιχείρησης μπορούν να διαπράξουν απάτη, για προσωπικό όφελος (υπεξαίρεση χρημάτων ή λοιπών περιουσιακών στοιχείων).¹⁷²

---

¹⁷² Γακοπούλου Δημήτρη, 2011, Ο ρόλος των εποπτικών αρχών σε περίπτωση απάτης «Περίπτωση Madoff», Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής <
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/14635/3/GakopoulosDimitriosMsc2011.pdf>>

Εικόνα 14: Αιτίες Παρατυπιών

Επίσης, ο συνδυασμός μερικών εργαζομένων της επιχείρησης με τους εργαζόμενους μιας άλλης που είναι προμηθευτές, οι πελάτες μπορούν επίσης να συνεργαστούν για να διαπράξουν μια τέτοιου είδους απάτη. Βέβαια, και η διοίκηση μπορεί να καθοδηγήσει ή να δρομολογήσει ενέργειες απάτης, με την αλλοίωση των στοιχείων του ισολογισμού, ώστε να συγκαλυφθούν δυσμενή ή μη φανερά αποτελέσματα.

Η υπερεκτίμηση ή υποεκτίμηση των στοιχείων του ισολογισμού μπορούν να αλλάξουν ανάλογα κάθε φορά με το στόχο που θέλουν να επιτύχουν όπως παροχή πίστωσης, επίτευξη εξαγοράς ή συγχώνευσης, πληρωμή ή μη μερισμάτων, μεταβολή της τιμής της μετοχής, δόλια πτώχευση, παραπλάνηση των ανταγωνιστών, φοροδιαφυγή κ.ά. Πλαστά δικαιολογητικά (τιμολόγια, φορτωτικές, δελτία αποστολής, μισθοδοσίες, τραπεζικές συναλλαγές κ.ά.), συνοδεύουν συνήθως περιπτώσεις απατών, όπως και νόθευση των λογιστικών βιβλίων με τη χρήση λογιστικών τεχνασμάτων (αριθμητικά λάθη, παράληψη μεταφοράς ποσών, μη λογιστικοποίηση δεδουλευμένων εσόδων ή εξόδων κ.ά.), αυξομείωση της απογραφής, ή συνεχούς αλλαγής λογιστικής μεθόδου αποτίμησης των αποθεμάτων, παρουσίαση αλλότριων περιουσιακών στοιχείων ως δικά τους, λογιστικοποίηση εικονικών πράξεων και εγγραφών.

Ελεγκτές και Ελεγκτικό Έργο

Ελεγκτές

Μετά της ίδρυση του Σώματος Ορκωτών Λογιστών της Ελλάδας το 1955 και την αυξανόμενη αναγκαιότητα της λεπτομερούς επισκόπησης της οικονομικής δράσης των μεγάλων επιχειρήσεων και προς όφελος του κοινού, διαμορφώθηκαν τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του επαγγέλματος του ελεγκτή. Παρακάτω θα εξετάσουμε συνοπτικά την ενδεδειγμένη συμπεριφορά ενός Ορκωτού Λογιστή παραθέτοντας τις έξι ευρύτερες έννοιες που αναφέρονται ως θετικές Δεοντολογικές Αρχές όπως τις δίνει το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Σ.Ο.Ε.Λ.)(ΦΕΚ 364/Β/7.5.1997).¹⁷³ Πρέπει λοιπόν να συμμορφώνονται σύμφωνα με τις ακόλουθες θεμελιώδεις αρχές:

- Ακεραιότητα - να είναι ευθείς και ειλικρινής σε όλες τις επαγγελματικές και επιχειρηματικές σχέσεις.
- Αντικειμενικότητα - να μην επιτρέπει τη προκατάληψη, τη σύγκρουση συμφερόντων ή τη κατάχρηση επιρροής άλλων που παρακάμπτει την επαγγελματική ή εμπορική κρίση.
- Επαγγελματική επάρκεια και δέουσα προσοχή - για τη διατήρηση επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων στο επίπεδο που απαιτείται για να διασφαλιστεί ότι ο πελάτης ή ο εργοδότης να λαμβάνει τις κατάλληλες επαγγελματικές υπηρεσίες με βάση τις τρέχουσες εξελίξεις στην πράξη της νομοθεσίας και των τεχνικών και να ενεργεί με επιμέλεια και σύμφωνα με τις ισχύουσες τεχνικές και τα επαγγελματικά πρότυπα.
- Εχεμύθεια να τηρεί την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που αποκτήθηκαν ως αποτέλεσμα των επαγγελματικών και επιχειρηματικών σχέσεων και συνεπώς να μην αποκαλύπτουν οποιαδήποτε τέτοια πληροφορία σε τρίτους χωρίς τη κατάλληλη και ειδική αρμοδιότητα, ή αν δεν υπάρχει νομικό ή επαγγελματικό δικαίωμα ή η υποχρέωση να γνωστοποιήσει, ούτε να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες για προσωπικό όφελος ή για όφελος τρίτων.

---

¹⁷³ Σ.Ο.Ε.Λ. , 18/04/1997 Κανονισμός επαγγελματικής δεοντολογίας, (Φ.Ε.Κ. 364/Β/7.5.1997),15/7/2017,<<http://www.soel.gr/el/%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CF%80%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B5%CE%BB/%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82#iv-μεταβατικές-και-τελικές-διατάξεις>>

- Επαγγελματική συμπεριφορά να συμμορφώνεται με τους σχετικούς νόμους και κανονισμούς και να αποφεύγει κάθε ενέργεια που απαξιώνει το επάγγελμα.
- Επίσης οφείλει να συμπεριφέρεται με εκτίμηση, ευγένεια και ειλικρίνεια στα μέλη του Σ.Ο.Ε.Λ.

Η ανεξαρτησία του ορκωτού ελεγκτή αποτελεί το θεμέλιο στο οποίο στηρίζεται η εμπιστοσύνη του κοινού. Οι ανεξάρτητοι ελεγκτές θεωρούνται οι φύλακες (gatekeepers) της αγοράς αξιόγραφων. Η ανεξαρτησία του ορκωτού ελεγκτή είναι αναγκαία για τους παρακάτω λόγους:

- Διασφαλίζει την ποιότητα του ελέγχου και
- Δημιουργεί εμπιστοσύνη στους χρήστες των χρηματοοικονομικών εκθέσεων, καθώς και στις σχέσεις μεταξύ των μελών του Σ.Ο.Ε.Λ.

Ελεγκτικό Έργο

Σκοπός του ελεγκτικού έργου, συνεπώς σκοπός των ελεγκτικών εταιρειών είναι η εξέταση του το κατά πόσο οι ελεγχθέντες λογιστικές καταστάσεις εμφανίζουν «Ακριβοδίκαια» (fairly) την πραγματική οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Η εξέταση αυτή γίνεται βάση του νόμου (Π.Δ. 226/1992) (ΦΕΚ Α' 120), που καταγράφεται στην Ελληνική οικονομική σκηνή.

Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής αξιολογεί την αξιοπιστία και επάρκεια των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων καθώς και άλλων πηγών πληροφοριών στις οποίες βασίζεται η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων για να διαμορφώσει το πόρισμά του επί των οικονομικών καταστάσεων. Κατά την αξιολόγηση θα πρέπει να διαπιστώσει αν τα δεδομένα αυτά παρουσιάζονται ακριβοδίκαια στις Οικονομικές Καταστάσεις. Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής αξιολογεί την αξιοπιστία και επάρκεια των πληροφοριών με:

1. Την μελέτη και αξιολόγηση των λογιστικών συστημάτων και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου επί των οποίων έχει πρόθεση να βασίσει την εξέταση τούτων για να καθορίσει τη φύση, έκταση και εφαρμογή των Ελεγκτικών διαδικασιών και τεκμηριώσεων.
2. Τη διενέργεια ελέγχων, την εξασφάλιση επεξηγήσεων και την εφαρμογή επαληθευτικών διαδικασιών επί των λογιστικών πράξεων και των υπολοίπων λογαριασμών, στο βαθμό που κρίνει σε κάθε περίπτωση αναγκαίο.
3. Οι τυχόν περιορισμοί στην έκταση του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων, που εμποδίζουν τον Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή να διατυπώσει το πόρισμά του χωρίς επιφυλάξεις, πρέπει να αναφέρονται ρητά στο πιστοποιητικό ή την έκθεση ελέγχου. Στο τμήμα του πιστοποιητικού ή της εκθέσεως ελέγχου, όπου διατυπώνεται το πόρισμα του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, θα πρέπει να

προκύπτει κατά τρόπο σαφή ότι ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής καταλήγει στο πόρισμά του με ή χωρίς επιφυλάξεις, ή ότι ούτος δεν είναι σε θέση να καταλήξει σε πόρισμα επί των οικονομικών καταστάσεων. Το πιστοποιητικό ή έκθεση ελέγχου υπογράφονται από τον Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή.

Ο εντοπισμός των λογιστικών λαθών που προέρχονται από δόλο με στόχο την αλλοίωση των λογιστικών καταστάσεων για την εξαπάτηση των εργαζομένων, μετόχων, πιστωτών, κρατικών φορέων κ.α., αποτελεί βασικό μέλημα των ελεγκτών. Τα λάθη μπορούν να ομαδοποιηθούν σε έξι κατηγορίες:

- Σε λάθη λογιστικής ερμηνείας
- Σε λάθη παραλείψεων
- Σε λάθη απόδοσης
- Σε λάθη αρχών
- Σε λάθη αριθμητικά
- Σε λάθη εκτέλεσης της λογιστικής εργασίας.

Εικόνα 15: Λογιστικά λάθη αλλοίωση οικονομικών καταστάσεων

Εκτίμηση των Κινδύνων από τους Ελεγκτές

Οι εκάστοτε ελεγκτικές εταιρίες έχουν μεγάλη ευθύνη απέναντι στους ελεγκτές όπως και σε τρίτους για τυχόν παραλήψεις αλλά και λάθη τους. Είναι καθήκον του πελάτη να αποδείξει, εάν το κρίνει σωστό, πως οι ελεγκτές δεν διέπραξαν σωστά τα καθήκοντά τους ή ακόμα αν οι ελεγκτές δεν συμμορφώνονται με τα πρότυπα που ορίζει ο νόμος και τους καθορίζει την εκτέλεση της εργασίας τους. Η αποτυχία να εκτελέσει επιμελώς τα

καθήκοντά του ονομάζεται συνηθισμένη αμέλεια και δεν συνεπάγεται πάντα με απάτη. Μία απερίσκεπτη πράξη που ίσως οδηγεί και σε απομάκρυνση από τα πρότυπα που ορίζουν οι ελεγκτικοί κανόνες είναι η βαριά αμέλεια ενώ η αποσιώπηση ενός γεγονότος ή ανακρίβεια αναφέρεται ως απάτη.

Παράγοντες Κινδύνου Λογιστικής Απάτης

Οι βασικές κατηγορίες κινδύνου για την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων σύμφωνα με το Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 47 και Νο 82 είναι:

- Τα χαρακτηριστικά Διοίκησης,
- Οι συνθήκες του κλάδου και
- Τα Λειτουργικά Χαρακτηριστικά.

Αναλυτικότερα τα χαρακτηριστικά της Διοίκησης περιλαμβάνουν πιέσεις, διαθέσεις και διοικητικές ικανότητες ως προς τον εσωτερικό έλεγχο της εταιρίας και την διαδικασία έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων. Στην περίπτωση αυτή η σχέση της Διοίκησης της εταιρίας με τους Ελεγκτές είναι στενή και δεν πρέπει να υφίστανται. Στη συνέχεια, οι συνθήκες του Κλάδου περιλαμβάνουν το οικονομικό περιβάλλον δραστηριοποίησης της επιχείρησης καθώς και τις απαιτήσεις που υπάρχουν στους λογιστικούς κανόνες ή στην φορολογία της εταιρίας.

Τέλος, τα λειτουργικά χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν την πολυπλοκότητα και την φύση των συναλλαγών που γίνονται στην επιχείρηση προς άλλες επιχειρήσεις όπως και με την οικονομική κατάσταση της, όπως για παράδειγμα η χαμηλή κερδοφορία. Πάντα υπάρχει ο κίνδυνος εάν οι ελεγκτές μπορούν να εντοπίσουν πιθανές παραποιήσεις στις λογιστικές καταστάσεις της επιχείρησης.

Για τον παραπάνω λόγο ο κίνδυνος έχει αναλυθεί σε τρεις συνισταμένες.

- Τον Εγγενή κίνδυνο (inherent risk) όπου ο κίνδυνος έχει να κάνει με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της επιχείρησης που υπόκειται τον έλεγχο. Όπως το μέγεθος, ο κλάδος της ή τα χαρακτηριστικά της.
- Στη συνέχεια ακολουθεί ο κίνδυνος του εσωτερικού ελέγχου όπου έχουμε να αντιμετωπίσουμε την εκτίμηση από τον εξωτερικό ελεγκτή και της αποτελεσματικής οργάνωσης του εσωτερικού ελέγχου και τέλος
- τον κίνδυνο των ελεγκτικών τεκμηρίων όπου συνίσταται στην αξιοπιστία και στην επάρκεια των τεκμηρίων που ελήφθησαν υπόψη κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

Οι τρεις παραπάνω συνιστώσες μπορούν να μοντελοποιηθούν σε ένα υπόδειγμα ελέγχου που θα έχει την παρακάτω μορφή:¹⁷⁴

Εικόνα 16: Ελεγχτικός Κίνδυνος

Τρίγωνο της Απάτης

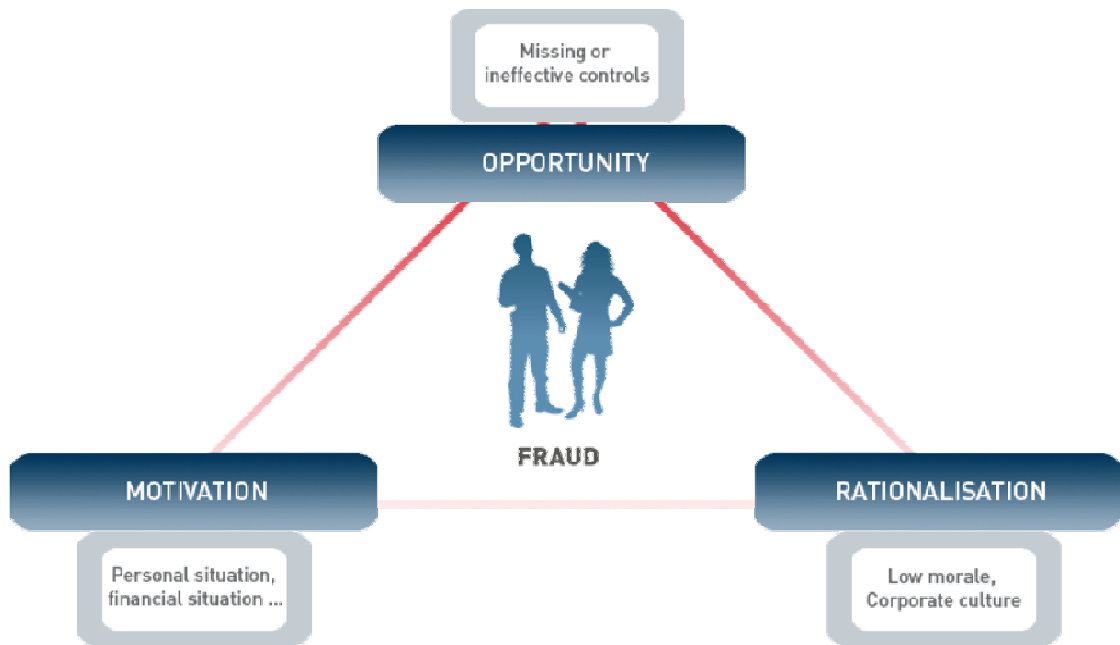
Οι Montgomery et al. αναφέρονται στο «τρίγωνο» της απάτης προκειμένου να αναδείξουν τους πιθανούς παράγοντες του κινδύνου.¹⁷⁵ Το τρίγωνο αυτό περιλαμβάνει τρία βασικά σημεία τα οποία είναι:

- Τα κίνητρα και οι πιέσεις (Incentive / Pressure) για την δημιουργία παραποιήσεων των λογιστικών καταστάσεων.
- Η ψύχωση για επαγγελματική επιτυχία, τα υψηλά οικογενειακά χρέη καθώς και οι απροσδόκητες οικονομικές ανάγκες των εργαζομένων τους ωθούν στην υπεξάιρεση περιουσιακών στοιχείων της οικονομικής μονάδας.
- Οι ευκαιρίες (Opportunity) οι οποίες ωθούν στην παραποίηση (όπως ο ανύπαρκτος ή λανθασμένος εσωτερικός έλεγχος) και τέλος
- η συμπεριφορά / αιτιολόγηση (Attitude / Rationalization), δηλαδή στην αιτιολόγηση του συνόλου αξιών που δίνει τη δυνατότητα στα άτομα που εμπλέκονται με την παραποίηση να την αξιολογήσουν. Η αδυναμία εντοπισμού των παραποιημένων οικονομικών στοιχείων από τις ελεγκτικές εταιρίες οδηγεί στην αύξηση των παραποιημένων λογιστικών καταστάσεων.

---

¹⁷⁴ Σπάθη, 2002, τεύχος 570, σελ.3, σελ 1286-1294, < <http://users.auth.gr/~hspathis/Spathis-Log-Site.pdf>>

¹⁷⁵ Γαγάνης Χρυσοβαλάντης, Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος , 2009, Αναγνώριση Παραποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων, Κλειδάριθμος, σελ.25-26, Αθήνα

Εικόνα 17: Τρίγωνο Απάτης

Για παράδειγμα, στην περίπτωση της Enron, για την οποία θα αναπτύξουμε στη συνέχεια, παρατηρούμε μεγάλη έλλειψη γνώσεων σχετικά με τις οικονομικές ατασθαλίες όπου υπεύθυνη εταιρία ελέγχου ήταν η διεθνής ελεγκτική Arthur Andersen. Η υπόθεση αυτή έφερε στο φως την αδυναμία των μεθόδων και των διαδικασιών που χρησιμοποιούνταν κατά τον έλεγχο. Επίσης, στα μεγάλα αυτά σκάνδαλα γίνεται σαφές πως οι ελεγκτές τελικά είναι απαραίτητο να βελτιώνουν τις πρακτικές τους ούτως ώστε να εντοπίζουν οποιοδήποτε πρόβλημα πριν καν αυτό συμβεί.

Εξάλειψη Δημιουργικής Λογιστικής

Σύμφωνα με τον Β.Φίλιο (2003)¹⁷⁶ ο Naser (1993) σε μια έρευνα που είχε κάνει (Creative Financial Accounting) το 72,7% του δείγματος συμφωνεί συντριπτικά ή αποφασιστικά πως θα ήταν σοβαρή απειλή στην ακεραιότητα της χρηματοοικονομικής λογοδοσίας (financial reporting), εάν συνεχιστεί η Δημιουργική Λογιστική στην πράξη, αν και η νομιμότητα της Δημιουργικής Λογιστικής Naser (1993) παραμένει ένα σημείο αμφιλεγόμενο.

Θετικές υποδείξεις υπήρξαν όσον αφορά το πώς μπορεί να ελεγχθεί αποτελεσματικά ή ακόμα και να εξαλειφθεί τελείως η Δημιουργική Λογιστική από τις οργανώσεις των

¹⁷⁶ Βασίλειος Φ.Φίλιος, 2003, Δημιουργική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική ΕΠΕ, Αθήνα.

επαγγελματιών λογιστών. Ο πίνακας συνοψίζει την ανάλυση των απόψεων του δείγματος από την έρευνα του Naser ως προς τι πρέπει να γίνει για να εξαλειφθεί η χρήση της δημιουργικής λογιστικής.

Προκειμένου να εξαλειφθεί η δημιουργική λογιστική είναι αναγκαίο να έχουμε:	Έντονα Συμφωνώ (%)	Συμφωνώ (%)	Χωρίς άποψη (%)	Διαφωνώ (%)	Έντονα Διαφωνώ (%)
-Περισσότερο λεπτομερειακή λογιστική νομοθεσία	13,6	40,9	9,1	27,3	9,1
-Πιο αυστηρά πρότυπα	13,6	63,6	18,2	4,5	
-Περισσότερα πρότυπα τα οποία να αποσκοπούν σε ειδικές προβληματικές περιπτώσεις	27,3	59,1	13,6		
-Μεγαλύτερη αποκάλυψη λογιστικών πληροφοριών	18,2	50,0	9,1	22,7	
-Περισσότερη εμπιστοσύνη στην έννοια υπεροχής της ουσίας έναντι του τύπου	40,9	36,4	9,1	9,1	4,5

Πίνακας 4: Πίνακας Naser (1993) – Φύλιος 2003

Από το πίνακα του Naser παρατηρούμε την ύπαρξη μιας μικρής αμφιβολίας στο δείγμα ότι δημιουργική λογιστική μπορεί να εξαλειφθεί με τη δημιουργία και επιβολή προτύπων τα οποία να στοχεύουν στην επίλυση του ειδικού αυτού προβλήματος.

Κυρίαρχο ρόλο για την επίλυση του φαινομένου παίζει ο ελεγκτής. Οφείλει να ασκεί αντικειμενική κριτική και να είναι πάντοτε αμερόληπτος, πρέπει να είναι συνεχώς ενημερωμένος με νέες διατάξεις και νόμους που θεσπίζονται από τα αρμόδια όργανα και τις επιτροπές. Επίσης, πρέπει να διαθέτει ευθυκρισία (δηλαδή ορθό τρόπο σκέψης όπως δίκαιη και σωστή κρίση) και να λειτουργεί χωρίς να θεωρεί τίποτα ως δεδομένο και να διενεργεί τον κάθε έλεγχο σε βάθος.

Οι ελεγκτές διακρίνονται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς πράγμα το οποίο δεν καθιστά κάποιον λιγότερο σημαντικό από τον άλλο. Και οι δύο χρειάζονται για την ορθή

λειτουργία της εταιρίας με το δικό τους ξεχωριστό ρόλο. Συγκριμένα ο εξωτερικός ελεγκτής συνήθως εξετάζει ευρύτερα την εταιρία εξετάζοντας συνήθως τις οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας και το κατά πόσο είναι ορθές, πράγμα το οποίο τον καθιστάει σε αναγκαίο ανεξάρτητο λειτούργημα ενώ αντίθετα ο εσωτερικός ελεγκτής περιορίζεται εντός της επιχείρησης στην οποία είναι υπάλληλος. Η εργασία του εσωτερικού ελεγκτή δεν μπορεί να αντικατασταθεί από αυτή του εξωτερικού ελεγκτή οι οποίοι χρησιμοποιούν συνήθως τα αποτελέσματα των πρώτων για αναγκαίο συμπλήρωμα στην εργασία τους.

Πέρα όμως τις διαφορές των δύο ελεγκτών υπάρχουν και αρκετές ομοιότητες όπως το ότι και οι δύο χρησιμοποιούν ίδιες ελεγκτικές διαδικασίες και φυσικά και οι δυο διενεργούν έλεγχο στην ίδια επιχείρηση. Και από τις δύο πλευρές θα πρέπει να υπάρχει πάντα άψογη συνεργασία και κατανόηση, να μπορούν να ανταλλάξουν διάφορες απόψεις και να συμφωνήσουν ή ακόμα και να διαφωνήσουν, να ανταλλάσουν γνώσεις και εμπειρίες και όλα αυτά με σκοπό την αποκάλυψη της παραποίησης της επιχείρησης. Σημαντικό είναι επίσης να υπάρχει συνεργασία και συζήτηση σχετικά με τη δομή της επιχείρησης και την πολυπλοκότητά της. Τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιείται, ο ρόλος της διοίκησης στα διάφορα θέματα που υπάρχουν όπως και στο διαχωρισμό συγκεκριμένων καθηκόντων.

Εταιρική Διακυβέρνηση

Η εταιρική διακυβέρνηση (Corporate Governance) είναι ένα σύνολο κανόνων που εφαρμόζεται στις Ανώνυμες Εταιρείες, η οποία ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ των μετόχων, των διευθυντικών στελεχών και του διοικητικού συμβουλίου. Με την βοήθεια της επιδιώκεται η υπεύθυνη οργάνωση, λειτουργία, διοίκηση και έλεγχος μιας εταιρείας, με στόχο την αύξηση της αξίας της και τη προστασία των έννομων συμφερόντων όλων των μετόχων της, κυρίως όμως των μετόχων μειοψηφίας, έναντι των μεγαλομετόχων. Οι κανόνες της Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων.¹⁷⁷

---

¹⁷⁷ Βικιπαίδεια, 2017, Εταιρική Διακυβέρνηση, <
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%>

Η εταιρική διακυβέρνηση έχει σημαντικές επιπτώσεις στην αναπτυξιακή προοπτική της οικονομίας και στην εταιρική ανάπτυξη. Οι επιπτώσεις εντοπίζονται τόσο στο μικροοικονομικό επίπεδο όσο και στο μακροοικονομικό. Οι σωστές πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης μειώνουν τους κινδύνους για τους επενδυτές και βελτιώνουν τη χρηματοοικονομική εταιρική απόδοση. Οι εταιρίες που έχουν καλύτερο επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης θα πρέπει να παρουσιάζουν μικρότερο επενδυτικό κίνδυνο.

Επίσης, προσδιορίζει την ποιότητα και την ποσότητα των πληροφοριών που θα είναι διαθέσιμες για τη λήψη απόφασης και συνεπώς ο μη συστηματικός κίνδυνος που αντιμετωπίζουν οι επενδυτές μπορεί να ελαχιστοποιηθεί.

Επομένως, η εταιρική διακυβέρνηση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως δείκτης ασφάλειας και εγγύησης της επιτυχίας και της επένδυσης μακροχρόνια. Όπως είναι λογικό, με τη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των παραπάνω μετρών ελαχιστοποιούνται και οι πιθανότητες ύπαρξης φαινομένων λογιστικής απάτης. Διάφορες χώρες έχουν υιοθετήσει συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης αν και η έλλειψη ενός συγκροτημένου και εφαρμόσιμου πλαισίου που θα ρυθμίζει την εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί ασυγχώρητη παράλειψη του νομοθέτη.

Οι αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης αποτελούν ένα δυναμικό εργαλείο προσφέροντας έτσι πολύτιμη και ουσιαστική καθοδήγηση κατά την υλοποίηση στόχων. Αρχικά, υπάρχει αναγνώριση και προστασία των δικαιωμάτων των μετοχών, των συνεργατών και των εργαζομένων, στη συνέχεια διαφάνεια αναφορικά με την οικονομική εικόνα της διοίκησης της επιχείρησης και τέλος υπευθυνότητα του Διοικητικού Συμβουλίου για την ισότιμη μεταχείριση των μετοχών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω είναι εμφανές πως τα συμφέροντα των μεγαλομετόχων, μικρομετόχων, διευθυντικών στελεχών και πιστωτών δεν ταυτίζονται ποτέ παρά μόνο συγκρούονται με αρνητικές συνέπειες στη λειτουργία της επιχείρησης. Τα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης επιδιώκουν να περιορίσουν τα σχετικά προβλήματα αλλά αδυνατούν να τα εξαλείψουν τελείως.

Στη σύγχρονη χρηματοοικονομική θεωρία η ύπαρξη αποτελεσματικού συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης αποτελεί ένα σημαντικό βήμα σχετικά με την εμπιστοσύνη

μεταξύ επενδυτών και στελεχών μίας επιχείρησης και συμβάλει στη δημιουργία πιο μακροπρόθεσμων επενδυτικών ροών κεφαλαίων προς τις επιχειρήσεις. Γεγονός που δημιουργεί μεγαλύτερη σταθερότητα και πιο ομαλό χρηματοοικονομικό περιβάλλον με θετικές συνέπειες στις αποδόσεις των επιχειρήσεων.

Η σωστή Εταιρική Διακυβέρνηση βοηθάει με τους μηχανισμούς της μιας και δίνει το κίνητρο στα στελέχη ώστε να προάγουν το συμφέρον των μετόχων.

Τα κίνητρα αυτά μπορεί να είναι θετικά ή και αρνητικά. Θετικά όπως οι προαγωγές, οι ανταμοιβές και η αυτονομία και αρνητικά όπως ο φόβος μιας πιθανής απόλυσης ή ο υποβιβασμός και η έλλειψη επιπλέον παροχών πέρα του μισθού.

Τα κίνητρα όταν είναι σωστά σχεδιασμένα βοηθούν τα στελέχη να απορροφώνται στην επίτευξη των τιθέμενων στόχων που θα οδηγήσουν με τη σειρά τους στην απόλαυση του υποσχεθέντος.

Το κίνητρο δεν θα πρέπει να συσχετίζεται με τα λογιστικά αποτελέσματα διότι με τον τρόπο αυτό τα στελέχη θα απορροφηθούν σε πρακτικές χειραγώγησης λογιστικών κερδών και εδώ είναι το σημείο όπου πρέπει να παρεμβαίνουν οι μηχανισμοί της εταιρικής διακυβέρνησης προκειμένου να ελέγχουν την δράση των στελεχών και να αποτρέπουν στην πιθανή εμφάνιση φαινομένων χειραγώγησης των λογιστικών αποτελεσμάτων.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούμε στις αποφάσεις που λαμβάνουν τα στελέχη όταν αυτά κατέχουν μεγάλο αριθμό μετοχών. Μπορεί να μεταφραστεί σε χειραγώγηση κερδών αν σκεφτούμε πως τα στελέχη προκειμένου να θέσουν σε κίνδυνο τα κεφάλαια τους θέτουν τροχοπέδη στην μακροχρόνια ανάπτυξη της επιχείρησης.

Αρκετές έρευνες ως σήμερα έχουν αποδείξει πως όσο πιο αποτελεσματικά είναι τα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης τόσο πιο ανταγωνιστική είναι και η θέση της εταιρίας. Βοηθάει στην αύξηση του ανταγωνισμού της επιχείρησης, δημιουργεί πρόσθετο πλούτο για τους μετόχους και ταυτόχρονα μειώνει το κόστος του κεφαλαίου. Με αυτό τον τρόπο συντελείται η μεγιστοποίηση των επιδόσεων των οικονομικών μονάδων και διευκολύνεται η άριστη κατανομή των πόρων.

Νόμος Sarbanes – Oxley

Στις 30 Ιούλιο του 2002 στις Η.Π.Α. ψηφίστηκε ο νόμος Sarbanes Oxley (γνωστός ως Sarbox ή SOX) που αποτελεί τη σημαντικότερη τροποποίηση στη νομοθεσία των τίτλων. Θεσπίστηκε ειδικά για να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών σε ένα

χρηματοοικονομικό σύστημα που είχε κλονιστεί σημαντικά από μια σειρά σκανδάλων στην αγορά των ΗΠΑ. Η κύρια ενασχόληση του είναι ζητήματα εταιρικής διακυβέρνησης και πληροφόρησης, τα οποία απέκτησαν μεγάλη σημασία μετά τα σκάνδαλα δημιουργικής λογιστικής που ανακαλύφθηκαν στον ελεγκτικό κλάδο των Ηνωμένων Πολιτειών. Πολύ βαρύτερες ποινές από αυτές που ίσχυαν προβλέπονται από αυτό το νόμο για τα μέλη του Δ.Σ. των επιχειρήσεων, τα ανώτερα διοικητικά στελέχη, τους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές, τους αναλυτές και τους δικηγόρους στην περίπτωση που δεν συμμορφώνονται με την συγκεκριμένη νομοθεσία.

Τα βασικά στοιχεία στα οποία επικεντρώνεται ο νόμος είναι :

- Η ύπαρξη νέων διατάξεων για τις Επιτροπές Ελέγχου – Audit Committees, (οι οποίες πλέον αποτελούνται από ανεξάρτητα μέλη του Δ.Σ.), αναφορικά με το διορισμό των ελεγκτών, τις απολαβές αλλά και την επίβλεψη τους.
- Πλέον, η γενική και οικονομική Δ/ντες των επιχειρήσεων θα είναι υπεύθυνοι μέσω έγγραφης πιστοποίησης για κάθε δελτίο το οποίο περιλαμβάνει οικονομικές καταστάσεις και υποβάλλεται στο SEC (εκτός ορισμένων περιπτώσεων) αναφορικά με την ακρίβεια των οικονομικών πληροφοριών που περιέχονται στο δελτίο και την επάρκεια των σχετικών διαδικασιών και ελέγχων διαφάνειας της μονάδας τους.
- Καθιέρωση πολύ αυστηρών ποινών σε στελέχη επιχειρήσεων σε περίπτωση αναληθούς πιστοποίησης, οι οποίες ενδεικτικά θα είναι έως ένα εκατομμύριο δολάρια (1.000.000 \$) ή / και 10 χρόνια κάθειρξη εάν η απάτη ήταν απλά εκούσια και έως πέντε εκατομμύρια δολάρια (5.000.000 \$) ή / και 20 χρόνια κάθειρξη αν η απάτη εσκεμμένη.
- Απαγορεύεται πλέον η χορήγηση δανείων σε στελέχη επιχειρήσεων ή μέλη Δ.Σ. εκτός ελαχίστων περιπτώσεων. Τα ήδη υφιστάμενα δάνεια προς τα στελέχη και τα μέλη Δ.Σ. δεν θα πρέπει να αυξηθούν ή να ανανεωθούν.
- Το εργαζόμενο προσωπικό των επιχειρήσεων αλλά και όσοι διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με την πορεία της επιχείρησης θα πρέπει να γνωστοποιούν (εντός δύο ημερών από την ημερομηνία της πραγματοποίησης των συναλλαγών) τις πιθανές συναλλαγές των μετοχών των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζονται.
- Οι εταιρείες θα πρέπει να γνωστοποιούν σε «άμεση και συνεχή βάση» επιπλέον πληροφορίες για την περιουσιακή διάρθρωση και τα αποτελέσματα εκμετάλλευσης της εταιρείας, μιας και το SEC θεωρεί ότι τέτοιου είδους

επιπλέον πληροφόρηση είναι αναγκαία για το κοινό συμφέρον και για τους επενδυτές.

- Κάθε Ετήσιο Δελτίο που υποβάλλεται στο SEC και περιλαμβάνει οικονομικά αποτελέσματα θα πρέπει να εμπεριέχει γνωστοποιήσεις για όλες τις σημαντικές διορθώσεις που πραγματοποιούνται από τους ορκωτούς ελεγκτές.
- Ορίζονται πλέον σαν κακουργηματικές πράξεις οι ακόλουθες ενέργειες που συνεπάγονται και βαριές ποινές :
  - ❖ Η παραποίηση ή καταστροφή αρχείων με σκοπό την παρεμπόδιση του ελέγχου ή της διαδικασίας πτώχευσης
  - ❖ Η σκόπιμη μη διατήρηση του αρχείου που βασίστηκε ο έλεγχος των ορκωτών ελεγκτών για πέντε έτη.
  - ❖ Η γνώση της εφαρμογής σχεδίου για την εξαπάτηση των επενδυτών.

Ο νόμος Sarbanes-Oxley, ο οποίος επικρίθηκε ως αναποτελεσματικός για το περιβάλλον των ΗΠΑ για το οποίο είχε σχεδιασθεί, έχει επικριθεί ακόμη εντονότερα για την επίδρασή του διεθνώς. Ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, η νομοθεσία για τις επιχειρήσεις που τίθεται σε ισχύ στις ΗΠΑ επηρεάζει όλο τον κόσμο. Αντιμετώπισε πολλές αντιδράσεις από την αγορά ο ανωτέρω νόμος παρά τα θετικά στοιχεία του, κυρίως λόγω της μεγάλης αυστηρότητας που εμπεριείχε ενώ αντιμετωπίστηκε και ως προσπάθεια κυβερνητικής παρέμβασης στις λειτουργίες της ελεύθερης αγοράς.

Υπάρχουν ήδη ενδείξεις ότι οι διευθύνοντες σύμβουλοι συμμετέχουν ολοένα και περισσότερο στις διαδικασίες σύνταξης των οικονομικών αναφορών και αναζητούν ολοένα καλύτερες τεχνολογίες προκειμένου να βελτιώσουν τα υπάρχοντα συστήματα ανάλυσης και προσδιορισμού ενδεχόμενων επιχειρησιακών ή και χρηματοοικονομικών ασυνεπειών. Οι διευθύνοντες σύμβουλοι τονίζουν την σημασία της υποχρέωσης που έχουν εταιρίες και διευθύνοντες σύμβουλοι να ενημερώνουν τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων για ενέργειες και γεγονότα που επηρεάζουν την οικονομική κατάσταση της εταιρίας, της υπευθυνότητας, καθώς και της οικονομικής και επαγγελματικής ακεραιότητας σε όλα τα επίπεδα της επιχείρησης.¹⁷⁸

---

¹⁷⁸ Βικιπαίδεια, 2017, Sarbanes–Oxley Act, 03/05/2017, <https://en.m.wikipedia.org/wiki/Sarbanes%E2%80%93Oxley_Act>

Ενδείξεις Εντοπισμού Χειραγώγησης Λογιστικών Κερδών

Ενδείξεις για τον εντοπισμό της Χειραγώγησης των κερδών αποτελούν τα ίδια τα δυνητικά οφέλη που προκύπτουν. Στοιχεία για εφαρμογή πρακτικών διαχείρισης κερδών αποτελούν:

- Μια σημαντική τιμή στόχου είναι στο ίδιο ύψος με τα δημοσιευμένα κέρδη. Το ύψος των κερδών, που θεωρείται ικανό για το μέγεθος και τη λειτουργία μιας επιχείρησης, τίθεται από οικονομικούς αναλυτές και άλλους ενδιαφερόμενους για να αξιολογήσουν μια επιχείρηση. Οι διοικητές της επιχείρησης θα προσπαθήσουν να «ανταποκριθούν» σε αυτές τις προσδοκίες.
- Υψηλές τιμές δεδουλευμένων εσόδων. Το άθροισμα των ταμειακών εισροών και των δεδουλευμένων κερδών αποτελούν τα λογιστικά κέρδη και ενώ ταμειακά κέρδη είναι δύσκολο να παραποιηθούν, τα δεδουλευμένα μπορούν σχετικά εύκολα να παραποιηθούν καθώς περιλαμβάνουν υποκειμενικές εκτιμήσεις και πληροφορίες. Έτσι αποτελούν ενδείξεις χειραγώγησης κερδών υψηλά σχετικά ποσά δεδουλευμένων (για το μέγεθος μιας επιχείρησης και των συνολικών πωλήσεων), τα οποία μάλιστα δεν επαληθεύονται από αντίστοιχες ταμειακές εισροές της αμέσως επόμενης διαχειριστικής περιόδου.
- Αύξηση κεφαλαίου ή είσοδος σε χρηματιστηριακή αγορά. Μια επιχείρηση για να γίνει ελκυστική σε υποψήφιους επενδυτές είναι πολύ πιθανό πριν προβεί σε διαδικασίες αύξησης μετοχικού κεφαλαίου, να προχωρήσει σε διόγκωση των κερδών της. Άλλωστε είναι πολύ λογικό οι υποψήφιοι επενδυτές να μην προτιμούν να συμμετάσχουν σε κεφάλαιο εταιρείας που έχει χαμηλή απόδοση.
- Μεγάλη διαφορά λογιστικού εισοδήματος και φορολογητέου εισοδήματος. Τα φορολογητέα κέρδη υπολογίζονται βάση νόμου και δεν υπάρχουν περιθώρια χειρισμών, ενώ τα λογιστικά κέρδη υπολογίζονται βάση των Γενικά Παραδεκτών Λογιστικών Αρχών (GAAP) οι οποίες επιτρέπουν τη δυνατότητα ευελιξίας λογιστικών χειρισμών.
- Μη σταθερότητα λογιστικών πολιτικών της εταιρείας. Όταν σε μια εταιρεία παρατηρηθεί μια ξαφνική αλλαγή στις λογιστικές πολιτικές της εταιρείας, δηλαδή από μια συντηρητική πολιτική μεταβεί σε μια επιθετική στάση ή το αντίστροφο άνευ λόγου αποτελεί ένδειξη υπέρ ή υπό εκτίμησης των κερδών.

- Μη σταθερότητα σύστασης της διοίκησης. Είναι πολύ πιθανό όταν σε μία εταιρεία αλλάζουν τα οικονομικά στελέχη ή οι τακτικοί ελεγκτές να οφείλεται σε διαφωνία της νομιμότητας ή της σκοπιμότητας του χειρισμού αποτελέσματος.
- Μεγάλες ή συχνές συναλλαγές με εξαρτημένες ή απόλυτα ελεγχόμενες ή συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Όπου πιθανολογείται οι αξίες των συναλλαγών να μην γίνονται σε τιμές αγοράς αλλά υπάρχει υπέρ/υπό τιμολόγηση.
- Εμφάνιση μεγάλων έκτακτων και ανόργανων ποσών εσόδων και εξόδων χαρακτηρίζοντας τους αόριστα. (π.χ. έκτακτα έξοδα).
- Μεγάλη διαφορά των ποσών αποσβέσεων με τη συνολική αξία κτήσης αλλά και με την αναπόσβεστη αξία των περιουσιακών στοιχείων. Μη πραγματοποίηση αποσβέσεων ενώ υπάρχουν αναπόσβεστα πάγια είναι ένδειξη διαχείρισης κερδών για εμφάνιση κερδών.¹⁷⁹

---

¹⁷⁹ Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών»,ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής,Κρήτη,<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidaliIouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidaliIouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

Κεφάλαιο 10ο

Συνέπειες Δημιουργικής Λογιστικής

Με την βοήθεια της δημιουργικής λογιστικής οι εταιρείες τροποποιούν/ωραιοποιούν τις οικονομικές τους καταστάσεις με αποτέλεσμα να δημιουργεί κάποιες επιπτώσεις στις εταιρείες κατά την εφαρμογή της. Οι επιπτώσεις αυτές διακρίνονται σε:

- Επιπτώσεις στις Μετοχές
- Επιπτώσεις στο Κόστος Δανεισμού και στο Λειτουργικό Κόστος
- Επίπτωση στις Αμοιβές Στελεχών
- Επίπτωση στη Φορολογία – Πολιτικό κόστος

Θετική Επίπτωση στις Μετοχές της Επιχείρησης

Οι επενδυτές είναι διατεθημένοι να επενδύουν σε οικονομικά ισχυρά επιχειρήσεις και να πληρώνουν για την απόκτηση των μετοχών τους, για αυτό το λόγο στοχεύουν στην αναζήτηση και την εξερεύνηση επιχειρήσεων οι οποίες μπορούν να προσφέρουν άμεσα υψηλά μερίσματα ή υψηλή απόδοση του επενδυτικού κεφαλαίου. Η κίνηση αυτή ανεβάζει τη χρηματιστηριακή αξία της μετοχής μιας επιχείρησης με πολύ καλά οικονομικά στοιχεία ενώ παράλληλα μειώνει το κόστος κεφαλαίου για την ίδια την επιχείρηση.

Θετική Επίπτωση στο Κόστος Δανεισμού και στο Λειτουργικό Κόστος της Επιχείρησης

Οι τεχνικές αλλοίωσης των οικονομικών μεγεθών, με σκοπό τη βελτίωση τους στις οικονομικές καταστάσεις δημιουργούν μια αίσθηση πιστωτικής ποιότητας για την επιχείρηση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μπορούν να έχουν μεγαλύτερα διαστήματα πίστωσης από τους προμηθευτές τους, καλύτερες τιμές, μείωση των λειτουργικών δαπανών, δυνατότητα ασφάλισης πιστώσεων, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και συνεπώς καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα.

Οι επιχειρήσεις που εμφανίζουν θετικά οικονομικά στοιχεία στις οικονομικές καταστάσεις δημιουργούν μια αίσθηση σιγουριάς και βεβαιότητας και στους δανειστές τους με συνέπεια να απολαμβάνουν καλύτερα επιτόκια και όρους δανεισμού τα οποία

προκαλούν μείωση των χρηματοοικονομικών λειτουργικών εξόδων και αύξηση των κερδών.

Θετική Επίπτωση στις Αμοιβές Στελεχών

Η καλή οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης είναι συνδεδεμένη με τα μόνους ή αλλιώς επιπλέον αμοιβές πολλών στελεχών και υπαλλήλων. Έτσι, τα υψηλότερα διοικητικά στελέχη παρουσιάζοντας αυξημένα κέρδη από την λειτουργία των επιχειρήσεων, έχουν άμεσο όφελος από τη χρήση της αλλοίωσης των οικονομικών στοιχείων και μεγαλύτερες απολαβές για τους ίδιους αλλά και πολλές φορές για τους υπόλοιπους εργαζόμενους.

Επίπτωση στη Φορολογία της επιχείρησης - Πολιτικό Κόστος

Η καχυποψία των υψηλών μερισμάτων και κερδών των μεγάλων επιχειρήσεων από τις εποπτικές αρχές και οι εξεταστικές διαδικασίες στις οποίες τίθενται οι επιχειρήσεις τις παροτρύνουν να εμφανίζουν χαμηλά μερίσματα. Επιπλέον, οι Κυβερνήσεις βλέποντας τα μεγάλα κέρδη κάποιων επιχειρήσεων, επιβάλλουν επιπλέον φόρους για την αύξηση των Κρατικών εσόδων.

Αρνητικές Συνέπειες από τη Δημοσίευση της Χειραγώγησης των Οικονομικών Καταστάσεων

Βέβαια η άσκηση της δημιουργικής λογιστικής δεν έχει μόνο θετικές επιπτώσεις αλλά και αρνητικές. Οι περισσότερες επιχειρήσεις που διαχειρίζονται τα κέρδη τους, αλλοιώνουν τις οικονομικές τους καταστάσεις επεξεργάζοντας τις ταμειακές ροές και τα δεδουλευμένα συστηματικά με αποτέλεσμα να έχουν αρνητική επίδραση στην μελλοντική επίδοση της εταιρείας και ορισμένες φορές στην ολοκληρωτική καταστροφή τους.

Όπως γίνεται αντιληπτό τέτοιου είδους πρακτικές μακροπρόθεσμα φέρνουν τις εταιρείες σε πολύ δύσκολες περιόδους στις οποίες δημιουργείται κλίμα δυσπιστίας γύρω από τους επενδυτές κυρίως καθώς και από άλλα τρίτα πρόσωπα όπως είναι οι προμηθευτές, οι τράπεζες κλπ. Έτσι σιγά σιγά δημιουργείται μια σύγχυση, οι επενδυτές είναι δύπιστοι και δυσκολεύονται να διακρίνουν αν οι πληροφορίες που δημοσιεύονται στις οικονομικές καταστάσεις είναι σωστές ή είναι αλλοιωμένες.

Τις περισσότερες φορές όταν ασκείται η τεχνική της δημιουργικής λογιστικής οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις και συγκεκριμένα οι σημειώσεις της εταιρείας είναι ελλιπείς ως προς το περιεχόμενό τους. Δεν παρέχουν όλες τις πληροφορίες για την δράση της εταιρείας, με αποτέλεσμα η απεικόνιση της οικονομικής θέσης της εταιρείας να μην αντικατοπτρίζει την ορθή εικόνα της.¹⁸⁰

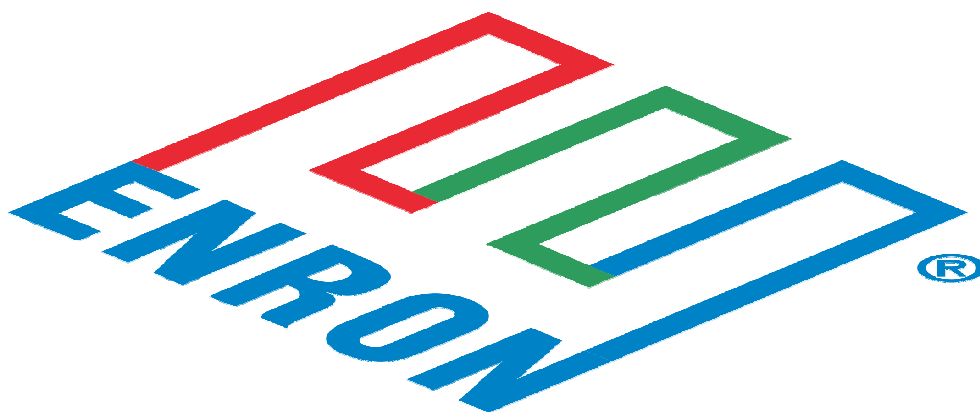
---

¹⁸⁰ Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών»,ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής,Κρήτη,<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidaliIouliaFragkiska.MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidaliIouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

Κεφάλαιο 11ο

Σκάνδαλα Εταιρειών Διαχείρισης Κερδών

Enron

Εικόνα 18: Enron

Η εταιρεία Enron ήταν μια από τις κορυφαίες εταιρείες στην Αμερική στην δεκαετία του '90. Βέβαια οι περισσότεροι την γνωρίζουν σαν την εταιρεία που έχει κάνει την μεγαλύτερη λογιστική απάτη. Η Enron ήταν ενεργειακή εταιρεία, η οποία ιδρύθηκε από τον Κέι Λέι το 1985 πιστεύοντας ότι θα μπορούσε να ελέγξει τις τιμές των καυσίμων μέσω της τάσης της αγοράς. Η εταιρεία μέσα σε 16 χρόνια κέρδισε από 10 δις έως και 65 δις δολάρια αλλά η πτώχευσή της ήταν απότομη διότι πτώχευσε μέσα σε 24 μέρες και η τιμή της μετοχής κατέβηκε από 90 δολάρια στα 50 σεντς. Η πτώχευση κυρήχθηκε στις 2 Δεκεμβρίου του 2001 απολύοντας 20 χιλιάδες εργαζομένους και χάνοντας 2 δις σε συντάξεις.¹⁸¹

---

¹⁸¹ inefan.gr ,2016, Οι «αμαρτίες» μιας εταιρείας,< <https://www.inefan.gr/%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82/>>

Η εταιρεία Enron είχε δημιουργήσει υπεράκτιες εταιρείες οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για να αποκρύψουν χρήματα και ζημιές με σκοπό να εκτοξευτεί η κερδοφορία της επιχείρησης. Οι ονομασίες των εταιρειών αυτών ήταν Bob West Treasure, Jedi και Hawaii. Οι υπάλληλοι της εταιρείας γνώριζαν την πληροφορία αυτή και έτσι την εκμεταλλεύονταν για να κερδίσουν σε ατομικό επίπεδο. Ένας από τους εμπλεκόμενους της υπόθεσης ήταν ο Φάστοου ο οποίος έχει δημιουργήσει την εταιρεία LJM στην οποία επένδυσαν 95 τράπεζες από τις οποίες οι μεγαλύτερες είχαν εισφέρει 25 εκατομμύρια δολάρια με σκοπό να καλύψουν τα χρέη που είχαν δημιουργηθεί. Ο Φάστοου είχε αποκομίσει 45 εκατομμύρια δολάρια για τον εαυτό του μέσω της εταιρείας LJM.

Το 1987 η Enron είχε ιδρύσει την Enron Oil στην οποία ο πρόεδρος ήταν ο Λούις Μποργκέτ. Η εταιρεία Enron Oil ήταν η πιο κερδοφόρα εταιρεία της Enron το 1999, βέβαια κάποιες από τις κινήσεις της φαινόταν ύποπτες στους αναλυτές μέχρι που διαπιστώθηκε έπειτα από εσωτερικό έλεγχο ότι ο Λούις Μπόργκετ και ο Μαστροένι προσκομούσαν πλαστά παραστατικά και μετέφεραν εκατομμύρια δολάρια σε προσωπικούς τους λογαριασμούς. Αρχικά ο Λέι δεν τους έκανε τίποτα επειδή ήταν ο μόνος κλάδος που έφερνε χρήματα αλλά όταν προσκόμισαν μέσα σε 5 μέρες 90 εκατομμύρια δολάρια αντικαστήθηκαν από το Τζεφ Σκίλινγκ, ο οποίος υιοθέτησε την λογιστική «Στόχος στην Αγορά» που υπολόγιζε τα μελλοντικά κέρδη όταν γινόταν συμφωνία. Και έπειτα την υιοθέτηση της «ΥΜΑ» την υποθετική μελλοντική αξία τις οποίες είχε συμφωνήσει με την λογιστική εταιρεία Άρθουρ Άντερσεν, πιστεύοντας ότι είχαν φέρει την νέα λογιστική. Βέβαια διαπιστώθηκε πως αυτές οι ενέργειες ήταν λάθος αφού είχαν προσθέσει για παράδειγμα στον ισολογισμό της επιχείρησης κέρδη για το εργοστάσιο ρεύματος στην Ινδία το οποίο ποτέ δεν λειτούργησε και οι πολίτες της χώρας δεν θα μπορούσαν καν να το πληρώσουν. Αυτές οι λογιστικές έφεραν και την εταιρεία σε αυτή την κατάσταση.

Ο Σκίλινγκ παραιτήθηκε στις 14 Αυγούστου του 2001 δηλώνοντας πως έφυγε για προσωπικούς λόγους. Όλοι πιστεύουν πως έφυγε από την εταιρεία διότι είχε προβλέψει πως η εταιρεία θα αντέξει ακόμη 1,5 χρόνο και δεν θα έχει εμπλακεί στην υπόθεση. Πήρε 200 εκατομμύρια δολάρια από την εταιρεία. Οι αναλυτές είχαν αρχίσει να

ανησυχούν πολύ ειδικά όταν ο Λέι απομάκρυνε το Φάστοου πίστευαν πώς κανένας δεν θα μπορεί να εξηγήσει τι ακριβώς γίνεται με την εταιρεία. Η εταιρεία για να ηρεμήσει τους αναλυτές και τους επενδυτές μακριά από ανησυχίες σχετικά με το απόθεμα ρευστών της στις 27 Οκτωβρίου ξεκίνησε την επαναγορά όλων των εμπορικών χρεογράφων που αποτιμώνταν σε περίπου \$3,3 δισεκατομμύρια εξαντλώντας όλα τα περιθώρια που διέθετε σε ποικίλες τράπεζες.

Όλα ξεκίνησαν όταν η εταιρεία στις 17 Οκτωβρίου ανακοίνωσε ότι τα αποτελέσματα του τριμήνου της ήταν αρνητικά εξαιτίας μια απρόσπενης χρέωσης ύψους 1 δισεκατομμυρίων δολαρίων που προερχόταν κυρίως από επενδυτικές ζημιές. Έτσι η τιμή της μετοχής στις 22 Οκτωβρίου έπεσε στα 20,65 δολάρια και η επιτροπή της κεφαλαιαγοράς να διερευνεί τις ύποπτες κινήσεις της εταιρείας. Ο Λέι προσπάθησε στις 23 Οκτωβρίου να καθησυχάσει τους επενδυτές ότι έχει επαρκή ρευστότητα η εταιρεία μπαίνοντας σε μια τηλεφωνική επικοινωνία και μετά από 2 μέρες απέλυσε τον Φάστοου με σκοπό να εμπιστευτούν οι επενδυτές ξανά την εταιρεία και κινήθηκε όπως είπαμε και παραπάνω σε επαναγορά των εμπορικών χρεογράφων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η πιστολιτική ικανότητα της επιχείρησης να μην είναι καλή καθιστώντας μια πώληση προβληματική. Στα τέλη του μήνα οι εταιρείες που αξιολογούν την πιστολιτικότητα της επιχείρησης την υποβάθμισαν κάτω από την θέση junk status.

Το Νοέμβριο η εταιρεία εξασφάλισε 2 δισεκατομμύρια δολάρια και αναζητούσε για νέες επενδύσεις ή μια εξαγορά. Έτσι η εταιρεία ήρθε σε διαπραγματεύσεις με την εταιρεία Dynegy για την αγορά της εταιρείας Enron ή για την αγορά μετοχών αξίας 8 δισεκατομμυρίων δολαρίων, όμως η εταιρεία αποκάλυπτε συνεχώς νέα χρέη, λάθη σε ισολογισμούς προηγούμενων χρόνων με μείωση του κέρδους από αυτό που είχαν δηλώσει καθώς και αποπληρωμή σε υποχρεώσεις ύψους 9 δισεκατομμυρίων που έχει μέχρι το τέλος του 2002. Ακόμα αποκλύφθηκε ότι η εταιρεία χρωστάει 23 δισεκατομμύρια δολάρια σε ανεξόφλητα χρέη και εγγυημένα δάνεια σε τράπεζες όπως είναι η Citigroup και η Morgan Chase. Έπειτα από όλες αυτές τις αποκαλύψεις η εταιρεία Dynegy απόσυρε την προσφορά της και η εταιρεία κήρυξε πτώχευση.¹⁸²

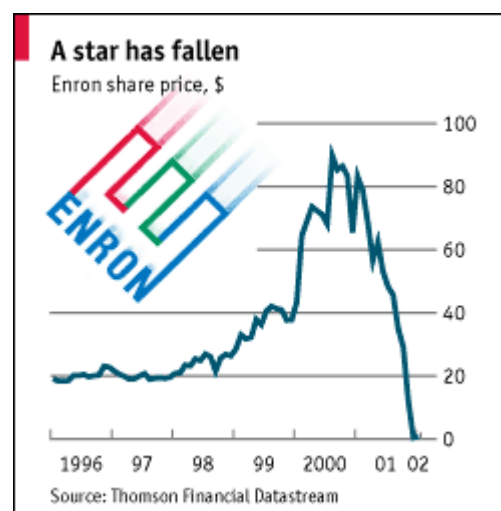
---

¹⁸² Youtube, 18/10/2013 ,Το μεγαλύτερο οικονομικό σκάνδαλο του δυτικού κόσμου, Enron,13/07/2017,< https://www.youtube.com/watch?v=Wnc70XK1_6k>

Λογιστικά Θέματα

Η εταιρεία δεν αντιμετώπισε ορθά κάποια λογιστικά θέματα όπως είναι η χρηματοδοτική μίσθωση, το συνταξιοδοτικό ταμείο και οι επενδύσεις της σε πολλές θυγατρικές εταιρείες. Με τον όρο χρηματοδοτική μίσθωση εννοούμε την σύμβαση μεταξύ δυο εταιρειών όπου η μια επιχείρηση πληρώνει για να πάρει το προϊόν της άλλης επιχείρησης για ένα συγκεκριμένο διάστημα. Η εταιρεία που ενοικιάζει το αντικείμενο αυτό δεν έχει την κυριότητα του παγίου οπότε δεν το εμφανίζει στις λογιστικές καταστάσεις της. Όπως για παράδειγμα η Enron θα πρέπει να ενημερώνει κατάλληλα τους ενδιαφερομένους για τα πάγια που χρησιμοποιούσε και από πού πηγάζουν οι αποσβέσεις.

Το λάθος στο συνταξιοδοτικό ήταν πώς οι εισφορές των εργαζομένων για ασφαλιστική κάλυψη και συνταξιοδότηση πήγαιναν στο μετοχικό κεφάλαιο το οποίο κατέρρευσε στο χρηματιστήριο με αποτέλεσμα χιλιάδες υπάλληλοι να τα χάσουν όλα. Βέβαια ένα από τα λάθη της εταιρείας Enron είναι ότι είχε επενδύσει σε πολλές θυγατρικές εταιρείες από τις οποίες κάποιες ήταν μια αποτυχημένη επένδυση άλλα το κυριότερο λάθος της ήταν ότι εμφάνιζε την εύλογη αξία των συμμετοχών σε ποσοστό 10% και τα προσαύξανε ανάλογα με τα κέρδη με δημιουργικούς χειρισμούς χωρίς αυτά να είναι αληθινά και χωρίς οι ελεγκτές της Arthur Andersen να μπορούν να τα ελέγξουν. Επομένως όταν η εταιρεία εμφάνιζε κέρδη τα μοίραζε διακυνδυνεύοντας έτσι τους πιστωτές της.

Πίνακας 5: Πτώσης της Enron

Η εταιρεία οδηγήθηκε προς την δικαιοσύνη όπου μετά από οχτώ χρόνια δικαστηριών. Ο Σκίλινγκ κατηγορήθηκε για την εκμετάλλευση εμπιστευτικών

πληροφοριών και συνωμοσία με σκοπό την εξαπάτηση επενδυτών και πλήρωσε 23 εκατομμύρια δολάρια και το 2006 αποφασίστηκε φυλάκιση 24 ετών. Ο Λέι κατηγορήθηκε για συνωμοσία διάπραξης απάτης. Η δίκη που ακολούθησε το 2006 τον καταδίκασε σε 45 χρόνια φυλάκιση. Μόλις άκουσε την ποινή που του επέβαλλαν οι δικαστές, πέθανε από ανακοπή. Ο Φάστοου ομολόγησε ότι ήταν ένοχος για συνωμοσία και διάπραξη απάτης και έτσι βοήθησε στην υπόθεση και συμφώνησε να χάσει 23 εκατομμύρια δολάρια από τα περιουσιακά στοιχεία του. Η ελεγκτική εταιρεία έχασε την αξιοπιστία της και τη φήμη της. Οι μέτοχοι της Enron μήνυσαν την εταιρεία και τράπεζες κατάφεραν να αποσπάσουν 45 εκατομμύρια δολάρια σε θύματα λογιστικής απάτης. Και ο Μπάξτερ ο οποίος ήταν πολύ καλός στο να κλείνει συμφωνίες αυτοκτόνησε επειδή δεν άντεξε την κατακραυγή.¹⁸³

---

¹⁸³ Βικιπαίδεια,10/7/2017, Σκάνδαλο Enron , 13/07/2017 ,<https://el.wikipedia.org/wiki/Σκάνδαλο_Enron>

Αντίκτυπος της Πτώσης της Enron

ARTHUR
ANDERSEN

ARTHUR ANDERSEN & CO, SC

Εικόνα 19: Arthur Andersen

Η κατάρρευση της Enron προκάλεσε επιπτώσεις στους εργαζομένους της, στους επενδυτές της καθώς και στην μια από τις κορυφαίες ελεγκτικών εταιρειών της Arthur Andersen. Η Andersen επλήγη ανεπανόρθωτα από 28.000 υπαλλήλους της στις ΗΠΑ και 85.000 διεθνώς απασχολούσε μόνο 200 εργαζόμενους στην έδρα της στο Σικάγο προσπαθώντας να αντιμετωπίσει τις αγωγές που της έγιναν. Κάμια επιχείρηση δεν ήθελε να συνεργαστεί μαζί της διότι προτιμούσαν μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες. Η φήμη και η αξιοπιστία της είχαν πληγεί ανεπανόρθωτα.¹⁸⁴

Parmalat

Τα τελευταία χρόνια οι λογιστικές απάτες έχουν αυξηθεί, μέσω της στρέβλωσης των οικονομικών καταστάσεων, σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην περιοχή της Ευρώπης ένα σκάνδαλο μεγάλης σημασίας είναι αυτό της ιδιωτικής εταιρείας Parmalat στην Ιταλία. Ιδρύθηκε το 1961 από τον Calisto Tanzi με έδρα στην Πάρμα, στον τομέα των γαλακτοκομικών. Η εταιρεία ήταν φημισμένη για τον καινοτόμο τρόπο παστερίωσης που χρησιμοποιούσε. Από το 1974 και μετά η εταιρεία εξελίχθηκε σε πολυεθνική βοηθούμενη από επιδοτήσεις του ΕΟΚ δημιουργώντας θυγατρικές στη Λατινική Αμερική (Βενεζουέλα , Βραζιλία). Έπειτα επεκτάθηκε στην Ευρώπη (Ολλανδία , Αυστρία , Μάλτα , Λουξεμβούργο , Νησιά Μαν). Κυνηγώντας να επεκταθεί σε φορολογικά ευνοϊκά μέρη καταστάθηκε με πολύ γρήγορους ρυθμούς σε ένα πολύ επιτυχημένο μοντέλο παγκοσμιοποίησης.¹⁸⁵

---

¹⁸⁴ Βικιπαίδεια, 4/8/2017, «Enron scandal», 6/3/2017, <https://en.wikipedia.org/wiki/Enron_scandal>

¹⁸⁵ Wikipedia, 2017, Parmalat , 20/5/17, <<https://en.wikipedia.org/wiki/Parmalat>>

Το 1990 η Parmalat έκανε τα πρώτα της βήματα στο χρηματιστήριο, καθώς βρίσκονταν στην κορυφή ως γαλακτοκομική εταιρεία με μεγάλο πλήθος εργαζομένων (37.000) και εξάπλωση σε 30 χώρες παγκοσμίου εύρους. Τα κέρδη της ανέρχονταν σε πολλά δισεκατομμύρια, που θα μπορούσαν να αγγίξουν το ποσό του ΑΕΠ ακόμα και μιας ολόκληρης χώρας.

Φυσικά απόρροια των στοιχείων αυτών ήταν η εκτόξευση των μετοχών στο χρηματιστήριο. Η επιχείρηση απολάμβανε ευημερίας ώσπου το Νοέμβριο του 2003 μια επένδυση 500 εκ. ευρώ στην εταιρεία Epicurum με έδρα τα νησιά Cayman, κίνησε την υποψία στον διεθνή οίκο πιστοληπτικής ικανότητας Standard & Poors. Έλαβε ως μέτρο την υποβάθμιση της μετοχής της εταιρείας αυτής.

Η επιτροπή κεφαλαιαγοράς απαίτησε εξηγήσεις σχετικά με τον τρόπο που θα αποπλήρωνε η εταιρεία τα χρέη της που έληγαν στο τέλος την ίδιας χρονιάς. Η διοίκηση τους παρέπεμψε στην Bank of America των Νήσων Cayman, αποδεικνύοντας μέσω πιστοποίησης από την τράπεζα, πως θα αποπληρώσουν με τα 3,9 δις που είχαν αποταμιεύσει εκεί.

Αρχικά η επιτροπή και οι επενδυτές επαναπαύτηκαν. Μετά την πάροδο ενός μήνα όμως, η τράπεζα κατήγγειλε δημόσια την πλαστότητα της πιστοποίησης σχετικά με το ποσό των 3,9 δις που αφορούσε την Parmalat. Οι αρχές εξέτασαν το έγγραφο συμπεραίνοντας πως το χαρτί είχε ψευδή στοιχεία. Η μετοχή έπεσε κατακόρυφα και τεράστιος αριθμός επενδυτών (15.000) έχασαν τα χρήματά τους.

Μετά από αυτό το συμβάν, οι έρευνες γύρω από την Parmalat συνεχίστηκαν και αποκαλύφθηκε ότι ήταν χρεωμένη κατά 14 δις. Δημιούργησε ένα πολύπλοκο σχήμα υπεράκτιων (offshore) εταιρειών στους φορολογικούς παραδείσους όπου έδρευαν οι θυγατρικές φορτώνοντας τα χρέη και τις ζημιές της η μία στην άλλη, παρουσιάζοντας τη μητρική μόνο να κερδοφορεί, ανεβάζοντας έτσι την αξία της στο χρηματιστήριο.

Η μετοχή της εταιρείας αποδείχθηκε μέχρι τέλους πολύ δυνατή και ο τρόπος με τον οποίο στήθηκε η όλη απάτη ιδιοφυής. Κατηγορήθηκαν ελεγκτικές εταιρείες που τους κάλυπταν λογιστές συνεργάτες, ακόμα και τράπεζες. Έγιναν δικαστήρια για την υπόθεση με την κατηγορία της χειραγώγησης επενδυτών και αποπλάνησης και εξαπάτησης τους.

Ο ιδρυτής Calisto Tanzi καταδικάστηκε σε 8 χρόνια φυλάκιση , οι τράπεζες αθωώθηκαν.¹⁸⁶

Xerox

Εικόνα 20: Xerox

Το σκάνδαλο της εταιρείας XEROX συντάραξε τον επενδυτικό κόσμο. Ιδρύθηκε το 1959 με αρχικά την επωνυμία Haloid, είναι αμερακάνικη πολυεθνική εταιρεία και ειδικεύεται στην κατασκευή φωτογραφικού υλικού και χαρτιού. Στα μέσα του 1960 αποφάσισε να ενταχθεί στην κατασκευή φωτοτυπικών μηχανημάτων βάσει τεχνολογικών καινοτομιών. Θεωρείται ως ο μεγαλύτερος προμηθευτής στο κόσμο του γραφίτη για φωτοτυπικά μηχανήματα επίσης αξίζει να σημειώσουμε πως επινόησε το ποντίκι και την οθόνη.

Η ραγδαία ανοδική πορεία της επιχείρησης ήταν αποτέλεσμα παραποίησης οικονομικών στοιχείων και εξαπάτησης των επενδυτών της. Τον Απρίλιο του 2002 η Επιτροπή Κεφαλαιοποίησης των Η.Π.Α κατέθεσε μήνυση προς την εταιρία και την κατηγορήσε για τις λογιστικές αρχές που χρησιμοποιούσε, οι οποίες όχι μόνο δεν άρμοζαν με τις Λογιστικές Αρχές των Η.Π.Α, αλλά σχεδιάζονταν εσκεμμένα ώστε να αυξηθεί η τιμή της μετοχής της εταιρίας.

Συγκεκριμένα την περίοδο του 1997 με 2000 χρησιμοποιήθηκαν σε τακτά διαστήματα παραποιήσεις στα οικονομικά στοιχεία της εταιρίας. Μία από τις σημαντικότερες παραποιήσεις ήταν το ότι κατέγραφαν έσοδα από τις μισθώσεις των φωτοαντιγραφικών

---

¹⁸⁶ Εφημερίδα Καθημερινή, 18/01/2004, Parmalat: ιταλικό σκάνδαλο με πολλούς διεθνείς συνενόχους,13/07/2017,<<http://www.kathimerini.gr/173391/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/parmalat-italiko-skandalo-me-polloys-die8neis-synenoxoys>>

μηχανημάτων, δηλαδή αναγνώριζε τις μισθώσεις ως πωλήσεις την περίοδο όπου υπογράφονταν το συμβόλαιο αντί να αναγνωρίζει τα μισθώματα ως έσοδα καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσής του.

Επιπλέον κατηγορίες που της αποδόθηκαν : εξαπάτηση του Δημοσίου, την εξαπάτηση της διοίκησης του Χρηματιστηρίου όπως και των επενδυτών. Βάση των παραπάνω η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α. υπολόγισε πως μέσα από αυτές τις παραποιήσεις η εταιρία εμφάνισε ότι το έτος 1997 τα κέρδη προ φόρων αυξήθηκαν κατά 405 εκατομμύρια δολάρια, το 1998 κατά 605 εκατομμύρια δολάρια ενώ το 1999 κατά 511 εκατομμύρια δολάρια. Μεγάλο μερίδιο ευθύνης αποδόθηκε στους ελεγκτές της επιχείρησης (μεγάλη διάσημη ελεγκτική εταιρεία) οι οποίοι δικαιολόγησαν το γεγονός της συγκάλυψης με επιχειρήματα όπως η πολυετής συνεργασία με την εταιρία αυτή (40 χρόνια περίπου) καθώς και η μεγάλη αμοιβή που λάμβαναν για τις υπηρεσίες που παρείχαν.¹⁸⁷

Η Xerox με την αύξηση των εσόδων κάθε περιόδου δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των επενδυτών σε επόμενους περιόδους. Μεταξύ της Xerox και της επιτροπής Κεφαλαιαγοράς συμφωνήθηκε να πληρώσει η επιχείρηση το πρόστιμο των 10.000.000 δολαρίων και να επαναδιατυπώσει τις οικονομικές καταστάσεις της περιόδου 1997, 1998, 1999 και 2000. Επίσης, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μήνυσε τους τέσσερις ελεγκτές που θεωρούσε υπαιτίους για την συγκάλυψη της λογιστικής απάτης και ήταν υπεύθυνοι για την Xerox. Σήμερα η εταιρία Xerox παρά το πολυτάραχο παρελθόν της με τις παραποιήσεις, τις κυρρώσεις συνεχίζει να είναι μία μεγάλη επιτυχημένη εταιρία με θυγατρικές σε όλο το κόσμο.¹⁸⁸

Doughtie's Foods

Ακόμη μια περίπτωση λογιστικής απάτης εμφανίζεται στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στην εταιρεία Doughtie Foods, με πρωταγωνιστή τον William Nashwinter. Ο Nashwinter

---

¹⁸⁷ Εφημερίδα Καθημερινή, 29/06/2002, Σκάνδαλο και με τη Xerox στις ΗΠΑ, 13/07/2017, <<http://www.kathimerini.gr/122809/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/skandalo-kai-me-th-xerox-stis-hpa>>

¹⁸⁸ Augustin Bangalore, 3/2/2009, Xerox Corporation Fraud Case, Ανάκτηση 2017, <<https://www.slideshare.net/divinvarghese/xerox-corporation-fraud-case-982933>>

αρχικά ξεκίνησε στην εταιρεία ως πωλητής, καταφέροντας ωστόσο να εντυπωσιάσει γρήγορα τους ανωτέρους του λόγω της σκληρή του δουλειάς καταλαμβάνοντας μάλιστα και την θέση του Γενικού Διευθυντή στο τμήμα Gravins, το οποίο ήταν αποθήκη πωλήσεων χονδρικής κατεψυγμένων τροφίμων σε καταστήματα λιανικής πώλησης στην Ανατολική Ακτή.

Παρόλα αυτά, δεν άργησε να συνειδητοποιήσει πως η διαχείριση αυτού του μεγάλου τμήματος χονδρικής ήταν πιο περίπλοκο από την διαχείριση των πωλήσεων, κλάδος στον οποίο είχε προηγουμένως διακριθεί, με αποτέλεσμα να κατακριθεί από τους προϊσταμένους του. Έτσι, για να βρεί λύση στο πρόβλημα παρουσίασε πλασματικές μηνιαίες εκθέσεις, μειώνοντας το κόστος πωληθέντων του τμήματος και αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο το μικτό κέρδος. Μερικά χρόνια μετά και ενώ οι πωλήσεις παρέμεναν μειωμένες, ο Nashwinter παραδέχτηκε σε έναν ανώτερο ότι παρουσίαζε ψευδή στοιχεία πράγμα που οδήγησε στην άμεση απόλυσή του από την εταιρεία, ενώ παράλληλα μια νέα εταιρεία με το όνομα Price Waterhouse ανέλαβε τον προσδιορισμό του μεγέθους των σφαλμάτων των αποθεμάτων, καθώς και την οικονομική κατάσταση της εταιρείας.

Η Price Waterhouse ανακάλυψε πως τα καθαρά κέρδη της εταιρείας είχαν υπερτιμηθεί από τον Nashwinter κατά 15% το 1980 «φουσκώνοντας» κυρίως την απογραφή και αλλάζοντας μονάδα μέτρησης από πολλά στοιχεία της απογραφής, ενώ το 1981 κατά 39% καταχωρώντας στο νέο ηλεκτρονικό σύστημα απογραφής της εταιρείας πλασματικά στοιχεία. Οι Thomas Wilson και ο Frank Pollard ορκωτοί λογιστές της Goodman & Company κρίθηκαν από την SEC υπεύθυνοι για την αποτυχία να ελέγξουν αυστηρά και εγκαίρως την απογραφή. Ο Wilson ήταν αυτός που κοινοποίησε το πρόβλημα, ζητώντας εξηγήσεις από τον Nashwinter, ενώ ο Pollard κρίθηκε πως είτε δεν παρατήρησε είτε επέλεξε να μην διερευνήσει την ανισορροπία της απογραφής.

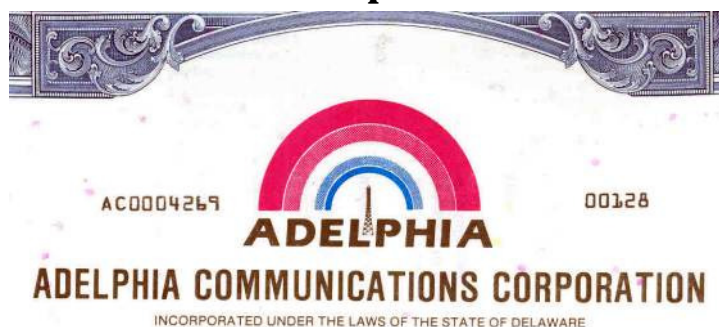
Τέλος, η SEC αναγκάστηκε να προβεί σε δημιουργία μαθημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης, συστήνοντας επίσης να ελέγχεται ο ρόλος των ελεγκτών. Ο Nashwinter συνέχισε να εργάζεται στη διανομή τροφίμων, ενώ δεν παραδέχτηκε ούτε αρνήθηκε τις κατηγορίες παρόλα αυτά εγγυήθηκε να μην παραμονεύσει στο μέλλον.¹⁸⁹

---

¹⁸⁹ BrainMass, Auditing Case Study: Case 2.1 (Doughtie's Foods, Inc.) Q1 and 2, 13/07/2017, <<https://brainmass.com/business/external-auditing/auditing-case-study-case-2-1-doughtie-s-foods-inc-q1-and-2-137226>>

Adelphia Communication Corporation

Εικόνα 21: Adelphia

Η ονομασία της εταιρείας προέρχεται από ελληνική λέξη «Αδέλφια», ήταν ένας από τους κορυφαίους παρόχους υπηρεσιών καλωδιακής τηλεόρασης με την έδρα της στο Coudersport της Πενσυλβάνιας. Ιδρύθηκε το 1952 από των Ιωάννη Ρήγα μαζί με τον αδελφό του. Οι αδελφοί Ρήγα πωλούσαν από πόρτα σε πόρτα τις συνδρομές καλωδιακής τηλεόρασης ξεκινώντας με ένα πολύ μικρό κεφάλαιο των 300 δολαρίων. Το 1972, οι αδελφοί αλλάζουν το όνομα της εταιρείας σε Adelphia Cablevision πιστεύοντας πως ήταν ο κατάλληλος τίτλος για τις επόμενες γενιές της οικογένειας, θέτοντας τα θεμέλια στα πρώτα βήματα της εταιρείας χωρίς να μπορεί να φανταστεί κανείς ότι θα γινόταν μια από τις μεγάλες εταιρείες καλωδιακής τηλεόρασης στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Τον Ιούλιο του 1986 η εταιρεία αναδιοργανώθηκε με νέο τίτλο Adelphia Communications. Η σύσταση της εταιρείας αποτελούνταν από τις παρακάτω εταιρείες Adelphia Cablevision Inc., Indiana Cablevision Inc., Western Reserve Cablevision Inc., and International Cablevision Inc., οι οποίες εξυπηρετούσαν περίπου 200.000 συνδρομητές. Η νέα εταιρεία ξεκίνησε με ετήσιες πωλήσεις 30.000.000 δολαρίων και σε λιγότερο από μια δεκαετία αυξήθηκε ο όγκος των πωλήσεων της κατά δέκα φορές περισσότερο και ο αριθμός των συνδρομητών κατά έξι φορές, έχοντας κάνει σημαντικές επενδύσεις σε τεχνολογικά θέματα. Στη συνέχεια, η εταιρεία άρχισε να εξαγοράζει εταιρείες με σκοπό να δημιουργήσουν μια σειρά από εγκατεστημένα συστήματα καλωδίων.

Η εταιρεία Cablevision ήταν η μια από τις πέντε αρχικές εταιρείες που διαμόρφωσε η Adelphia Communication, η οποία είχε ανυψώσει την εταιρεία στην πρώτη θέση στη δυτική Νέα Υόρκη δίνοντας στην εταιρεία 120.000 συνδρομητές. Τον Αύγουστο του

1986, ο Ρήγας ολοκλήρωσε την εξαγορά των τριών συστημάτων καλωδίων, του Suburban Buffalo System από την Comax Telcom Corp., το South Dade System από την Americable Associates Ltd., και το New Castle System από την Cablentertainment Inc. , πριν το τέλος του έτους.

Στα επόμενα δυο χρόνια η εταιρεία πρωτοτόπησε αποκτώντας περισσότερα απο δέκα εταιρείες καλωδίων ενισχύοντας την παρουσία της στη Δυτική Νέα Υόρκη και την επέκτασή της στα γειτονικά κράτη. Μέχρι το 1989, η εταιρεία κατέχει συστήματα καλωδιακής τηλεόρασης σε οχτώ κρατικές περιοχές όπως η Φλόριντα, Μασαχουσέτη, Μίσιγκαν, Οχάιο, Νιου Τζέρσει, Βέρμοντ ,Πενσυλβάνια και την Βιρτζίνια.

Κατά τη διάρκεια της επέκτασης της η εταιρεία έχασε αρκετά χρήματα, αλλά το πιο σημαντικό όλων για τη μακροχρόνια υγεία της σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο είχε επεκταθεί. Η στρατηγική της εταιρίας από τα πρώτα χρόνια και το μεγάλο λάθος της αργότερα ήταν στο ότι στόχευε να εξαγοράσει εταιρίες καλωδιακής υποστήριξης που λειτουργούσαν ήδη. Με την τεράστια άνοδο της εταιρίας και των κερδών της φυσικά η εταιρεία αποφάσισε να επενδύσει σε βελτισποίηση των υποδομών της , η οποία διήρκεσε 5 χρόνια κοστίζοντας 25 εκατομμύρια δολάρια περίπου.

Το 1999, η εταιρεία είχε μεγάλο προβάδισμα έναντι των ανταγωνιστών της. Έτσι η εταιρεία συνέχιζε να εξαγοράζει όλο και περισσότερες εταιρίες με αποτέλεσμα να κερδίσει άμεσα 62.000 νέους συνδρομητές ενώ το 1995 είχε συμφωνήσει να αγοράσει καλωδιακά συστήματα από τέσσερις μικρές επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να έχει πρόσθεσει 108.000 συνδρομητές ακόμα.

Στην εταιρία αυτή είχαν καταγραφεί περισσότεροι από 5,8 εκατομμύρια συνδρομητές σε 37 διαφορετικές πολιτείες των ΗΠΑ και το Πουέρτο Ρίκο. Σύμφωνα με έρευνες των Ηνωμένων Πολιτειών ήταν η πέμπτη σε σειρά μεγαλύτερη εταιρία καλωδιακής υποστήριξης στις Ηνωμένες Πολιτείες πριν την κήρυξη πτώχευσης της που έγινε το 2002 ως αποτέλεσμα της εσωτερικής της διαφθοράς.¹⁹⁰

Ακόμα και υπερχρεωμένη που ήταν η εταιρεία δεν έπαψαν ποτέ να την βλέπουν ευνοϊκά μέχρι τα τέλη του Ιανουαρίου του 2002 που η εταιρεία πτώχευσε στις 25 Ιουνίου 2002 με

---

¹⁹⁰ fundinguniverse.com, Adelphia Communications Corporation History, Ανάκτηση 2017, <<http://www.fundinguniverse.com/company-histories/adelphia-communications-corporation-history/>>

χρέη 18,6 δις δολάρια. Η εταιρεία βρισκόταν σε καλή θέση για εξαγορά ή συγχώνευση με άλλη μεγάλη εταιρεία καλωδιακής τηλεόρασης. Παρόλα αυτά, δυστυχώς η εταιρεία δεν βρήκε κανέναν αγοραστεί με αποτέλεσμα να πτωχεύσει το 2002 έπειτα από το ξέσπασμα ενός μεγάλου σκανδάλου στο οποίο αποκαλύφθηκε ότι η εταιρεία δεν είχε καταγράψει 2,3 δις δολαρια οφέλη σε κοινό δανεισμό με την Highland Holdings. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να αποδεικτεί ότι δεν είχαν σαφή εικόνα για την εταιρεία από το 1999. Η εταιρεία κατηγορήθηκε ότι έχει διαστρεβλώσει τα κέρδη κατά 160 εκατομμύρια δολάρια το 2000 και 210 εκατομμύρια δολάρια το 2001. Στην δίκη που έγινε στις 24 Ιουλίου του 2002 στην εταιρία "Adelphia" κατηγορείται από την SEC για :

- Απάτη απόκρυψης δισεκατομμυρίων δολαρίων για υποχρεώσεις από τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, κρύβοντας τις από τα βιβλία των θυγατρικών.
- Παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων της εταιρίας και "φουσκωμένα" κέρδη ώστε η εταιρία να ανταποκρίνεται επάξια στις προσδοκίες του χρηματιστηρίου
- Απόκρυψη ανεξέλεγκτου self-dealing από την οικογένεια Ρήγα συμπεριλαμβανομένης της άγνωστης χρήσης των εταιρικών κεφαλαίων για αγορές μετοχών και για την εξαγορά συγκυριαρχιών πολυτέλειας στην Νέα Υόρκη και αλλού.¹⁹¹

---

¹⁹¹ Wikipedia, 2017, Adelphia Communications Corporation, <https://en.wikipedia.org/wiki/Adelphia_Communications_Corporation>

WorldCom

Εικόνα 22: WorldCom

Η εταιρία WorldCom είναι μια εταιρία που πραγματεύεται στον τομέα των τηλεπικοινωνιών . Η εταιρεία αυτή παραδέχθηκε απάτη δισεκατομμυρίων δολαρίων στις λογιστικές της καταστάσεις, κάτι που τάραξε τις διεθνείς αγορές.

Αυτό που έκανε ήταν να διογκώσει τα περιουσιακά της στοιχεία κατά 11 δισεκατομμύρια δολάρια. Ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η απάτη της WorldCom ήταν με το να δημοσιεύει λιγότερο κόστος γραμμών από το πραγματικό, μέσω κεφαλαιοποίησης αντί για εξοδοποίηση και διογκώνοντας τα έσοδα με ψεύτικες λογιστικές εγγραφές. Το γεγονός αυτό οδήγησε στο να χάσουν 30.000 άνθρωποι τη δουλειά τους και να έχουν διάφοροι επενδυτές συνολική ζημία 180 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Ο κύριος υπεύθυνος αυτού του σκανδάλου ήταν ο Διευθύνων Σύμβουλος Bernie Ebbers, ο οποίος είχε λάβει ένα ποσό παραπάνω από 366 εκατομμύρια δολάρια με τη μορφή προσωπικών δανείων και εγγυήσεων για τη λήψη δανεισμού από εναλλακτικές πηγές. Ο σκοπός του ήταν να χρηματοδοτήσει προσωπικές επενδύσεις που περιελάμβαναν 100 εκατομμύρια δολάρια για ένα ράντσο στον Καναδά, 658 εκατομμύρια δολάρια για εγκαταστάσεις ξυλείας και 14 εκατομμύρια δολάρια για ναυπηγείο στην Γεωργία, ενώ κέρδισε 140 εκατομμύρια δολάρια από την πώληση μετοχών.

Η εταιρία ορκωτών λογιστών και συμβούλων της WorldCom ήταν η Arthur Andersen, δήλωσε δημόσια ότι δεν είχε λάβει γνώση από τον οικονομικό διευθυντή της WorldCom για τις «λογιστικές πρακτικές» που ακολουθούνταν. Η απάτη αποκαλύφθηκε όταν το τμήμα εσωτερικού ελέγχου της αποκάλυψε απάτη 3,8 δις δολαρίων. Η Επιτροπή ελέγχου της εταιρίας και το Διοικητικό Συμβούλιο ενημερώθηκαν άμεσα σχετικά με την απάτη

και έδρασαν γρήγορα, καθώς απολύθηκε ο S.Sullivan, ο D.Myers παραιτήθηκε και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ξεκίνησε έρευνα. Αποδείχτηκε ότι μέχρι το τέλος του 2003, το σύνολο του ενεργητικού της εταιρίας είχε διογκωθεί κατά περίπου 11 δισεκατομμύρια δολάρια.¹⁹²

Εικόνα 23: WorldCom.

Οι ποινές που επιβλήθηκαν ήταν η απόλυση του επικεφαλής των οικονομικών υπηρεσιών και το γεγονός ότι η εταιρία κήρυξε πτώχευση. Επίσης αποδόθηκαν οι παρακάτω κυρώσεις :

Ο Scott Sullivan (πρώην επικεφαλής των οικονομικών υπηρεσιών της εταιρίας, που είχε βγάλει 45 εκατομμύρια από την πώληση μετοχών), ο οποίος παραδέχτηκε την ενοχή του στις 2 Μαρτίου 2004, για διάπραξη απάτης, συνωμοσίας και κατάθεση ψευδών δηλώσεων, ο David Myers (πρώην ελεγκτής), ο οποίος ομολόγησε την ενοχή του επίσης για απάτη, συνωμοσία και κατάθεση ψευδών δηλώσεων στις 27 Σεπτεμβρίου 2002, ο Buford Yates (πρώην διευθυντής του λογιστικού τμήματος), που ομολόγησε την ενοχή του για συνωμοσία και απάτη στις 7 Οκτωβρίου 2002, καθώς και οι πρώην διευθυντές λογιστηρίων Betty Vinson και Troy Normand, που ομολόγησαν ένοχοι για συνωμοσία και απάτη τίτλων στις 10 Οκτωβρίου 2002.

Τέλος, ο Bernie Ebbers καταδικάστηκε στις 15 Μαρτίου του 2005 σε 25 χρόνια φυλακή, θεωρούμενος ως ένοχος για απάτη, συνωμοσία και κατάθεση πλαστών λογιστικών εγγραφών. Μετά την αποκάλυψη του σκανδάλου, το Κογκρέσο θέσπισε το Sarbanes

---

¹⁹² Εφημερίδα Καθημερινή, 27/06/2002, Χειρότερο σκάνδαλο και από την Enron, WorldCom, 17/02/2-17, <<http://www.kathimerini.gr/122631/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/xeirotero-skandalo-kai-apothn-enron>>

Oxley. Σύμφωνα, που επέφερε σαρωτικές αλλαγές στους κανονισμούς των επιχειρήσεων.¹⁹³

Freddie Mac

Εικόνα 24: Freddie Mac

Η Ομοσπονδιακή Εταιρεία Στεγαστικών Δανείων Freddie Mac αποτελούσε μια δημόσια επιχείρηση υπό την αιγίδα της κυβέρνησης με τα κεντρικά της στη Βιρτζίνια των ΗΠΑ το 1970. Η εταιρία αυτή χορηγούσε στεγαστικά δάνεια στους πελάτες της. Έπειτα από έλεγχο της Κεφαλαιαγοράς το 2003 διαπιστώθηκε ότι έλειπαν οικονομικές εκθέσεις για την περίοδο 2000-2002. Η εταιρεία είχε εσφαλμένα κέρδη 5 δις δολάρια με σκοπό να ανταποκριθεί σε ομαλή τριμηνιαία μεταβλητότητα των κερδών και στην κάλυψη προσδοκιών της Wall Street.¹⁹⁴

Υπαίτιοι για αυτό ήταν ο πρόεδρος της εταιρείας D.Glenn, ο Διευθύνων Σύμβουλος L.Brendsels οι οποίοι αποβλήκαν. Επίσης υπεύθυνοι ήταν και ο οικονομικός διευθυντής V.Clarke και οι αντιπρόεδροι R.Dean και N.Dossani. Όλοι έπρεπε να καταβάλουν συνολικά 515 χιλιάδες δολάρια σε αστικά πρόστιμα και να δώσουν αποζημίωση συνολικού ύψους 276 χιλιάδων δολαρίων. Η εταιρεία έδωσε πρόστιμο ύψους 125 εκατομμυρίων δολαρίων στο γραφείο ομοσπονδιακής εποπτείας επιχειρήσεων το οποίο κατηγόρησε την παράνομη συμπεριφορά της διοίκησης για την πλημμελή λογιστική.¹⁹⁵

Μετά την ανακάλυψη του σκανδάλου η κεφαλαιαγορά έλεξε και την άλλη εταιρεία που χορηγούσε στεγαστικά δάνεια την Fannie Mae στην οποία εντόπισαν και σε αυτήν παρατυπίες βάζοντας της πρόστιμο 400 εκατομμυρίων δολαρίων. Θα πρέπει να

---

¹⁹³ Εφημερίδα Καθημερινή, 10/08/2002, Νέο λογιστικό σκάνδαλο στη WorldCom ,13/07/2017,<<http://www.kathimerini.gr/126455/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/neo-logistiko-skandalo-sth-worldcom>>

¹⁹⁴ Εφημερίδα Καθημερινή, 2004, «Κατηγορούμενος για λογιστικές ατασθαλίες ο όμιλος Fannie Mae»,<<http://www.kathimerini.gr/195252/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/kathgoroymenos-gia-logistikies-atas8alies-o-omilos-fannie-mae>>

¹⁹⁵ abcNews,2017, Freddie Mac pays \$50M to settle fraud charges, <<http://abcnews.go.com/Business/story?id=3664473&page=1>>

σημειωθεί ότι οι εταιρείες αυτές ιδρύθηκαν από την αμερικανική κυβέρνηση και υπολογίζεται ότι η αξία των χαρτοφυλακίων ανέρχεται σε 3,3 τρις δολάρια.¹⁹⁶

B.L.Madoff Investment Securities LLC

Εικόνα 25: Madoff company

Η B.L.Madoff Investment Securities LLC ήταν μια εταιρία επενδύσεων, εισηγμένη στη Wall Street που ιδρύθηκε από τον B.Madoff. Στην εταιρία αυτή εργάζονταν ο αδερφός του Πέτρος, σαν ανώτερος Διευθύνων Σύμβουλος, η κόρη του Πέτρου, Shana Madoff ως δικηγόρος, καθώς και οι γιοι του B.Madoff, Andrew και Mark. Σε αυτή την περίπτωση, ο B.Madoff, μαζί με τους λογιστές του D.Friehling και F.DiPiscali, ξεγέλασαν αρκετούς επενδυτές, καρπώνοντας τους περίπου 65 δις δολάρια, σε ένα από τα μεγαλύτερα συστήματα Ponzi¹⁹⁷ που αποκαλύφθηκε ποτέ.

---

¹⁹⁶ Naftemporiki, 2003, Στο μικροσκόπιο οι πρακτικές της Freddie Mac, <<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/60122/sto-mikroskopio-oi-praktikes-tis-freddie-mac>>

¹⁹⁷ Ο όρος «Σχέδιο Πόνζι» (Ponzi Scheme) αναφέρεται σε οποιαδήποτε χρηματική απάτη στηρίζεται σε «πυραμίδα» επενδυτών. Η πυραμίδα επενδυτών αποτελεί ένα παράνομο επενδυτικό σχήμα που περιλαμβάνει την πληρωμή απόδοσης σε επενδυτές από τα χρήματα που πληρώνονται από μεταγενέστερους επενδυτές, αντί από τα καθαρά κέρδη που συγκεντρώνονται από πραγματικές πωλήσεις. Συγκεκριμένα εικονικές επιχειρήσεις λειτουργούν ως φενάκη του εκάστοτε απατεώνα που διαχειρίζεται την απάτη χρησιμοποιώντας τα κεφάλαια νέων επενδυτών για να καλύψει τα κενά που αφήνει πίσω της η υπεξαίρεση χρημάτων από τους παλαιότερους επενδυτές. Ο στόχος της οποίας εικονικής επιχείρησης ή ατόμου είναι να πείσει κάποιους ανθρώπους να επενδύσουν σε κάτι, ενδεχομένως και μη διευκρινίσιμο προϊόν, με την υπόσχεση εγγυημένης απόδοσης. Σε αυτές της περιπτώσεις το κίνητρο επένδυσης αφορά υψηλό επιτόκιο και κατ' επέκταση η αποπληρωμή των επενδυτών δημιουργεί δικλείδες επενδυτικής ασφαλείας για υποψηφίους επενδυτές που συρρέουν να επενδύσουν. Όπως γίνεται σαφές η ανατροφοδότηση της πυραμίδας - συστήματος απαιτεί όλο και

Το σκάνδαλο αυτό ήρθε στην επιφάνεια το 2008 από τους γιούς του Madoff όταν ο πατέρας τους ανακάλυψε το σχήμα και έτσι αυτοί ειδοποίησαν την Κεφαλαιαγορά. Αποκαλύφθηκε ότι είναι ένοχος για 11 ομοσπονδιακά εγκλήματα. Κατά τον έλεγχο της Κεφαλαιαγοράς έλεξαν τους 4800 πελάτες και συμπέραναν ότι έκλεψε περίπου 65 δις δολάρια, μέχρι τις 30 Νοέμβρη 2008. Αγνοώντας το κόστος ευκαιρίας και τους φόρους που καταβάλλονται για πλασματικά κέρδη, οι μισοί από τους άμεσους επενδυτές του Madoff δεν έχασαν καθόλου χρήματα.

Σύμφωνα με αυτό το σύστημα, οι επενδυτές πληρώνονταν τις αποδόσεις από τα ίδια τους τα χρήματα ή μέσω χρημάτων άλλων επενδυτών, κι όχι από τα κέρδη. Οι ποινές που επιβλήθηκαν ήταν 150 χρόνια φυλακή στον Madoff και αποζημίωση 170 δις δολαρίων, στον Πέτρο 10 χρόνια φυλάκισης ενώ στη φυλακή κατέληξαν και οι λογιστές τους. Ο γιός του Madoff αυτόκτόνησε στην δεύτερη επέτειο σύλληψης του πατέρα του.

Μερικά πράγματα παραμένουν ακόμα άγνωστα όπως το πότε ξεκίνησε η πυραμίδα Ponzi. Σε συνέντευξή του είχε υποστηρίξει ότι όλα ξεκίνησαν το 1987, άλλοτε είχε πει το 1992, ενώ υπάρχουν και αναφορές που λένε ότι άρχισε όταν ο Madoff ξεκίνησε να εργάζεται για τη Wall Street, περίπου τη δεκαετία του '60.

Ωστόσο, η εταιρία του δημιουργούσε καταστάσεις λογαριασμού, με τις οποίες έπειθε τους επενδυτές ότι είχαν κερδίσει 65 δις δολάρια, ενώ στην πραγματικότητα τα 2/3 αυτών των χρημάτων ήταν αποκόρημα της φαντασίας τους. Ακόμα, είναι γεγονός ότι οι δικηγόροι, για να καθαρίσουν το χάος που προκάλεσε ο Madoff και για την ανακατανομή των κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων του στα θύματά του, αποκόμισαν περίπου 800 εκατομμύρια δολάρια. Τέλος, ο Madoff έχει εκμυστηρευτεί ότι η ζωή στη φυλακή δεν είναι τόσο άσχημη, αλλά δε μπορεί να κοιμηθεί τα βράδια, καθώς θεωρεί τον εαυτό του υπαίτιο για το θάνατο του γιου του.¹⁹⁸

περισσότερους επενδυτές, κάτι που αποδεικνύει τη βραχυβιότητα του όλου σχεδίου. (Πηγή : www.wikipedia.org)

¹⁹⁸ Wikipedia, 2017, Madoff investment scandal,<
https://en.wikipedia.org/wiki/Madoff_investment_scandal>

Satyam Computer Services

Εικόνα 26: Satyam Computer Services

Η Satyam Computer Services ήταν μια εταιρία παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών πληροφορικής προσφέροντας στους πελάτες ένα ευρύ φάσμα λύσεων πάνω σε θέμα στρατηγικής μέχρι και υλοποίησης λύσεων πληροφορικής με σκοπό να ανταπεξέλθουν οι πελάτες τους με επιτυχία σε μια ανταγωνιστική και μεταβαλλόμενη αγορά. Ιδρύθηκε το 1987 από Byrraju Ramalinga Raju με έδρα στην Ινδία. Κάποιοι από τους πελάτες της εταιρεία ήταν η κυβέρνηση των ΗΠΑ, General Motors, General Electric και η Nestle.¹⁹⁹

Το 2009 η εταιρεία άλλαξε το όνομα της σε Mahindra Satyam έπειτα από συγχώνευση της με την Mahindra Group.²⁰⁰ Βέβαια εκείνο το έτος ανακαλύφθηκε ένα τεράστιο σκάνδαλο στην εταιρεία το οποίο το ομολόγησε ο πρόεδρος της εταιρείας λέγοντας πώς είχε χειραγωγήσει τα κέρδη κατά 1,47 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.

Ο Πρόεδρος και άλλα 10 άτομα κατηγορήθηκαν για παραβίαση της εμπιστοσύνης, συνωμοσία, εξαπάτηση και παραποίηση των αρχείων. Η PricewaterhouseCoopers ήταν ο εξωτερικός ελεγκτής της Satyam Computer Services, όταν ξέσπασε το σκανδάλο στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας και της επιβλήθηκε πρόστιμο 6 εκατομμυρίων δολαρίων από την επιτροπή της κεφαλαιαγοράς (SEC) για μη συμμόρφωση με τον κώδικα

---

¹⁹⁹ bloomberg.com, 2017, Satyam Computer Services Ltd,<
<https://www.bloomberg.com/profiles/companies/SCS:IN-satyam-computer-services-ltd>>

²⁰⁰ Satyam Computer Services Ltd.(Merged), [http://economictimes.indiatimes.com/satyam-computer-services-ltd\(merged\)/infocompanyhistory/companyid-11407.cms](http://economictimes.indiatimes.com/satyam-computer-services-ltd(merged)/infocompanyhistory/companyid-11407.cms)

δεοντολογίας και ελεγκτικών προτύπων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους όσον αφορά τον έλεγχο των λογαριασμών της Satyam Computer Services.²⁰¹

Tyco International

Εικόνα 27: Tyco International

Η Tyco International ήταν μια ελβετική εταιρία παροχής συστημάτων ασφαλείας στην Ιρλανδία, στο Princeton και στο New Jersey των ΗΠΑ. Η εταιρεία θεωρούταν από τις πιο ασφαλές επενδύσεις που μπορούσε να κάνει κάποιος. Ο Διευθύνων Σύμβουλος, D. Kozlowski ήταν από τους καλύτερους συμβούλους μέχρι που ξέσπασε το σκάνδαλο στο οποίο είχε λάβει μέρος μαζί με τον οικονομικό διευθυντή M.Swartz οι οποίοι έκλεψαν 150 εκατομμύρια δολάρια. Φούσκωσαν τα έσοδα της εταιρίας 500 εκατομμύρια δολάρια περίπου και μέσω της πώλησης 7,5 εκατομμυρίων μετοχών από μη εγκεκριμένο απόθεμα της εταιρείας. Με αυτό τον τρόπο είχαν συλλέξει χρήματα από μη εγκεκριμένα δάνεια, παράνομες πωλήσεις μετοχών αυξάνοντας με αυτό τον τρόπο τα κέρδη της επιχείρησης αποκομίζοντας περισσότερα χρήματα.

Η αποκάλυψη της απάτης έγινε από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς όταν αντιλήφθηκε περίεργες λογιστικές πρακτικές που είχε πάρει η εταιρεία στα μεγάλα δάνεια. Η υπόθεση οδηγήθηκε στα δικαστήρια όπου και οι δυο καταδικάστηκαν για απάτη. Είναι χαρακτηριστικό ότι το ύψος του σκανδάλου ήταν τέτοιο, που ο D.Kozlowski είχε κάνει δώρο γενεθλίων στη γυναίκα του ένα πάρτυ σε νησί αξίας κοντά 2 εκατομμυρίων.^{202 203}

---

²⁰¹ Wikipedia, 2017, Satyam scandal, <https://en.wikipedia.org/wiki/Satyam_scandal>

²⁰² The new York times, 13/9/2002, Top Tyco Executives Charged With \$600 Million Fraud Scheme, 13/07/2017, <<http://www.nytimes.com/2002/09/13/business/2-top-tyco-executives-charged-with-600-million-fraud-scheme.html>>

²⁰³ The new York times, 31/12/2002, CORPORATE CONDUCT: THE OVERVIEW; Tyco Admits Using Accounting Tricks To Inflate Earnings, 13/07/2017, Ανάκτηση 2017,

Lehman Brothers

Εικόνα 28: Lehman Brothers

Το 2008 ξέσπασε το περίφημο σκάνδαλο της Lehman Brothers που ήταν μια παγκόσμια εταιρία παροχής οικονομικών υπηρεσιών (τράπεζα). Τα ανώτερα στελέχη της και η ελεγκτική εταιρία που ήταν υπεύθυνη για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεών της από το 1994 μέχρι το 2008, η Ernst & Young (μία από τις 4 μεγαλύτερες εταιρείες), απέκρυψαν περισσότερα 50 δις δολάρια δανείων, τα οποία εμφάνιζαν σαν πωλήσεις. Πωλούσαν τα τοξικά περιουσιακά στοιχεία σε τράπεζες που βρίσκονταν στα Νησιά Κέϋμαν με την προϋπόθεση ότι θα ξαναεξαγοραστούν.

Επομένως, η εταιρία Lehman Brothers είχε 50 δις δολάρια περισσότερο ρευστό και 50 δις δολάρια λιγότερα τοξικά περιουσιακά στοιχεία από αυτά είχε στην πραγματικότητα. Η απάτη αποκαλύφθηκε όταν χρεοκόπησε, κάνοντας ορατό το ενδεχόμενο συστημικής κατάρρευσης της αμερικανικής οικονομίας καθώς και της παγκόσμιας οικονομίας. Παρά τα μέτρα που λήφθηκαν ήταν αναποφεύκτο το κλείσιμο δεκάδων μεγάλων επιχειρήσεων, προκάλεσε αναταράξεις σε όλο το παγκόσμιο τραπεζικό και χρηματιστηριακό σύστημα. Το χρηματιστήριο έκλεισε με σημαντικές απώλειες έως 4% στους ευρωπαϊκούς δείκτες και συγκεκριμένα στην Αθήνα διαμορφώθηκε ο δείκτης στις 2.993,05 μονάδες. Η επενδυτική τράπεζα σημείωσε απώλειες σχεδόν 3,9 δισεκατομμυρίων δολαρίων το τρίτο τρίμηνο του έτους.

<http://www.nytimes.com/2002/12/31/business/corporate-conduct-overview-tyco-admits-using-accounting-tricks-inflate-earnings.html>

Η κήρυξη πτώχευσης αποτελεί συνέπεια της αδυναμίας της να βρει αγοραστή ή στρατηγικό επενδυτή, μετά και την αποχώρηση της τελευταίας ενδιαφερόμενης τράπεζας Barclays. Τα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια κατέγραψαν απώλειες, με πρώτο του Λονδίνου που έκλεισε με ποσοστιαία μεταβολή προς τα κάτω της τάξης του 4,08%, ενώ στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, οι βασικοί δείκτες έπεσαν περίπου κατά 3%. Σημαντική πτώση κατέγραψε επίσης και η ισοτιμία του δολαρίου έναντι του ευρώ, η οποία διαμορφώθηκε στο 1,4198 δολάρια. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς δεν κατέθεσε διώξεις προς την εταιρεία λόγω έλλειψης στοιχείων.^{204 205 206}

Περιπτώσεις στην Ελλάδα

Όσον αφορά περιπτώσεις λογιστικής απάτης ή χειραγώγησης λογιστικών κερδών στον ελληνικό χώρο μπορούμε να αναφέρουμε τις παρακάτω :

Ράδιο Κορασίδης

Εικόνα 29:Ράδιο Κορασίδης

Η εταιρεία Ράδιο Κορασίδης ιδρύθηκε το 1947 από τον Αντώνη Κορασίδη και πωλούσε ηλεκτρονικά είδη στο Πειραιά. Η εταιρεία αυτή ήταν η πρώτη που εισήγαγε έγχρωμη τηλεόραση στη ελληνική αγορά και καθιέρωσε το mini πλυντήριο πιάτων. Ο ιδιοκτήτης

---

²⁰⁴ Βικιπαίδεια,2017, Lehman Brothers ,<https://en.wikipedia.org/wiki/Lehman_Brothers>

²⁰⁵ Euro2day, 22/09/08, Lehman Brothers: Το χρονικό της μεγαλύτερης χρεοκοπίας στις ΗΠΑ,13/07/2017,<<http://www.euro2day.gr/specials/topics/article/747389/2012-h-hronia-ton-trapezikon-skandalon.html>>

²⁰⁶ ΛΕΩΝΙΔΑ ΒΑΤΙΚΙΩΤΗ, 15/10/2016, Tag Archives: Lehman Brothers ,1/07/2017, <<https://leonidasvatikiotis.wordpress.com/tag/lehman-brothers/>>

της εταιρείας είχε επεκταθεί αρκετά σε διάφορους κλάδους που αυτό προκάλεσε μεγάλο κίνδυνο στην εταιρεία. Έτσι κάποιες από τις επενδύσεις απέτυχαν και η εταιρεία πνίγηκε στα χρέη. Το 2006 η εταιρεία χρώσταγε στις τράπεζες και στους προμηθευτές πάνω από 300 εκατομμύρια ευρώ. Λόγω βέβαια του άρθρου 44 (§ 1 ν. 1892/1990) η εταιρεία διέγραψε το 1/3 των χρεών και πέρασε το 70% στον επιχειρηματία Ι.Ευαγγελάτο προμηθευτή των προϊόντων της εταιρείας.²⁰⁷

Στο διάστημα που ο κ.Κορασίδης είχε την εταιρεία συγκεκριμένα το 2001-2003 χρησιμοποίησε εν αγνοία των υπαλλήλων του, τα προσωπικά τους δεδομένα για να πάρει καταναλωτικά δάνεια για την εταιρεία έτσι ώστε να καταγράφει μεγάλους τζίρους και να έχει ρευστότητα η επιχείρηση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η εταιρία να εμφάνιζε πιστοληπτική ικανότητα, ώστε να καταφέρει να της χορηγηθούν δάνεια, την οποία ενδεχομένως να μη διέθετε. Όταν οι υπάλληλοι ανακάλυψαν ότι ήταν χρεωμένοι με δάνειο από το οποίο δεν είχαν αποκομίσει ποτέ χρήματα έκαναν μήνυση προς τον κ.Κορασίδη και το σκάνδαλο οδηγήθηκε στην δικαιοσύνη.²⁰⁸

Το 2012 υπο την διοίκηση του κ. Ι.Ευαγγελάτου οι υπάλληλοι της επιχείρησης οδήγησαν τον επιχειρηματία στο Πρωτοδικείο Πειραιά για καθυστέρηση των αποδοχών, των αποζημιώσεων τους και για προσχεδιασμένη πτώχευση της εταιρείας προς όφελος των μετόχων.²⁰⁹

Τράπεζα Κρήτης

Η τράπεζα Κρήτης ιδρύθηκε το 1998 με έδρα τα Χανιά της Κρήτης. Η τράπεζα έμεινε στις μνήμες των ανθρώπων για το σκάνδαλο που είχε συμβεί στα τέλη της δεκαετίας του 1980. Το σκάνδαλο αυτό έχει μείνει στην ιστορία ως το μεγαλύτερο πολιτικό-οικονομικό σκάνδαλο διαφθοράς της μεταπολιτευτικής Ελλάδας με την ονομασία σκάνδαλο Κοσκωτά και βρώμικο '89. Το σκάνδαλο αποκαλύφθηκε λόγω της αλλαγής του

---

²⁰⁷ Onlarissa.gr, 2016, Οι κολοσσοί ηλεκτρικών και τεχνολογίας που πέρασαν στην ιστορία, <<https://www.onlarissa.gr/2016/05/02/i-kolossi-ilektrikon-ke-technologias-pou-perasan-stin-istoria/>>

²⁰⁸ zougla.gr, 2014, Τα "κρυφά" δάνεια του Κορασίδη, <<http://www.zougla.gr/greece/article/ta-krifa-dania-tou-andrea-korasidi>>

²⁰⁹ inews.gr, 2011, [Σωματείο Εργαζομένων «ΡΑΔΙΟ Α. ΚΟΡΑΣΙΔΗ»](https://www.inewsgr.com/96/somateio-ergazomenon-«ΡΑΔΙΟ Α. ΚΟΡΑΣΙΔΗ»), <<https://www.inewsgr.com/96/somateio-ergazomenon-radio-a-korasidi.htm>>

πολιτικού σκηνικού, παρά χάρη στις ικανότητες του ελεγκτικού σώματος. Ο μάγειρας της απάτης αυτής ήταν ο Γεώργιος Κοσκωτάς.

Ο Κοσκωτάς ήταν ένας ελληνοαμερικάνος ο οποίος εργαζόταν στην Τράπεζα Κρήτης στην αρχή ως απλός υπάλληλος και έπειτα ως μεγαλομέτοχος της. Ο Γεώργιος Κοσκωτάς είχε αναλάβει την θέση του Διευθυντή Συναλλάγματος και έπειτα είχε αναλάβει την θέση του αναπληρωτή προϊστάμενο του λογιστικού τμήματος της τράπεζας με αρμοδιότητες τη μεταφορά χρημάτων στην Ελλάδα ή το εξωτερικό ως νόμιμος αντιπρόσωπος της τράπεζας.²¹⁰

Έτσι του δόθηκε η ευκαιρία να ξεκινήσει την υπερξαίρεση χρημάτων φτάνοντας τα 1,15 εκατομμύρια δολάρια καταθένοντας τα σε δικό του προσωπικό λογαριασμό της τράπεζας, χωρίς να καταγράψει την κίνηση του αυτή στα λογιστικά βιβλία μεταφέροντας τα σε τράπεζα του εξωτερικού. Επίσης είχε υπερξαιρέσει από τα αποθεματικά της τράπεζας χρήματα τα οποία τα χρησιμοποίησε για να αγοράσει τις μετοχές της Τράπεζας.

Εκτός από την αγορά της Τράπεζας ο Κοσκωτάς είχε αγοράσει και την Γραμμή ήταν μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες ΜΜΕ η οποία είχε έξι περιοδικά, τρεις εφημερίδες (όπως ήταν η Καθημερινή, η Βραδινή) και έναν ραδιοσταθμό. Έπειτα το 1987 αγόρασε και τον Ολυμπιακό προκαλώντας μεγάλο ενθουσιασμό και τεράστιες προσδοκίες. Οι φίλανθοι πίστευαν πως θα επενδύσει πολλά χρήματα στην ομάδα και πώς θα ενισχύσει φτάνοντας την σε ένα ονειρικό επίπεδο την ομάδα. Η κυβέρνηση στήριζε τον Κοσκωτά και ενίσχυσε την σχέση τους καταθέτοντας στην Τράπεζα Κρήτης χρήματα για την ΔΕΚΟ, κάνοντας ευνοϊκές ρυθμίσεις στους πελάτες του διογκώνοντας τις καταθέσεις τους με αντάλλαγμα την πολιτική κάλυψη των δραστηριοτήτων του.²¹¹

---

²¹⁰ Μηχανή του Χρόνου , 2016, Η «δίκη του αιώνα» για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Ο τραπεζίτης που προκάλεσε πολιτικό σεισμό και έστειλε στο εδώλιο τους υπουργούς του Ανδρέα Παπανδρέου. Οι φήμες για τα «Πάμπερς» και ο θάνατος του Μένιου Κουτσόγιωργα μέσα στο δικαστήριο, <<http://www.mixanitouxronou.gr/i-diki-tou-eona-gia-to-skandalo-koskota-o-trapezitis-pou-prokalese-politiko-sismo-ke-estile-sto-edolio-tous-ipourgous-tou-andrea-papandreou-i-fimes-gia-ta-pampers-ke-o-thanatos-tou-meniou/>>

²¹¹ Youtube, 15/3/2015, ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ: ΚΑΤΑΘΕΣΗ Γ.ΚΟΣΚΩΤΑ ΣΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ 10/6/1991 ΕΡΤ/ΕΤ-1/ΕΤ-2, Τ/Σ, Κ29 10 6 1991, 30/09/2017, <<https://www.youtube.com/watch?v=6GDKem8FtNE&t=12s>>

Βέβαια οι εκδότες των υπόλοιπων εφημερίδων έβλεπαν καχύποπτα τον Κοσκωτά, δεν μπορούσαν να πιστέψουν πως ένας τραπεζίτης σε τόσο μικρή ηλικία είχε τόσα χρήματα. Έτσι δημιούργησαν ένα μέτωπο εναντίον του και υποστήριξαν ότι τα χρήματα αυτά ήταν από παράνομες συναλλαγές και όχι δικά του χρήματα. Η κυβέρνηση όμως δεν έκανε κανέναν φορολογικό έλεγχο. Βέβαια αυτό δεν κράτησε για πολύ αφού υπήρξαν πολλές πιέσεις και αποκαλύψεις για το παρελθόν του Κοσκωτά. Με αποτέλεσμα το 1988 να διαταχθεί εισαγγελική παρέμβαση με σκοπό να ερευνηθεί τι ακριβώς έχει συμβεί.²¹²

Οι έρευνες που έγιναν αποκάλυψαν ότι ο Κοσκωτάς είχε υπερξαιρέσει από την Τράπεζα Κρήτης 33,5 δισεκατομμύρια δραχμές. Όταν η απάτη αποκαλύφθηκε ακολούθησε δίκη από το Ειδικό Δικαστήριο που διήρκησε δέκα μήνες. Στο δικαστήριο εκτός από τον Κοσκωτά, ήταν ένοχοι και μέλη της τότε κυβέρνησης Πασοκ που είχαν πάρει χρήματα σε προσωπικούς τους λογαριασμούς με αντάλλαγμα να τον καλύπτουν.

Τα άτομα τα οποία ήταν στο δικαστήριο ήταν ο Μένιος Κουτσόγιωργας ο οποίος πέθανε κατά την διάρκεια της δίκης, ο Δημήτρης Τσοβόλας ο οποίος κρίθηκε ένοχος με ποινή φυλάκισης δυόμισι ετών, αλλά εξαγοράσιμη και τριετή στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, ο Γιώργος Πέτσος ο οποίος κρίθηκε ένοχος, με ποινή φυλάκισης δέκα μηνών με αναστολή και τριετή στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, ο Παναγιώτης Ρουμेलιώτης δεν δικάστηκε γιατί είχε ήδη εκλεγεί Ευρωβουλευτής και το Ευρωκοινοβούλιο αρνήθηκε να άρει την ασυλία του, ο Γεώργιος Κοσκωτάς καταδικάστηκε σε 25 χρόνια κάθειρξη αλλά απέφυγε ελεύθερος το Μάρτιο του 2001 έχοντας εκπληρώσει τα 3/5 της ποινής του, ο Ανδρέας Παπανδρέου που αθώωθηκε και ο Ορκωτός Ελεγκτής της Τράπεζας της Κρήτης, που καταδικάστηκε για 12,5 χρόνια κάθειρξης και εκδίωξή του από το Σώμα των Ορκωτών Λογιστών.²¹³

---

²¹² Βικιπαίδεια, 2017, Σκάνδαλο Κοσκωτά, <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%BF_%CE%9A%CE%BF%CF%83%CE%BA%CF%89%CF%84%CE%AC>

²¹³ Μηχανή του Χρόνου , 2016, Η «δίκη του αιώνα» για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Ο τραπεζίτης που προκάλεσε πολιτικό σεισμό και έστειλε στο εδώλιο τους υπουργούς του Ανδρέα Παπανδρέου. Οι φήμες για τα «Πάμπερς» και ο θάνατος του Μένιου Κουτσόγιωργα μέσα στο δικαστήριο, <<http://www.mixanitouxronou.gr/i-diki-tou-eona-gia-to-skandalo-koskota-o-trapezitis-pou-prokalese-politiko-sismo-ke-estile-sto-edolio-tous-ipourgous-tou-andrea-papandreou-i-fimes-gia-ta-pampers-ke-o-thanatos-tou-meniou/>>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η διαχείριση κερδών είναι μια πρακτική κατά την οποία τροποποιούνται οι οικονομικές καταστάσεις από τις επιχειρήσεις για να εμφανίσουν στα εμπλεκόμενα μέλη (π.χ. Επενδυτές, μέτοχοι, εργαζόμενοι, προμηθευτές, δανειστές κλπ) κάθε φορά το επιθυμητό αποτέλεσμα. Το επιθυμητό αποτέλεσμα κάθε χρονική περίοδο διαφέρει ανάλογα με την στρατηγική που ακολουθεί και το τι θέλει να επιδιώξει.

Για παράδειγμα η επιχείρηση το 1ο εξάμηνο θέλει να εμφανίσει μειωμένα κέρδη χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους όπως είναι ένα ζημιογόνο αξιόγραφο, η μη αναγνώριση εσόδων κ.α.. Ενώ κατά το 2ο εξάμηνο η επιχείρηση θέλει να έχει υψηλότερα κέρδη από την προηγούμενη περίοδο, οπότε αναγνωρίζει τα έσοδα και χρησιμοποιεί διάφορες άλλες μεθόδους για να αυξηθούν τα κέρδη όσο χρειάζεται.

Βέβαια, πολλές φορές οι επιχειρήσεις διαχειρίζονται τις οικονομικές καταστάσεις χρησιμοποιώντας τις δυνατότητες - μεθόδους που τους προσφέρονται στην συγκεκριμένη στιγμή χωρίς αυτές να είναι πραγματικές. Το πρόβλημα με την εικονική αυτή τροποποίηση των στοιχείων σε συστηματική βάση οδηγεί βάθος χρόνου στην μη σωστή απεικόνιση των οικονομικών καταστάσεων λόγω ψευδών στοιχείων. Με αποτέλεσμα η επιχείρηση να πρέπει να επανατροποποιήσει τις οικονομικές καταστάσεις, να πληρώσει υψηλά πρόστιμα, να χάνει την φερεγγυότητα της και ίσως να χάσει μεγάλο μέρος από την δύναμη της ή να πτωχεύσει.

Η τροποποίηση των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης γίνεται από ένα σύνολο ατόμων τα οποία έχουν το κίνητρο και τη γνώση των πρακτικών αυτών και συνήθως έχουν κάτι να κερδίσουν όπως για παράδειγμα bonus, αύξηση τιμή της μετοχής κλπ.

Οι οικονομικές αυτές καταστάσεις αναλύονται και αξιολογούνται μετά τη δημοσίευση τους από τους επενδυτές, προμηθευτές, δανειστές κλπ με την βοήθεια των αριθμοδεικτών συγκρίνοντάς τες με οικονομικές καταστάσεις παλαιών οικονομικών καταστάσεων της ίδιας επιχείρησης ή με οικονομικές καταστάσεις του κλάδου της ίδιας χρονικής περιόδου σε μορφή ποσοστού, για να ενημερώνονται σχετικά με την πορεία και τις δυνατότητες της επιχείρησης.

Πριν από την δημοσίευση τους οι οικονομικές καταστάσεις ελέγχονται από εσωτερικούς και εξωτερικούς λογιστές για να διορθωθούν πιθανά λογιστικά λάθη. Ο εντοπισμός

λογιστικών λαθών και χρήση παράνομων τεχνικών που συμβαίνουν με σκοπό την αλλοίωση των οικονομικών καταστάσεων είναι δύσκολο να ανιχνευτούν πάρα τις τεχνικές που υπάρχουν, το πιο γνωστό μοντέλο ανίχνευσης των δεδουλευμένων είναι το μοντέλο Jones και το τροποποιημένο μοντέλο Jones. Η άλλη μέθοδος ανίχνευσης που υπάρχει είναι μέσω της κατανομής των συχνοτήτων των κερδών, εκεί εντοπίζονται ευδιάκριτες σημαντικές ασυνέχειες κυρίως γύρω από το μηδέν.

Θα ήταν θεμιτό να εξεταστεί διεξοδικά ο τρόπος με τον οποίο απεικονίζονται οι οικονομικές καταστάσεις, να οριστεί ένα συγκεκριμένο διάστημα σχετικά με τον βαθμό ανάλυσης τους καθώς και να οριστεί κατά προσέγγιση ο ορισμός για το πότε η τροποποίηση των οικονομικών καταστάσεων είναι απλά μια διαχείριση για την καλύτερη απεικόνιση των κερδών και πότε οδηγεί σε αλλοίωση με σκοπό την απάτη. Όλα αυτά μαζί με νέες και ήδη υπάρχουσες τεχνικές ανίχνευσης των κερδών θα μπορέσουν να ελαχιστοποιήσουν τις παραποιήσεις και το κοινό να λαμβάνει όσο το δυνατόν την πραγματική πορεία των επιχειρήσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

A.A.Groppelli, Ph.D., Ehsan Nikbakht, D.B.A., C.F.A, Μετάφραση/Αναβάθμιση Σταύρος Καραλής, Επιμέλεια/Συντονισμό Παναγιώτης Σταυρόπουλος, Επιστημονική επιμέλεια ελληνικής έκδοσης Κυριακή Κοσμίδου, 2012, Χρηματοοικονομική ,Κλειδάριθμος ΕΠΕ, 5^η Αμερικανική έκδοση, Αθήνα

Βασίλειος Φ.Φίλιος, 2003, Δημιουργική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική ΕΠΕ, Αθήνα.

Βασίλειος Φ.Φίλιος, 2008, Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων και Αποτιμητική (Εκτιμητική), Σύγχρονη Εκδοτική ΕΠΕ, Αθήνα.

Βασίλειος Φ.Φίλιος, 2013, Γενική Χρηματοοικονομική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική ΕΠΕ, Τόμος Α', Αγρίνιο.

Γαγάνης Χρυσοβαλάντης, Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος , 2009, Αναγνώριση Παραπονημένων Λογιστικών Καταστάσεων, Κλειδάριθμος, σελ.25-26, Αθήνα

Γαγάνης et al, Rezaee , 2003 , Αναγνώριση παραπονημένων λογιστικών καταστάσεων: Μεθοδολογικό πλαίσιο και εφαρμογής ,σελ. 24-25

Γκίκας Δ. , Α.Παπαδάκη, Γ.Σιουγλέ, 2010, "Ανάλυση και αποτίμηση επιχειρήσεων", εκδ Γ. Μπένου, Αθήνα.

Γκίκας Δημήτριος, Παπαδάκη Αφροδίτη ,2012, «Χρηματοοικονομική λογιστική», Εκδόσεις Μπένου ,Αθήνα

Γεωργόπουλος, Αντώνης , 2014, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστασεών. Αθήνα, Εκδόσεις Μπένου.

Γεώργιος Κοντός, 2015, Χρηματοοικονομική Λογιστική, Διπλογραφία,Ν.Ιωνία

Θεοδώρα Παπαδάτου, Νικόλαος Πόμονης, 2006, Λογιστική Εμπορικών Εταιρειών, Σταμούλης ΑΕ, 2^η έκδοση, Αθήνα

Καραγιάννης Δημήτριος Ι., Ιωάννης Δ. Καραγιάννης, Αικατερίνη Δ. Καραγιάννη, 2012, Ανάλυση ισολογισμών και αριθμοδείκτες, βιωσιμότητα επιχειρήσεων και κέρδη, έλεγχος

του κόστους και αποκλίσεις, ταμειακή ρευστότητα επιχειρήσεων, παραδείγματα και εφαρμογές σε επιχειρήσεις στην πράξη, Εκδόσεις Ιδιωτική, Αθήνα

Καραγιάννης Δημήτριος Ι., Ιωάννης Δ. Καραγιάννης, Αικατερίνη Δ. Καραγιάννη, 2013, Λογιστικά ,κοστολόγηση ,Φοροτεχνικά, γενικό λογιστικό σχέδιο ,Κ.Φ.Α.Σ. στην πράξη ,Εκδόσεις Ιδιωτική, Αθήνα.

Καλαμαράς Νικόλαος , Καλαμαρά Αικατερίνη, 2013, Γενική λογιστική θεωρία και εφαρμογή , Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα

Κάντζος Κωνσταντίνος, 2002 «Ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων», Εκδόσεις Interbooks ,Αθήνα

Κάντζο ,1994, «Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων» σελ. 27

Δ.Καραγιάννης, "Ανάλυση Ισολογισμών & αριθμοδείκτες", 2008

Κοταντάκος, Α. ,2006, Γενική λογιστική έννοιες, αρχές και τεχνικές για τη μελέτη της σύγχρονης λογιστικής,Ελλήν. Αθήνα

Μανεσιώτης, Β., 1990, “Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή: Μια Πρώτη Διερεύνηση της Μεταξύ τους Σχέσης”, στο Παραοικονομία, Ι. Βαβούρας (επιμ.), Εκδόσεις Κριτική.

Μανεσιώτης, Β., 1994,“Η Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα.” στο Τα Δημόσια Οικονομικά Στην Ελλάδα, Ν., Τάτσος (επιμ.). Εκδόσεις Σμπίλια.

Ε.Γ Μπατσινίλας - Κ. Π. Πατατούκας, "Σύγχρονη ανάλυση & διερεύνηση των οικονομικών καταστάσεων", εκδ Σταμούλης, 2012

Νιφορόπουλος Κωνσταντίνος, 2015, Ορκωτός Ελεγκτής & Λογιστής της «ΩΡΙΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.Α», Διευθυντής Grand Value Institute και Επιστημονικός Συνεργάτης Taxheaven, Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, (Ν. 4308/2014).

Νιάρχος, Ν., Ηρειώτης, Ν., & Αλεξάκης, Χ. (2010). Ασκήσεις Χρηματοοικονομικής Λογιστικής και Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Κριτική , Αθήνα.

Νιάρχου Νικήτα Α., 2004, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Σταμούλης ΑΕ, 7^η Έκδοση, Αθήνα

Ξανθάκης Μανώλης, Αλεξάκης Χρήστος ,2013, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Παναγιώτης Χρ.Αγγελόπουλος, 2013, Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Εκδόσεις Σταμούλης ΑΕ, 4^η έκδοση, Αθήνα

Παπαδέας Παναγιώτης, Συκιανάκης Νικόλαος, 2014, Ανάλυση & Διερεύνηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων , Εκδόσεις Παπαδέας παν, Αθήνα

Παπούλιας Γ. ,1993, «Χρηματοοικονομική Διοίκηση (Financial management), 3η Έκδοση, Εκδόσεις Βασίλειος Παπούλιας Α.Ε. Επενδυτικών Υπηρεσιών

Παπαδάκης, Κ.,2010, «Αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων μέσω του κοινωνικού διαλόγου: Κοινωνικά υπεύθυνων πρακτικών σε περιόδους κρίσης, "Έγγραφο εργασίας αριθ. 19, Γενεύη, ILO.

Χατζηνικολάου Στέργιος, Ανδριανόπουλος Γιώργιος ,2008, Τα Μυστικά των Ισολογισμών (Τεχνικές Ανάγνωσης και Λειτουργίας Λογιστικών Καταστάσεων),Economia Publishing , Αθήνα. (Μαύρο)

Χαράλαμπος Σπάθης, 2002, Λογιστής, « Εμπειρική διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων» Λογιστής, τεύχος 570, σελ. 1286-1294.
<<http://users.auth.gr/~hspathis/Spathis-Log-Site.pdf>>

Walsh Claran , 2009, Αριθμοδείκτες και management-Ανάλυση, σύγκριση και έλεγχος των μεγεθών που προσδιορίζουν την αξία της επιχείρησης, Μετάφραση Παπαιωάννου Τρισεύγενη, Τρουπάκης Αθανάσιος, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Χαράλαμπος, Γναρδέλλης, 2003, Εφαρμοσμένη Στατιστική, Εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα

Διατριβές

Αντωνόπουλος Ευάγγελος, 2014, Λογιστικές απάτες και τροποι αντιμετωπισης,ΤΕΙ Πειραιά, Τμήμα Λογιστικής, Αιγάλεω,
<http://oceanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2510/log_201400152.pdf?sequence=1>

Ελένη Τούρνα - Γερμανού, 2015, Λογιστική και ελεγκτική , Χρηματοοικονομική λογιστική, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων- Διοίκηση Επιχειρήσεων , ΤΕΙ Αθήνας, Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστικών Συστημάτων Τ.Ε., ΤΕΙ Πειραιά ,<<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/946>>

Καρμπαδάκης, Γεώργιος Αρίσταρχος, 2012, Διατριβή «Η ποιότητα του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων: αποτελέσματα από την εφαρμογή οικονομετρικών υποδειγμάτων εντοπισμού διαχείρισης κερδών», Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, <<https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/26729>>, <<http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/26729#page/1/mode/2up>>

Μακαρόνα Αντωνία, Μπαλτσαβιά Άννα, 2014, Πτυχιακή εργασία « Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών » , Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής,

Ηράκλειο, <<https://apothesis.lib.teicrete.gr/bitstream/handle/11713/4739/BaltsaviaAnnaMakaronaAntonia2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

Χαριτάκη Ευανθία , 2012 , Πτυχιακή εργασία «Η Ιστορική εξέλιξη της Λογιστικής», Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Ηράκλειο, <<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/ba/2012/CharitakiEvanthia/attached-document-1341308967-847093-23260/Charitaki2012.pdf>>

Μίχος Ιωάννης Γεώργιος, Αποστόλου Γεώργιος Παρασκευή, Δημογλή Γεώργιος Παναγιώτα, 2016, Πτυχιακή εργασία «Έννοια της Δημιουργικής Λογιστικής», ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής,

Μεσολόγγι, <<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3656/LOG%20ΜΙΧΟΣ-%20ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ-%20ΔΗΜΟΓΛΗ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>

Χατζηαγάπογλου Λάζαρος, 2016, Μεταπτυχιακή Εργασία «Οικονομική κρίση και διαχείριση κερδών», Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Διεπιστημονικό-Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Π.Μ.Σ.), Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων (MBA), Αθήνα, <<http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/handle/123456789/43205/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%9A%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7%20%CE%9A%CE%B5%CF%81%CE%B4%CF%8E%CE%BD.%20%CE%97%20%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%AF%CF%80%CF%84%CF%89%CF%83%CE%B7%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82.pdf?sequence=2>>

Αποστολάκη Αγάπη, 2015, Μεταπτυχιακή εργασία «Η χρηματοοικονομική μόχλευση ως παράγων διαχείρισης κερδών» Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων, <http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/8629/Apostolaki_Agapi.pdf?sequence=1>

Αγγελάκου Φιλλίπα, 2016, Τα ελεγκτικά σκάνδαλα ,οι επιπτώσεις τους και η επίδραση τους στη διαμόρφωση των ελεγκτικών διαδικασιών, ΑΕΙ Πειραιά, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, 13/07/2017, <<http://okeanis.lib.puas.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3145/ADM7924.pdf?sequence=1>>

Κολοβού Ιωάννη, 2012, Μεταπτυχιακή εργασία «Λογιστική Παρακολούθηση και Χειραγώγηση Κερδών σε Περίοδο Κρίσης», Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική, <<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15288/6/KolovosIoannisMsc2012.pdf>>

Ιουλία-Φραγκίστρα Βιδάλη, Στέλλα Μαστοράκη, 2013, Πτυχιακή εργασία «Χειραγώγηση Λογιστικών Κερδών», ΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Κρήτη, <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2013/VidaliIouliaFragkiska,MastorakiStella/attached-document-1381868244-403905-9839/VidaliIouliaFragkiska_MastorakiStella2013.pdf>

Σωτήρη Μαυρομιχάλου, Γεώργιου Σωτηρίου, Παναγιωτη Ψυχογιού, 2013, Πτυχιακή εργασία «Δημιουργική Λογιστική Διαμόρφωση και Παραμόρφωση Οικονομικών Αποτελεσμάτων», ΤΕΙ Ηπείρου, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής, Πρέβεζα, <http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1144/log_20130651.pdf?sequence=1>

Καραγκούνης, Δημήτριος, 2007, Πτυχιακή εργασία «Σύστημα – Διαχείριση – Διανομή Κερδών – Λύση & Εκκαθάριση για Ατομική, Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε., Α.Ε.», <<http://www.openarchives.gr/view/98427>>

2008, Πτυχιακή Εργασία «Χρηματοοικονομική κατάσταση λογιστικών καταστάσεων», 6/3/2017, <<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECON166/2.%20%CE%A7%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BF%CE%B9%CE%B>>

[A%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7/XRHMATOIKONOMIKH_ANALYSI_PDF.pdf>](#)

Καυκουλάς Β.Σωκράτης, 23/08/2012, «Η Διαχείριση Κερδών και η εφαρμογή της στη Λογιστική Επιστήμη», Ελληνικό ανοιχτό Πανεπιστήμιο, 6/3/2017, <<https://apothesis.eap.gr/handle/repo/24271>>

Καλπαξίδου, Α., Επινοητική λογιστική – χειραγωγήση κερδών στις ελληνικές εισηγμένες επιχειρήσεις. Ο ρόλος των διεθνών λογιστικών προτύπων – διπλωματική εργασία από το πανεπιστήμιο Μκαδονίας, Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών του τμήματος λογιστικής και χρηματοοικονομικής 2017, <<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/3576/1/KalpaxidouMsc2007.pdf>>

Παπουτέ Άννα-Κλειώ, 2012, Μεταπτυχιακή εργασία «Detecting Earning management by IPO firms»,οικονομικό πανεπιστήμιο Αθηνών , Μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, Τμήμα λογιστικής και χρηματοοικονομικής, Αθήνα, 6/3/2017,<http://www.pyxida.aueb.gr/getfile.php?object_id=iid:4332&ds_id=PDF1>

Δημήτριου Σιωζου, 2012, Μεταπτυχιακή εργασία «Ωραιοποίηση οικονομικών καταστάσεων»,Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών στην εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγχτική, 6/3/2017 ,<<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15325/3/SioziosDimitriosMsc2012.pdf>>

Μωϋσιάδου Ελένη, Παντελίδης, Δρογαλάς, Νικηφορίδης, 241-255, 25-27 Μαΐου 2012, Παρουσιάσεις – ΕΣΔΟ 242, «Η Παραποίηση των Οικονομικών Καταστάσεων από τις Ελληνικές Επιχειρήσεις», Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, ΤΕΙ Σερρών,<http://mibes.teilar.gr/esdo_proceedings/proceedings/2012/oral/Moisiadou-pantelidis-drogalas-nikiforidis.pdf>

Ζαφειροπούλος Γ.Σπυρίδωνος, «Η λογιστική πληροφόρηση και παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων», Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών νέες αρχές διοίκησης επιχειρήσεων(MBA),<<http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/6205/1/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%96%CE%B1%CF%86%CE%B5%CE%B9%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%85%20%CE%A3%CF%80%>

[CF%85%CF%81%CE%AF%CE%B4%CF%89%CE%BD%CE%BF%CF%82%20%CE%91%CE%9C%20154.pdf>](#)

Παναγιώτου Κωνσταντίνα , 2013, «Οι επιπτώσεις οικονομικών εγκλημάτων στις σύγχρονες κοινωνίες» , Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνίο, Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστικών, Τομέας Ηλεκτρικών Βιομηχανικών Διατάξεων και Συστημάτων Αποφάσεων,<
[Κοκολογιάννη Γεωργία, 2009, «Παραποίηση οικονομικών καταστάσεων», Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Ασφαλιστικής, Πτυχιακή εργασία, Άγιος Νικόλαος,<\[Δήμητρα Ζούκη, 2012, «Οικονομικές Συνέπειες των Διεθνών Λογιστικών Πποτύπων», Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών,<\\[Σταματοπούλου Μαρία, 2015, «Η επαγγελματική ηθική ως παράγοντας επίδρασης στη διαχείριση οικονομικών αποτελεσμάτων στις ελληνικές επιχειρήσεις», Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων – Ολική Ποιότητα, Πειραιάς,<\\\[Δατσέρη Γεώργιο, 2014, «Παραποίηση Οικονομικών Καταστάσεων και Έλεγχοι Ορκωτών Ελεγκτών», Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής ,Τ.Ε.Ι. Κρήτης, Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Ελεγκτική,<\\\]\\\(http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/9183/Stamatopoulou_Maria.pdf?sequence=1></p></div><div data-bbox=\\\)\\]\\(https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=19&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiNyb7J8Z_VAhUBVRQKHTlyBUU4ChAWCEcwCA&url=http%3A%2F%2Fwww.pyxida.aueb.gr%2Fgetfile.php%3Fobject_id%3Diid%3A3948%26ds_id%3DPDF1&usq=AFQjCNGz6WWi4XiQiv5sMLQgXjpC43wgiw></p></div><div data-bbox=\\)\]\(http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/fi/2009/KokologianniGeorgia/attached-document-1258547732-224737-26523/PARAPOIISH OIKONOMIKVN KATASTASEVN- EFARMOGH YPODEIGMATVN SE ELLHNIKES EPIXEIRHSEIS.pdf></p></div><div data-bbox=\)](http://artemis.cslab.ntua.gr/Dienst/Repository/2.0/Body/artemis.ntua.ece/DT2013-0139/pdf></p></div><div data-bbox=)

<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/acfi/2014/DatserisGeorgios/attached-document-1437548140-852944-20774/DatserisGeorgios2014.pdf>>

Μαρτζέκη Χαρίκλεια ,Βογιατζής Μάρκος ,25/10/2012 , «Χρηματοοικονομικές καταστάσεις εταιριών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο, πριν και μετά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα», Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καβάλας, Διοίκησης και Οικονομίας, Λογιστικής, Καβάλα, <<http://digilib.teiemt.gr/jspui/bitstream/123456789/1406/1/022012247.pdf>>

Σταματιάς Ρηγάκη, 2012, «Επίδραση λογιστικών πληροφοριών στα αποτελέσματα των οικονομικών καταστάσεων, η περίπτωση των μη εισηγμένων», Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα οργάνωσης και διοίκησης επιχειρήσεων, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων (MBA), Πειραιας , <<http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/5195/Rigaki.pdf?sequence=2>>

Παπαστεργίου Ηλία, 2015, «Σκοπιμότητες και Τρόποι Χειραγώγησης των Κερδών των Επιχειρήσεων», Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Πρέβεζα, <<http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6591/FIN20150122.pdf?sequence=1>>

Πουλοπούλου Βασιλική, 2014, Πτυχιακή εργασία «Διαχείριση Κερδών και η Αξία της επιχείρησης», ΑΤΕΙ Καλαμάτας, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής Χρηματοοικονομικής, Καλαμάτα, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16920/SDO_XRHMEL_00894_Medium.pdf?sequence=1>

Κωνσταντινούδη Παναγιώτης, 2015, Χειρισμός – χειραγώγηση των κερδών με την χρήση της αναβαλλόμενης φορολογίας (ΔΛΠ 12) και η επίδραση στις εισηγμένες επιχειρήσεις στο ΧΑΑ, <<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/18639/3/KonstantinoudisPanagiotisMsc2015.pdf>>

Κωστοπούλου Γεωργία, 2010, «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα: Η επίδραση τους στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, η διαφοροποίησή τους από το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο και η εφαρμογή τους στα Τραπεζικά Ιδρύματα», Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, <<http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/4110/1/%CE%94%CE%9B%CE%A0->

[%CE%94%CE%99%CE%A0%CE%9B%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%9C%CE%92%CE%91.pdf>](#)

Δρ. Ι. Χαραλαμπίδης, Σημειώσεις «Χρηματοοικονομική Λειτουργία Αρχές Λογιστικής – Λογιστικές Καταστάσεις», Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, Διοίκησης Πληροφοριακών Συστημάτων, <
http://www.icsd.aegean.gr/website_files/metapyxiako/88528976.pdf>

Παπαγιάννη Εστελλά., «Capital Market Research in Accounting», Earnings Management, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων MBA,<
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:jKfmY1xhhuUJ:nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/8029/2/EARNINGS%2520MANAGEMENT%2520%25281%2529.pptx+&cd=2&hl=el&ct=clnk&gl=gr>>

Τερζέκη Αταλάντη, 2009, «Η ωραιοποίηση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων των εισηγμένων ελληνικών εταιρειών στο χρηματιστήριο πριν και μετά την εφαρμογή των διεθνών λογιστικών Προτύπων», Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή νομικών οικονομικών και πολιτικών επιστημών,<
<http://ikee.lib.auth.gr/record/124264/files/TSERKEZI.pdf>>

Μποκόλας Πέτρος, 2016, Μεταπτυχιακή Εργασία «Τα Χαρακτηριστικά της Διαχείρισης Κερδών των Ελληνικών Εισηγμένων Εταιρειών ανα κλάδο δραστηριότητας» ,Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στην Μαθηματική προτυποποίηση στις συγχρονές επιστήμες και την οικονομία, 17/2/2017, <
<https://core.ac.uk/download/pdf/81560750.pdf>>

Φασουλάκη Μαρία ,2011, Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, ΑΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής, Ηράκλειο, 15/4/2017, <
<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2011/FasoulakiMaria/attached-document-1304328226-919279-20152/Fasoulaki2011.pdf>>

Καπετανίδου Δ. Κυριακή Κυριακού Γ. Δημήτριος, 2013, Πτυχική εργασία: Έλεγχος και ανάλυση ισολογισμού και λοιπών οικονομικών καταστάσεων βιομηχανικής και εμπορικής επιχείρησης.Οι βασικοί αριθμοδείκτες και οι απεικονίσεις τους.Εφαρμογή σε

συγκεκριμένη επιχείρηση με πρόσφατα δεδομένα, ΤΕΙ Καβάλας ,Τμήμα Λογιστικής,<<http://digilib.teiemt.gr/jspui/bitstream/123456789/184/1/022013069.pdf>>

Μανωλίδη Χρυσοβαλάντη, 2013, Μεταπτυχιακή εργασία «Εσωτερικός έλεγχος- ο ρόλος του στην ποιότητα και στην ωριοποίηση των οικονομικών καταστάσεων», Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική, 13/07/2017,<<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15841/3/ManolidisChrysovalantisMsc2013.pdf>>

Θεοδορογλάκης Αντώνιος, 2013, Παραδείγματα Λογιστικής και άλλης απάτης που θα μπορούσαν να προληφθούν από τον εσωτερικό έλεγχο μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού, ΤΕΙ Καβάλας, Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής ,13/07/2017, <http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/16838/SDO_XRHMEL_0080_9_Medium.pdf?sequence=1>

Κωστούλα Αικατερίνη, 2013, Λογιστικά Σκάνδαλα, Ηθικά Διλήμματα και εκπαιδευτικές πεποιθήσεις, ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, 13/07/2017, <<http://digilib.teiemt.gr/jspui/bitstream/123456789/529/1/022013325.pdf>>

Καραγιαννίδου Αρχοντίας, 2010, Συμπεριφορική Χρηματοοικονομική (Behavioral Finance), Διπλωματική εργασία,Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σελ.

37<<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/14144/1/%CE%A3%CE%A5%CE%9C%CE%A0%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%A7%CE%A1%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%9F%CE%9F%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%99%CE%9A%CE%97.pdf>>

Γαργανουράκη Ειρήνη, Σχοιναράκη Πωλύβια, 2017, Χειραγώγηση λογιστικών κερδών στις επιχειρήσεις, σελ.24,<https://apothesis.lib.teicrete.gr/bitstream/handle/11713/8554/GarganourakiEirini_SchoinarakiPolyvia2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Γακοπούλου Δημήτρη, 2011, Ο ρόλος των εποπτικών αρχών σε περίπτωση απάτης «Περίπτωση Madoff», Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής <<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/14635/3/GakopoulosDimitriosMsc2011.pdf>>

Σπάθης, 2002, τεύχος 570, σελ.3, σελ 1286-1294, < <http://users.auth.gr/~hspathis/Spathis-Log-Site.pdf>>

Ιστοσελίδες

Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων – Αριθμοδείκτες, Σωτηρία Ελευθερίου, Λογιστικο-Φοροτεχνικό Γραφείο και Μαθήματα Λογιστικής, 18/03/2017, <<https://www.sotele.gr/index.php/mathimata-se-foitites/enotites-didaskalias/23-analysi-logistikon-katastaseon-arithmodeiktas.html>>

Αναβαλομενος φοροσ, <<https://www.thepressproject.gr/luxleaks/details.php?aid=69110>>

Αναστασία Χατζηϊωάννου, 14/05/2016, Earnings Management, 6/3/2017, <<http://www.inefan.gr/earnings-management/>>

Αρχές και Παραδοχές Λογιστικής, <<https://sites.google.com/site/basikeslogistikasarches/arches-kai-paradoches-logistikas>>

Αρχή της Αναγνώρισης των Εσόδων (Revenue recognition principle) , ευρετήριο οικονομικών όρων, <<https://www.euretirio.com/arxi-anagnorisis-esodon/>>

Βάιος Α. Ριζούλης ,11/04/2016, Τάσεις και Εξελίξεις στο Ελεγκτικό Επάγγελμα, 13/07/2017, <<http://www.accountancygreece.gr/%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BE%CE%B5%CE%BB%CE%AF%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B5%CF%80/>>

Βάνα Γιαννάκη, Μέλος της επιστημονικής ομάδας του Power Tax, Λογιστής - Φοροτεχνικός Β' Τάξης, 07/01/2015 ,Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα-Νόμος 4308: “Μεταμορφώνει” το ΕΓΛΣ σε ΔΛΠ, 06/03/2017, <<http://www.power-tax.gr/el/normal/35/4454/ViewArticle.aspx>>

Βικιπαίδεια, 2015, Αποδοτικότητα, 2/4/2017, <<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1>>

Βικιπαίδεια, 13/01/2014, Φοροαποφυγή,17/06/2017,<
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE>>

Betmixers.net,14/11/2016, «Στοίχημα – Διαχείριση Κάβας – Επανεπένδυση Κερδών»,
6/3/2017,

<<http://www.betmixers.net/%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%AF%CF%87%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%AD%CF%81%CE%B4%CE%BF%CF%82-roi/>>

Βικιπαίδεια ,6/05/2017, «Μερισματική πολιτική», 6/3/2017, 05/08/2017 <
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE>

Βικιπαίδεια, 17/10/2016, «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, <
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE_%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CE%A0%CF%81%CF%8C%CF%84%CF%85%CF%80%CE%B1>.

Λογιστικό σχέδιο-taxheaven-<<https://www.taxheaven.gr/pages/log-sxedio>>

Βικιπαίδεια, 01/05/2015, «Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο»,<
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%93%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%A3%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF>

ΒΙΚΙΒΙΒΛΙΑ , «Ο ρόλος της καινοτομίας στο σύγχρονο management», 6/3/2017,
<https://el.wikibooks.org/wiki/%CE%9F_%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%83%CF%84%CE%BF_%CF%83%CF%8D%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF_mangement>

Βικιπαίδεια, 2015, Λογιστική, 11/03/2017,
 <<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE>>

Βικιπαίδεια, 2016, Waste Management (corporation)
 22/04/2017,<http://en.wikipedia.org/wiki/Waste_Management,_Inc>

Βικιπαίδεια, 4/8/2017, «Enron scandal»,6/3/2017,<https://en.wikipedia.org/wiki/Enron_scandal>

Βικιπαίδεια, 2017, Sarbanes–Oxley Act, 03/05/2017,
 <https://en.m.wikipedia.org/wiki/Sarbanes%E2%80%93Oxley_Act>

Βικιπαίδεια,10/7/2017, Σκάνδαλο Enron, 13/07/2017,
 ,<https://el.wikipedia.org/wiki/Σκάνδαλο_Enron>

Wikipedia, 2017, Adelphia Communications Corporation,<https://en.wikipedia.org/wiki/Adelphia_Communications_Corporation>

Wikipedia, 2017, HealthSouth, <<https://en.wikipedia.org/wiki/HealthSouth>>

Wikipedia, 2017, Madoff investment scandal,<
https://en.wikipedia.org/wiki/Madoff_investment_scandal>

Wikipedia, 2017, Satyam scandal,<https://en.wikipedia.org/wiki/Satyam_scandal>

Wikipedia, 2017, Parmalat, 20/5/17, <<https://en.wikipedia.org/wiki/Parmalat>>

Wikipedia, 2017, Tyco International, 13/07/2017,
 <https://en.wikipedia.org/wiki/Tyco_International>

Βικιπαίδεια, 2017, Σκάνδαλο Κοσκωτά, 28/3/2016,
 <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%BF_%CE%9A%CE%BF%CF%83%CE%BA%CF%89%CF%84%CE%AC>

Βικιπαίδεια, 2017, Parmalat, 13/07/2017,<<https://en.wikipedia.org/wiki/Parmalat>>

Βικιπαίδεια, 2017, Σκάνδαλο Κοσκωτά,
 <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%BF_%CE%9A%CE%BF%CF%83%CE%BA%CF%89%CF%84%CE%AC>

Βικιπαίδεια, 2017, Εταιρική Διακυβέρνηση, <
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%AD%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B7>

Βικιπαίδεια, 2017, Lehman Brothers, <https://en.wikipedia.org/wiki/Lehman_Brothers>

Wikipedia, 2017, Adelphia Communications Corporation, 13/07/2017, <https://en.wikipedia.org/wiki/Adelphia_Communications_Corporation>

Wikipedia, 2017, Participants in the Madoff investment scandal, 13/07/2016, <https://en.wikipedia.org/wiki/Participants_in_the_Madoff_investment_scandal>

Wikipedia, Waste Management (corporation), Ανάκτηση 2017, <[https://en.wikipedia.org/wiki/Waste_Management_\(corporation\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Waste_Management_(corporation))>

Wikipedia, HealthSouth, Ανάκτηση 2017, <<https://en.wikipedia.org/wiki/HealthSouth>>

Wikipedia, 2018, Prospect theory, <https://en.wikipedia.org/wiki/Prospect_theory>

Γραβιάς, Πτυχιούχος Οικον. Παν/μίου Πειραιά – Λογιστής – φοροτεχνικός, «ΟΙ ΑΜΟΙΒΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, Η ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΔΩΝ ΚΑΙ Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΑΜΟΙΒΩΝ ΠΟΥ ΔΙΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΟΜΟΡΡΥΘΜΕΣ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ», 6/3/2017, <
<http://lloydharrisoncooper.gr/archives/649>>

Cogito ergo sum, 7/01/2012, Ανατομία του νεοφιλελευθερισμού-54. Το σκάνδαλο Parmalat, 13/07/2017, <<http://teddygr.blogspot.gr/2012/01/54-parmalat.html>>

Cogito ergo sum, 7/01/2012, Ανατομία του νεοφιλελευθερισμού-54. Το σκάνδαλο Parmalat, 13/07/2017, <<http://teddygr.blogspot.gr/2012/01/54-parmalat.html>>

Δημήτρης Δημητρίου, Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής Baker Tilly Hellas, 05/08/2014, «Υπεράκτιες (Offshore) εταιρείες και φορολογία», 6/3/2017, <
<http://www.accountancygreece.gr/%CF%85%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%B5%CF%83-offshore-%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%83-%CE%BA%CE%B1%CE%B9->

[%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1/>](#)

Διεθνή λογιστικά και πρότυπα χρηματοοικονομικής αναφορά- taxheaven-
<<https://www.taxheaven.gr/pages/ias>>

ΕΛΦΕΕ Ρόδου, 16/11/2015, Διαχείριση Κερδών-Ζημιών. Αποτελεί εργαλείο ανάλυσης;, Πηγή: Γεώργιος Εγγλεζάκης, Λογιστής Φοροτεχνικός, Σύμβουλος Επιχειρήσεων, 06/03/2017, <[Ελ.Λο.Π., Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, < <http://www.ellop.gr/>>](http://www.lsr.gr/html/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B5%CF%81%CE%B4%CF%8E%CE%BD-%CE%B6%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CF%8E%CE%BD-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CE%AF-%CE%B5%CF%81/>></p></div><div data-bbox=)

Ευάγγελος Π.Κουμανάκος, Naftemporiki.gr, 05/01/2008, Η «χειραγώγηση» των κερδών, 6/3/2017, < <http://www.naftemporiki.gr/story/219666/i-xeiragogisi-ton-kerdon>>

Επιστημονική ομάδα TAXHEAVEN, 04/02/2016, «Χρόνος κτήσης εισοδήματος και παρακράτησης φόρου στις Ο.Ε. - Ε.Ε.», 6/3/2017, < <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/27565>>

Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2017, «Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης», <<https://www.euretirio.com/katastasi-apotelesmaton-xrasis/>>

Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2017, «Κατάσταση Μεταβολών και ιδίων κεφαλαίων», <<https://www.euretirio.com/katastasi-metavolon-idion-kefalaion/>>

Εφημερίδα Καθημερινή, 27/06/2002, Χειρότερο σκάνδαλο και από την Enron, WorldCom, 17/02/2-17, <<http://www.kathimerini.gr/122631/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/xeirotero-skandalo-kai-apothn-enron>>

Ευρετήριο οικονομικών όρων, Πιστοληπτική Ικανότητα / Διαβάθμιση (Credit rating), 20/4/2017, <<https://www.euretirio.com/pistoliptiki-ikanotita/>>

Ευρετήριο οικονομικών όρων, Θεωρία Προοπτικής (Prospect theory), <<https://www.euretirio.com/theoria-prooptikis/>>

Εφημερίδα Καθημερινή, 2004, «Κατηγορούμενος για λογιστικές ατασθαλίες ο όμιλος Fannie Mae», <<http://www.kathimerini.gr/195252/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/kathgoroymenos-gia-logistikies-atas8alies-o-omilos-fannie-mae>>

Εφημερίδα Καθημερινή, 10/08/2002, Νέο λογιστικό σκάνδαλο στη WorldCom, 13/07/2017, <<http://www.kathimerini.gr/126455/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/neo-logistiko-skandalo-sth-worldcom>>

Εφημερίδα Καθημερινή, 18/01/2004, Parmalat: ιταλικό σκάνδαλο με πολλούς διεθνείς συνενόχους, 13/07/2017, <<http://www.kathimerini.gr/173391/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/parmalat-italiko-skandalo-me-polloys-die8neis-synenoxoys>>

Εφημερίδα Ημερησία, 18/3/2005, Τραπεζικοί κολοσσοί στο σκάνδαλο της Parmalat, 13/07/2017, <<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26511&subid=2&pubid=157470>>

Εφημερίδα Μακεδονία, 20/12/2008, ΣΚΑΝΔΑΛΟ PARMALAT Κάθαρση με δέκα χρόνια φυλακή στον Τάντσι, 13/07/2017, <<https://makthes.gr/%CF%83%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%BF-parmalat-%CE%BA%CE%AC%CE%B8%CE%B1%CF%81%CF%83%CE%B7-%CE%BC%CE%B5-%CE%B4%CE%AD%CE%BA%CE%B1-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1/>>

Εμπειρική διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων, <<http://users.auth.gr/~hspathis/Spathis-Log-Site.pdf>>

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 31/03/2004, Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση και την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (υπόθεση Parmalat), 13/07/2017, <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+B5-2004-0056+0+DOC+XML+V0//EL>>

31/12/2003, Επτά συλλήψεις για το σκάνδαλο της Parmalat, 13/07/2017, <<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/45424/epta-sullipseis-gia-to-skandalo-tis-parmalat>>

Εφημερίδα Καθημερινή, 29/06/2002, Σκάνδαλο και με τη Xerox στις ΗΠΑ, 13/07/2017, <<http://www.kathimerini.gr/122809/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/skandalo-kai-me-th-xerox-stis-hpa>>

Εφημερίδα Καθημερινή, Μάκη Θεοδωράτου , 10/08/2003 «Σύνδρομο Ενρον» κλυδωνίζει τις επιδοτούμενες αμερικανικές στεγαστικές τράπεζες,13/07/2017,<<http://www.kathimerini.gr/158877/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/syndromo-enron-klydwnizei-tis-epidotoymenes-amerikanikes-stegastikes-trapezes>>

Εφημερίδα Καθημερινή, 28/11/2009, Μπ. Ραμαλίνγκα Ράτζου : Εμπλέκεται σε τεράστιο λογιστικό σκάνδαλο, 13/07/2017, <<http://www.kathimerini.gr/377593/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/mp-ramalingka-ratzoy--empletetai-se-terastio-logistiko-skandalo>>

Εφημερίδα Έθνος, Κ. Ρομποτής, 4/6/2006, Από σκάνδαλο σε σκάνδαλο, 13/07/2017, <http://www.ethnos.gr/oikonomia/arthro/apo_skandalo_se_skandalo-47193/>

Εφημερίδα Καθημερινή, 10/08/2002, Νέο λογιστικό σκάνδαλο στη WorldCom, 13/07/2017, <<http://www.kathimerini.gr/126455/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/neo-logistiko-skandalo-sth-worldcom>>

Εφημερίδα Το βήμα, Λαμπρόπουλος Βασίλης, 13/08/2011,Σκάνδαλο Aspis: Ζητούν 160 εκατ. ευρώ από το ελληνικό δημόσιο, 3/8/2017, <<http://www.tovima.gr/society/article/?aid=415030>>

Εφημερίδα Το βήμα, 1999, Οι 10 σημαντικότεροι χρηματοοικονομικοί αριθμοδείκτες <<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=117657>>

Εφημερίδα Το βήμα, 19/12/1999, Οι 10 σημαντικότεροι χρηματοοικονομικοί αριθμοδείκτες, 15/4/2017,<<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=117657>>

Εφημερίδα Ριζοσπάστης, Δάνης Παπαβασιλείου, 1/2/2004, Χιονοστιβάδα από το «σκάνδαλο "Parmalat"»,13/07/2017, <<http://www.rizospastis.gr/story.do?id=2166959>>

Epr.gr, Εισηγμένες Εταιρίες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, Ανάκτηση 2017, <<http://www.epr.gr/xa/companies/>>

Επιτροπή Εισηγμένες Εταιρίες της Κεφαλαιαγοράς, Ανάκτηση 2017, <<http://www.hcmc.gr/el/eiscomp>>

Ευρετήριο οικονομικών όρων, Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, ανάκτηση 2017,<<https://www.euretirio.com/katastasi-apotelesmaton-xrasis/>>

Ευρετήριο οικονομικών όρων, Κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων, ανάκτηση 2017,<<https://www.euretirio.com/katastasi-metavolon-idion-kefalaion/>>

Ευρετήριο οικονομικών όρων ,Θεωρία Αποτελεσματικής Αγοράς (Efficient market theory), 16/4/2017,<<https://www.euretirio.com/apotelesmatiki-agora/>>

Κωνσταντίνος Ιωαν. Νιφορόπουλος, Ορκωτός ελεγκτής λογιστής – «ΩΡΙΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.Λ». Επιστημονικός Συνεργάτης Taxheaven , Άρθρα Αποτίμηση (επιμέτρηση) αποθεμάτων - Τι προβλέπεται λογιστικά και φορολογικά (Αποτίμηση (επιμέτρηση) αποθεμάτων - Τι προβλέπεται λογιστικά και φορολογικά) , 18/04/2016 ,<<https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/23395>>

Κυριάκου Πατατούκα, Νικολαου Λαζ. Παπάκη , ΚΕΡΔΟΣ , Ημερήσια Οικονομική Εφημερίδα , 13/11/2011, «Η ωραιοποίηση των ισολογισμών βλάπτει σοβαρά», 10/07/2017,<<http://www.kerdos.gr/oldarticles.aspx?artid=1611521>>

Κωνσταντίνος Ιωαν. Νιφορόπουλος, Ορκωτός Ελεγκτής – Λογιστής, 16/03/2013 , Η Ιστορία της Λογιστικής στην Ελλάδα , 06/03/2017,<<https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/15956>>

Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης (Income statement), Ευρετήριο Οικονομικών όρων,15/04/2017,<<https://www.euretirio.com/katastasi-apotelesmaton-xrasis/>>

Καθολικό (General ledger), Ευρετήριο Οικονομικών όρων,15/04/2017,<<https://www.euretirio.com/katholiko/>>

Κωνσταντίνος Δημ. Γραβιάς, Πτυχιούχος Οικον. Παν/μίου Πειραιά, Λογιστής – φοροτεχνικός,Μέλος της επιστημονικής ομάδας του Taxheaven, Taxsolution-Λογιστικές και επιχειρηματικές υπηρεσίες, 23/04/2016, «Άρθρα οι αμοιβές διαχείρισης, η διανομή κερδών και η φορολογική μεταχείριση πάσης φύσεως αμοιβών που δίνονται από ομορρυθμές και ετερόρρυθμες εταιρείες», 6/3/2017, <<https://www.taxsolution.gr/en/blog/resolutions-and-circulars/2016-03/23190.html>>

Καθημερινή, Γιαννη Παπαδογιάννη 17/11/2002, Η άνοδος και η πτώση του «Ράδιο Κορασίδη,04/4/2017,<<http://www.kathimerini.gr/134991/article/oikonomia/epixeirhseis/h-anodos-kai-h-ptwsh-toy-radio-korasidh>>

Κωνσταντίνος Ρομποτής, 8/2/2003, Εφημερίδα Ημερησία, Νέες αποκαλύψεις για το σκάνδαλο της

Enron,13/07/2017,<<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26502&subid=2&pubid=86676>>

Καθημερινή, Ευγενίας Τζωρτζη, 25/11/2010, Εκθεση-κόλαφος για το σκάνδαλο της Ασπίς Πρόνοια,

3/3/2017,<<http://www.kathimerini.gr/411888/article/oikonomia/epixeirhseis/ek8esh-kolafos-gia-to-skandalo-ths-aspis-pronoia>>

Καθημερινή, 18/01/2004, Parmalat: ιταλικό σκάνδαλο με πολλούς διεθνείς συνενόχους,20/5/2017,<<http://www.kathimerini.gr/173391/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/parmalat-italiko-skandalo-me-polloys-die8neis-synenoxoys>>

Κατά του στελέχους της Bank of America, Luca Sala, 13/07/2017,<<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/87838/nees-katigories-gia-to-oikonomiko-skandalo-tis-parmalat>>

Κάλλιπος-Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, «Κεφάλαιο 8 ΕΓΛΣ και Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα-Χρηματοοικονομική Λογιστική» ,<https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/953/1/02_chapter_8.pdf>

Κουτσόγιωργα μέσα στο δικαστήριο, <<http://www.mixanitouxronou.gr/i-diki-tou-eona-gia-to-skandalo-koskota-o-trapezitis-pou-prokalese-politiko-sismo-ke-estile-sto-edolio-tous-ipourgous-tou-andrea-papandreou-i-fimes-gia-ta-pampers-ke-o-thanatos-tou-meniou/>>

Λεξικό, <http://www.linguee.com/english-greek/translation/deferred+tax+assets.html>

ΛΕΩΝΙΔΑ ΒΑΤΙΚΙΩΤΗ, 15/10/2016, Tag Archives: Lehman Brothers ,1/07/2017, <<https://leonidasvatikiotis.wordpress.com/tag/lehman-brothers/>>

Λογιστικές Αρχές (Accounting principles), Ευρετήριο Οικονομικών όρων,15/04/2017,<<https://www.euretirio.com/logistikes-arxes/>>

Μηχανή του Χρόνου , 2016, Η «δίκη του αιώνα» για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Ο τραπεζίτης που προκάλεσε πολιτικό σεισμό και έστειλε στο εδώλιο τους υπουργούς του Ανδρέα Παπανδρέου. Οι φήμες για τα «Πάμπερς» και ο θάνατος του Μένιου

Μέτρηση πιστωτικού κινδύνου, Κεφάλαιο 4, 20/4/2017, <[http://compus.uom.gr/FIN130/document/Dialeksh_17/td_k14_pist_kindun_u_pod_ptwxeushs\(G\).pdf](http://compus.uom.gr/FIN130/document/Dialeksh_17/td_k14_pist_kindun_u_pod_ptwxeushs(G).pdf)>

Μάνια Ν. Μαριάνθη, 2011, Εταιρική Διακυβέρνηση & Ελληνική Πραγματικότητα, ΤΕΙ Κρήτης, Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης, Άγιος Νικόλαος, Ανάκτηση 2017, <https://apothesis.lib.teicrete.gr/bitstream/handle/11713/5835/Mania_Marianthi2011.pdf?sequence=1>

Νίκος Σγουρινάκης, Epixeirisi.gr, 16/06/2016, Αποτίμηση αποθεμάτων, ημιτελών προϊόντων και κόστος πωληθέντων, <<http://epixeirisi.gr/%CE%A3%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%99%CE%A9%CE%9C%CE%91-%CE%A4%CE%97%CE%A3-%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%A4%CE%91%CE%9E%CE%97%CE%A3/21433/%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%AF%CE%BC%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD,-%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CF%84%CE%B5%CE%BB%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%8A%CF%8C%CE%BD%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BA%CF%8C%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%82-%CF%80%CF%89%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%89%CE%BD>>

Νίκου Κλήμη, Ασφαλιστικό Marketing, Δεκέμβριος 2014 , Σκάνδαλο Ομίλου «Ασπίς Πρόνοια»: Πραγματικότητα ή Επιστημονικό Πείραμα; , 3/3/2017, <<https://asfalistikomarketing.gr/skandalo-omilou-aspis-pronia-pragmatikotita-i-epistimoniko-pirama/>>

Νταλιανη ΕΠΕ – Μεσίτες Ασφαλισεων, «Κάλυψη απώλειας κερδών», 6/3/2017, <<http://daliani-insurance.gr/acoperirea-profitului-firmei/>>

Νίκος Σγουρινάκης, Epixeirisi.gr, 12/03/2015, <<http://epixeirisi.gr/%CE%A3%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%99%CE%A9%CE%9C%CE%91-%CE%A4%CE%97%CE%A3-%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%A4%CE%91%CE%9E%CE%97%CE%A3/21433/%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%AF%CE%BC%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD,-%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CF%84%CE%B5%CE%BB%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%8A%CF%8C%CE%BD%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BA%CF%8C%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%82-%CF%80%CF%89%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%89%CE%BD>>

[C%CE%91-%CE%A4%CE%97%CE%A3-
%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%A4%CE%91%CE%9E%CE%97%CE%A3/20073/
%CE%A3%CF%8D%CE%BD%CE%B4%CE%B5%CF%83%CE%B7-
%CF%84%CF%89%CE%BD-
%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%83%CE%B2%CE%AD%CF%83%CE%B5%CF%8
9%CE%BD-%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CF%89%CE%BD-
%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B7%CE%BD-
%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B2%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CF%8C%CE
%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B7-
%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%
B1>](#)

Νατάσα Στασινού,23/09/2015, Τα 11 μεγαλύτερα επιχειρηματικά σκάνδαλα στην ιστορία, 13/07/2017 ,<<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1006927/ta-11-megalutera-epixeirimatika-skandala-stin-istoria>>

Naftemporiki.gr,13/07/2017,Ενοχοί για το σκάνδαλο της Enron,25/05/2006,<<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/140402/enoxoi-gia-to-skandalo-tis-enron>>

Naftemporiki.gr, 26/04/2004, Νέες κατηγορίες για το οικονομικό σκάνδαλο της Parmalat,<<https://www.naftemporiki.gr/finance/story/87838/nees-katigories-gia-to-oikonomiko-skandalo-tis-parmalat>>

Naftemporiki, 2003, Στο μικροσκόπιο οι πρακτικές της Freddie Mac, <<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/60122/sto-mikroskopio-oi-praktikes-tis-freddie-mac>>

Naftemporiki.gr,28/06/2002,Υποψίες για νέο επιχειρηματικό σκάνδαλο στις ΗΠΑ,13/07/2017,< <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/36276/ypopsies-gia-neo-epixeirimatiko-skandalo-stis-ipa>>

Naftemporiki.gr ,01/10/2002, Enron Corp. : Στη δικαιοσύνη ο πρώην οικονομικός διευθυντής,< <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/31429/enron-corp-sti-dikaiosuni-o-proin-oikonomikos-dieuthuntis> >

Naftemporiki.gr,09/06/2005, HealthSouth: 100 εκατ. δολ. για τον διακανονισμό δίκης,13/07/2017,<<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/112525/healthsouth-100-ekat-dol-gia-ton-diakanonismo-dikis>>

Naftemporiki.gr ,11/06/2003, Στο μικροσκόπιο οι πρακτικές της Freddie Mac, 13/07/2017<<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/60122/sto-mikroskopio-oi-praktikes-tis-freddie-mac>>

Nudgeunitgreece.com, 7/11/2016, Η Θεωρία της Προοπτικής στη Λήψη Αποφάσεων των Ανθρώπων, <<https://nudgeunitgreece.com/el/2016/11/07/prospect-theory-on-decision-making/>>

Reporter.gr, 19/10/2016, BlackRock: Αύξηση κερδών και υπό διαχείριση στοιχείων, 6/3/2017, < <http://www.reporter.gr/Diethnh/Epicheirhseis/303233-BlackRock-Ayxhsh-kerdwn-kai-y-po-diacheirish-stoicheiwn>>

Profile Software,30/08/2011, «Ισχυρό EBIDTA, διατήρηση κερδών, αύξηση διαθεσίμων στο α' εξάμηνο 2011» 6/3/2017,.,< <http://www.profilesw.com/el/financial-news/1427-ebidta-2011.php>>

Lloyd Harrison Cooper, Η Βιβλιοθήκη του Λογιστικού Γραφείου, Κωνσταντίνος Δημ.economics.gr, 28/01/2010 , «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ : Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΠΑΘΗ ΜΕΤΑ ... ΤΟΝ ΔΟΥΡΕΙΟ ΠΙΠΟ», 6/3/2017 ,< <https://simatoros.wordpress.com/2010/01/28/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-h-m%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CF%85%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B7-%CE%B1%CF%80/>>

openarchives.gr ,«Παραποίηση οικονομικών καταστάσεων» ,<<http://www.openarchives.gr/search/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%20%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD>>

Mathin, Ανάπτυξη σχεδίου επιχειρησιακής διάρθρωσης ή αναδιάρθρωσης,
<[>](http://mathin.eu/%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%9B%CE%95%CE%99%CE%91-%CE%9B%CE%A5%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7/%CE%91%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7-%CF%83%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%AE-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82)

Bankingnews.gr, Δ.Ν., 01/08/2016,Τι είναι η Θεωρία Αποτελεσματικής Αγοράς- οι τρεις μορφές και οι υποθέσεις,16/06/2017,<[>](http://www.bankingnews.gr/bankingnews-questions-and-answers1/%CF%84%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%B1%CF%82/item/264299-t%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%B8%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82-%CE%BF%CE%B9-%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%AD%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/264299-t%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%B8%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82)

[BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82-%CE%BF%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%AD%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82.html>](#)

ICAP GROUP A.E., ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ, 20/4/2017,

<http://www.icap.gr/Images/ICAP%20Group%20-%20%CE%9C%CE%B5%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%20%CE%91%CF%80%CF%8C%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%91%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AE%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD%20%CE%A0%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%20%CE%99%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82.pdf>

Money guru, Τι είναι η πιστοληπτική ικανότητα;, 20/4/2017, <http://www.moneyguru.gr/Trapezes/ti-ine-i-pistoliptiki-ikanotita-166>

bankingnews.gr, 10/12/2016, Διαδικασία και συστήματα των Οίκων αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, 20/4/2017, <http://www.bankingnews.gr/bankingnews-questions-and-answers1/%CF%84%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%B1%CF%82/item/284242-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%83%CF%85%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%80%CF%84>

[4%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82-edit-this-post.html>](#)

Ftexh ,2017, Απαριθμημένη επιχείρηση,13/4/2017 ,<[http://www.ftexh.com/el/%CE%B1%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF%CF%82.html>](#)

Ftexh, 2017, Οικονομικοί όροι επένδυσης, 13/4/2017,<[http://www.ftexh.com/el/%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B7%CF%82.html>](#)

Grand Value, Restructuring and Recovery, <https://www.grandvalue.gr/restructuring-and-recovery>

Degree, Σκάνδαλα ,17/02/2017,<<http://www.accounting-degree.org/scandals/>>

Vasspana, Η θεωρία της Απάτης στο eRepublik ,11/7/2017,<<https://www.erepublik.com/en/article/-erepublik3-2507915/1/20>>

Capital.gr, 24/2/2017, Το μεγάλο ξεπούλημα των εμπορευμάτων των Ράδιο Κορασίδης και Ηλεκτρονική,5/3/2017,<<http://www.capital.gr/epixeiriseis/3193508/to-megalo-xepoulima-ton-emporeumaton-ton-radio-korasidis-kai-ilektroniki>>

Insurance daily news, 2010, Ασπίς, τεράστιο σκάνδαλο , 3/3/2017,<<https://www.insurancedaily.gr/skandalo-aspis-syntaraktikes-apoka/>>

HuffPost Greece ,3/7/2017,Πέθανε μέσα στη φυλακή ο Παύλος Ψωμιάδης. Εξέτιε ποινή 22 ετών για το σκάνδαλο με την ΑΣΠΙΣ, 3/8/2017,<http://www.huffingtonpost.gr/2017/07/03/eidiseis-koinonia-pethane-pavlos-psomiadis-fylaki_n_17374244.html>

My galaxy, singularLogic,2017, «Ποιες είναι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις (ΕΛΠ) ανά κατηγορία οντοτήτων ;» ,<[https://www.mygalaxy.gr/en/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CF%87%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-](#)

[%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CF%80-%CE%B1%CE%BD%CE%AC-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%84%CE%AE%CF%84%CF%89%CE%BD>](#)

Παράρτημα ορισμών, <https://www.e-forologia.gr/webTexts/docsAttachments/2013/EG/EG_gr_1000_20131121_parartima.pdf>

Αποκαλύψεις Blogspot, The truth is out of there, 28/5/2012, ENRON Corp.: TO ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΠΟΥ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΕ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ, 13/07/2017, <<http://nea-apokalypseis.blogspot.gr/2012/05/enron-corp.html>>

Cogito ergo sum, 6/1/2012, Ανατομία του νεοφιλελευθερισμού - 53. Το σκάνδαλο Enron, 13/07/2017, <<http://teddygr.blogspot.gr/2012/01/53-enron.html>>

Documento, 22/12/2016, Οι εταιρείες που έκαναν τις περισσότερες απολύσεις διεθνώς, 13/07/2017, <<http://www.documentonews.gr/article/oi-etaireies-poy-ekanan-tis-perissoteres-apolyseis-diethnws>>

Euro2day, 28/06/2002 ,Xerox: Νέα λογιστική απάτη ύψους 6 δισ. δολαρίων; ,13/07/2017, <<http://www.euro2day.gr/news/world/article/9860/xerox-nea-logistikh-apath-ypsoys-6-dis-dolarion.html>>

Euro2day, Ντ. Παπαγεωργίου, 24/12/2012, 2012: Η χρονιά των τραπεζικών σκανδάλων, 13/07/2017, <<http://www.euro2day.gr/specials/topics/article/747389/2012-h-hronia-ton-trapezikon-skandalon.html>>

Euro2day, 22/09/08, Lehman Brothers: Το χρονικό της μεγαλύτερης χρεοκοπίας στις ΗΠΑ,13/07/2017,<<http://www.euro2day.gr/specials/topics/article/747389/2012-h-hronia-ton-trapezikon-skandalon.html>>

Euro2day, 7/1/2009, Σκάνδαλο Satyam: Η «Enron» της Ινδίας ,13/07/2017,<<http://www.euro2day.gr/news/world/article/430778/skandalo-satyam-h-enron-ths-indias.html>>

Athens24 ,28/06/2005, Ποινές φυλάκισης για ένδεκα κατηγορούμενους για το σκάνδαλο του ομίλου PARMALAT ,13/07/2017,

<http://www.athens24.gr/news/news/international/news_detail.html?id=11966>

Newpost.gr, 27/06/2013, Ιταλία: Φυλακίστηκε ο ιδρυτής του ομίλου Parmalat 13/07/2017,<<http://newpost.gr/kosmos/43483/italia-fylakistike-o-idrytis-toy-omiloy-Parmalat->>

Monde-diplomatique.gr, Όταν η Fannie με την Freddie έκαναν αταξίες, 19/10/2008, Ibrahim Warde, 13/07/2017, <<http://archives.monde-diplomatique.gr/spip.php?article159>>

Σημειώσεις για το Νεκρό σημείο, 2017, Ανάκτηση 2017, <http://www.ee.teihal.gr/labs/pkoukos/Documentation/nekro_simeio.pdf>

Σημειώσεις Αρχές Λογιστικής, 2017, Ανάκτηση 2017, http://www.lib.teiher.gr/webnotes/sdo/Arxes_logistikis/Arxes_logostikis_Notes.pdf

<http://studylib.net/doc/8093549/the-madoff-fraud>

<http://charts.equityclock.com/waste-management-inc-nysewm-seasonal-chart>

http://swlearning.com/pdfs/chapter/0324223250_2.PDF

Αρχική σελίδα της εταιρείας Adelphia Communications Corporation, Ανάκτηση 2017, <<http://www.adelphiarestructuring.com/>>

Αλεξόπουλος Γιώργος ,2013, Ανάλυση με τη χρήση αριθμοδεικτών Αριθμοδείκτες Ρευστότητας & Δραστηριότητας, Ανάκτηση 2017,<<http://mscinaccounting.teipir.gr/uploads/b2e39d5837c0bcda66855c28f24f137a.pdf>>

specisoft.gr, Ερμηνεία-υπολογισμός δεικτών ρευστότητας, Ανάκτηση 2017,<http://www.specisoft.gr/home/news/docs/arthro_ermania_d_refstotita.pdf>

Δρ.Ι.Χαραλαμπίδης, Χρηματοοικονομικοί δείκτες, Πανεπιστημίου Αιγίου Τμήμα Μηχανικών πληροφοριών και επικοινωνιακών συστημάτων, Ανάκτηση 2017,<http://www.icsd.aegean.gr/website_files/metaptyxiako/459860550.pdf>

taxheaven.gr, Αριθμοδείκτες, Ανάκτηση 2017, <https://www.taxheaven.gr/pagesdata/logsxedio/1_deiktes.htm>

specisoft.gr, Δείκτες αποδοτικότητας, Ανάκτηση 2017,
<http://www.specisoft.gr/home/news/docs/arthro_ermينيا_d_apodotikotitas.pdf>

Ανάλυση αριθμοδεικτών, TEI Δυτικής Μακεδονίας, Ανάκτηση 2017, <<https://openclass.teiwm.gr/modules/document/file.php/BA-K119/2.%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%9B%CE%A5%CE%A3%CE%97%20%CE%91%CE%A1%CE%99%CE%98%CE%9C%CE%9F%CE%94%CE%95%CE%99%CE%9A%CE%A4%CE%A9%CE%9D.pdf>>

kallipos.gr, Εκτίμηση της Αποδοτικότητας με χρήση Αριθμοδεικτών, <https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/3748/1/02_chapter_6.pdf>

Αριθμοδείκτες, Return on sales (ROS), Ανάκτηση 2017 <<http://www.ependysopedia.gr/return-on-sales-ros>>

Titman Sheridan, Keown J. Arthur, Martin D. John, 2015, Χρηματοοικονομική διαχείριση. Αρχές και εφαρμογές σελ. 48 , 11^η αμερικανική εκδοση, Αθήνα, <<https://books.google.gr/books?id=6nHoCQAAQBAJ&pg=PA48&lpg=PA48&dq=%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82%20sarbanes%20oxley&source=bl&ots=en1ZXqNefm&sig=FqPhI9peod7NcsA854upuFJuNMM&hl=el&sa=X&ved=0ahUKEwis28Gi3ojWAhUJVxQKHxWzD-gQ6AEIMzAJ#v=onepage&q=%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82%20sarbanes%20oxley&f=false>>

Taxheaven, 25/07/2013, Κατάλογος με ύποπτες συναλλαγές αλλά και ασυνήθεις συμπεριφορές που θεωρούνται ύποπτες για ξέπλυμα χρήματος, 12/3/2017, <<https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/14596>>

Σ.Ο.Ε.Λ. , 18/04/1997 Κανονισμός επαγγελματικής δεοντολογίας, (Φ.Ε.Κ. 364/Β/7.5.1997), 15/7/2017, <<http://www.soel.gr/el/%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CF%80%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B5%CE%BB/%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82->>

[%CE%B4%CE%B5%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82#iv-μεταβατικές-και-τελικές-διατάξεις>](#)

Σ.Ο.Ε.Λ., Κανονισμός επαγγελματικής δεοντολογίας ,2017,<[Κούκος, Παντελής, 2015. Προσδιορισμός Νεκρού σημείου \(Break Even Analysis\). Ανάκτηση 2017, <\[http://www.ee.teihal.gr/labs/pkoukos/Documentation/nekro_simeio.pdf\]\(http://www.ee.teihal.gr/labs/pkoukos/Documentation/nekro_simeio.pdf\)>](http://www.soel.gr/el/%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CF%80%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B5%CE%BB/%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82 ></p></div><div data-bbox=)

Μάντζαρης, Δ. 2013-2014, Αξιολόγηση αποδοτικότητας εισηγμένων εταιρειών με ευφυείς υπολογιστικές μεθόδους. Ανάκτηση 2017, από Ψηφιακό Αποθετήριο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του ΕΜΠ: <http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/handle/123456789/8201/mantzaris_d_ratios.pdf;jsessionid=945FB188F82C95269EE86630A8F4C740?sequence=1>

Σωτηρία Ελευθερίου, www.sotele.gr , Μεθοδοι Αποτιμησης Αποθεμάτων, ,18/03/2017,<https://www.sotele.gr/images/files/METHODOI_APOTIMISIS2.pdf>

Τούρνα Ελένη, 2015, Χρηματοοικονομική λογιστική, www.kallipos.gr, ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, <https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/953/1/02_chapter_8.pdf>

Πέτρος Καλαντώνης, Διάλεξη: Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων , Χρηματοοικονομικοί Αριθμοδείκτες (Δείκτες Απόδοσης Κεφαλαίων – Δείκτες Αποδοτικότητας Στοιχείων Ενεργητικού), ΤΕΙ Πειραια, Τμήμα διοίκηση Επιχειρήσεων,<[222](http://eclass.teipir.gr/opene/class/modules/document/file.php/BUSI115/V.%20%CE%94%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%91%CF%80%CF%8C%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%BA%CE%B5%CF%80%CE%B1%CF%82%20%CE%94%CE%B5%CF%80%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B5%CE%BB/%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82 ></p></div><div data-bbox=)

[CE%B1%CE%B9%20%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82.pdf>](#)

Σπορ24, 29/10/16, Το σκάνδαλο Κοσκωτά, 28/9/2016, <<http://www.sport24.gr/Columns/longform/to-skandalo-koskwta.4342391.html>>

Η μηχανή του χρόνου, 14/07/2016, Η «δίκη του αιώνα» για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Ο τραπεζίτης που προκάλεσε πολιτικό σεισμό και έστειλε στο εδώλιο τους υπουργούς του Ανδρέα Παπανδρέου. Οι φήμες για τα «Πάμπερς» και ο θάνατος του Μένιου Κουτσόγιωργα μέσα στο δικαστήριο, 28/9/2016, <<http://www.mixanitouxronou.gr/i-diki-tou-eona-gia-to-skandalo-koskota-o-trapezitis-pou-prokalese-politiko-sismo-ke-estile-sto-edolio-tous-ipourgous-tou-andrea-papandreou-i-fimes-gia-ta-pampers-ke-o-thanatos-tou-meniou/>>

sdna.gr, 21/11/2015, Τι κάνει σήμερα ο Κοσκωτάς, 14 χρόνια μετά την αποφυλάκισή του, 28/9/2016 <<http://www.sdna.gr/monimes-stiles/paraskinia/article/137815/ti-kanei-simera-o-koskotas-14-xronia-meta-tin-apofylakisi>>

Onlarissa.gr, 2016, Οι κολοσσοί ηλεκτρικών και τεχνολογίας που πέρασαν στην ιστορία, <<https://www.onlarissa.gr/2016/05/02/i-kolossi-ilektrikon-ke-technologias-pou-perasan-stin-istoria/>>

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη, ΙΔ Γεωργόπουλος, 2011, <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/4389/1282_02_%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%20%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%91%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82.pdf>

Ελληνικά λογιστικά πρότυπα σεμινάρια, athensweekly.gr, <<https://blog.athensweekly.gr/%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%84%CF%85%CF%80%CE%B1-%CF%83%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%AC%CF%81%CE%B9/>>

Γενική Λογιστική, σημειώσεις Θεόδωρου Κροκίδα, Μεσολόγγι 2009.

Πρότυπα

International Accounting Standards, 17/2/2017,
<<https://www.iasplus.com/en/standards/ias>>

IFRS Foundation publishes results of a reputation research study-31 Jul 2017- iasplus-Deloitte, 17/2/2017, <<https://www.iasplus.com/en/news/2017/07/reputation-research>>
ifrs ,17/2/2017, <<http://www.ifrs.org/>>

International Accounting Standards, 18/02/2000 <<https://www.sec.gov/rules/concept/34-42430.htm>>

[Νόμος 4308/2014 - SingularLogic](#),Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, σελ. 7720, τεύχος πρώτο, αρ.φύλλου 251, 24/10/2014,<https://portal.singularlogic.eu/sites/default/files/4308_2014.pdf>

Ξένη Βιβλιογραφία

Athexgroup, helex.com, Εταιρείες, Ανάκτηση 2017,
<<http://www.helex.com/el/companies-map>>

Dimitris N. Chorafas, 2008, Risk Accounting and Risk Management for Accountants, CIMA PUBLISHING is an imprint of Elsevier, 20/4/2017,<https://books.google.gr/books?id=qPwxnM7M9wUC&printsec=frontcover&hl=el&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>

BrainMass, Auditing Case Study: Case 2.1 (Doughtie's Foods, Inc.) Q1 and 2, 13/07/2017,<<https://brainmass.com/business/external-auditing/auditing-case-study-case-2-1-doughtie-s-foods-inc-q1-and-2-137226>>

Encyclopedia.com, 2006, Adelpia Communications Corporation, 13/07/2017,<<http://www.encyclopedia.com/social-sciences-and-law/economics-business-and-labor/businesses-and-occupations/adelpia>>

Satyam Computer Services Ltd.(Merged), [http://economictimes.indiatimes.com/satyam-computer-services-ltd\(merged\)/infocompanyhistory/companyid-11407.cms](http://economictimes.indiatimes.com/satyam-computer-services-ltd(merged)/infocompanyhistory/companyid-11407.cms)

BCC, 2009, Satyam scandal shocks India, 13/07/2017, <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7818220.stm>>

The new York times, 13/9/2002, Top Tyco Executives Charged With \$600 Million Fraud Scheme, 13/07/2017, <<http://www.nytimes.com/2002/09/13/business/2-top-tyco-executives-charged-with-600-million-fraud-scheme.html>>

The new York times, 31/12/2002, CORPORATE CONDUCT: THE OVERVIEW; Tyco Admits Using Accounting Tricks To Inflate Earnings, 13/07/2017, Ανάκτηση 2017, <<http://www.nytimes.com/2002/12/31/business/corporate-conduct-overview-tyco-admits-using-accounting-tricks-inflate-earnings.html>>

Lori M. Thanos, Academic Leadership journal, The Implications of Unethical Behavior, 13/07/2017, Ανάκτηση 2017, <<http://www.aljinstudentresearch.org/thanossp15/>>

Waste Management Inc Scandal, Timeline, 13/07/2017, Ανάκτηση 2017, <<http://www.timetoast.com/timelines/waste-management-inc-scandal>>

Richard M. Rockwood, 2002, Accounting: focus RedFlags , 13/07/2017, Ανάκτηση 2017, <<http://focusinvestor.com/AccountingRedFlags.pdf>>

http://swlearning.com/pdfs/chapter/0324223250_2.PDF

Σημειώσεις popular earnings management techniques ,Thomson, 2017, Ανάκτηση 2017, http://www.swlearning.com/pdfs/chapter/0324223250_2.PDF

Graham John, Harvery Campbell, Rajgopal Shiva, 2004, Ανάκτηση 2017, The economic implications of corporate financial reporting ,<<http://www.nber.org/papers/w10550.pdf>>

Carol Graham, Robert E. Litan, and Sandip Sukhtankar, Brookings, 1/8/2002, Cooking the Books: The Cost to the Economy, Ανάκτηση 2017, <<https://www.brookings.edu/research/cooking-the-books-the-cost-to-the-economy/>>

Scott McGregor, Earnings Management and Manipulation, 13/07/2017, Ανάκτηση 2017, <<http://webpage.pace.edu/pviswanath/notes/corpfin/earningsmanip.html>>

fundinguniverse.com, Adelphia Communications Corporation History, Ανάκτηση 2017, <<http://www.fundinguniverse.com/company-histories/adelphia-communications-corporation-history/>>

FORTUNE Magazine , Devin Leonard Reporter Associates Ann Harrington, Doris Burke , 12/08//2002, The Adelphia Story The sixth-largest cable company might as well have been called John Rigas & Sons. Its rise and fall was a small-town saga of epic dimensions, Ανάκτηση 2017, <http://archive.fortune.com/magazines/fortune/fortune_archive/2002/08/12/327011/index.htm>

Steve Tobak, 23/08/2008, The end of the Adelphia saga, The Adelphia Communications saga finally comes to a close as John and Tim Rigas go to prison. A summary of one of the biggest scandals in US history, Ανάκτηση 2017, <<https://www.cnet.com/news/the-end-of-the-adelphia-saga/>>

Augustin Bangalore, 3/2/2009, Xerox Corporation Fraud Case, Ανάκτηση 2017, <<https://www.slideshare.net/divinvarghese/xerox-corporation-fraud-case-982933>>

Joe Gerard, CEO, i-Sight, Xerox's Accounting Scandal Recovery Tactics. Accounting and ethics scandals have plagued companies for as long as there have been rules, Ανάκτηση 2017, <<https://i-sight.com/resources/xeroxs-accounting-scandal-recovery-tactics/>>

Sinthu Perumalsamy, 9/11/2012, The Accounting Scandal of Waste Management,Inc, Ανάκτηση 2017,<<https://prezi.com/jv950jedowqf/the-accounting-scandal-of-waste-management-inc/>>

Stephen Taub, cfo.com , 3/1/2008, Waste Management Case Finally Ends.The company's ex-CFO owes \$4 million for participating in the big 1990s accounting fraud., Ανάκτηση 2017, <<http://ww2.cfo.com/accounting-tax/2008/01/waste-management-case-finally-ends/>>

Franchezka Pegollo, 22/6/2014, Worldcom case, Ανάκτηση 2017, <<https://www.slideshare.net/franchezka07/worldcom-case>>

jonah1137,11/11/2013, Accounting fraud at Worldcom, Ανάκτηση 2017, <<https://www.slideshare.net/jonah1137/accounting-fraud-at-worldcom>>

LEE ANN OBRINGER, Case Study: WorldCom, How Cooking the Books Works, Ανάκτηση 2017, <<http://money.howstuffworks.com/cooking-books9.htm>>

Edward J. Romar and Martin Calkins, 01/02/2006, WorldCom Case Study Update, Ανάκτηση 2017, <<https://www.scu.edu/ethics/focus-areas/business-ethics/resources/worldcom-case-study-update/>>

Matthew Richards, 19/07/2002, The Worldcom effect, Ανάκτηση 2017, <<http://www.building.co.uk/the-worldcom-effect/1020172.article>>

Anna Flaws, 1/11/2012, Healthcorp South accounting scandal, Ανάκτηση 2017, <<https://prezi.com/oaqvidslhths/healthcorp-south-accounting-scandal/>>

David McCann, 27/03/2017, CFO.com ,Two CFOs Tell a Tale of Fraud at HealthSouth, <<http://ww2.cfo.com/fraud/2017/03/two-cfos-tell-tale-fraud-healthsouth/>>

washingtonpost.com, 30/09/2004, Timeline of Accounting Scandal at HealthSouth, Ανάκτηση 2017, <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A24671-2003Oct14.html>>

Rex Bailey, 6/09/2017, HealthSouth Corporation (HLS) Given Buy Rating at Royal Bank Of Canada, Ανάκτηση 2017, <<https://weekherald.com/2017/08/11/investors-sell-shares-of-healthsouth-corporation-hls-on-strength-hls.html>>

CHRISTIAN LUPICA, 24/11/2014, HEALTHSOUTH, INC.: A CASE OF CORPORATE FRAUD , Ανάκτηση 2017, <<https://stakeholder11.wordpress.com/2014/11/24/healthsouth-inc-a-case-of-corporate-fraud/>>

sec.gov, healthsouth, <<https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/785161/000078516113000033/healthsouthinvestorrefer.htm>>

sec.gov, 20/01/2004, HEALTHSOUTH SLIDE PRESENTATION, Ανάκτηση 2017, <<https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/785161/000119312504006199/dex991.htm>>

WASHINGTON, D.C, 23/05/2016, HealthSouth Corporation, Ανάκτηση 2017, <<https://www.streetinsider.com/dr/news.php?id=11661467>>

C Broome, Waste Management Case Study Examination of Fraud, Ανάκτηση 2017, <http://www.academia.edu/11993800/Waste_Management_Case_Study_Examination_of_Fraud>

Journal of Financial Economics, Volume 80, Issue 3, June 2006, Pages 511–529, CEO incentives and earnings management, 6/3/2017, <<https://pdfs.semanticscholar.org/576c/f12cc1451af2f36f3dff4cc12a72e83760c4.pdf>>

Felix Oberholzer-Gee, Julie Wulf*, 2012, Earnings Management from the Bottom Up: An Analysis of Managerial Incentives Below the CEO, 6/3/2017, <http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/12-056_d272d220-d6ad-4681-a5cd-239d1f4eb952.pdf>

Richard F. Dye, Jeffrey O. Sundberg, 1998, A Model of Tax Increment Financing Adoption Incentive, 17/2/2017, <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-2257.00077/abstract>>(Ένα μοντέλο φορολογικής αύξησης που χρηματοδοτεί το κίνητρο υιοθεσίας)

Securities and Exchange Commission, 2000, SEC Concept Release: International Accounting Standards, 17/2/2017, <<https://www.sec.gov/rules/concept/34-42430.htm>>

Charles Piot, Rémi Janin, 2/11/2005, Audit Quality and Earnings Management in France, 19/6/2017, <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=830484> (Ελεγχος ποιότητας και διαχείρισης κερδών στη Γαλλία)

Marilyn Fischer, Kenneth Yale Rosenzweig, 1194, Is Managing Earnings Ethically Acceptable? Surveys Show Age and Seniority Affect Attitudes on Earnings Management, 17/2/2017, <http://ecommons.udayton.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=acc_fac_pub> (Διαχειρίζεται τα κέρδη ηθικά αποδεκτά; Οι έρευνες δείχνουν την ηλικία και την ανωτερότητα επηρεάζουν τις στάσεις στη διαχείριση κερδών)

Normah Omara, Rashidah Abdul Rahmana ,Bello Lawal Danbattaa, Saliza Sulaiman, 2014, Management Disclosure and Earnings Management Practices in Reducing the Implication Risk Impication, 17/2/2017, <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814038725>>

Journal of Accounting and Economics 42 (2006) 335–370, Sugata Roychowdhury, Earnings management through real activities manipulation, 17/2/2017, <https://econ.au.dk/fileadmin/Economics_Business/Education/Summer_University_2012/6308_Advanced_Financial_Accounting/Advanced_Financial_Accounting/4/Roychowdhury_JAE_2006.pdf>

Healy, P. M. and J. M. Wahlen. 1999, Earnings management through real activities manipulation, A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. Accounting Horizons (December): 365-383, 23/2/2017, <<http://maaw.info/ArticleSummaries/ArtSumHealyWahlen99.htm>>

Steven D. Levitt, The Journal of Political Economy, Volume 106, Issue 6 (Dec 1998) 1156-1185, 23/2/2017, <<http://pricetheory.uchicago.edu/levitt/Papers/LevittJuvenileCrimePunishment1998.pdf>>

David M. Katz, 31/12/2002, Earnings Management, CFO.com, US, 17/2/2017, <<http://www.cfo.com/printable/article.cfm/3007762>>

Journal of Accounting, 1998, Special Report: by theory of Accounting and control, 24/3/2017, <<http://www.journalofaccountancy.com/issues/1998/dec/special.html>>

The Complete Works of G. Loomis Vol 1 1999, 24/3/2017, <<https://www.amazon.com/Complete-Works-Loomis-Vol-1999/dp/B000MOQJ9A>>

Warren Buffett, Carol Loomis, FORTUNE Magazine, 1999, Mr. Buffett on the Stock Market The most celebrated of investors says stocks can't possibly meet the public's expectations. As for the Internet? He notes how few people got rich from two other transforming industries, auto and aviation, 17/2/2017, <http://archive.fortune.com/magazines/fortune/fortune_archive/1999/11/22/269071/index.htm>

John R. Grahama, Campbell R. Harvey, Shiva Rajgopal, 2005, The Economic Implications of Corporate Financial Reporting, 25/05/2017, <https://faculty.fuqua.duke.edu/~charvey/Research/Working_Papers/W73_The_economic_implications.pdf>

Journal of Accounting and Economics 42 (2006) 335–370, Earnings management through real activities manipulation, 17/2/2017, <https://econ.au.dk/fileadmin/Economics_Business/Education/Summer_University_2012>

[/6308_Advanced_Financial_Accounting/Advanced_Financial_Accounting/4/Roychowdhury_JAE_2006.pdf](#)> (Διαχείριση κερδών μέσω πραγματικών Δραστηριότητες χειραγώγησης)

Itzhak Ben-David, John R. Graham, National Bureau, 2007, MANAGERIAL OVERCONFIDENCE AND CORPORATE POLICIES, 17/2/2017, <<http://portal.idc.ac.il/en/main/research/caesareacenter/annualsummit/documents/ben-david.pdf>>

in.gr,23/12/2003,Ανησυχητικές διαστάσεις παίρνει το λογιστικό σκάνδαλο της Parmalat στην Ιταλία,20/5/2017,<<http://news.in.gr/economy/article/?aid=505292>>

Patricia M. Dechow and Douglas J. Skinner, 2000, American Accounting Association Vol.14 No.2, Earnings Management: Reconciling the Views of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators, p. 235-250, 24/3/2017, <<https://pdfs.semanticscholar.org/179a/a8f31458e3692be458ccdb8b8cb98faca7ec.pdf>>

Patricia M. Dechow, Douglas J. Skinner, Earnings Management: Reconciling the Views of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators, 2000, 15/03/2017, <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=218959>, <<https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=695120099066113015030110122075076092065036019031031092110086125069068075070112065065089068081003110092084055081067030070121126065068000066020115018093111117098064089114081073083067082083065&EXT=pdf>>

Patricia M. Dechow, Richard G. Sloan, Amy P. Sweeney, 2012, Detecting Earnings Management ,The Accounting Review, Vol. 70, No. 2 (Apr., 1995), p. 193-225,<http://lib.cufe.edu.cn/upload_files/other/4_20140516025030_9.pdf>

Ben-Hsien Bao, Da-Hsien Bao, 2004, Income Smoothing, Earnings Quality and Firm Valuation, 17/2/2017, <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.0306-686X.2004.00583.x/abstract>>

Grand Value, Restructuring and Recovery, 17/2/2017, <https://www.grandvalue.gr/restructuring-and-recovery>

Fundinguniverse.com, «Ιστορία της Adelphia Communications», 2017, <<http://www.fundinguniverse.com/company-histories/adelphia-communications-corporation-history/>>

Graham, C., Litan, R., & Sukhtankar, S. ,2002-8, «Cooking the Books: The Cost to the Economy» Ανάκτηση 2017, από The Brookings Institution:
<http://www.brookings.edu/research/papers/2002/08/business-graham>>

abcNews,2017, Freddie Mac pays \$50M to settle fraud charges,
<<http://abcnews.go.com/Business/story?id=3664473&page=1>>

bloomberg.com, 2017, Satyam Computer Services Ltd,<
<https://www.bloomberg.com/profiles/companies/SCS:IN-satyam-computer-services-ltd>>

economictimes.indiatimes.com, 2017,Company History - Satyam Computer Services Ltd.(Merged),
[https://economictimes.indiatimes.com/satyam-computer-services-ltd\(merged\)/infocompanyhistory/companyid-11407.cms](https://economictimes.indiatimes.com/satyam-computer-services-ltd(merged)/infocompanyhistory/companyid-11407.cms)>

JENNIFER J. JONES, Journal of Accounting Research Vol. 29 No. 2 Autumn 1991
Printed in U.S.A., Earnings Management During Import Relief Investigations,
<http://lib.cufe.edu.cn/upload_files/other/4_20140516103933_5.pdf >

Focus on the Red Flags, Richard M.Rockwood, May 2002, studylib.net,
<<http://studylib.net/doc/8146910/accounting--focus-on-the-red-flags>>

The information content of losses, Carla Hayn, Journal of Accounting and Economics 20 (1995) 125 -153, Graduate School of Business, University of California, Irvine, Irvine. CA 92717-3125, USA (Received August 1993, final version received December 1994),<
<https://pdfs.semanticscholar.org/02e5/ceb02ad724db6941aeb1502dc116e55f8db8.pdf>>

H. Vander Bauwhede, M.Willekens, Earnings management and institutional Differences: Literature Review and Discussion
<https://www.researchgate.net/profile/Marleen_Willekens/publication/46429560_Earnings_management_and_institutional_differences_Literature_review_and_discussion/links/57877d9a08ae21394a0c6279/Earnings-management-and-institutional-differences-Literature-review-and-discussion.pdf>

H.Vander Bauwhede, M.Willekens, Earnings management and institutional Differences: Literature Review and Discussion, p.7,17,
<https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/220853/1/OR_9833.pdf>, <
<https://lirias2repo.kuleuven.be/bitstream/id/57000/?jsessionid=ABEA0EBF256278F089E1043AB347D58C>>

Amos Tversky and Daniel Kahneman, The Framing of Decisions and the Psychology of Choice,
<<http://www.stat.columbia.edu/~gelman/surveys.course/TverskyKahneman1981.pdf>>

Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk Author(s): Daniel Kahneman and Amos Tversky Source: Econometrica, Vol. 47, No. 2 (Mar., 1979), pp. 263-291
Published by: The Econometric Society, 10/06/2009,
<<https://www.uzh.ch/cmsssl/suz/dam/jcr:00000000-64a0-5b1c-0000-00003b7ec704/10.05-kahneman-tversky-79.pdf>>

Βίντεο

Youtube, 4/8/2013, Δίκη για το σκάνδαλο Κοσκωτά 1ο μέρος, 30/9/2016,
<<https://www.youtube.com/watch?v=lf8oEZweJbA>>

Youtube, 4/8/2013, Δίκη για το σκάνδαλο Κοσκωτά 2ο μέρος, 30/9/2016,
<<https://www.youtube.com/watch?v=BWK2bf5e9Rg>>

Youtube, 15/3/2015, Συλλεκτικό : Κατάθεση Γ.Κοσκωτά στο ειδικό δικαστήριο
10/6/1991 ΕΠΤ/ΕΤ-1/ΕΤ-2, Τ/С, Κ29 10 6 1991,
30/09/2017,<<https://www.youtube.com/watch?v=6GDKem8FtNE&t=12s>>

Youtube, 26/6/2016, Παλινδρόμηση, Ανάλυση Παλινδρόμησης , Regression ΜΕΡΟΣ
Α,< <https://www.youtube.com/watch?v=nU2k7BzBgsA&t=3s>>

Youtube, 18/10/2013 ,Το μεγαλύτερο οικονομικό σκάνδαλο του δυτικού κόσμου,
Enron,13/07/2017 https://www.youtube.com/watch?v=Wnc70XK1_6k

Youtube, 8/5/2014, Enron scandal,< <https://www.youtube.com/watch?v=BdnbSzXJRok>>

Youtube, 4/8/2013, Δίκη για το σκάνδαλο Κοσκωτά 1ο
μέρος,<<https://www.youtube.com/watch?v=lf8oEZweJbA>>

Youtube, 4/8/2013, Δίκη για το σκάνδαλο Κοσκωτά 2ο μέρος,
<<https://www.youtube.com/watch?v=BWK2bf5e9Rg&t=8s>>